

REPORT ARCHIVE COPY

«ҚАЗАҚСТАН ХАЛЫҚ БАНКІ» АҚ

2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл іші
шоғырландырылған қаржылық есептілігі
және Тәуелсіз аудиторлар есебі

«ҚАЗАҚСТАН ХАЛЫҚ БАНКІ» АҚ

Мазмұны

	Беті
2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл іші шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау және бекіту жауапкершілігі жөніндегі басшылық мәлімдемесі	1
Тәуелсіз аудиторлар есебі	2-6
2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл іші шоғырландырылған қаржылық есептілік:	
Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есеп	7
Пайда немесе залал туралы шоғырландырылған есеп	8
Өзге жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есеп	9
Капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есеп	10-11
Ақшалай қаражаттың қозғалысы туралы шоғырландырылған есеп	12-13
Шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер	14-168

**2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау және
бекіту жауапкершілігі жөніндегі басшылық мәлімдемесі**

Басшылық «Қазақстан Халық Банкі» АҚ (бұдан әрі - «Банк») және оның еншілес кәсіпорындарының (бірлесіп – «Топ») 2024 ж. 31 желтоқсандағы қаржылық жағдайын шынайы көрсететін шоғырландырылған қаржылық есептілігін дайындауға және аталған күні аяқталған жыл іші пайда немесе залал, өзге жиынтық кіріс, капиталдағы өзгерістер мен ақшалай қаражаттың қозғалысы туралы тиісті шоғырландырылған есептерді, сондай-ақ есеп саясаты туралы елеулі ақпарат және шоғырландырылған қаржылық есептілікке (бұдан әрі – «шоғырландырылған қаржылық есептілік») өзге ескертулердің Халықаралық қаржы есептілігі стандарттарына (бұдан әрі – «ХҚЕС бухгалтерлік есеп стандарттары») сәйкес ашылуына жауапты.

Шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау кезінде басшылық:

- есеп саясатының қағидаттарын дұрыс таңдауға және қолданылуын қамтамасыз етуге;
- ақпаратты, соның ішінде есеп саясаты туралы деректерді осындай ақпараттың орындылығын, шынайылығын, салыстырмалылығын және түсініктілігін қамтамасыз ететін нысанда беруге;
- пайдаланушыларға есептілікті түсіну үшін ХҚЕС бухгалтерлік есеп стандарттары талаптарының орындалуы жеткіліксіз болғанда, сондай-ақ өзге де оқиғалар немесе шарттар Топ қызметінің қаржылық жағдайы мен шоғырландырылған қаржылық нәтижелеріне әсер еткен жағдайларда қосымша ақпаратты ашуға; және
- Топтың өз қызметін келешекте жалғастыру қабілетін бағалауға жауапты.

Басшылық сонымен қатар:

- Топтың барлық кәсіпорындарында ішкі бақылаудың тиімді әрі сенімді жүйесін әзірлеуге, енгізуге және қолдауға;
- Топтың мәмілелерін ашуға және түсіндіруге, сондай-ақ Топтың шоғырландырылған қаржылық жағдайы туралы ақпаратты кез келген күні жеткілікті деңгейдегі дәлдікпен ұсынуға және шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ХҚЕС бухгалтерлік есеп стандарттары талаптарына сәйкес келуін қамтамасыз етуге мүмкіндік беретін нысанда есепті жүргізуге;
- бухгалтерлік есепті Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес жүргізуге;
- Топ активтерінің сақталуын қамтамасыз ету үшін мүмкін болатын барлық тиісті шараларды қолдануға; және
- қаржылық және өзге теріс пайдалану фактілерін анықтауға және олардың алдын алуға жауапты.

Топтың 2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл іші шоғырландырылған қаржылық есептілігін Басқарма 2025 ж. 12 наурызда шығаруға бекітті.

Басқарманың атынан:

Умут Б. Шаяхметова
Басқарма Төрағасы

2025 ж. 12 наурыз
Қазақстан, Алматы қ.

Дана С. Талжанова
Бас Бухгалтер

2025 ж. 12 наурыз
Қазақстан, Алматы қ.

ТӘУЕЛСІЗ АУДИТОРЛАР ЕСЕБІ

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ акционерлеріне

Пікір

Біз 2024 ж. 31 желтоқсандағы қаржы жағдайы туралы шоғырландырылған есептен, 2024 ж. пайда немесе залал туралы шоғырландырылған есептен, өзге жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есептен, капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есептен және ақшалай қаражаттың қозғалысы туралы шоғырландырылған есептен, сонымен қатар шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулерден, соның ішінде есеп саясаты туралы елеулі ақпараттан тұратын «Қазақстан Халық Банкі» акционерлік қоғамы мен оның еншілес ұйымдарының (бұдан әрі - «Топ») шоғырландырылған қаржылық есептілігіне аудит жүргіздік.

Біздің пікірімізше, қоса берілген шоғырландырылған қаржылық есептілік 2024 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың шоғырландырылған қаржы жағдайын, сондай-ақ Халықаралық қаржылық есептілік стандарттары жөніндегі кеңес (бұдан әрі - «ХҚЕСК») шығарған ХҚЕС бухгалтерлік есеп стандарттарына сәйкес 2024 ж. іші шоғырландырылған қаржы нәтижелері мен шоғырландырылған ақшалай қаражат қозғалысын барлық маңызды аспектілерде шынайы көрсетеді.

Пікір білдіру негізі

Біз аудитті Халықаралық аудит стандарттарына (бұдан әрі - «ХАС») сәйкес жүргіздік. Аталған стандарттарға сәйкес біздің жауапкершілігіміз есебіміздің *«Шоғырландырылған қаржылық есептіліктің аудиті үшін аудитордың жауапкершілігі»* бөлімінде көрсетілген. Біз *Бухгалтерлерге арналған Халықаралық әдеп стандарттары жөніндегі кеңестің (Халықаралық тәуелсіздік стандарттарына қоса алғанда) Кәсіби бухгалтерлер этикасының халықаралық кодексіне (бұдан әрі - «Кодекс»)* сәйкес және Қазақстан Республикасында шоғырландырылған қаржылық есептіліктің аудитіне қолданылатын әдеп талаптарына сәйкес Топқа қатысты тәуелсізбіз. Сонымен қатар, біз осы талаптарға және Кодекске сәйкес өзге де әдеп міндеттемелерін орындадық. Біздің пікірімізше, біз алған аудиторлық дәлелдемелер пікірімізді білдіруге негіз болу үшін жеткілікті әрі тиісті болып табылады.

«Делойт» атауы «Делойт Туш Томацу Лимитед» (бұдан әрі - «ДТТЛ») құрамына кіретін және бірлесіп «Делойт» ұйымы» деп аталатын заңды тұлғалардың (олардың үлестес тұлғаларын қоса алғанда) біреуіне не кез келген санына жатады. «Делойт» халықаралық желісі «деп аталатын «ДТТЛ» компаниясы, «ДТТЛ» — ға қатысушы барлық фирмалар және олардың үлестес тұлғаларының әрқайсысы бір-бірінің атынан үшінші тұлғаларға қатысты міндеттемелер қабылдауға құқығы жоқ дербес және тәуелсіз заңды тұлғалар болып табылады. «ДТТЛ» компаниясы, сондай — ақ «ДТТЛ» әрбір қатысушы-фирмасы және әрбір үлестес тұлға бір-бірінің іс-әрекеттері мен олқылықтарына қатысты емес, тек өз іс-әрекеттері мен олқылықтарына қатысты жауапты болады. «ДТТЛ» компаниясы клиенттерге тікелей қызмет көрсетпейді. Толығырақ ақпаратты сайттан білуге болады www.deloitte.com/about.

Аудиттің негізгі мәселелері

Аудиттің негізгі мәселелері – бұл, біздің кәсіптік пайымдамамызға сәйкес, осы кезең іші шоғырландырылған қаржылық есептіліктің аудиті үшін ең маңызды болған мәселелер. Бұл мәселелер шоғырландырылған қаржылық есептілікке біздің аудиттің мәліметінде және де осы есептілік туралы біздің пікіріміздің қалыптасуында жалпы сипатта қаралған және біз осы мәселелер бойынша жеке пікір білдірмейміз.

Неліктен біз мәселені аудит үшін маңызды деп санаймыз? Аудит барысында не істелді?

Клиенттерге берілген заемдар бойынша күтілетін кредиттік залалдарды жеке бағалау

3 кезең – күтілетін кредиттік залалдарды бағалау үшін операциялық ақша ағындарын пайдалана отырып, құнсыздануды жеке бағалауға жататын клиенттерге берілетін заемдар.

Жеке маңызды кредиттік құнсызданған кредиттер бойынша күтілетін кредиттік залалдарды бағалау әр түрлі сценарийлердегі болашақ ақша ағындарын бағалауға негізделген.

Заемшылардың операциялық қызметінен болашақ ақша ағындарын бағалау және осындай заемдар бойынша күтілетін кредиттік залалдарға резервті есептеу кезінде менеджмент пайымдауларының күрделілігі мен субъективтілігіне байланысты біз аудиттің негізгі мәселесі ретінде құнсызданған заемдар бойынша күтілетін кредиттік залалдарды жеке бағалауды бөлдік.

Шоғырландырылған қаржылық есептіліктің 4, 11 және 33-ескертулерінде жеке елеулі заемдар бойынша құнсыздану көрсеткіштері және осындай заемдардың жалпы баланстық құн мен оларға тиісті резервтер ашып көрсетілген.

Біз заем беру процесі туралы түсінік алдық. Біз жеке негізде бағаланатын заемдар бойынша ККЗ-ны бағалау үшін кредиттік тәуекелдің айтарлықтай өсуіне және кредиттік құнсыздануға қатысты Топтың анықтамасын талдадық. Біз сондай-ақ клиенттерге берілген заемдар бойынша ККЗ-ны жеке бағалауға байланысты бақылау рәсімдерін әзірлеу мен енгізуді бағаладық.

1-кезеңдегі заемдар бойынша іріктемелі негізде біз заемшылардың кредит қабілеттілігіне егжей-тегжейлі талдау жүргіздік және кредиттік тәуекелдің едәуір ұлғаюына (2-кезең) немесе дефолттың болуына (3-кезең) қатысты Топтың талдауын бағаладық. Заемдардың тиісті кезеңге тиісті түрде тағайындалғанын бағалау үшін біз ішкі кредиттік рейтинг жүйесін (скоринг), кредиттік тәуекел факторларын талдадық және заемдардың құнсыздануының тиісті кезеңін бағалау үшін есептелген пайыздық кірісті немесе негізгі борышты төлеудегі кешіктіру, қайта құрылымдау, сыртқы ақпарат және қаржылық көрсеткіштердің нашарлауы сияқты құнсыздану оқиғаларының уақтылы анықталғанын тексердік.

Таңдамалы негізде біз 3-кезеңдегі жеке маңызды заемдар бойынша ККЗ бойынша резервтерді қайта есептедік, оған заемшылардың Топ жасаған кредит қабілеттілігін талдауға шолу, сондай-ақ болашақ ақша ағындарын болжау үшін пайдаланылған болжамдарды талдау және кепілмен қамтамасыз етудің әділ құны кірді.

Біз ХҚЕС бухгалтерлік есеп стандарттарының талаптарына сәйкес шоғырландырылған қаржылық есептілікте клиенттерге берілген заемдар бойынша ақпараттың барабарлығы мен толық ашылуын бағаладық.

Өзге ақпарат – жылдық есеп

Басшылық өзге ақпарат үшін жауапты. Өзге ақпарат жылдық есепте бар ақпаратты қамтиды, бірақ шоғырландырылған қаржылық есептілік пен ол туралы біздің есебімізді қамтымайды. Болжалды түрде, жылдық есеп бізге осы аудитор есебі күнінен кейін ұсынылады.

Шоғырландырылған қаржылық есептілік туралы біздің пікіріміз өзге ақпаратқа таралмайды және біз осы ақпаратқа қатысты қандай да болсын нысанда сенімділікті білдіретін қорытынды ұсынбаймыз.

Біздің шоғырландырылған қаржылық есептілікке аудит жүргізуімізге байланысты міндетіміз – бізге ұсынылған кезде жоғарыда аталған өзге ақпаратпен танысу және өзге ақпарат пен шоғырландырылған қаржылық есептілік немесе аудит барысында алынған біздің біліміміз арасында елеулі сәйкессіздіктердің бар-жоқтығы және өзге ақпаратта басқа да ықтимал елеулі бұрмалаушылықтардың болуы туралы мәселені қарастыру болып табылады.

Егер жылдық есеппен танысқан кезде біз ондағы өзге ақпарат елеулі бұрмаланған деген қорытындыға келсек, біз ол туралы корпоративті басқару үшін жауапты тұлғаларды хабардар етуге міндеттіміз.

Басшылықтың және корпоративтік басқару үшін жауапты тұлғалардың шоғырландырылған қаржылық есептілік үшін жауапкершілігі

Басшылық осы шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындауға және оны ХҚЕСК шығарған ХҚЕС бухгалтерлік есеп стандарттарына сәйкес дұрыс ұсынуға, сонымен қатар басшылықтың пікірінше алаяқтық немесе қателесуден болатын айтарлықтай бұрмалаушылықтары болмайтын шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындауға қажет болатын ішкі бақылау жүйесіне жауапты.

Шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау барысында басшылық Топтың өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетін бағалауға, қызмет үздіксіздігіне байланысты деректерді тиісті жағдайларда ашып көрсетуге және қызмет үздіксіздігі жорамалы негізінде есептілікті дайындауға жауапты, алайда басшылық Топты таратуға, оның қызметін тоқтатуға ниеттенген жағдайларды, немесе оның тарату немесе қызметін тоқтатудан басқа қандай да бір нақты баламасы болмаған жағдайларды қоспағанда.

Корпоративтік басқаруға жауапты тұлғалар Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігін дайындауын бақылауға жауапты.

Шоғырландырылған қаржылық есептіліктің аудиті үшін аудиторлардың жауапкершілігі

Біздің мақсатымыз ықылассыз әрекеттер немесе қателесу салдарынан шоғырландырылған қаржылық есептілікте елеулі бұрмалаушылықтардың жоқтығына орынды сенімділік алу және біздің пікірімізді қосатын аудиторлық есеп шығару болып табылады. Орынды сенімділік – сенімділіктің жоғары дәрежесін білдіреді, бірақ ол ХАС сәйкес жүргізілген аудит барысында елеулі бұрмалаушылықтар бар болған жағдайда олардың әрдайым анықталуының кепілдігі болып табылмайды. Бұрмалаушылықтар ықылассыз әрекеттердің немесе қателесудің нәтижесінде туындауы мүмкін. Егер бұрмалаушылықтар пайдаланушылардың осы шоғырландырылған қаржылық есептілік негізінде қабылдайтын экономикалық шешімдеріне жекеше немесе бірлесіп әсер ете алса, елеулі бұрмалаушылықтар болып есептеледі.

ХАС сәйкес жүргізілетін аудит аясында біз кәсіби пайымдау қолданамыз және бүкіл аудит барысында кәсіби күмәншілдік сақтаймыз. Бұған қоса, біз келесілерді орындаймыз:

- ықылассыз әрекеттер немесе қателесу салдарынан шоғырландырылған қаржылық есептіліктің елеулі бұрмалану тәуекелдерін анықтаймыз және бағалаймыз; осы тәуекелдерге жауап ретінде аудиторлық рәсімдерді әзірлейміз және жүргіземіз; біздің пікірімізді білдіруге негіз болуы үшін жеткілікті және тиісті болып табылатын аудиторлық дәлелдерді аламыз. Ықылассыз әрекеттер салдарынан елеулі бұрмаланудың табылмау тәуекелі қателесу салдарынан болатын елеулі бұрмаланудың табылмау тәуекелінен жоғары, себебі ықылассыз әрекеттерге сөз байласу, жалғандық, әдейі қалдырып кету, ақпаратты бұрмалап ұсыну немесе ішкі бақылау жүйесін айналып өту арқылы әрекеттер жасау кіруі мүмкін;
- жағдайларға сәйкес аудиторлық рәсімдер әзірлеу мақсатында аудит үшін маңызы бар ішкі бақылау жүйесін зерделейміз, бірақ Топтың ішкі бақылау жүйесінің тиімділігі жайында пікір білдіру мақсатында емес;
- қолданылатын есеп саясатының тиісті сипатын және басшылық есептеген бағалау мәндерінің негізділігін және ақпараттың тиісті ашылуын бағалаймыз;
- басшылықтың қызмет үздіксіздігі жорамалын қолдануының заңдылығы туралы тұжырым жасаймыз, ал алынған аудиторлық дәлелдемелер негізінде – Топтың өз қызметін үздіксіз жалғастыра алатынына елеулі күдік тұдырта алатын оқиғаларға немесе жағдайларға байланысты елеулі белгісіздіктің бар немесе жоқ екендігі жайлы тұжырым жасаймыз. Егер біз елеулі белгісіздіктің бар екені туралы тұжырымға келсек, біз аудиторлық есебімізде шоғырландырылған қаржылық есептіліктегі тиісті ақпарат ашуға назар аудартуымыз керек, немесе ақпарат тиісті түрде ашылмаған болса, пікірімізде ескертпе жасаймыз. Біздің тұжырымдарымыз аудиторлық есебіміздің күніне дейін алынған аудиторлық дәлелдерге негізделген. Алайда, келешек оқиғалар немесе жағдайлар Топтың өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетінен айырылуына әкелуі мүмкін;
- шоғырландырылған қаржылық есептіліктің жалпы ұсынылуын, оның құрылымын және мазмұнын, соның ішінде ақпараттың ашылуын, сондай-ақ шоғырландырылған қаржылық есептілікте оның негізі болатын операциялар мен оқиғалардың шынайы көрсетілуінің қамтамасыз етілуін бағалаймыз;
- қаржылық есептілік туралы пікір білдіру үшін негіз ретінде, топ ішіндегі ұйымдардың немесе бөлімшелердің қаржылық ақпаратына қатысты жеткілікті тиісті аудиторлық дәлелдерді алу үшін Топтың аудитін жоспарлаймыз және жүргіземіз. Біз топтың аудитін жүргізу мақсатында орындалған аудит бойынша жұмысты басқару, бақылау және тексеру үшін жауап береміз. Біз өз аудиторлық пікірімізге толықтай жауапты болып қаламыз.

Біз корпоративтік басқару үшін жауапты тұлғалармен ақпараттық әрекеттесуді жүзеге асырып, оларды аудиттің жоспарланған көлемі мен мерзімдері жөнінде, сондай-ақ аудит барысында анықталған елеулі ескертулер, соның ішінде біз аудит барысында анықтайтын ішкі бақылау жүйесінің елеулі кемшіліктері туралы хабардар етеміз.

Біз сондай-ақ корпоративтік басқару үшін жауапты тұлғаларға тәуелсіздікке қатысты барлық тиісті әдеп талаптарын сақтағанымыз көрсетілетін және бұл тұлғаларға аудитордың тәуелсіздігіне әсер етеді деп негізді санауға болатын барлық өзара қарым-қатынастар мен өзге де мәселелер туралы, ал қажет болған жағдайларда – қауіптерді жою үшін қолданылған әрекеттер немесе қолданылған сақтық шаралары туралы хабарлағанымыз туралы мәлімдемені ұсынамыз.

Біз корпоративтік басқаруға жауапты тұлғаларға хабарлаған мәселелерден ағымдағы кезең іші шоғырландырылған қаржылық есептіліктің аудиті үшін неғұрлым маңызды болған, демек, аудиттің негізгі мәселелері болып табылатын мәселелерді анықтаймыз. Біз бұл мәселелер туралы ақпаратты жария етуге заңмен немесе нормативтік актімен тыйым салынған немесе өте сирек жағдайларда бұндай ақпаратты хабарлаудың теріс салдары оны хабарлаудан болатын қоғамдық маңызы бар пайдадан асып түсетінін негізді түрде болжауға болатындықтан, қандай да бір мәселе туралы ақпарат біздің есепте хабарланбауы тиіс деген тұжырымға келген жағдайларды қоспағанда, осы мәселелерді есебімізде сипаттаймыз.

Роман Саттаров
Тапсырма бойынша серіктес
Қазақстан Республикасының
білікті аудиторы
Аудитордың біліктілік куәлігі
№ МФ-0000149
2013 ж. 31 мамырда берілген.

Жангир Жилысбаев
«Делойт» ЖШС
бас директоры

Қазақстан Республикасында
аудиторлық қызметпен
айналысуға мемлекеттік
лицензия № 0000015, МФЮ-2
түрі, Қазақстан Республикасының
Қаржы министрлігі
2006 ж. 13 қыркүйекте берген

2025 ж. 12 наурыз
Қазақстан Республикасы, Алматы қаласы

**2024 және 2023 жж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша
қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есеп
(миллион теңгемен)**

	Ескерту	2024 ж. 31 желтоқсан	2023 ж. 31 желтоқсан
АКТИВТЕР			
Ақшалай қаражат пен оның баламалары	5	1,473,802	1,377,315
Міндетті резервтер	6	306,330	244,866
Пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтері	7	822,817	589,362
Кредит мекемелеріндегі қаражат	8	156,966	171,754
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтері	9	2,924,760	2,425,902
Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтерді шегергенде амортизацияланған құн бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар	10	766,937	725,343
Клиенттерге берілген қарыздар	11, 37	11,465,649	9,284,872
Инвестициялық жылжымайтын мүлік	12	37,822	47,326
Коммерциялық жылжымайтын мүлік	13	57,378	74,882
Ағымдағы салық активтері	21	3,506	7,956
Кейінге қалдырылған салық активтері	21	418	351
Негізгі құралдар және материалдық емес активтер	14	285,299	226,170
Сақтандыру шарттары бойынша активтер	16	2,314	10,289
Қайта сақтандыру бойынша активтер		38,400	22,776
Өзге активтер	17, 37	197,183	173,662
Сатуға арналған активтерге дейінгі активтердің жиыны		18,539,581	15,382,826
Сатуға арналған активтер	15	8,833	111,542
АКТИВТЕРДІҢ ЖИЫНЫ		18,548,414	15,494,368
МІНДЕТТЕМЕЛЕР ЖӘНЕ КАПИТАЛ			
МІНДЕТТЕМЕЛЕР			
Клиенттер қаражаты	18, 37	12,990,043	10,929,504
Кредит мекемелерінің қаражаты	19	814,069	778,311
Пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы міндеттемелері	7	6,973	4,202
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	20, 37	879,212	653,393
Ағымдағы салық міндеттемесі	21	26,829	946
Кейінге қалдырылған салық міндеттемесі	21	22,024	59,799
Резервтер	24	10,964	11,695
Сақтандыру міндеттемелері	16	430,320	273,065
Қайта сақтандыру бойынша міндеттемелер		-	5,321
Өзге міндеттемелер	22	299,931	242,756
Сатуға арналған активтерге тікелей қатысты міндеттемелерге дейінгі міндеттемелердің жиыны		15,480,365	12,958,992
Сатуға арналған активтерге тікелей қатысты міндеттемелер	15	-	58,422
Міндеттемелердің жиыны		15,480,365	13,017,414
КАПИТАЛ			
Жарғылық капитал	23	209,027	209,027
Эмиссиялық кіріс		8,769	8,667
Құны төлеп алынған меншікті акциялар	23	(263,625)	(258,514)
Акциялар негізінде төлемдер бойынша резерв		10,000	-
Бөлінбеген пайда және басқа резервтер		3,103,866	2,517,764
Топ иелеріне қатысты капиталдың жиыны		3,068,037	2,476,944
Бақыланбайтын үлес		12	10
Капиталдың жиыны		3,068,049	2,476,954
МІНДЕТТЕМЕНІҢ ЖӘНЕ КАПИТАЛДЫҢ ЖИЫНЫ		18,548,414	15,494,368

Басқарманың атынан:

Умұт Б. Шаякметова
Басқарма Төрағасы

2025 ж. 12 наурыз
Қазақстан, Алматы қаласы

Дана С. Талжанова
Бас Бухгалтер

2025 ж. 12 наурыз
Қазақстан, Алматы қаласы

Қоса беріліп отырған ескертулер осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылады.

**2024 және 2023 жж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша
пайда немесе залал туралы шоғырландырылған есеп
(миллион теңгемен)**

	Ескерту- лер	2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл	2023 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл
Тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін қолдана отырып есептелген пайыздық кірістер	25, 37	2,116,154	1,627,018
Басқа пайыздық кірістер	25	54,632	42,764
Пайыздық шығыстар	25, 37	(1,062,876)	(872,642)
КРЕДИТТІК ЗАЛАЛДАР БОЙЫНША ШЫҒЫСТАРҒА ДЕЙІНГІ ТАЗА ПАЙЫЗДЫҚ КІРІС	25	1,107,910	797,140
Кредиттік залалдар бойынша шығыстарды құру	5, 8, 10, 11, 17	(129,348)	(90,665)
ТАЗА ПАЙЫЗДЫҚ КІРІС		978,562	706,475
Қызметтер және комиссиялар бойынша кірістер	26	211,734	200,060
Қызметтер және комиссиялар бойынша шығыстар	26	(86,450)	(86,347)
Қызметтер және комиссиялар бойынша таза кірістер		125,284	113,713
Пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтері мен міндеттемелері бойынша таза пайда	27	104,369	72,594
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтерінен іске асырылған таза пайда/(залал)		2,503	(4,055)
Шетел валютасымен операциялардан түсетін таза пайда	28	110,043	90,114
Сақтандырудан түсетін кірістер	29	259,923	239,189
Қауымдастырылған ұйымның пайдасындағы үлесі	37	15,526	13,593
Банктік емес қызметтен кірістер	31	24,419	23,582
ӨЗГЕ ПАЙЫЗДЫҚ ЕМЕС КІРІСТЕР		516,783	435,017
Операциялық шығыстар	30, 37	(264,510)	(216,888)
Қаржылық емес активтердің құнсыздануын қалпына келтіру		1,137	483
Өзге кредиттік залалдар бойынша қалпына келтіру	24	876	1,563
Сатуға арналған активтердің құнсыздануынан болған залал	15	(60)	(3,781)
Сақтандыру қызметтеріне шығыстар	29	(148,200)	(117,023)
Сақтандыру бойынша қаржылық шығыстар		(26,266)	(14,824)
Қайта сақтандыру бойынша таза шығыстар		(35,525)	(55,077)
Таза өзге шығыстар		(46,188)	(34,884)
ПАЙЫЗДЫҚ ЕМЕС ШЫҒЫСТАР		(518,736)	(440,431)
САЛЫҚ САЛЫНҒАНҒА ДЕЙІНГІ ПАЙДА		1,101,893	814,774
Табыс салығы бойынша шығыс	21	(180,902)	(121,338)
ТАЗА ПАЙДА		920,991	693,436
Келесілерге қатысты:			
Бақыланбайтын үлеске		3	1
Жай акционерлерге		920,988	693,435
		920,991	693,436
АКЦИЯҒА ШАҚҚАНДАҒЫ ПАЙДА (теңгемен)			
Акцияға шаққандағы базалық және таратылған пайда	32	84.50	63.65

Басқарманың атынан:

Умут Б. Шаңкметова
Басқарма Төрағасы

2025 ж. 12 наурыз
Қазақстан, Алматы қаласы

Дана С. Талжанова
Бас Бухгалтер

2025 ж. 12 наурыз
Қазақстан, Алматы қаласы

Қоса беріліп отырған ескертулер осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылады.

**2024 және 2023 жж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша
өзге жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есеп
(миллион теңгемен)**

	2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл	2023 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл
Таза пайда	920,991	693,436
Өзге жиынтық кіріс:		
Кейіннен пайда мен залал құрамына қайта жіктелмейтін баптар:		
Негізгі құралдарды қайта бағалаудан болған пайда/(залал (2024 және 2023 жж. – тиісінше 3,559 миллион теңге және 2 миллион теңге салықты шегергенде)	14,152	(13)
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын үлестік қаржы активтерін қайта бағалаудан болған залал	(221)	(202)
Кейіннен пайда мен залал құрамына қайта жіктелуі мүмкін баптар:		
Кезең ішінде құнсыздануды қоса алғанда өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын борыштық қаржы активтерін қайта бағалаудан түскен пайда (2024 және 2023 жж. – 1,195 миллион теңге және 811 миллион теңге – салықты шегергенде)	25,730	48,308
Кезең ішінде өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтерінің шығарылуы нәтижесінде пайда мен залал құрамына қайта жіктелді (2024 және 2023 жж.– нөл теңге – салықты шегергенде)	(2,503)	4,055
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын борыштық қаржы активтерін қайта бағалаудан қауымдастырылған ұйымның өзге жиынтық (залалының)/кірісінің үлесі	(989)	1,189
Негізгі құралдарды қайта бағалаудан қауымдастырылған ұйымның өзге жиынтық кірісінің үлесі	-	24
Шетелдік қызметті қайта есептеудің бағамдық айырмасы	8,639	(8,283)
Жыл ішіндегі өзге жиынтық кіріс	44,808	45,078
Жыл ішіндегі жиынтық кіріс жиыны	965,799	738,514
Мыналарға қатысты:		
Бақыланбайтын үлеске	3	1
Жай акционерлерге	965,796	738,513
	965,799	738,514

Басқарманың атынан

Умут Б. Шаяхметова
Басқарма Төрағасы

2025 ж. 12 наурыз
Қазақстан, Алматы қаласы

Дана С. Талжанова
Бас Бухгалтер

2025 ж. 12 наурыз
Қазақстан, Алматы қаласы

Қоса беріліп отырған ескерткілер осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылады.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есеп
(миллион теңгемен)

	Жарғылық капитал Жай акциялар	Эмиссиялық кіріс	Өтеуі төлеп сатып алынған өз акциялары	Акция негізіндегі төлем резерві	Бағамдық айырма қоры*	Қаржы активтерін қайта бағалау бойынша резерв*	Негізгі құралдарды қайта бағалау бойынша резерв*	Бөлінбеген пайда	Капитал жаны	Бақыланбайтын үлес	Капитал жаны
2023 ж. 31 желтоқсан	209,027	8,667	(258,514)	-	3,459	(25,299)	41,125	2,498,479	2,476,944	10	2,476,954
Таза пайда	-	-	-	-	-	-	-	920,988	920,988	3	920,991
Өзге жиынтық кіріс (залал)	-	-	-	-	8,639	21,018	14,152	-	44,809	(1)	44,808
Жиынтық кіріс жиыны	-	-	-	-	8,639	22,018	14,152	920,988	965,797	2	965,799
Өз акцияларын сатып алу (23-ескертү)	-	(99)	(6,445)	-	-	-	-	-	(6,544)	-	(6,544)
Өтеуі төлеп алынған өз акцияларын сату (23-ескертү)	-	201	1,334	-	-	-	-	-	1,535	-	1,535
Дивидендтер – жай акциялар (23-ескертү)	-	-	-	-	-	-	-	(381,434)	(381,434)	-	(381,434)
Акциялар бойынша есептелген опциондар	-	-	-	10,000	-	-	-	-	10,000	-	10,000
Бұрын қайта бағаланған негізгі құралдардың тозуы және шығуы нәтижесінде негізгі құралдарды қайта бағалау резервін есептен шығару	-	-	-	-	-	-	(1,901)	1,901	-	-	-
Еңгілес ұйымдарды есептен шығару	-	-	-	-	-	-	(796)	2,535	1,739	-	1,739
2024 ж. 31 желтоқсан	209,027	8,769	(263,625)	10,000	12,098	(3,281)	52,580	3,042,469	3,068,037	12	3,068,049

* Бұл сомалар Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есептің Бөлінбеген пайда және өзге резервтер бабына енгізілген.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есеп
(миллион теңгемен)

	Жарылық капитал Жай акциялар	Эмиссиялық кіріс	Өтеуі төлеп сатып алынған өз акциялары	Бағамдық айырма қоры*	қаржы активтерін қайта бағалау бойынша резерв*	Негізгі құралдарды қайта бағалау бойынша резерв*	Бөлінбеген пайда *	Капитал жиыны	Бақыланбайтын үлес	Капитал жиыны
2022 ж. 31 желтоқсан	209,027	7,966	(260,535)	11,742	(78,649)	43,309	2,079,373	2,012,233	9	2,012,242
Таза пайда	-	-	-	-	-	-	693,435	693,435	1	693,436
Өзге жиынтық (залал)/кіріс	-	-	-	(8,283)	53,350	11	-	45,078	-	45,078
Жиынтық (залал)/кіріс жиыны	-	-	-	(8,283)	53,350	11	693,435	738,513	1	738,514
Өз акцияларын сатып алу (23-ескертү) Өтеуі төлеп алынған өз акцияларын сату (23-ескертү)	-	-	(1,509)	-	-	-	-	(1,509)	-	(1,509)
Дивидендтер – жай акциялар (23-ескертү) Бұрын қайта бағаланған негізгі құралдардың тозуы және шығуы нәтижесінде негізгі құралдарды қайта бағалау резервін есептен шығару	-	701	3,530	-	-	-	(276,524)	4,231 (276,524)	-	4,231 (276,524)
2023 ж. 31 желтоқсан	209,027	8,667	(258,514)	3,459	(25,299)	41,125	2,498,479	2,476,944	10	2,476,954

Басқарманың атынан:

Умут Б. Шаяхметова
Басқарма Төрағасы

2025 ж. 12 наурыз
Қазақстан, Алматы қаласы

Дана С. Талжанова
Бас Бухгалтер

2025 ж. 12 наурыз
Қазақстан, Алматы қаласы

Қоса беріліп отырған ескертүүлер осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылады.

**2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
ақшалай қаражаттың қозғалысы туралы шоғырландырылған есеп
(миллион теңгемен)**

	2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл	2023 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл
ОПЕРАЦИЯЛЫҚ ҚЫЗМЕТ БОЙЫНША АҚШАЛАЙ ҚАРАЖАТТЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ:		
Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтерінен алынған пайыздар	36,884	27,602
Ақшалай қаражат пен оның баламаларынан және Кредит мекемелеріндегі қаражаттан алынған пайыздар	173,897	49,906
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтерінен алынған пайыздар	166,244	126,082
Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтерді шегергенде амортизацияланған құн бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздардан алынған пайыздар	52,341	76,747
Клиенттерге берілген қарыздардан алынған пайыздар	1,586,960	1,318,173
Клиенттер қаражаты бойынша төленген пайыздар	(930,565)	(713,167)
Кредит мекемелерінің қаражаты бойынша төленген пайыздар	(46,703)	(45,285)
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар бойынша төленген пайыздар	(32,694)	(32,542)
Депозиттерді сақтандыру бойынша төленген пайыздар	(15,054)	(13,357)
Алынған комиссиялар	210,399	199,058
Төленген комиссиялар	(83,782)	(85,529)
Сақтандырудан алынған кірістер	234,010	266,536
Қайта сақтандырушыға берілген сақтандыру сыйлықақылары	(35,525)	(55,638)
Туынды қаржы құралдарынан түсімдер	37,459	28,831
Төленген өзге шығыстар	(21,770)	(11,302)
Төленген операциялық шығыстар	(217,778)	(192,094)
Сақтандыру қызметтеріне шығыстар	(138,126)	(147,601)
Сақтандыру бойынша қаржылық шығыстар	(26,266)	(14,824)
Таза операциялық активтердегі өзгерістерге дейін операциялық қызметтен түскен ақшалай қаражаттың қозғалысы	949,931	781,596
Операциялық активтер мен міндеттемелер өзгерісі:		
Операциялық активтердің азаюы/(ұлғаюы):		
Міндетті резервтер	(61,464)	14,678
Пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтері	(152,404)	(81,550)
Кредит мекемелеріндегі қаражат	59,524	(41,711)
Клиенттерге берілген қарыздар	(1,991,575)	(1,552,968)
Сатуға арналған активтер	4,182	2,130
Сақтандыру шарттары бойынша активтер	18,264	(33,509)
Өзге активтер	23,630	9,378
Операциялық міндеттемелердегі ұлғаю/(азаю):		
Клиенттер қаражаты	1,763,948	531,724
Кредит мекемелерінің қаражаты	(213,861)	(87,520)
Пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы міндеттемелері	2,771	(6,426)
Сақтандыру міндеттемелері	141,860	84,506
Өзге міндеттемелер	26,308	47,121
Табыс салығын төленгенге дейінгі операциялық қызметтен түсетін ақшалай қаражаттың таза түсімі/(кетуі)	571,114	(332,551)
Төленген табыс салығы	(193,165)	(153,512)
Операциялық қызметтен түсетін ақшалай қаражаттың таза түсімі/(кетуі)	377,949	(486,063)

**2024 және 2023жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
ақшалай қаражаттың қозғалысы туралы шоғырландырылған есеп (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

		2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл	2023 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл
Ескерту			
ИНВЕСТИЦИЯЛЫҚ ҚЫЗМЕТ БОЙЫНША АҚШАЛАЙ ҚАРАЖАТТЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ:			
Еншілес ұйымдардың шығуы		(33,559)	-
Негізгі құралдар мен материалдық емес активтерді сатып алу және олар үшін алдын ала төлем		(66,884)	(44,845)
Негізгі құралдар мен материалдық емес активтерді сатудан алынатын түсімдер		211	77
Инвестициялық жылжымайтын мүлікті сатудан түсім		4,942	3,396
Коммерциялық жылжымайтын мүлікті сатудан түсім		17,265	8,978
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтерін сатудан түсімдер		535,270	653,043
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтерін сатып алу		(735,186)	(898,450)
Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтерді шегергенде амортизацияланған құн бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздарды сатудан түсімдер		206,895	289,170
Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтерді шегергенде амортизацияланған құн бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздарды сатып алу		(220,392)	(9,343)
Коммерциялық жылжымайтын мүлік бойынша күрделі шығындар	13	(49)	(3,039)
Инвестициялық қызметтен ақшалай қаражаттың таза жылыстауы		(291,487)	(1,013)
ҚАРЖЫЛЫҚ ҚЫЗМЕТТЕН АҚШАЛАЙ ҚАРАЖАТТЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ:			
Синдикатталған қарыз тартудан түсетін түсімдер		157,533	-
Өтеуі төлеп алынған өз акцияларын сатудан түсім		1,535	4,231
Өз акцияларын өтеуін төлеп сатып алу		(6,544)	(1,509)
Дивидендтер төлеу – жай акциялар	23	(308,595)	(276,524)
Борыштық бағалы қағаздарды өтеу және сатып алу	20	(136,155)	(140,705)
Борыштық бағалы қағаздарды шығарудан түсім	20	294,736	325,696
Жалдау міндеттемелерін өтеу		(3,325)	(2,273)
Қаржылық қызметтен ақшалай қаражаттың таза жылыстауы		(815)	(91,084)
Айырбастау бағамындағы өзгерістердің ақшалай қаражатқа және оның баламаларына әсері		10,840	(73,356)
Ақшалай қаражаттың және оның баламаларының таза өзгерісі		96,487	(651,516)
АҚШАЛАЙ ҚАРАЖАТ ПЕН ОНЫҢ БАЛАМАЛАРЫ, жыл басында	5	1,377,315	2,028,831
АҚШАЛАЙ ҚАРАЖАТ ПЕН ОНЫҢ БАЛАМАЛАРЫ, жыл соңында	5	1,473,802	1,377,315

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші Топ ақшалай қаражаттың қозғалысы туралы шоғырландырылған есептен алынып, 11, 12, 13, 14, 15 және 21-ескертүлерде ұсынылған, ақшалай емес аударымдарды жүргізді.

Басқарманың атынан:

Умут Б. Шаяхметова
Басқарма Төрағасы

2025 ж. 12 наурыз
Қазақстан, Алматы қаласы

Дана С. Талжанова
Бас Бухгалтер

2025 ж. 12 наурыз
Қазақстан, Алматы қаласы

Қоса беріліп отырған ескертүлер осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылады.

2024 және 2022 жж. 31 желтоқсанында аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер
(миллион теңгемен)

1. Қызметтің негізгі бағыттары

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ (бұдан әрі - «Банк») және оның еншілес кәсіпорындары (бұдан әрі - «Топ») корпоративтік клиенттер мен жеке клиенттерге Қазақстанда, Грузия мен Өзбекстанда банктік қызметтерді, лизингтік қызметтерді және Қазақстанда активтерді басқару жөніндегі қызметтерді, сақтандыру қызметтері мен брокерлік қызметтерді ұсынады. Банктің бастапқы мемлекеттік тіркеуден өту рәсімі Қазақстанның әділет органдарында 1994 ж. 20 қаңтарда жүргізілді. Банк өз қызметін Қазақстан Республикасының Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігі банктік және басқа да операциялар және бағалы қағаздар нарығында қызмет жүргізу үшін 2023 ж. 23 маусымда жаңартып қайта берген № 1.2.47/230/38/1 лицензияға сәйкес іске асырады. Банк «Қазақстандық депозиттерге кепілдік беру қоры» АҚ ұсынған салымдарды міндетті сақтандыру жүйесінің мүшесі болып табылады.

Банктің негізгі қызметі клиенттерге қарыздар мен кепілдіктер беру, депозиттер тарту, бағалы қағаздармен және шетел валютасымен операциялар жүргізу, ақша аудару, ақшалай қаражат пен төлем карточкаларымен операциялар жүргізу және басқа да банктік қызметтер көрсету болып табылады. Мұнымен қатар Банк Қазақстан Республикасы Үкіметінің эксклюзивтік емес агенті ретінде өз филиалдарының желісі арқылы халыққа зейнетақы төлеу және жәрдемақылар беру қызметін атқарады.

Банктің бағалы қағаздары Қазақстан қор биржасының (бұдан әрі - «ҚҚБ») және Astana International Exchange-тің негізгі листингісіне қосылған. Банктің жаһандық депозитарлық қолхаттары (бұдан әрі - «ЖДҚ») Лондонның Қор биржасының, ҚҚБ-ның және Astana International Exchange-тің негізгі листингісіне қосылған.

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Топ іс жүзінде «АЛМЭКС» холдингілік тобы» АҚ арқылы Тимур Құлыбаев пен оның зайыбы Динара Құлыбаеваның бақылауында тұр.

2024 ж. 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша, Банк өз қызметін Алматы қаласында орналасқан бас офисі және Қазақстан аумағында орналасқан 25 облыстық филиал, 119 аудандық филиал және 398 есеп айырысу-кассалық орталықтар, (2023 ж. 31 желтоқсанында – сәйкесінше, 25, 119 және 426) арқылы іске асырды. Банктің ресми түрде тіркелген офисі Қазақстан Республикасы, А26М3К5, Алматы қаласы, Әл-Фараби даңғылы, 40 мекенжайы бойынша орналасқан.

Топ жұмыскерлерінің іс жүзіндегі саны 2024 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 16,656 жұмыскерді құрайды (2023 ж. 31 желтоқсанда – 16,833).

Топтың осы 2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін шоғырландырылған қаржылық есептілігін шығарылымға Басқарма 2025 ж. 12 наурызда бекітті.

Сот талаптары

Топтың өз қызметін жүргізуі барысында клиенттер мен контрагенттер Топқа уақыт аралықтарында кінәрат талаптарын қойып отырады. Басшылықтың пікірінше, мұндай кінәрат талаптар бойынша іс жүргізілгенде Топқа елеулі залал келтірілмейді, сондықтан шоғырландырылған қаржылық есептілікте бұл жағдай бойынша тиісті резервтер қарастырылмаған.

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Операциялық орта

Қазақстан ЖІӨ өсімінің жоғары деңгейімен, қалыптасып келе жатқан қаржы инфрақұрылымымен және мемлекеттің қатысуының едәуір үлесімен жиі сипатталатын бірқатар дамушы экономикалардың қатарына кіреді. Сонымен қатар, дамушы елдердің нарықтары дамыған нарықтардың тәуекелдерінен өзгеше саяси, әлеуметтік және заңнамалық тәуекелдерге ұшырайды. Қазақстан әлемдік экономикаға интеграцияланған, бұл ретте географиялық жағынан ірі экономикалық нарықтармен іргелес, сол арқылы Орталық Азия өңіріндегі негізгі «транзиттік хаб» позициясын ұстануда.

Қазақстан экономикасының экспорттық бағытқа ие болуына байланысты шикізатқа әлемдік бағаның өзгеруі оған айтарлықтай әсер етеді. Энергоресурстардың әлемдік бағасынан басқа, қазақстандық экономиканың одан әрі дамуы көбінесе фискалдық тәртіп пен өңірдегі геосаяси жағдайға байланысты.

2024 ж. Brent маркалы мұнайдың орташа бағасы барреліне шамамен 80.7 АҚШ долларын құрады. Қысқа мерзімді экономикалық индикаторға сәйкес, 2024 ж. қаңтар-желтоқсанда Қазақстан экономикасы өткен жылдың сәйкес кезеңімен салыстырғанда 4.8%-ға өсті. 2024 ж. желтоқсандағы инфляция жылдық есеппен 8.6% құрады.

Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің ақша-кредит саясаты жөніндегі комитеті 2024 ж. қарашада +/- 1.0 п.п. дәлізімен базалық мөлшерлемені жылдық 15.25%-ға дейін көтеру туралы шешім қабылдады. Бұл шешім 2024 ж. аяғында инфляцияның жеделдеуі аясында қабылданды, бұл теріс сыртқы инфляциялық фонға, тұрақты тұтынушылық сұранысқа, реттелетін тұрғын үй-коммуналдық қызметтер бағасының өсуіне және бюджет шығыстарының жоғары деңгейіне байланысты. Сондай-ақ, 2024 ж. қорытындысы бойынша ұлттық валюта бағамы DXY долларының жаһандық индексінің нығайту және рубль бағамына әсер еткен Ресейге қарсы жаңа санкциялар енгізу аясында 14.3%-ға әлсіреді. Бұл жағдайлар Қазақстанда қатаң ақша-кредит саясатының режимін сақтау үшін алғышарттар жасайды.

Топ басшылығы экономикалық және саяси жағдайдағы ағымдағы өзгерістерді, соның ішінде кез келген санкциялық тәуекелдерді бақылайды және болашақта Топтың тұрақтылығы мен бизнесін дамыту үшін қажет деп санайтын шараларды қабылдайды.

2023 ж. 12 шілдеде «Заңсыз сатып алынған активтерді мемлекетке қайтару туралы» Қазақстан Республикасының Заңына (бұдан әрі – «Заң») қол қойылды. Заң 2023 ж. 12 қыркүйегінде күшіне енген 7, 12-31 баптарды қоспағанда, 2023 ж. 12 шілдесінен бастап күшіне енді.

Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының активтерін қайтару комитеті (бұдан әрі – «Комитет») активтерді қайтару жөніндегі уәкілетті орган болып табылады. Комитеттің міндеттері заңсыз сатып алынған активтерді анықтау және қайтару, осы саладағы халықаралық-құқықтық ынтымақтастықты дамыту, экономикалық ресурстардың заңсыз шоғырлануына және активтерді заңсыз шығаруға ықпал еткен себептер мен жағдайларды анықтау және жою, сондай-ақ Қазақстан Республикасының заңнамалық актілеріне, Қазақстан Республикасы Президентінің актілеріне сәйкес өзге де міндеттерді айқындайды. Топ басшылығы бұл Заң Топтың кредиттік портфелін қоса алғанда, Топтың қызметіне айтарлықтай әсер етпейді деп санайды.

**2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Иелену үлесі

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсандағы мәліметке сәйкес Топқа мына акционерлер иелік етті, олардың үлесі Топ шығарған капиталдың 5 %-нан асады:

2024 ж. 31 желтоқсан

	Барлық акциялар (жай акциялар)	Айналымдағы акциялардың жалпы көлеміндегі үлесі
«АЛМЭКС» холдингілік тобы» АҚ	7,583,538,228	69.7%
ЖДҚ ұстаушылары	3,075,090,560	28.3%
Өзгелері	221,345,828	2.0%
Айналымдағы барлық акциялар (шоғырландырылған негізде)	10,879,974,616	100%

2023 ж. 31 желтоқсан

	Барлық акциялар (жай акциялар)	Айналымдағы акциялардың жалпы көлеміндегі үлесі
«АЛМЭКС» холдингілік тобы» АҚ	7,583,538,228	69.6%
ЖДҚ ұстаушылары	3,109,586,880	28.5%
Өзгелері	209,046,483	1.9%
Айналымдағы барлық акциялар (шоғырландырылған негізде)	10,902,171,591	100%

2. Есептілікті ұсыну қағидаттары

Сәйкестік туралы мәлімдеме

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілігі Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына (бұдан әрі - «ХҚЕС бухгалтерлік есеп стандарттары») сәйкес әзірленді.

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілігін Топ үздіксіз қызмет қағидатының негізінде әрекет етті және өз операцияларын жақын арадағы болашақта да жалғастырады деген болжаумен әзірленді. Осы бағалауды жүргізу барысында басшылық ағымдағы және болашақтағы экономикалық жағдайларға қатысты ақпараттың, ақшалай қаражаты, пайда мен капитал ресурстарының қозғалысы туралы болжамдарды қоса, үлкен спектрін қарады.

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілігі акцияға шаққандағы пайдадан бөлек, егер басқаша көрсетілмеген болса, миллион қазақстандық теңгемен (бұдан әрі - «теңге») ұсынылып отыр.

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілік әділ құн бойынша бағаланатын белгілі бір қаржы құралдарын және есеп саясатында төменде сипатталғандай, актуарлық есептеулер және тозу мен құнсыздануды шегергенде қайта бағаланған құны бойынша ескерілген белгілі бір негізгі құралдар негізінде ХҚЕС (IFRS) 17-ге сәйкес орындалған құн бойынша есепке алынатын сақтандыру міндеттемелерін қоспағанда, тарихи құн қағидаты негізінде әзірленді.

**2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Тарихи құн әдетте тауарлар мен қызметтерге ауыстырылып берілген сыйақының әділ құнының негізінде анықталады.

Әділ құн, құнның тікелей бақыланатын немесе бағалаудың басқа әдістемесін пайдалану арқылы, есептік амалмен алынған болып табылатынына қарамастан бағалау күніне активті сатқан кезде алынатын немесе нарықтың қатысушылары арасындағы кәдімгі мәміленің шеңберінде міндеттемені өткізу кезінде төленген құнды көрсетеді. Активтің немесе міндеттеменің әділ құнын бағалаған кезде, егер нарықтың қатысушылары, бағалау күніне активтің немесе міндеттеменің құнын қалыптастырған кезде осындай сипаттамаларды ескеретін болса, Топ, активтің немесе міндеттеменің сипаттамаларын ескереді. Әділ құн бойынша бағалау жүргізу және /немесе әділ құнды бағалауға қатысты ақпаратты ашу үшін, әділ құн осы шоғырландырылған қаржылық есептілігінде, ХҚЕС (IFRS) 2 қолдану саласына жататын меншікті үлестік құралдардың негізінде төлемдері бар мәмілелерді, ХҚЕС (IFRS) 16 қолдану саласына жататын лизингтік операцияларды, сондай-ақ әділ құнмен салыстырылатын, бірақ бұл ретте мысалы ХҚЕС (IAS) 2-де мүмкін болатын жүзеге асырудың таза құны немесе ХҚЕС (IAS) 36-да пайдаланудың құндылығы сияқты әділ құн болып табылмайтын бағаларды қоспағанда, жоғарыда көрсетілген тәсілмен анықталады.

Сонымен қатар, қаржылық есептілігін дайындау мақсаттары үшін әділ құнды бағалау, әділ құнның иерархиясының негізінде жіктеледі (1, 2 немесе 3-деңгей). Деңгейлер, нарықтық деңгейлердің негізінде әділ құнды тікелей анықтау мүмкіндігіне сәйкес келеді және жалпы әділ құнды бағалаған кезде пайдаланылған бастапқы деректердің маңыздылығын көрсетеді:

- 1-деңгейдің бастапқы деректері бағалау күніне Топ қол жеткізе алатын ұқсас активтердің немесе міндеттемелердің активті нарықтарында түзетулерді талап етпейтін баға белгіленімдерін білдіреді;
- 2-деңгейдің бастапқы деректері 1-деңгей үшін анықталған баға белгіленімдері болып табылмайды, бірақ кейбіреулері актив не міндеттеме үшін нарықта тікелей немесе жанама бақыланады; және
- 3-деңгейдің бастапқы деректері актив немесе міндеттеме бойынша бақыланбайтын бастапқы деректерді білдіреді.

Топ өзінің қаржылық жағдайы туралы шоғырландырылған есебін өтімділік тәртібімен ұсынады. Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есеп берілгеннен кейінгі 12 айдың ішіндегі (ағымдағы) және қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есеп берілгеннен кейінгі 12 айдан жоғары мерзімдегі (ағымдағы емес) орнын толтырудың немесе өтеудің талдауы 33-ескертуде ұсынылған.

Атқарымдық валюта

Топтың барлық кәсіпорындарының қаржылық есептілігінің атқарымдық валютасы, компания өз қызметін атқаратын негізгі экономикалық ортаның валютасы болып табылады («Атқарымдық валюта»). Банктің атқарымдық валютасы теңге болып табылады. Осы шоғырландырылған қаржылық есептілігінің есептік валютасы да теңге болып табылады.

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Шоғырландырылған еншілес кәсіпорындар

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілік мынадай еншілес кәсіпорындарды қамтиды:

Еншілес кәсіпорындар	Қатысу үлесі, %		Елі	Саласы
	2024 ж. 31 желтоқсан	2023 ж. 31 желтоқсан		
«Халық-Лизинг» АҚ	100	100	Қазақстан	Лизинг
«Қазтелепорт» АҚ	100	100	Қазақстан	Телекоммуникациялар Брокерлік және дилерлік қызмет
«Halyk Finance» АҚ	100	100	Қазақстан	Инкассациялау қызметтері
«Halyk Инкассация» ЖШС	100	100	Қазақстан	Өмірді сақтандыру
«Halyk-Life» АҚ	100	100	Қазақстан	Сақтандыру
«Халық» сақтандыру компаниясы» АҚ	99.99	99.99	Қазақстан	Банк
«Халық Банк Грузия» АҚ	100	100	Грузия	Брокерлік және дилерлік қызмет
«Halyk Global Markets» АҚ	100	100	Қазақстан	Күмәнді және үмітсіз активтерді басқару
«КУСА Халық» ЖШС	100	100	Қазақстан	Күмәнді және үмітсіз активтерді басқару
«Халық Актив» ЖШС	100	100	Қазақстан	Төлем карталары бойынша процессингтік операцияларды және басқа да байланысты операцияларды жүзеге асыру
«Halyk Finservice» ЖШС	100	100	Қазақстан	Банк
«Tenge Bank» АҚ	100	100	Өзбекстан	Бағдарламалық жасақтаманы әзірлеу, енгізу және қолдау
«Halyk Lab» ЖШС	100	-	Қазақстан	

2024 ж. 4 қазанда Топ Қазақстан Республикасы Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігінен «Халық Lab» ЖШС еншілес ұйымын құруға рұқсат алды. 2024 ж. 30 қазанда «Халық Lab» ЖШС еншілес ұйымы «Азаматтарға арналған үкімет» мемлекеттік корпорациясында тіркелді. 2024 ж. 6 қарашада еншілес ұйымның 20 миллион теңге мөлшеріндегі жарғылық капиталы қалыптасты.

3. Есеп саясаты туралы маңызды ақпарат

Шоғырландыру қағидаттары

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілік Банктің және Банк бақылайтын кәсіпорындардың (оның еншілес кәсіпорындарының) қаржылық есептіліктерінен құралған. Егер Банкте:

- кәсіпорын – инвестициялар нысанына қатысты билік өкілеттіктер болса;
- кәсіпорын – инвестициялар нысанының ауыспалы нәтижелері бойынша құқықтары болса /тәуекелдер арқаласа; және
- ауыспалы нәтиженің көлеміне ықпал ету мақсатында кәсіпорын – инвестициялар нысанына қатысты билік өкілеттікті пайдалана алатын болса, Компания бақылауда болып саналады.

**2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Егер фактілер немесе жағдайлар жоғарыда көрсетілген үш бақылау элементтерінің біреуінде немесе одан көбінде өзгерістер болғандығын көрсететін болса, Банк оның инвестициялар нысанына бақылауының болуына баға жүргізеді.

Инвестициялар нысанының дауыс беруші акцияларының көбісі Банкке тиесілі болмаса, кәсіпорын – инвестициялар нысанының елеулі қызметін жеке-дара басқару мүмкіндігін беру үшін Банкке жеткілікті дауыс беру құқығы тиесілі болған жағдайда, ол кәсіпорын – инвестициялар нысанына қатысты жеткілікті билік құқығына ие болады. Кәсіпорын – инвестициялар нысанына ықпал ету өкілеттігіне ие болуына Банктің дауыс беру құқығы жеткілікті екендігін бағалағанда Банк барлық маңызды фактілер мен мән-жайларды қарастырады, мыналарды қоса:

- басқа ұстаушылардың дауыс беруінің үлестері мен бөлінуімен салыстырғанда дауыс беру құқығы бар Банк акцияларының үлесін;
- басқа дауыс беру ұстаушыларына немесе басқа тараптарға, Банкке тиесілі ықтимал дауыс беру құқықтары;
- басқа шарттық келісімдерден туындайтын құқықтар; және
- басқарушылық шешім, сонымен қатар акционерлердің алдыңғы жиналыстарында дауыстарды бөлу қажет болған сәтте Банктің елеулі қызметті басқару мүмкіндігінің бар немесе жоқтығын көрсететін кез келген қосымша фактілер мен мән-жайлар.

Еншілес кәсіпорынды шоғырландыру Банк еншілес кәсіпорынға бақылау алғанда басталады және бақылау аяқталған сәтте тоқтатылады. Соның ішінде, бір жылдың ішінде сатып алынған немесе сатылған еншілес кәсіпорынның табыстары мен шығыстары Банк бақылауды алған сәттен бастап Банк осы еншілес кәсіпорынды бақылауды тоқтататын күнге дейін пайда немесе залал және өзге жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепке енгізіледі.

Пайда немесе залал және өзге жиынтық кірістің әр компоненті Банк акционерлері мен бақыламайтын үлестер арасында бөлінеді. Еншілес кәсіпорындардың жалпы жиынтық кірісі бұл кез келген бақыламайтын үлестер бойынша теріс қалдықтың туындауына әкеліп соқса да Банк акционерлері мен кез келген бақыламайтын үлестер арасында бөлінеді.

Қажет болғанда, еншілес кәсіпорындардың қаржылық есептілігіне түзетулер енгізіледі, бұл олардың пайдаланатын есепке алу саясаты қағидаттарын Топ пайдаланатын есеп саясаты қағидаттарымен сәйкестікке келтіру мақсатында жүргізілді.

Шоғырландыру кезінде барлық топішілік активтер мен міндеттемелер, меншікті капитал, пайда, залалдар мен Топ кәсіпорындарының арасындағы операциялар бойынша ақшалай қаражаттың қозғалысы алынып тасталады.

Топтың еншілес кәсіпорындарында иелік ететін үлесінің өзгерістері

Топтың еншілес кәсіпорындарға бақылауын жоғалтуға әкеп соқпайтын еншілес кәсіпорындардағы Топтың қатысу үлесіндегі өзгерістер меншікті капиталда есепке алынады. Топ үлестерінің және еншілес кәсіпорында бақыламайтын иелік ету үлестерінің баланстық құны осы үлестер қатынастарының өзгеруін ескере отырып түзетіледі. Бақыламайтын үлестер түзетілетін сомалар және төленген немесе алынған сыйақының әділ құны арасындағы кез келген айырма Топ акционерлерінің меншікті капиталында көрінеді. Бақыламайтын үлестің акционерлерімен мәмілелер қаржылық қызметтен түскен ақшалай қаражаттың қозғалысында көрсетілген.

**2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Топ еншілес кәсіпорынды бақылаудан айырылған жағдайда, пайда мен залал, пайда немесе залал туралы шоғырландырылған есепте көрсетіліп, (i) алынған сыйақының әділ құны мен қалған үлестің әділ құны және еншілес кәсіпорынның активтерінің (ii) баланстық құны (гудвиллды қоса) мен міндеттемелері, сондай-ақ бақыламайтын үлестердің арасындағы айырма ретінде есептелінеді. Осындай еншілес кәсіпорынға жататын, өзге жиынтық кіріс құрамында танылған сомалар Топ еншілес кәсіпорынның тиісті активтері мен міндеттемелерін тікелей сатқандай болғанда есепке алынады (яғни пайда немесе залал бойынша қайта жіктеледі немесе ХҚЕС бойынша қарастырылған/рұқсат етілгендей капиталдың басқа санатына жатқызылады). Бақылауды жоғалту күнінде бұрынғы еншілес кәсіпорынға қалған инвестициялардың әділ құны бастапқы танылу кезіндегі ХҚЕС (IFRS) 9-ға сәйкес әділ құн ретінде немесе (қолданылатын жағдайларда) қауымдастырылған ұйымға немесе бірлескен кәсіпорынға инвестициялардың бастапқы құны ретінде қабылданады.

Ақшалай қаражат пен оның баламалары

Ақшалай қаражат пен оның баламаларына кассадағы қолма-қол ақша, корреспонденттік шоттардағы бос ақша қалдығы, кредит мекемелеріндегі қаражат және бастапқы өтеу мерзімі үш айдан аспайтын кері РЕПО келісімі бойынша қаражат жатқызылады.

Міндетті резервтер

Міндетті резервтер Қазақстан мен Грузияның Ұлттық Банктеріндегі корреспонденттік шоттардағы қаражаттан және Топтың күнделікті қызметін қаржыландыру үшін қол жетімді емес ақшалай қаражаттан құралады, осыған байланысты бұл қаражат ақшалай қаражаттың қозғалысы туралы шоғырландырылған есепте ақшалай қаражат пен оның баламалары деген бапқа қосылмайды.

Кредит мекемелеріндегі қаражат

Топ өз қызметін жүргізу барысында басқа банктерде қолдануы шектелген ағымдағы шоттарды ашады немесе белгілі бір мерзімдік кезеңге ақша салымдарын орналастырады. Кредит мекемелеріндегі өтеу мерзімі белгіленген қаржы кейін тиімді пайыздық мөлшерлеме әдістемесін пайдалану арқылы амортизацияланған құны бойынша бағаланады. Белгіленген өтеу мерзімі жоқ қаржы бастапқы құнымен есепке алынады. Кредит мекемелеріндегі қаражат күтілетін кредиттік залалдар бойынша кез келген резервті шегеру арқылы есепке алынады.

Қаржы құралдарын тану және бағалау

Тиісті қаржы құралына қатысты шарт бойынша Топ тараптардың бірі болған жағдайда қаржы активтері мен міндеттемелері Топтың қаржылық жағдайы туралы шоғырландырылған есепте көрсетіледі. Топ ұдайы сипаттағы қаржылай активтер мен міндеттемелерді сатып алулар мен өткізулерді есептесу күніндегі есепке алу әдісімен көрсетеді. Осындай әдіспен сатып алынған, кейіннен әділ құнымен бағаланатын қаржы құралдары мәміле жасалған сәттен бастап есеп айырысу белгіленген күнге дейін сатып алынған құралдар сияқты есепке алынады.

**2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Қаржы активтері мен қаржы міндеттемелері бастапқыда әділ құны бойынша көрсетіледі. Қаржы активтерін және қаржы міндеттемелерін сатып алумен немесе шығарумен тікелей байланысты транзакциялық залалдар (пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша көрсетілетін қаржы активтері мен қаржы міндеттемелерінен басқа) бастапқыда танылғанда қаржы активтерінің немесе қаржы міндеттемелерінің әділ құнын тиісінше ұлғайтады немесе азайтады. Қаржы активтерін немесе қаржы міндеттемелерін сатып алуға тікелей қатысты, пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша көрсетілетін транзакциялық залалдар тікелей пайдаға немесе залалға жатқызылады. Қаржы активтері мен қаржы міндеттемелері құнын одан әрі бағалау үшін пайдаланылатын бухгалтерлік есеп қағидаттары есеп саясатының төмендегі сипатталған тиісті ережелерінде ашылады.

Қаржы активтері

Барлық қаржы активтері қаржы активін сату немесе сатып алу, талаптары тиісті нарықта белгіленген мерзімде жеткізуді талап ететін келісімшарт бойынша жүзеге асырылғанда, мәміле жасалған күні танылады және тану тоқтатылады және бастапқыда пайда немесе залал арқылы әділ құны (бұдан әрі - «ПЗАӘҚ») бойынша бағаланатын ретінде жіктелетін қаржы активтерін қоспағанда, транзакциялық залалға қоса әділ құны бойынша бағаланады. ПШАӘҚ бойынша бағаланатын ретінде жіктелген қаржы активтерін сатып алуға тікелей байланысты мәміле бойынша шығындар дереу пайда немесе залалмен бірге танылады.

«Қаржы құралдары» ХҚЕС (IFRS) 9-ға сәйкес танылған барлық қаржы активтері қаржы активтерін басқаруға арналған ұйымның бизнес үлгісіне және қаржы активтерінің ақша ағындарының шарттық сипаттамаларына негізделген амортизацияланған құны немесе әділ құны бойынша бағалануы тиіс.

Бұл ретте:

- *Шартта көзделген ақша ағындарын алу үшін активтерді ұстап қалу.* Бұл бизнес-үлгі қаржы құралдарының қаржы құралдарының қызмет ету мерзімі ішінде негізгі соманы және пайыздық төлемдерді алу арқылы ақшалай қаражат қозғалысын жүзеге асыруға мүмкіндік береді деп болжайды. Осы бизнес-үлгі шегінде қаржы активін өтеуге дейін ұстап тұру басымдық болып табылады, алайда мерзімінен бұрын жүзеге асыруға тыйым салынбайды.
- *Шартта көзделген ақша ағындарын алу үшін активтерді ұстап қалу және қаржы активтерін сату.* Бұл бизнес-үлгі қаржы активтерін басқару шарттық ақшалай қаражаттың ағындарын алуға және қаржы активтерін сатуға бағытталған деп болжайды. Осы бизнес-үлгі шеңберінде қаржы активін сатудан қолма-қол ақшаны алу - «Шартта көзделген ақша ағындарын алу үшін активтерді ұстап қалу» бизнес-үлгісімен салыстырғанда сатудың жоғары жиілігі мен сату көлемімен сипатталатын басымдық болып табылады.
- *Басқа мақсаттар үшін активтерді ұстап қалу.* Осы бизнес-үлгі шеңберінде қаржы активтерін басқару мақсаты мыналар болуы мүмкін:
 - қаржы активтерін сату арқылы ақшалай қаражат ағындарын жүзеге асыруды басқару;
 - күнделікті қаржыландыру қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін өтімділікті басқару;
 - басқару мен нәтижелілікті бағалау әділ құн негізінде жүзеге асырылатын портфель;
 - сауда-саттыққа арналған анықтамаға сай келетін портфель. Қаржы активтері саудаға арналған деп саналады, егер олар негізінен жақын уақытта сату (сатып алынған сәтке дейін), қысқа мерзімді пайда алу мақсатында сатып алынған болса (180 күнге дейін) немесе туынды қаржы құралдары болып табылса (хеджирлеу құралы ретінде анықталған қаржылық кепілдіктер немесе туынды қаржы құралдарын қоспағанда).

**2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

ХҚЕС (IFRS) 9-ға сәйкес, қаржы активтері мынадай түрде жіктеледі:

- амортизацияланған құны бойынша бағаланатын активтер ретінде жіктелген банктік қарыздар мақсаты шартпен көзделген негізгі борыш сомасының шотына төленетін төлем және негізгі борыштың өтелмеген бөлігіне пайыз болып табылатын ақша ағындарын алу болып табылатын бизнес-үлгі шегінде ғана ұсталынады, ол тек негізгі борыш сомасына төлемдер және пайыздық төлемдерді қамтиды («SPPI»);
- корреспонденттік шоттардағы қалдықтар, банкаралық қарыздар/депозиттер, РЕПО операциялары әдетте амортизацияланған құн бойынша бағаланатын актив ретінде жіктеледі, яғни бизнес үлгі шеңберінде басқарылады, оның мақсаты шартпен көзделген ақша ағындарын алу, соның ішінде SPPI;
- борыштық бағалы қағаздар таңдалған бизнес үлгіні және SPPI-ді сақтауды ескере отырып, үш жіктеу санатының кез келгеніне жатқызылуы мүмкін;
- үлестік бағалы қағаздар, әдетте, кезең ішіндегі пайда мен залалдың құрамында оның өзгерістерін көрсетіп, әділ құны бойынша бағаланатын құралдар санатына жіктеледі.
- саудаға арналған бағалы қағаздар және туынды қаржы құралдары кезең ішіндегі пайда мен залал құрамында өзгерістерін көрсетіп, әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтерінің санатына жіктеледі.

Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері немесе қаржы міндеттемелері

Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері мыналарды қамтиды:

- Шарттық ақша ағындары борыштың негізгі сомасы мен пайыздары есебіне төлемдерді ғана қамтымайтын активтер; және/немесе
- Шартпен көзделген ақша ағындарын алу немесе осындай ағындарды алу және активті сату мақсатында ұсталатын активтерді қоспағанда, бизнес-үлгі бойынша ұсталатын активтер;
- Әділ құны бойынша опционды қолдану арқылы ПШАӘҚ бойынша бағаланатын санатқа жататын активтер;
- Қаржылық міндеттемелер, егер қаржылық міндеттеме не саудаға арналған болса, не пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын ретінде бағаланса, пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын ретінде жіктеледі.

Қаржы міндеттемесі мына жағдайда саудаға арналған деп жіктелетін болады:

- егер ол негізінен жақын арада кері сатып алу үшін қабылданған болса;
- Топ бірлесіп басқаратын қаржы құралдарының сәйкестендірмелі портфелінің бір бөлігі болып табылса және осы нақты мақсаты қысқа мерзімді табыс әкелу болса; немесе
- хеджирлеу құралы ретінде жіктелмеген және қолданылмайтын туынды құрал болып табылса.

Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қаржы активтері немесе қаржы міндеттемелері шоғырландырылған қаржылық есептілікте әділ құны бойынша есепке алынады. Әділ құнның өзгерістері пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері және міндеттемелер бойынша таза пайдада көрсетіледі. Пайда ретінде табылған немесе залал ретінде шегерілген пайыздар келісімшарт талаптарына сәйкес тиісінше пайыздық кірістерде немесе шығыстарда есептеледі, ал дивидендтер алу құқығы белгіленген жағдайда дивиденд бойынша тапқан пайда «Басқа да кірістер» деген жолда есепке алынады.

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Амортизацияланған құны бойынша немесе өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын борыштық құралдар

Топ активті басқару үшін пайдаланылатын Топтың бизнес үлгісі мен ақша ағындарының шартта көзделген сипаттамаларының негізінде қаржы активі жіктелуіне бағалау жүргізеді және баға береді.

Активтерді амортизацияланған құны бойынша немесе өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша жіктеу және бағалау үшін, тиісті шарттың талаптары борыштың негізгі сомасына және негізгі соманың өтелмеген бөлігі бойынша пайыздарды ғана қамтитын ақша ағынының пайда болуын қамтуы тиіс.

Белгіленген талаптарға сәйкес шартпен көзделген ақша ағынын тексеру кезінде, қарыздың негізгі сомасы қаржы активінің бастапқы танудан кейінгі әділ құны ретінде қарастырылады. Қаржы активінің мерзімі ішінде борыштың негізгі сомасы өзгеруі мүмкін (мысалы, негізгі сомаға төлемдер болған жағдайда). Пайыздар белгілі бір уақыт кезеңі ішінде өтелмеген борыштың негізгі сомасына қатысты кредиттік тәуекел үшін, сондай-ақ кредиттеуге байланысты басқа да қарапайым тәуекелдер мен шығындар, сондай-ақ пайдаға қатысты пайдаға арналған залалдардың өтелуін қамтиды. Негізгі және пайыздық төлемдер бойынша төлемдер қаржы активі көрсетілетін валютамен жүргізіледі.

Шартпен көзделген, өзіне тек борыштың негізгі сомасына және пайыз ретінде ғана төлемді қамтитын ақша ағындары негізгі кредит шартының талаптарына сәйкес келеді. Нәтижесінде, шартпен көзделген ақша ағындарының тәуекелі немесе құбылмалылығын тудыратын шарт талаптары негізгі кредит шартына қатысы жоқ, мысалы, акциялар немесе тауарлар бағасының өзгеру тәуекелі шартпен көзделген ақша ағынын тудырмайды, онда тек қана борыштың негізгі сомасына төлемдер және борыштың негізгі сомасының өтелмеген бөлігі қамтылады. Құрылған немесе сатып алынған қаржы активі оның заңды нысанда қарыз болып табылатынына қарамастан, негізгі кредит шарты болуы мүмкін.

Қаржы активтерін басқару үшін пайдаланылатын бизнес-үлгілер қаржы активін жіктеу үшін ХҚЕС (IFRS) 9 бірінші қолдану күнінде бағаланды. Бизнес үлгісі ретроспективті түрде Топтың ХҚЕС (IFRS) 9 алғашқы қолдану күніндегі балансында танылған барлық қаржы активтеріне қолданылды. Ұйым пайдаланатын бизнес-үлгі сол немесе басқа бизнес мақсатқа жету үшін топтастырылған қаржы активтерін басқару механизмін көрсететін деңгейде анықталады. Топтың бизнес-үлгісі басшылықтың жеке құралға қатысты ниетіне байланысты емес болғандықтан, бизнес-үлгіні бағалау жеке негізде емес, біріктірудің неғұрлым жоғары деңгейінде жүзеге асырылады.

Өзінің қаржы құралдарын басқару үшін Топ ақша ағындарын тудыру мақсатында, ақша қаржы активтерін басқару тетігін сипаттайтын бірнеше бизнес үлгілерді пайдаланады. Осы бизнес-үлгілер Топтың ақша ағынының шартпен көзделген ақша ағындарын алудың, қаржы активтерін сатудың немесе екеуінің де нәтижесі болатынын анықтайды.

**2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Бизнес-үлгіні бағалау кезінде Топ қолда бар барлық ақпаратты ескереді. Сонымен қатар, бағалау оның пайда болуын Топ болжамды түрде күтуге құқылы, мысалы, «нашар» сценарий немесе «күйзеліс» сценарийі тәрізді сценарийлер негізінде жасалмайды. Топ барлық тиісті деректерді ескереді, мысалы:

- осы бизнес-үлгі ұсталатын қаржы активтері мен бизнес-үлгісінің тиімділігін бағалау тетігі және негізгі басқарушы персоналға есеп беру;
- бизнес-үлгінің (осы бизнес-үлгі бойынша ұсталатын қаржы активтерінің) тиімділігіне және тәуекелдерді басқару әдісіне әсер ететін тәуекелдер; және де
- басшылыққа сыйақы төлеу тетігі (мысалы, сыйақы төлеу негіздері талданады: тиісті активтердің әділ құны немесе шартпен көзделген ақша ағымдары).

Қаржы активін бастапқы тану кезінде Топ жаңадан танылған қаржы активтері қолданыстағы бизнес үлгісінің бөлігі болып табыла ма соны анықтайды немесе жаңа бизнес үлгісінің пайда болуын көрсетеді. Топ алдыңғы кезеңдегі өзгерістерді анықтау үшін әрбір есепті кезеңде өзінің бизнес-үлгілерін қайта қарастырады. Ағымдағы есепті кезеңде Топ өзінің бизнес-үлгілерінде қандай да бір өзгерістерді анықтаған жоқ.

Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланған борыштық құралдарды тануды тоқтатқаннан кейін бұрын өзге жиынтық кіріс арқылы танылған жинақталған пайда/залал меншікті капиталдан пайда немесе залал санатына қайта жіктеледі. Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланған санатқа жатқызылатын үлестік құралдарды тануды тоқтатқаннан кейін, керісінше бұрын өзге жиынтық кіріс құрамында танылған жинақталған пайда немесе залал, пайда немесе залал санатына қайта жіктелмейді, бірақ меншікті капиталдың басқа бабының құрамына ауыстырылады. Бастапқы танудан кейін амортизацияланған құны бойынша немесе өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын борыштық құралдар құнсыздануға жатады.

Қаржы активтерін қайта жіктеу

Топтың белгілі бір қаржы активтеріне сәйкес бизнес үлгісі өзгерген жағдайда, осындай активтер қайта жіктеледі. Жаңа санатқа жатқызу мен бағалауға қойылатын талаптар болашақта бірінші іскерлік модельдегі өзгерістерден кейін Топтың қаржы активтерін қайта жіктеуге әкелген бірінші есепті кезеңнің бірінші күнінен бастап қолданылады. Шартпен көзделген ақша ағындарындағы өзгерістер төмендегі есеп саясатына (*«Қаржы активтерін өзгерту және тануды тоқтату»*) сәйкес талданады.

Қаржы активтерін түрлендіру және тануды тоқтату

Қаржы активі бастапқы тану күні мен қаржы активін өтеу күнінің арасында активтің ақша ағындарын реттейтін шарт талаптарын қайта қарау немесе басқа түрдегі өзгерту болған жағдайда өзгертіледі. Өзгеріс шартпен көзделген ақша ағындарының сомасына және/немесе мерзіміне дәл сол уақыт сәтінде немесе болашақта уақыт сәтінде әсер етеді. Сонымен қатар, бұрыннан бар қарыз бойынша қолданыстағы ковенанттарды енгізу немесе түзету мұндай жаңа немесе түзетілген ковенанттар ақша ағындарына дереу әсер етпесе де өзгерістерді білдіреді, бұл ретте, олар сақталмаған болса, ақша ағындарына да әсер етуі мүмкін (мысалы, ковенантты бұзған жағдайда қарыз бойынша пайыздық мөлшерлеме артуы мүмкін).

**2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Мүмкіндігінше, Топ қамтамасыз етуден құн өндірмей-ақ қарыздарды қайта құрылымдауды көздейді. Мұндай қайта құрылымдау өтеу мерзімін ұзартуды және жаңа несие шарттарын келісуді қамтиды. Талаптар қайта қаралғаннан кейін, құнсыздану шарттардың өзгеруіне дейін есептелген бастапқы тиімді пайыздық мөлшерлемені пайдалана отырып бағаланады, ал несие мерзімі өткен деп есептелмейді. Басшылық барлық критерийлердің орындалуын және болашақ төлемдер өте жоғары деңгейде болуын қамтамасыз ету үшін қайта қаралған шарттармен несиені тұрақты түрде бақылайды. Қарыздар қарыз бойынша бастапқы тиімді пайыздық мөлшерлемені пайдалану арқылы жеке немесе ұжымдық түрде құнсыздану бойынша бағаланады. Қайта қарастырылған талаптар қаржылық жағдайдағы нашарлауы бар жеке негізде құнсыздануға бағаланған қарыздардың құнсыздануының дәлелі болып табылады.

Топ қаражаттың қайтарылуын барынша жоғарылату және дефолт тәуекелін азайту үшін қарыз алушымен қаржылық қиындықтар туындаған кезде клиенттерге берілген қарыздарды қайта қарайды. Санкциялардан бас тарту қарыз алушы түпнұсқа шарттық талаптарды орындауға барынша негізделген ықтимал шараларды қолданған жағдайда, әдепкі дефолт тәуекелінің бар екендігі немесе дефолттың жоғары болуы немесе қарыз алушы қайта қаралған келісімшарттық талаптарды орындай алатыны күтіледі. Талаптарды қайта қарау көбінесе қарызды өтеу мерзімін ұзартуды, несие бойынша ақша ағынының мерзімін өзгертуді (борыштың негізгі сомасы есебіне төлемдер және пайыздар), сондай-ақ кредиторға тиесілі (борыштың негізгі сомасы бойынша берешек немесе пайыздарды кешіруді) ақша ағынының сомасын азайтуды және ковенантты түзетуді қамтиды. Топта заңды тұлғаларға берілген қарыздарға, сондай-ақ жеке тұлғаларға берілген қарыздарға қатысты қолданылатын санкциялардан бекітілген бас тарту саясаты бар.

Қаржы активі өзгерген кезде Топ осы өзгерісті активті тануды тоқтатуға әкеп соға ма жоқ па соны бағалайды. Топтың саясатына сәйкес, егер түрлендіру шарт талаптарында елеулі айырмашылықтар тудырса, тануды тоқтатуға әкеп соқтырады. Өзгертілген шарттар бастапқы шарт талаптарынан айтарлықтай ерекшеленетінін анықтау үшін Топ сапалы факторларды талдайды. Мысалы, шартта көзделген талаптарды өзгерткеннен кейін ақша ағындары борыштың негізгі сомасы мен пайыздар бойынша төлемдерді қамтиды, шарт валютасы немесе контрагент өзгерді. Сондай-ақ пайыздық мөлшерлемелердің өзгеру дәрежесі, өтеу мерзімі, ковенанттар да талданады.

Коммерциялық себептерге байланысты қаржы активін өзгерткен кезде, Топ әртүрлі сапалық факторларды (валютаның, пайыздық мөлшерлеменің, өтеу мерзімінің өзгеруі) ескереді және ескі қарызды тануды тоқтату және әділ құн бойынша жаңа қарызды тануды тоқтату керек пе деген қорытынды жасайды.

Қаржы активін тануды тоқтатқан жағдайда, ККЗ бойынша бағалау резерві осы күнге активтің таза баланстық құнын анықтау үшін тануды тоқтату күніне қайта бағаланады. Жаңа қаржы активінің қайта қаралған баланстық құны мен жаңа әділ құнының арасындағы айырмашылық жаңа талаптарға сәйкес пайданың туындауына әкеледі немесе тануды тоқтатудан залал тудырады. Жаңа қаржы активіне қатысты ККЗ бойынша бағалау резервінің мөлшері, егер жаңа несие пайда болған кезде кредиттік-құнсызданған деп қарастырылатын жағдайларды қоспағанда, келесі 12 айдағы ККЗ мөлшері негізінде есептелетін болады. Бұл жаңа несиенің әділ құны оның қайта қаралған номиналды құнына айтарлықтай дисконтпен танылған кезде ғана қолданылады, себебі өзгеріс нәтижесінде төмендетілмеген дефолт тәуекелі жоғары болып қалады. Толығырақ ақпарат алу үшін 11-ескертуді қараңыз.

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Құнсыздану

Қаржы активтерінің құнсыздануы мынадай факторларды ескере отырып есептелді:

- ККЗ есептеу үшін Банк қарызды жеке және топтық негізде кредиттік тәуекелдің жалпы сипаттамаларына негізделген активтерді топтастырумен бағалайды.
- ККЗ - олардың ықтималдығы ескеріле отырып, кредиттік залалдардың сәйкес құнын бағалауды білдіреді. Бұл залалдардың бағалануы шарт бойынша Топқа тиесілі ақшалай қаражат ағындарының және тиісті актив үшін ТПМ арқылы дисконтталған бірқатар экономикалық сценарийлердің ықтималдығын талдау негізінде Топ алатын ақшалай қаражаттың ағыны арасындағы айырмашылықтың сәйкес құнын білдіреді.
- Есептеу шамадан тыс шығындарсыз немесе күш-жігерсіз алуға болатын ақылға қонымды және расталған ақпарат негізінде жүзеге асырылады. Қамтамасыз етілген қаржы активінің күтілетін болашақ ақша қаражаттарының қозғалысының ағымдағы құнын есептеу өндіріп алудың нәтижесі болуы мүмкін ақша қаражаттарының қозғалысын көрсетеді, қамтамасыз етуді алу және іске асыру шығындарын шегергенде, өндіріп алу ықтимал немесе мүмкін емес болып табылады. Резервтер Топтың өздерінің залалдарын талдау тәжірибесіне және басшылықтың борышқа қызмет көрсету мүмкіндігіне және қарыз алушының кредиттік тарихына негізделген несиелік тәуекелінің әрбір санаты бойынша активтермен танылуы ықтимал залалдар деңгейіне қатысты жорамалдарға негізделген.
- Қазынашылық операциялар (борыштық бағалы қағаздарға инвестициялар, «кері РЕПО» операциялары, банкаралық қарыздар мен депозиттер, корреспонденттік шоттар, қазынашылық операциялар бойынша дебиторлық берешек) бойынша құнсыздану есебі контрагенттің рейтингі, дефолт ықтималдығы, мәміле мерзімі және дефолт бойынша залал деңгейін ескере отырып жасалады.
- Қазынашылық операциялар бойынша күтілетін несиелік залалдарды бағалау жеке негізде жүргізіледі (дебиторлық берешек түрінде белгілі бір талаптарды қоспағанда).

Қаржы активтері келесі тәсілге сәйкес қоржынға бөлінеді:

- 1-кезең: актив танылғаннан бергі уақытта кредиттік тәуекелдің елеулі ұлғаюы болмаған кезде, алдағы 12 айдағы құнсызданудан күтілетін залалдар сомасында танылады;
- 2-кезең: актив танылған кезден бастап кредиттік тәуекелдің елеулі ұлғаюы, құнсыздану қаржы активінің қызмет ету мерзімі ішінде күтілетін залалдар сомасында танылады;
- 3-кезең: қаржы активі дефолт болып табылады немесе құнсыздану белгісі бар.

Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтер

Күтілетін кредиттік залалдарды бағалауды өлшемі мыналарға тең бағалау резервінің көмегімен жүргізу қажет:

- күтілетін залалдар келесі 12 айда, яғни, қаржы құралының барлық мерзімі ішінде несиелік залалдарының бөлігі, бұл есепті күннен кейінгі 12 ай ішінде болуы мүмкін құрал міндеттемелері бойынша міндеттемелерді орындамау салдарынан күтілетін кредиттік залалдар («1-кезең»);
- міндеттемелердің қолданылу мерзімі ішінде құрал бойынша міндеттемелерді орындамаудың барлық ықтимал жағдайларының нәтижесінде туындаған қаржы құралының бүкіл мерзімі ішінде күтілетін кредиттік залалдар шамасы («2-кезең» және «3-кезең»).

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Кезеңдер туралы егжей-тегжейлі ақпарат 5, 8, 10, 11 және 17-ескертулерде келтірілген.

Қаржы құралының бүкіл қолданылу мерзімі ішінде ККЗ-ның толық шамасының құрамында бағалау резервін құру үшін құралды бастапқы тану сәтінен бастап кредиттік тәуекелдің едәуір ұлғаюы жағдайында талап етіледі. Барлық басқа жағдайларда ККЗ-ға арналған резервтер ККЗ-ға 12 ай ішінде тең сомада қалыптастырылады.

- Пайдаланылмаған кредиттік қаражатқа сәйкес ККЗ Топ кредиттік қаражат іріктелген жағдайда алуды күтетін ақшалай қаражат ағыны және егер міндеттеме ұстаушы кредиттік қаражатты іріктеген кезде шарт бойынша Топқа тиесілі ақшалай қаражат ағындары арасындағы айырма құнын көрсетеді.
- Қаржылық кепілдік шарттарына қатысты ККЗ ұстаушыдан, қарыз алушыдан немесе кез келген басқа тараптан алатын соманы алып тастағанда, кепілдік берілген борыштық құралдың иесіне өтем төлеуге күтілетін төлемдер арасындағы айырманы көрсетеді.

ККЗ-ны бағалау жеке несиеге қатысты немесе тәуекелдің ұқсас сипаттамасы бар несие портфельдері бойынша жүргізіледі. ККЗ бойынша бағалау резервінің есебі (жеке немесе топтық негізде) бастапқы тиімді пайыздық мөлшерлемені (бұдан әрі – «ТПМ») пайдаланып, актив үшін күтілетін ақша ағынының сәйкес құнының негізінде есептеледі.

ККЗ шамасын анықтаған кезде, дефолттың анықтамасын қолдану өте маңызды. Дефолтты анықтау ККЗ-ның сомасын бағалау үшін пайдаланылады және бағалау резерві келесі 12 айға немесе бүкіл кредиттеу мерзіміне есептелген бе, соны анықтау үшін қолданылады, себебі «дефолт» түсінігі ККЗ-ны бағалауға ықпал ететін және кредиттік тәуекелді айтарлықтай артуын анықтайтын «дефолт ықтималдығы» түсінігінің бір бөлігі болып табылады (4-ескертуде көрсетілген).

Негізделген болжамды ақпараттар туралы толығырақ мәлімет алу үшін 33-ескертуді қараңыз.

Өзара есепке алу

Қаржы активтері мен міндеттемелер бойынша өзара есепке алу жүргізіліп, таза сомасы есепке алынған сомаларды есептеуге заңды тұрғыдан құқығы болған кезде және нетто-негізде реттеуді жүргізу немесе бір мезетте активті сату және міндеттемені өтеу ниеті болған кезде қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте көрсетіледі. Шығып кеткен болып танылмайтын қаржы активін есепке алу кезінде Топ берілетін активті және оған сәйкес міндеттемені өзара есепке алуды орындамайды. Егер ол қандай да бір стандарт немесе түсіндіру бойынша талап етілмесе немесе рұқсат етілмесе, кіріс және шығыс бойынша өзара есепке алу жүргізілмейді және жеке Топтың есепке алу саясаттарында ашылмайды.

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Кредиттік-құнсызданған қаржы активтері

Ақша ағындарына кері әсерін тигізетін бір немесе бірнеше оқиғалар болған жағдайдағы қаржы активтер, кредиттік-құнсыздандырылған деп есептеледі. Кредиттік-құнсыздандырылған қаржы активтеріне «3-кезеңнің» активтер термині қолданылады. Кредиттік құнсыздану белгілері келесі оқиғалар бойынша бақыланатын деректерді қамтиды:

- қарыз алушының немесе кредитордың елеулі қаржылық қиындықтары;
- шарт талаптарының бұзылуы, мысалы, дефолт немесе төлем мерзімінің өтуі;
- кредитор өзге жағдайда ұсынбайтын, қарыз алушының қаржылық қиындықтарына байланысты экономикалық себептер немесе шарт талаптарына сәйкес қарыз алушыға қойылған талаптар;
- қаржылық қиындықтар салдарынан бағалы қағаздарға арналған белсенді нарықтың жоғалуы; немесе
- кредиттік залалдарды көрсететін үлкен жеңілдікпен қаржы активін сатып алу.

Кейбір жағдайларда жеке оқиғаны анықтау мүмкін емес, өйткені қаржы активінің кредиттік құнсыздануы бірнеше оқиғалардың жиынтық әсерінен болуы мүмкін. Әр есептік күнгі жағдай бойынша Топ амортизацияланған құны бойынша немесе басқа жиынтық табыс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтері болып табылатын, борыш құралдарының кредиттік құнсыздануына баға береді. Мемлекеттік және корпоративтік борыш құралдарының кредиттік құнсыздануын бағалау кезінде Топ облигациялардың кірістілігі, кредиттік рейтингтер және қарыз алушының қаржыландыру мүмкіндігін арттыру сияқты факторларды ескереді.

Қарыз, егер қарыз алушыға кеңшілік жасау нәтижесінде шартта көзделген ақша ағынына ие болмау тәуекелі айтарлықтай төмендегенде, айғақтар болмаған жағдайда қаржылық жағдайдың нашарлауына байланысты кеңшілік берілгенде және басқа да құнсыздану белгілері болмағанда кредиттік-құнсызданған деп саналады. Кеңшілік беру көзделген, бірақ ол берілмеген қаржы активтері, егер кредиттік-құнсызданудың байқалатын белгілері бар болса, оның ішінде дефолттың анықтамасына сәйкес келсе, кредиттік құнсызданған деп саналады. Шартты Дефолтты анықтау төлем ықтималдығының жоқтығы мен төлем мерзімінің аяқталуын белгілейді (90 күн немесе одан кейін кешіктіру). Кросс-дефолтты қолдану туралы шешім клиенттің объектісінің шарттарын, мысалы, кредиттік тәуекелдің қамтамасыз етілуін және маңыздылығын жеке бағалауға негізделген.

Сатып алынған немесе құрылған кредиттік-құнсызданған қаржы активтері («СҚКҚ»)

СҚКҚ қаржы активтері өзгеше ескеріледі, өйткені мұндай актив бастапқы тану сәтінде кредиттік-құнсызданған болып табылады. Осы активтерге қатысты Топ бағалау резерві ретінде бастапқы тану күнінен бастап активтің күтілетін қолданылу мерзімі ішінде кредиттік залалдар мөлшерінің барлық өзгерісін таниды; бұл ретте, барлық өзгеріс пайда немесе залал құрамында көрсетіледі. Осындай активтердің күтілетін кредиттік залалдар шамасының оң өзгерісі болған жағдайда, құнсызданудан болған залал танылады (кредиттік залалдар бойынша шығысты қалпына келтіру).

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Қаржы активтері мен міндеттемелерді тануды тоқтату

Қаржы активтері

Қаржы активтерінің (немесе бұл орынды болған кезде, осындай қаржы активтерінің бір бөлігінің немесе осыған ұқсас қаржы активтері тобының бір бөлігінің) танылуын тоқтату мынадай жағдайда іске асырылады:

- егер активтен түскен ақшалай қаражат ағымын алу құқығының мерзімі аяқталған болса;
- Топ өзінің активтен ақшалай қаражат ағымын алу құқығын басқаға берген болса немесе активтен түскен ақшалай қаражаты ағымын алу құқығын сақтап қала отырып, бірақ оларды «аралық» келісімге сәйкес үшінші тарапқа көп кешіктірмей толық төлеу жөнінде міндеттеме қабылдаған жағдайда; және
- Топ іс жүзінде (а) актив бойынша тәуекелдің және сыйақының барлығын берген болса, не болмаса (б) актив бойынша тәуекелдің және сыйақының барлығын іс жүзінде ұстап қалмаған, бірақ активке бақылау жүргізуді берген болса.

Қаржы активі аударылғаннан кейін оны тану тоқтатылады және бұл аударым тануды тоқтату талаптарына сай болады. Аударуға сәйкес Топтан (а) актив бойынша ақша ағымдарын алуға келісімшарттық құқық беру немесе (б) актив бойынша ақша ағымдарына құқықты сақтау, алайда үшінші тарапқа қатысты осы ақша ағымын төлеу бойынша келісімшарттық міндеттеме қабылдау талап етіледі. Аударым жүргізілгеннен кейін Топ аударылған активтерге иелік етуден түскен пайданың және тәуекелдің сақталу деңгейіне қайта бағалау жүргізеді. Егер тәуекел мен пайданың барлығы негізінен сақталған болса, онда актив қаржы ахуалы туралы шоғырландырылған есепте одан әрі таныла береді. Егер тәуекел мен пайданың барлығы жалпы берілген болса, бұларды актив бойынша тану тоқтатылады. Егер кейіннен тәуекел мен пайданың барлығы сақталмайтын және берілмейтін болса, Топ активтерге жүргізілетін бақылаудың сақталуын бағалайды. Егер бақылау сақталмаған болса, онда актив бойынша тану тоқтатылады. Егер Топ активті бақылауды сақтайтын болса, онда ол оның қатысуы шеңберінде активті таңдауды жалғастырады.

Қаржы міндеттемесін өзгерту және тануды тоқтату

Топ қаржы міндеттемелерін тек егер олар өтелсе, күшін жойса немесе олар бойынша талап мерзімі аяқталса, тануды тоқтатады. Қаржылық міндеттеменің баланстық құны арасындағы тануды тоқтату және төленген немесе төленетін өтемақы арасындағы айырмашылық пайда немесе залал құрамында көрсетіледі.

**2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Топ пен кредитор арасында айтарлықтай өзгеше шарттармен борыштық құралдарды айырбастау бастапқы қаржы міндеттемелерін реттеу және жаңа қаржы міндеттемесін тану ретінде ескеріледі. Топ бастапқы қаржы міндеттемесін өтеу және жаңа қаржы міндеттемесін тану ретінде қолданыстағы қаржы міндеттемесі немесе оның бір бөлігінің шартында елеулі өзгерісті есепке алады. Топ, егер ақша ағымының дисконтталған сәйкес құны жаңа шарттарға сәйкес, бастапқы тиімді комиссиялық мөлшерлеме бойынша дисконтталған, алынған комиссиялық сыйақыны ұстап қалғандағы комиссиялық сыйақыны қоса алғанда, міндеттеме талаптары айтарлықтай ерекшеленетінін ескере отырып, бастапқы қаржы міндеттемесі бойынша қалған ақша ағымының дисконтталған, сәйкес құнынан кемінде 10%-ға айырмашылығы болатынын басшылыққа алады. Егер өзгерту айтарлықтай маңызды болмаса, онда мыналардың арасындағы айырмашылықтар: (1) өзгертуге дейін міндеттеменің баланстық құны; және (2) өзгертуден кейін ақша ағымының сәйкес құны түрлі кіріс пен шығыс құрамында өзгерістен кейін кіріс немесе шығыс ретінде пайда немесе залал арқылы танылуы тиіс.

Салық салу

Табыс салығы бойынша ағымдағы залалдар Қазақстан Республикасының және Топ жұмыс істейтін басқа елдердің заңнамасына сәйкес есептеледі.

Мерзімі кейінге шегерілген салықтық активтер мен міндеттемелер уақыттық айырмашылыққа қатысты есепке алудың баланстық әдісін пайдалану арқылы есептеледі. Мерзімі кейінге шегерілген табыс салығы активтердің салықтық базасы мен міндеттемелері және баланстық құны арасында пайда болған барлық уақыттық айырмашылықтар бойынша, мерзімі кейінге шегерілген корпоративтік табыс салығы іскерлік беделдің, активтің немесе компанияны шоғырландыру емес және іске асыру сәтінде бухгалтерлік пайдаға да, салық салынатын пайда немесе залалға да әсері тимейтін операция бойынша міндеттеменің бастапқы көрсетілуі нәтижесінде туындайтын жағдайларды қоспағанда, қаржылық есептілігі мақсатында көрсетіледі.

Мерзімі кейінге шегерілген салықтық активтер уақыттық айырмашылықтар қарсы есепке алынуы мүмкін, келешекте салық салынатын табыс алу мүмкіндігі бар шамада көрсетіледі. Мерзімі кейінге шегерілген салықтық активтер мен міндеттемелер активті сату немесе міндеттемелерді реттеу кезеңі ішінде қолданылатын салықтық мөлшерлемелер бойынша есеп берілетін күні күшіне енген немесе нақты күшіне енетін салықтық мөлшерлемеге қарай бағаланады. Мерзімі кейінге шегерілген салық өзге жиынтық кірісте немесе капиталда есепке алынатын операцияға қатысты жағдайларды қоспағанда, мерзімі кейінге қалдырылған салық тікелей пайда мен залалда есепке алынады, мұндай жағдайда мерзімі кейінге қалдырылған салық тағы да тікелей жиынтық табыста немесе капиталда есепке алынады.

Мерзімі кейінге шегерілген салықтық міндеттемелер, Топтың уақыттық айырмашылықты қалпына келтіру мерзімін бақылау мүмкіндігі бар және аталған айырмашылықтар көз жетерлік болашақта қалпына келтірілмейтініне жоғары ықтималдылық бар болатын жағдайларды қоспағанда, еншілес кәсіпорындарға, тәуелді кәсіпорындарға қатысты салық салынатын уақыттық айырмашылықтарды ескере отырып көрсетіледі.

Мерзімі кейінге шегерілген табыс салығы еншілес және қауымдастырылған компанияларға, сондай-ақ бірлескен кәсіпорындарға салынған инвестициялармен байланысты уақыттық айырмашылық бойынша көрсетіледі, уақыттық айырмашылыққа сторно жасау уақытын бақылауға болатын және уақыттық айырмашылыққа жақын келешекте түзетпе жүргізілмеуі мүмкін болатын жағдайлар бұған жатпайды.

**2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Топ мерзімі кейінге шегерілген салық активтері мен міндеттемелерге өзара есеп жүргізеді және Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есептілікте қорытынды айырмасын көрсетеді, егер:

- Топтың ағымдағы салықтық талаптар мен ағымдағы салықтық міндеттемелерге қарсы есепке алу жүргізу үшін заңды түрде бекітілген құқығы болса; және
- Мерзімі кейінге шегерілген салықтық активтер мен міндеттемелер бір салықтық субъектіден бір салықтық орган өндіріп алатын табыс салығына жатқызылатын болса.

Мұнымен қатар Қазақстан Республикасында және Топ жұмыс істейтін басқа елдерде Топ қызметіне қатысты қолданылатын әртүрлі операциялық салықтар әрекет етеді. Бұл салықтар табыс салығынан басқа салықтардың құрамында көрсетіледі.

Егер салықтық тексеру нәтижесі ретінде салық органдары Топтың төлемдерді жүргізуін міндеттейтін болса, Топ белгісіз салықтық позициялар бойынша резервті көрсетеді. Бұл резерв Топтың төлеуге жататын сомасына қатысты ең жақсы баға негізінде бағаланады. Резервтер, басшылық олардың енді талап етілмейтінін немесе заңды талаптармен сәйкес анықтаған кезеңде табыс салығы бойынша резервтегі табысқа қайтарылады.

Негізгі құралдар

Негізгі құралдар жинақталған тозу мен құнының құнсыздануы шегерілгеннен кейінгі бастапқы құны бойынша көрсетіледі, ғимараттар мен құрылыстар бұған жатпайды, олардың құны қайта бағалау жүргізілетін күнгі әділ құны болып табылатын қайта бағаланған құнмен, кейін құнсызданудан жинақталған амортизация мен жинақталған залалдардың шегерілгеннен кейінгі құн бойынша көрсетіледі.

Нысанды амортизациялау оны пайдалануға қол жеткізу мүмкін болғанда басталады. Амортизациялау активтерді тиімді пайдаланудың мынадай бағалау мерзімдері ішінде құнды біркелкі залалға жазу әдісімен есептеледі:

	Жылдар
Ғимараттар мен құрылыстар	20-100
Көлік құралдары	5-7
Компьютерлер мен банктік жабдықтар	5-10
Басқалары	7-10

Жалға берілген меншікті жақсартуларды амортизациялау жалданған тиісті активтерді пайдалы қолдану мерзімі ішінде есептеледі. Ағымдағы және күрделі жөндеу бойынша шығыстар Пайда немесе залал туралы шоғырландырылған есептілікте, егер капиталдандыру бойынша талаптарды қанағаттандырмайтын болса, операциялық залалдар құрамында олардың пайда болу кезеңінде көрсетіледі.

Негізгі құралдардың баланстық құны әрбір есептік күнге, есепке алуда көрсетілген соманың, оның орны толтырылатын құнынан асуы мүмкін мәніне талданады және, егер баланстық құн мұндай есеп айырысатын орын толтыру құнынан асатын жағдайда активтер құны орын толтыратын есеп айырысу құнынан артатын болса, онда активтер құны орны толатын құнға дейін төмендетіледі. Құнсызданудан болған залал тиісті кезеңде танылады және операциялық шығыстар құрамына қосылады.

**2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Қызмет көрсетуге немесе әкімшілік мақсатқа арналған қолда бар ғимараттар мен құрылыстар қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте қайта бағаланған құнымен көрсетіледі, бұл құн білікті тәуелсіз бағалаушылар нарықтық мәліметтер негізінде белгілеген, кейіннен жинақталған тозу мен құнсызданудан зияндар шегерілгеннен кейін анықталады. Активтердің баланстық құны есептік күнгі жағдайға сәйкес әділ құнмен есептеу әдісі бойынша анықталуы мүмкін болатын құннан елеулі айырмашылықта болмауы үшін қайта бағалау ұдайы түрде жүргізіліп отырады.

Қайта бағалау нәтижесінде туындайтын ғимараттар мен құрылыстар құнының кез келген ұлғаюы пайда немесе залал туралы шоғырландырылған есепте бұрын танылған сол актив құнының азаю сомасын өтейтін жағдайды қоспағанда, негізгі құралдарды қайта бағалау резервінің құрамында көрсетіледі. Бұл жағдайда құнның ұлғаю сомасы пайда немесе залал туралы шоғырландырылған есепте бұрын танылған актив құнының азаюы мөлшерінде танылады. Қайта бағалау нәтижесінде туындаған активтің баланстық құнының азаюы осы активті алдыңғы қайта бағалау нәтижесінде пайда болған оның қайта бағаланған құнынан асатын дәрежеде пайда немесе залал туралы шоғырландырылған есепте танылады.

Қайта бағаланған ғимараттар мен құрылыстардың амортизациясы пайда немесе залал туралы шоғырландырылған есепте көрсетіледі. Қайта бағаланған меншік одан әрі сатылған немесе шығарылған жағдайда негізгі құралдарды қайта бағалау резервінің құрамында ескерілген тиісті оң мәнді нәтиже бөлінбеген пайда есебіне аударылады.

Аяқталмаған құрылыс нысандары құнсызданудан залалдар шегерілген нақты құн бойынша есепке алынады. Құрылыстың құнына кәсіпкерлік қызметтердің құнын, сондай-ақ белгілі бір талаптарға сәйкес келетін активтер үшін Топтың есептік саясатына сәйкес капиталдандырылатын қарыздар бойынша шығындар кіреді. Осындай аяқталмаған құрылыс нысандары құрылысты аяқтау немесе жоспарланған пайдалануға дайын болу сәтіне негізгі құрал-жабдықтардың тиісті санаттарына жатады. Осы активтер бойынша амортизацияны есептеу негізгі құрал-жабдықтардың басқа нысандары бойынша сияқты активтердің жоспарланған пайдалануына дайын болу сәтінен басталады.

Негізгі құралдар нысаны сатылған жағдайда немесе активті пайдалануды жалғастырудан болашақ экономикалық пайда түсіру күтілмеген жағдайда, есептен шығарылады. Негізгі құралдар нысандарын сатудан немесе өзге шығуынан түскен кіріс немесе залал осы нысандарды сату бағасы мен баланстық құны арасындағы айырмашылық ретінде анықталады және пайда немесе залалда танылады.

Сатуға арналған активтер

Ұзақ мерзімді активтермен тікелей байланысты ұзақ мерзімді активтер мен міндеттемелер егер мұндай активтердің ағымдағы құны, негізінен, бұларды тұрақты түрде пайдалану арқылы емес, сату арқылы өтелу мүмкіндігі жоғары болса және мұндай активтер (немесе шығу тобы) бұлардың ағымдағы күйінде сатылуы мүмкін болса, сатуға арналған деп жіктеледі («шығу тобы»). Мұндай активтер сатуға арналған деп жіктелген сәттен бастап басшылық бұл активтерді бір жылдың ішінде сатуға ниетті болуға тиіс.

**2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Сатуға арналған активтер сатуға жұмсалатын залал шегерілгеннен кейінгі бұлардың баланстық және әділ құнымен бағаланады. Егер сатуға арналған активтің әділ құны сатуға жұмсалатын залал шегерілгеннен кейін оның баланстық құнынан төмен болса, құнсыздану залалын ұйым пайда немесе залал туралы шоғырландырылған есепте сатуға арналған активтер залалы ретінде тануға тиіс. Активтің әділ құнындағы одан кейінгі кез келген ұлғаю шамасы, сату залалы шегерілгеннен кейін, осы активтердің құнсыздануы бойынша бұрын танылған жинақталған залал сомасы болып танылады.

Инвестициялық жылжымайтын мүлік

Инвестициялық жылжымайтын мүлік жалгерлік төлем алу, қосымша капиталдандыру үшін немесе сол жағдайлардың бірінде пайдаланылатын нысандарды білдіреді. Инвестициялық жылжымайтын мүлік нысандары бастапқыда, сатып алу шығындарымен қоса сатып алу құны бойынша есепке алынады. Нәтижесінде олар әділ құн бойынша көрсетіледі. Инвестициялық жылжымайтын мүліктің әділ құнының өзгерістері, олар пайда болатын жылдағы пайдаға немесе залалға қосылады.

Инвестициялық жылжымайтын мүліктің нысаны онымен байланысты экономикалық пайда түсіру енді болжамданбайтын жағдайда, пайдаланудан түпкілікті шығарылғанда баланстан шығарылады. Есептен шығару кезеңіндегі кез келген кіріс немесе зиян (шығудан таза түсімдер мен активтің баланстық құны арасындағы айырмашылық) есептен шығару жылындағы пайдаға немесе зиянға қосылады.

Коммерциялық жылжымайтын мүлік

Белгілі бір жағдайларда, Топ кредиттік шарттарды реттеу шеңберінде коммерциялық жылжымайтын мүлікті өтеуді жүргізе алады. Топ осы жылжымайтын мүлікті қалыпты қызмет барысында сатуды жоспарлайды, сәйкесінше бұл жылжымайтын мүлік бастапқыда сатып алу шығындарымен қоса әділ құн бойынша есепке алынады, ал бастапқы танудан кейін екі құнның ең төменгісі бойынша бағаланады: өзіндік құн немесе сатудың таза құны бойынша. Сатудың таза құнын бағалау жүргізген сәтте, коммерциялық жылжымайтын мүлікті сату күтілетін сомалар бойынша бар дәлелдердің ең сенімділерінен негізделеді. Бұл бағалаулар кезең аяқталғаннан кейін болған жағдайларға тікелей қатысты құнның немесе өзіндік құнның құбылуын осындай жағдайлар осы жылдың аяғында болған шарттарды растайтындай мөлшерде есепке алады.

Клиенттер мен кредит мекемелерінің қаражаты

Клиенттер мен кредит мекемелерінің қаражаты бастапқыда мәмілемен тікелей байланысты шығындарды шегергендегі алынған қаражаттың әділ құны бойынша көрсетіледі.

Кейін алынған қаражат амортизацияланған құны бойынша көрсетіледі, ал алынған қаражаттың мөлшері мен өтеу кезіндегі сома арасындағы тиісті айырмашылық тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін қолдана отырып, қарыз алу кезеңіндегі пайда немесе залал туралы шоғырландырылған есепте көрсетіледі. Егер Топ өзінің меншікті борыштық міндеттемесін сатып алса, онда ол қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есептен алынып тасталады және міндеттеменің баланстық құны мен мәміледе төленген өтемақы арасындағы айырмашылық пайда немесе залал туралы шоғырландырылған есепте көрсетіледі.

**2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Шығарылған борыштық бағалы қағаздар

Шығарылған борыштық бағалы қағаздар – бұл Топ шығарған облигациялар, олар клиенттер мен кредиттік ұйымдар алдындағы берешектермен бірдей принциптер бойынша есепке алынады. Борыштық міндеттемелерді шығаруға арналған шығындарды шегергендегі алынған кірістер мен сатып алу құны арасындағы кез келген айырмашылық тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін қолдана отырып қарыз алу кезеңіндегі Пайда немесе залал туралы шоғырландырылған есепте танылады.

Капитал

Топ өзі шығаратын қаржы құралын шарттық келісімнің мәніне сәйкес қаржы активі, қаржы міндеттемесі немесе үлестік құрал ретінде жіктейді. Құрал, егер ол ақшалай қаражатты немесе басқа қаржы активін жеткізу немесе қаржы активтерін немесе қаржы міндеттемелерін ықтимал қолайсыз шарттармен айырбастау бойынша шарттық міндеттеме болса, міндеттеме ретінде жіктеледі. Құрал, егер ол міндеттемелер шегерілгеннен кейін Топ активтеріндегі қалған үлесті көрсетсе, меншікті капитал ретінде жіктеледі.

Топ шығарған күрделі қаржы құралының құрамдас бөліктері жағдайларға байланысты қаржы активтері, қаржы міндеттемелері немесе үлестік құралдар ретінде жіктеліп, бөлек есептеледі.

Акционерлік капитал

Бизнесті біріктіру жағдайларын қоспағанда, жаңа акцияларды шығаруға тікелей байланысты сыртқы шығындар капитал түріндегі түсімдерден шегерім ретінде көрсетіледі. 2003 ж. 13 мамырына дейін алынған өтемақының әділ құнының шығарылған акциялардың номиналды құнынан кез келген асып кетуі акциялар бойынша сыйлықақы резерві ретінде танылды. 2003 ж. 13 мамырынан бастап акционерлік қоғамдар туралы заңға өзгерістер енгізілгеннен кейін номиналды сома ұғымы акцияларды тек заңды тұлғаның құрылтайшылары арасында орналастырумен шектелді. Барлық басқа инвесторлар үшін акционерлік капитал ұйымның өз акциялары үшін алған сыйақысының орналастыру құны бойынша есепке алынады.

Қазынашылық акциялар

Топ өзінің акционерлік капиталын сатып алғанда, тиісті салық пайдасын шегергендегі, оған тікелей қатысты шығыстарды қоса алғанда, төленген өтемақы сомасы капиталдың өзгеруі деп танылады. Сатып алынған акциялар қазынашылық акциялар ретінде жіктеледі және өзіндік құны бойынша сақталады. Бұл акциялар шығарылған және орташа өлшенген акциялар санынан шегерім ретінде қарастырылады, ал акциялардың құны жалпы капиталдан шегерім ретінде ұсынылады. Топтың еншілес ұйымдары сатып алған акциялар бойынша дивидендтер шоғырландыру кезінде алынып тасталады.

Дивидендтер

Дивидендтер міндеттеме ретінде танылады және олар жарияланған күні капиталдан шегеріледі. Дивидендтер туралы ақпарат, егер олар есеп берілетін күнге дейін, сондай-ақ есеп берілетін күннен кейін, алайда шоғырландырылған қаржылық есептелікте шоғырландырылатын күнге дейін ұсынылған немесе жарияланған болса, есептелікте ашылып көрсетіледі.

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Акциялар негізінде төлемдер резерві

Акциялар негізінде төлемдер

2024 ж. желтоқсанда ұзақ мерзімді ынталандыру бағдарламасын енгізуге байланысты Топ 2024 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте капитал құрамындағы акциялар негізінде төлемдер бойынша резервті таныды. Ұсынылатын сыйақылар үлестік құралдармен есептелген акциялар негізінде төлемдер бойынша операция болып табылады және тиісінше «Акциялар негізінде төлемдер» ХҚЕС (IFRS) 2-ні қолдану саласына кіреді. Алынатын қызметтердің әділ құны акцияларға арналған опциондардың әділ құны негізінде бастапқыда ұсыну күніне, содан кейін әрбір есепті күнге бағаланады. Опциондардың әділ құны Блэк-Шоулз-Мертон моделі негізінде есептеледі, оған шешім қабылданған күнгі акциялардың нарықтық құны, акциялардың құбылмалылығы және дивидендтер бойынша кірістілік мөлшерлемесі кіреді. Акцияларға ұсынылған опциондарға қатысты қызметкерлердің алған қызметтерінің құны акцияларға құқықтар берілетін қызметтер көрсетілетін кезең ішінде операциялық шығыстар құрамындағы кірістер мен залалдар туралы шоғырландырылған есепте танылады. Акциялар негізінде төлемдер резерві әрбір есепті күнге опционның ағымдағы әділ құны бойынша танылады.

Меншікті капитал резервтері

Топтың қаржылық жағдайы туралы шоғырландырылған есепте капиталдың (өзге жиынтық кірістің) құрамында ескерілетін резервтерге мыналар жатады:

- өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтерін қайта бағалау резерві, ол өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтерінің әділ құнының өзгерістері мен өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын борыштық қаржы активтері бойынша күтілетін кредиттік залалдарға арналған резервтерден тұрады;
- кумулятивтік қайта есептеу резерві, ол шетелдік операцияларға таза инвестицияларды қайта есептеу нәтижесінде туындайтын бағамдық айырмашылықтарды есепке алу үшін пайдаланылады;
- мүлікті қайта бағалау резерві, ол жер учаскелері мен ғимараттарды қайта бағалау резервінен тұрады.

Болжанбаған шығыстар

Шартты міндеттемелер қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте танылмайды, бірақ есеп айырысу кезінде қаражаттың қандай да бір ағынының туындау ықтималдығы аз болған жағдайларды қоспағанда, шоғырландырылған қаржылық есептілікте ашылады. Шартты актив қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте танылмайды, бірақ экономикалық пайда табу мүмкін болған кезде қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есептілікте ашылады.

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Кірістер мен шығыстарды тану

Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтерін қоспағанда, барлық қаржы құралдарына арналған пайыздық кірістер және шығыстар тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін қолдана отырып есептелген пайда немесе залал туралы шоғырландырылған есепте «Тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін қолдана отырып есептелген пайыздық кірістер» және «Пайыздық шығыстар» ретінде «Таза пайыздық кіріс» түрінде танылады.

Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы құралдары бойынша пайыздық кіріс пайда немесе залал туралы шоғырландырылған есептің «Басқа да пайыздық кірістер» құрамына кіреді.

ТПМ - қаржы құралының күтілетін болашақ ақша ағындарының қаржылық активтің немесе міндеттеменің күтілетін мерзімі ішінде немесе (егер қолданылса) қысқа мерзім ішінде таза баланстық құнға дисконттау мөлшерлемесі. Болашақ ақша ағындары құралдың барлық шарттық талаптарын ескере отырып есептеледі.

Тиімді пайыздық мөлшерлеменің ажырамас бөлігі болып табылатын және кез келген қарыз туралы уағдаластықпен тікелей байланысты болған тараптар төлеген немесе алған барлық сыйақылар және сомалар, сондай-ақ мәміле бойынша шығындар және барлық басқа сыйақылар немесе жеңілдіктер ескеріледі. ПШАӘҚБ санатындағы қаржы активтері бойынша мәміле бойынша шығындар бастапқы тану кезінде пайда немесе залал құрамында көрсетіледі.

Пайыздық кірістер/пайыздық шығыстар кредиттік құнсызданбаған қаржы активтерінің (яғни, күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервті бағалау шамасын түзетуге дейінгі қаржы активінің амортизацияланған құнына) жалпы баланстық құнына немесе қаржылық міндеттемелердің амортизацияланған құнына тиімді пайыздық мөлшерлемені қолдану арқылы есептеледі. Кредиттік құнсызданған қаржы активтері бойынша пайыздық кірістер мұндай активтердің амортизацияланған құнына ТПМ қолдану арқылы (яғни, олардың күтілетін кредиттік залалдарға қатысты бағалау резервін шегергендегі олардың жалпы баланстық құны) есептеледі. СҚКҚ қаржы активтеріне арналған ТПМ қаржылық активтен күтілетін болашақ ақша ағындарын анықтау кезінде күтілетін кредиттік залалдар сомасын көрсетеді.

Клиенттерге қарыздар беру комиссиясы (тиісті тікелей шығындармен бірге) қарыздар бойынша тиімді пайыздық мөлшерлемеге жасалған түзету ретінде танылады. Егер қарыз беру міндеттемелері болса, қарыз беру туралы шарт бекітілген болса, қарыз беру міндеттемесі үшін комиссия алдағы кезеңдердің кіріс құрамына (тиісті тікелей шығындарымен бірге) қосылады және одан әрі қарыз бойынша нақты табыстарға жасалған түзету ретінде көрсетіледі. Қарыз беру бойынша міндеттемелер қарыз беруге алып келу ықтималдығы төмен болып бағаланатын болса, қарыз беру міндеттемесі үшін комиссия қарыз беру бойынша міндеттеменің қалған кезеңі ішінде пайда немесе залал құрамында көрсетіледі. Қарыз беру міндеттемелерінің әрекет ету мерзімі қарыз берілмей аяқталғанда, қарыз беру міндеттемесінің комиссиясы оның әрекет ететін мерзімі аяқталатын күнгі пайда немесе залал құрамында танылады.

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Қызметтер мен комиссиялар бойынша кірістер

Комиссиялық кірістер клиенттерге осындай қызметтерге айырбас ретінде күтілетін сыйақыны көрсететін сомасы ретінде көрсетіледі. Топ қызмет көрсету бойынша міндеттемелерді, яғни клиентпен келісілген міндеттемелерді орындау бойынша қызметтерді көрсетуге сәйкес клиентпен келісілген сыйақыны таниды.

Әрбір орындалатын анықталған міндеттемеге Топ шарт жасаған кезде оның орындалатын міндеттемелерді ағымдағы уақыт ішінде немесе белгілі бір сәтте орындайтынын және өтеу тіркелімді немесе ауыспалы, өтеу шегін қоса алғанда, мысалы, Топтың ықпалына байланысты емес сыртқы факторлар, болып табылатынын анықтайды. Сыйақы кейіннен анықталған орындау міндеттемесіне бөлінеді.

Клиенттердің шоттарына және кассалық операцияларға қызмет көрсетуден түсетін комиссиялық кірістерге салымдардан алынған сыйақылардың орнына, депозиттерден алынған комиссиялар, салымшылардың өтініші бойынша транзакцияларға қызмет көрсету бойынша алымдар және Ақшалай қаражатын басқару бойынша операциялар жүзеге асырудан түскен комиссиялар кіреді. Депозиттер бойынша қызметтер үшін ақы төлеу, әдетте ай сайын тиісті қызмет көрсетілетін кезеңде танылады. Қызмет ақысы сұрау салынған қызмет көрсету транзакциясы аяқталғаннан кейін танылады. Ақшалай қаражатын басқарғаны үшін алынатын төлемдер көрсетілген қызметке қарай танылады.

Пластик карталарға қызмет көрсеткені үшін қызметтер мен комиссиялардан түсетін кіріс несие және дебеттік карталар транзакциясынан түсетін өзара ауысымдық кірістерді қамтиды және тиісті желімен есептескеннен кейінгі уақытта танылады. Бір банктің екінші банкке оның кредиттік карталарымен жасаған операциялары үшін төленетін комиссияны, әдетте, тиісті желі сатып алу көлемі және басқа факторлар негізінде белгілейді. Карталармен байланысты басқа да комиссиялар транзакция аяқталған кезден кейінгі сәтте танылады.

Банктік қызмет көрсетудің басқа да кірістері мен комиссияларына банктік аударымдар, аккредитивтер бойынша алымдар және басқа транзакциялық қызметтер сияқты транзакциялық банктік операциялардың әртүрлі алымдар кіреді. Бұл алымдар, осылайша, транзакция жүргізілген және қызметтер көрсетілген уақытта танылады. Аккредитивтер бойынша алымдар негізінен аккредитив туралы келісімдерге байланысты алынатын алымдарды қамтиды және әдетте келісімшартты орындау кезінде танылады.

ХҚЕС (IFRS) 15 қолдану шоғырландырылған қаржылық есептілікте көрсетілген ақпараттың немесе сомалардың ашылуына елеулі әсерін тигізген жоқ.

**2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Шетел валютасында берілген баптарды қайта бағалау

Шоғырландырылған қаржылық есептілік, шетелдік еншілес компанияларды қоспағанда, Банк пен оның еншілес кәсіпорындарының функционалдық валютасы болып табылатын теңгемен беріледі. Шетел валютасындағы операциялар бастапқыда операция жүргізілетін күндегі айырбастау бағамы бойынша функционалдық валютамен қайта есептеледі. Шетел валютасындағы ақша активтері мен міндеттемелер ҚҚБ есептік күнге сәйкес белгілеген нарықтық айырбастау бағамы бойынша теңгемен қайта есептеледі. Шетел валютасымен мәмілені қайта есептеу нәтижесінде пайда болған пайда мен залал шетел валютасын және шетел валютасымен операцияларды қайта бағалаудан алынған таза пайда немесе залал ретінде пайда немесе залал туралы шоғырландырылған есепте танылады. Шетел валютасымен бастапқы құны бойынша бағаланған ақшалай емес баптар бастапқы мәмілелер күніне айырбастау бағамдарын қолдану арқылы қайта есептеледі. Шетел валютасымен әділ құн бойынша бағаланатын ақшалай емес баптар әділ құн айқындалған күнгі айырбастау бағамын пайдалана отырып қайта есептеледі.

Шетелдік еншілес кәсіпорындардың активтері мен міндеттемелері есепті күнгі жағдай бойынша, Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепті күні әрекет ететін айырбастау бағамы бойынша Топтың функциялық валютасымен қайта есептеледі, ал еншілес кәсіпорындардың пайда немесе залал туралы есептілігі бір жыл үшін орташа айырбастау бағамдары бойынша қайта есептеледі. Қайта есептеген кезде туындайтын айырмашылық капиталдың жеке компонентінде тұра есепке алынады. Шетелдік еншілес кәсіпорын шығарылған жағдайда, капиталда танылған және тікелей осы еншілес кәсіпорынға қатысты мерзімі кейінге шегерілген жинақталған сома пайда немесе залал туралы шоғырландырылған есепте танылады.

Мәміленің келісімшарттық айырбастау бағамы мен мәміле жасалатын күнгі нарықтық айырбастау бағамы арасындағы айырмашылық шетел валютасымен жүргізілетін операциялар бойынша таза пайдаға немесе залалға қосылған. 2024 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша нарықтық айырбастау бағамы 1 АҚШ доллары үшін 525.11 теңгені, 1 ресейлік рубль үшін 4.88 теңгені, 1 евро үшін 546.74 теңгені құрады (2023 ж. 31 желтоқсанында – 1 АҚШ доллары үшін 454.56 теңге, 1 ресейлік рубль үшін 5.06 теңге, 1 евро үшін 502.24 теңге болды).

Сақтандыру

2023 ж. 1 қаңтарында Топ 17 «Сақтандыру шарттары» ХҚЕС (IFRS) енгізді.

А. Шығарылған сақтандыру шарттарының және ұсталатын қайта сақтандыру шарттарының негізгі түрлері

Топ 17 «Сақтандыру шарттары» ХҚЕС (IFRS) сәйкес ескерілетін шарттардың мынадай түрлерін шығарады.

Өмірді сақтандыру – қатысу шартынсыз сақтандыру шарттары, оның ішінде:

- Жаңартылатын тіркелген жарналардың орнына шектеулі уақыт кезеңіне белгіленген немесе азаятын сақтандыру сомасымен қамтуды ұсынатын өмірді мерзімді сақтандыру шарттары.

**2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Шарттардың осы тобына Топтың мынадай маңызды өнімдері кіреді: Halyk Қазына өмірді ерікті жинақтаушы сақтандыру, Бәйтерек өмірді ерікті жинақтаушы сақтандыру, Болашақ Лайф (өмір) өмірді ерікті жинақтаушы сақтандыру, Халық Бөлшек сауда өмірді ерікті сақтандыру, Халық ШБ (шағын бизнес) өмірді ерікті сақтандыру, Халық Еуразия өмірді ерікті сақтандыру және басқалар.

Топ осы полистерді Жалпы модельді қолдана отырып ескереді.

- Аннуитетке өмір бойы кепілдендірілген табыс төленетін тіркелген аннуитет шарттары.

Шарттардың осы тобына Топтың мынадай маңызды өнімдері кіреді: зейнетақы аннуитеті және жұмыс берушінің жауапкершілігі шеңберіндегі аннуитеттер. Топ осы полистерді Жалпы модельді қолдана отырып ескереді.

Автокөлік пен тұрғын үйді сақтандыру:

Автокөліктерді кешенді сақтандыру полистерін, көлік құралдары иелерінің үшінші тұлғалар алдындағы азаматтық жауапкершілігін, сондай-ақ тұрғын үйді және басқа мүлікті сақтандыру полистерін, сондай-ақ оны қамту мерзімі бір жыл немесе одан да көп уақытты қамтиды. Шарттардың осы тобына Топтың мынадай маңызды өнімдері кіреді: көлік құралдары иелерінің жауапкершілігін міндетті сақтандыру, мүлікті сақтандыру, және автокөлік пен жауапкершілікті сақтандыру. Топ осы полистерді сыйлықақыларды бөлуге негізделген тәсілді қолдана отырып ескереді.

В. Анықтамалар мен жіктеулер

Топ сататын өнімдер сақтанушыға теріс әсер ететін белгісіз болашақ оқиға орын алған жағдайда өтемақы төлеуге міндеттене отырып, сақтанушыдан айтарлықтай сақтандыру тәуекелін қабылдаған кезде сақтандыру шарттары ретінде жіктеледі.

Мұндай бағалау әрбір шарт бойынша шарт жасалған күнге жеке жүргізіледі. Мұндай бағалауды жүргізу кезінде топ шарттан, заңнамадан немесе нормативтік актілерден туындайтынына қарамастан, өзінің барлық елеулі құқықтары мен міндеттемелерін ескереді.

Топ, егер сақтандыру жағдайы екіталай болса да немесе шартты ақша ағындарының күтілетін ағымдағы құны сақтандыру шарты бойынша қалған ақша ағындарының күтілетін ағымдағы құнының аз ғана бөлігін құраса да, сақтандыру жағдайы Топтың сақтанушыға коммерциялық мазмұны бар кез келген жеке сценарийде маңызды болып табылатын қосымша сомаларды төлеуіне әкелуі мүмкін екендігін бағалау арқылы шартта елеулі сақтандыру тәуекелі бар-жоғын анықтайды.

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

C. Сақтандыру шарттарының бірқатарын немесе жиынтығын біріктіру

Кейде Топ жалпы бір коммерциялық мақсатқа жету үшін бір немесе байланысты контрагентпен бір уақытта екі немесе одан да көп келісімшарттар жасайды. Мұндай келісімшарттардың мазмұнын көрсету үшін Топқа осындай келісімшарттардың бірқатарын немесе жиынтығын ескеру қажет болуы мүмкін. Бұл бағалауды жүргізу кезінде Топ мыналарды ескеруі керек:

- Құқықтар мен міндеттер бөлек қарастырылған кездегімен салыстырғанда бірге қарастырылған кезде ерекшеленеді;
- Топ бір шартты екіншісін есепке алмай өлшей алмайды.

D. Сақтандыру және қайта сақтандыру шарттарының компоненттерін бөлу

Сақтандыру өтелімін қамтамасыз етумен қатар, Топ шығарған кейбір сақтандыру шарттарында инвестициялық компонент сияқты басқа компоненттер болуы мүмкін.

Топ өз өнімдерін осы компоненттердің ерекшеленетінін және оларды басқа ХҚЕС стандарттарын қолдану кезінде бөліп, ескеру қажет пе екенін анықтау үшін бағалайды. Бұл компоненттер бір-бірінен ерекшеленбейтін жағдайларда, олар ХҚЕС (IFRS) 17 сәйкес сақтандыру компонентімен бірге есепке алынады.

Инвестициялық компоненттерді бөлу

Топ өмірді сақтандырудың белгілі бір полистерін шығарады. Оларға инвестициялық компонент жатады, оған сәйкес Топ сақтандыру жағдайы орын алғанына/алмағанына қарамастан, кез келген жағдайда полис ұстаушыға өтемақы төлеуі керек.

Инвестициялық компоненттің ерекшеленетінін және сондықтан ХҚЕС (IFRS) 9 қолдану кезінде жеке есепке алуды қажет ететіндігін бағалау кезінде Топ инвестициялық және сақтандыру компоненттерінің бір-бірімен тығыз байланыста екендігін ескереді. Ұқсас талаптары бар шартты сақтандыру шарттарын шығаратын ұйымдар сол нарықта немесе сол юрисдикцияда бөлек сатады (немесе сатуы мүмкін).

Егер инвестициялық компонент дискрециялық қатысу шарттарымен инвестициялық шарттың анықтамасына сәйкес келсе, онда ол ХҚЕС (IFRS) 17-ні қолданумен ескерілуі тиіс.

Инвестициялық компонент пен сақтандыру компоненті, егер Топ бір компонентті екіншісін есепке алмай бағалай алмаса немесе полис ұстаушы бір компоненттен пайда көре алмаса, егер басқа компонент болмаса, яғни егер шарттағы компоненттердің біреуінің қолданылу мерзімін немесе өтеу мерзімін қысқарту басқа компоненттің жарамдылық мерзімін немесе өтеу мерзімін қысқартуға әкелсе ғана бір-бірімен тығыз байланыста болады. Топ ешқандай ерекше инвестициялық компоненттерді анықтаған жоқ. Топ сақтандыру шарттарының құрамындағы айырықсыз инвестициялық компоненттерді есепке алу үшін ХҚЕС (IFRS) 17-ні қолданады.

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгеммен)

Бірыңғай сақтандыру шартының сақтандыру компоненттерін бөлу

Инвестициялық компоненттер бөлінгеннен кейін Топ шартты бірнеше сақтандыру компоненттеріне бөлу керек пе, жоқ па, соны бағалайды, олар іс жүзінде мәміленің мәнін көрсететін жеке шарттар ретінде қарастырылуы керек. Сақтандыру компоненттерін бөлек тану және бағалау керектігін анықтау үшін Топ әр түрлі өтейтін тәуекелдер арасындағы байланыстың болуын, компоненттердің бір-біріне тәуелсіз әрекетін тоқтату мүмкіндігін, сондай-ақ компоненттердің бағасы мен сатылымын бөлек белгілеу мүмкіндігін назарға алады.

Егер Топ бір-біріне тәуелсіз әрекет ететін әр түрлі сақтандыру компоненттерімен бір заңды шарт жасаса, сақтандыру компоненттері ХҚЕС (IFRS) 17-ні қолданумен бөлек танылады және бағаланады.

Е. Біріктіру деңгейі

Топ портфельдерді ұқсас тәуекелдерге ұшыраған және бірлесіп басқарылатын сақтандыру шарттарын біріктіру арқылы анықтайды. Сақтандыру шарттарын портфельдерге топтастыру кезінде Топ өнім желісінің белгілі бір таңбалауын емес, тәуекелдердің ұқсастығын ескереді. Топ бір өнім желісіндегі барлық шарттар ұқсас тәуекелдерге ұшырайтынын анықтады. Сондықтан, егер шарттар бірлесіп басқарылса, олар шарттардың бір портфеліне кіреді. Топ шеңберінде әртүрлі ұйымдар шығаратын кейбір өнімдер шығарушы компаниялар деңгейінде басқарылады деп саналады. Бұл осы шарттардың шығарылуын қамтамасыз ететін төлем қабілеттілігін басқару осы компаниялар деңгейінде жүзеге асырылатындығына байланысты.

Әрбір портфель тану мен бағалауға қатысты ХҚЕС (IFRS) 17 талаптары қолданылатын шарттар топтарына бөлінеді.

Бастапқы тану кезінде Топ шарттарды шығарылуына қарай бөледі. Бір санатқа 12 ай ішінде шығарылған шарттар кіруі керек. Әрбір санат бұдан әрі шарттардың екі тобына бөлінеді:

- бастапқы тану сәтінде ауыртпалықты болып табылатын шарттар тобы;
- бастапқы тану кезінде олардың кейіннен ауыртпалықтыға айналу ықтималдығы жоқ шарттар тобы.

Шарттың немесе шарттар тобының ауыртпалықты екенін анықтау бастапқы тану күніндегі болжамдарға негізделеді, бұл ретте шартты орындау бойынша ақша ағындарының болжамдары сараланған ықтималдық негізінде айқындалады. Топ шарттардың бастапқы тану кезінде ауыртпалықты болып табылатындығын, сондай-ақ бастапқы тану кезінде ауыртпалық тудырмайтын шарттардың кейіннен осындай болу ықтималдығының бар-жоғын бағалау үшін негізделген және расталған ақпарат бар тиісті деңгейді анықтайды. Топ белгілі бір топқа кіретін барлық шарттар бір топқа қатысты болады деген қорытынды жасау үшін Топтың егжей-тегжейдің қай деңгейінде жеткілікті ақпаратқа ие екендігін анықтауда маңызды пайымдауды қолданады. Мұндай ақпарат болмаған жағдайда Топ әрбір шартты жеке бағалайды.

Бастапқы тану кезінде жасалған шарттар топтарының құрамы кейіннен қайта бағаланбайды. ХҚЕС (IFRS) 17-ге көшу кезінде болған шарттар үшін біріктіру деңгейлерін есепке алу саясаты туралы ақпарат алу үшін төмендегі 16-ескертуді қараңыз.

**2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Сыйлықақыны бөлу негізінде тәсілді қолдана отырып есепке алынатын автокөлікті сақтандыру және тұрғын үйді сақтандыру шарттары үшін Топ фактілер мен мән-жайлар керісінше болған жағдайларды қоспағанда, бастапқы тану сәтінде портфельде ауыртпалықты шарттар жоқ деген жорамалға сүйенеді. Егер бастапқы тану кезінде ауыртпалық тұдырмайтын шарттардың кейіннен ауыртпалыққа айналу ықтималдығы жоқ болса, Топ тиісті фактілер мен жағдайлардың өзгеру ықтималдығын талдайды. Егер фактілер мен жағдайлар кейбір шарттардың бастапқы тану кезінде ауыртпалықты болуы мүмкін екенін немесе шарттар тобы ауыртпалықты шарттарға айналғанын көрсетсе, Топ сыйлықақыны бөлу тәсілін қолдана отырып анықталған өтеудің қалған бөлігі бойынша міндеттеменің баланстық құны Жалпы модельді қолдана отырып анықталған өтеудің қалған бөлігі бойынша міндеттемелерді орындау бойынша ақша ағындарының аз екендігін анықтау үшін сандық бағалау жүргізеді. Егер Жалпы модельді пайдалана отырып айқындалған өтеудің қалған бөлігі бойынша міндеттемелерді орындау бойынша ақша ағындары сыйлықақыны бөлу негізінде тәсілді пайдалана отырып айқындалған өтеудің қалған бөлігі бойынша міндеттеменің баланстық құнынан асып кетсе, онда айырма пайда немесе залал құрамында танылады, ал өтеудің қалған бөлігі бойынша міндеттеме сол сомаға ұлғаяды.

Егер бір портфель құрамындағы автокөлікті сақтандыру шарттары заң немесе реттеуші талаптар Топтың ерлер мен әйелдер полистерін ұстаушылар үшін әртүрлі тарифтерді немесе пайда деңгейін белгілеудің практикалық мүмкіндігін белгілі бір жолмен шектегендіктен ғана әртүрлі топтарға түссе, Топ мұндай шарттарды бір топқа қосуға құқылы.

F. Тану

Топ өзі шығаратын сақтандыру шарттарының тобын келесі күндердің ең ерте мерзіміне тануы керек:

- шарттар тобы бойынша қамту кезеңінің басталу күні;
- шарттардың тиісті тобында полис ұстаушыдан бірінші төлемді төлеу мерзімі келетін күн (егер шартта белгілі бір төлем күні көзделмесе, онда мұндай күн бірінші нақты төлем күні болып есептеледі); және
- аталған топтың ауыртпалықтыға ұшыраған күні.

Топ бір жыл ішінде шығарылған және есепті күнге тану критерийлеріне сәйкес келетін шарттарды ғана таниды. Осы шектеулерге байланысты сақтандыру шарттары тобы ағымдағы есепті кезең аяқталғаннан кейін ашық күйінде қалуы мүмкін. Жаңа шарттар топқа келесі есепті кезеңдерде тану критерийлерін қанағаттандыра бастағанда, топқа енгізіледі деп күтілетін барлық шарттар танылғанға дейін қосылады.

Дискрециялық қатысу шарттары бар инвестициялық шарттар бастапқыда Топ шарт тарабы болған сәтте танылады.

G. Шарттар шеңбері

Сақтандыру шарттары тобының есептік бағалауы топқа кіретін әрбір шарт шеңберіндегі барлық болашақ ақша ағындарын қамтуы тиіс.

**2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Сақтандыру шартының шеңберінде қандай ақша ағындары бар екенін анықтаған кезде Топ шарт талаптарынан, сондай-ақ қолданылатын заңнамадан, нормативтік актілерден және әдеттегі іскерлік практикадан туындайтын өзінің нақты құқықтары мен міндеттерін назарға алады. Топ ақша ағындары сақтандыру шартының шеңберінде, егер олар Топ полис ұстаушыға сыйлықақыларды төлеуге міндеттей алатын немесе осы уақыт ішінде Топтың полис ұстаушыға сақтандыру шарты бойынша қызмет көрсетуге нақты міндеті бар есепті кезеңде болған жарамды құқықтар мен міндеттерге негізделген болса, айқындайды.

Сақтандыру шарты бойынша қызмет көрсетудің нақты міндеті Топтың белгілі бір полис ұстаушы бойынша тәуекелдерді қайта бағалаудың практикалық мүмкіндігі болған кезде аяқталады, нәтижесінде ол осындай тәуекелдерді толық көрсететін тарифті немесе пайда деңгейін белгілей алады. Егер шеңберді бағалау жеке шарт деңгейінде емес, портфель деңгейінде жүргізілсе, Топ осы шарт кіретін сақтандыру шарттарының портфелі бойынша тәуекелдерді қайта бағалаудың практикалық мүмкіндігіне ие болуы тиіс, нәтижесінде ол барлық полис ұстаушылар бойынша тиісті тәуекелді толық көлемде көрсететін тарифті немесе пайда деңгейін белгілей алады. Тарифтеу кезінде Топ қайта бағалау күнінен кейінгі кезеңдерге жататын тәуекелдерді ескермеуі керек.

Барлық тәуекелдер сыйлықақыда немесе төлем деңгейінде көрсетілгенін анықтаған кезде, егер Топ қайта бағалау күніне шарттар (немесе шарттар портфелін) шығарған болса, Топ сақтанушыларға берілетін барлық тәуекелдерді қарастырады. Сол сияқты, Топтың шарт бойынша немесе шарттар портфелі бойынша барлық тәуекелдерді көрсететін тарифті белгілеудің практикалық мүмкіндігі бар-жоғын анықтаған кезде, ол қызметтердің қалған бөлігіне қатысты ұзарту күніне ұқсас шарттарға қол қою кезінде ескеретін барлық тәуекелдерді ескеруі керек. Топтың қолданыстағы шарттар бойынша тарифті қайта қараудың практикалық мүмкіндігін бағалау кезінде барлық шарттық, заңдық және нормативтік шектеулер ескеріледі. Бұл ретте Топ коммерциялық мазмұны жоқ шектеулерді назарға алмайды. Сондай-ақ, Топ нарықтық бәсекелестік пен коммерциялық ойлардың жаңа шарттарға тарифтерді белгілеу және қолданыстағы шарттарға тарифтерді қайта қарау практикалық мүмкіндігіне әсерін ескереді. Топ есепті күнге практикалық мүмкіндіктің болуы туралы қорытынды жасау үшін мұндай коммерциялық ойлардың маңызды екендігі туралы шешім қабылдаған кезде пайымдауды қолданады.

Шарттар тобы бойынша күтілетін ақша ағындарын бағалау кезінде Топ болашақ сақтанушылардың қолда бар опциондарды іске асыруға қатысты мінез-құлқын бағалай отырып, пайымдауларды қолданады. Оларға бас тарту опциондары және шарт шеңберіндегі басқа опциондар кіреді.

Ақша ағындары, егер олар Топтың ағымдағы немесе болашақ күнге қолма-қол ақша беру жөніндегі нақты міндеттемесінің нәтижесі болса, дискрециялық қатысу шарттары бар инвестициялық шарттар шеңберінде болады.

Топ жағдайлардың өзгеруінің Топтың жарамды құқықтары мен міндеттеріне әсерін есепке алу үшін сақтандыру шартының шеңберін бастапқы тану кезінде және әрбір келесі есепті күні бағалауы керек.

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Н. Шығарылған сақтандыру шарттарын бағалау

Н1. Сыйлықақыны бөлу негізінде тәсілді қолдана отырып бағаланатын шарттардан басқа, бастапқы тану кезінде шарттарды бағалау.

Бастапқы тану кезінде Топ сақтандыру шарттарының тобын осы шарттар шеңберінде көрсетілетін қызметтер бойынша алынбаған пайданы білдіретін шартта көзделген қызметтер үшін шарттар мен маржаларды орындау бойынша болашақ ақша ағындарының сомасы ретінде бағалауға тиіс.

Сақтандыру шарттарының шеңберінде болатын шарттарды орындау бойынша ақша ағындары

Шарттарды орындау бойынша ақша ағындары қаржылық емес тәуекелге тәуекелі бар түзетуді қоса алғанда, болашақ ақша ағындарының ағымдағы құнын бағалауды білдіреді. Болашақ ақша ағындарын бағалау бағалау күніндегі жағдайларды, соның ішінде болашаққа қатысты осы күнге жасалған болжамдарды көрсетеді.

Топ портфель деңгейіндегі шарттар тобы бойынша күтілетін ақша ағындарын бағалайды және оларды осы портфельдегі топтар арасында жүйелі және ұтымды түрде бөледі. Болашақ ақша ағындарын бағалау кезінде Топ сақтандыру шарттарындағы барлық ақша ағындарын қамтиды, соның ішінде:

- Сыйлықақылар және осы сыйлықақыларды төлеуден туындайтын кез келген қосымша ақша ағындары
- Қазірдің өзінде мәлімделген, бірақ әлі төленбеген талаптар, бұрын болған оқиғаларға қатысты туындаған талаптар, бірақ бұл оқиғаларға қойылатын талаптар әлі жарияланбаған, сондай-ақ қолданыстағы сақтандыру шарттарымен қамтылған болашақ сақтандыру жағдайлары бойынша өтемақыдан келетін барлық болашақ талаптар мен ықтимал ақша ағындары
- Шығарылған шарт тиесілі портфельге жататын аквизициялық ақша ағындарын бөлу
- Талаптармен жұмыс істеу шығындары
- Делдалдарға тек полисті жүргізу қызметтері үшін төленуі тиіс тұрақты комиссияларды қоса алғанда, полистерді жүргізу және қызмет көрсету шығындары (аквизициялық ақша ағындары болып табылатын мерзімді комиссиялар болашақ ақша ағындарын бағалау кезінде ескеріледі)
- Сақтандыру шартын орындауға тікелей байланысты тұрақты және ауыспалы үстеме шығыстарды (мысалы, бухгалтерлік есеп, персоналды басқару, ақпараттық-технологиялық қамтамасыз ету және қолдау, ғимараттардың амортизациясы, жалдау ақысы, техникалық қызмет көрсету және коммуналдық қызметтер шығындары сияқты) бөлу
- Шарт талаптарына сәйкес полис ұстаушыға төленуге жататын ретінде ерекше түрде көрсетілген өзге де шығыстар.

Қайта сақтандыру шарттарын орындау бойынша ақша ағындарына қатысты ақпаратты 16-ескертуден қараңыз.

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Дисконттау мөлшерлемелері

Ақшаның уақытша құны мен қаржылық тәуекел күтілетін ақша ағындарынан бөлек бағаланады, бұл ретте қаржылық тәуекелдердегі өзгерістер, Топ пайда немесе залал құрамындағы ақшаның уақытша құнын бөлек көрсетуді көздейтін есеп саясатын таңдаған жағдайларды қоспағанда, әрбір есепті кезеңнің соңындағы пайда немесе залал құрамында танылады. Топ сақтандыру шарттарының өтімділік сипаттамаларын және бақыланатын ағымдағы нарықтық бағаларға сәйкес келетін ақша ағындарының сипаттамаларын көрсететін дисконттау мөлшерлемелерін қолдана отырып, ақшаның уақытша құнын бағалайды. Олар мұндай бақыланатын нарықтық бағаларға әсер ететін факторлардың әсерін жоққа шығарады, бірақ сақтандыру шарттары бойынша болашақ ақша ағындарына әсер етпейді (мысалы, кредиттік тәуекел).

Әр түрлі өнімдерге дисконттау мөлшерлемелерін анықтау кезінде «төменнен жоғары» және «жоғарыдан төмен» тәсілдерінің үйлесімі қолданылды. «Төменнен жоғары» тәсілі шетел валютасында көрсетілген ақша ағындары үшін қолданылады. «Жоғарыдан төмен» тәсілі теңгемен көрсетілген ақша ағындары үшін пайдаланылады. Есепті күнге айқындалған дисконттау мөлшерлемелері 16-ескертуде ашылған.

Қаржылық емес тәуекелге тәуекелді түзету

Топ қаржылық тәуекелді қоспағанда, сақтандыру шарттары бойынша ақша ағындарының пайда болу сомасы мен мерзімдеріне қатысты белгісіздікті қабылдағаны үшін талап ететін өтемақыны қаржылық емес тәуекелге тәуекелді түзету ретінде бөлек бағалайды.

Тәуекелді түзету коэффициентін есептеу кезінде мынадай актуарлық жорамалдардың сақтандыру тәуекелі деңгейіне әсері ескеріледі:

- Жынысы мен жасы бойынша өлім ықтималдығы;
- Әкімшілік шығыстардың көлемі;
- Әрекетті тоқтату ықтималдығы (егер бар болса);
- Ұзарту ықтималдығы.

Есептеу тәуекелді бағалау (VaR) әдісін қолдану арқылы жүзеге асырылады. Осы тәсілге сәйкес Топ тәуекелдердің таралуын қайталау үшін әр түрлі сценарийлер бойынша болашақ ақша ағындарының ағымдағы құнын есептейді (әр сценарий қаржылық емес тәуекелдерден туындайтын белгісіздікті білдіреді). Қаржылық емес тәуекелге түзету белгілі бір сенімділік деңгейіндегі тәуекелдің құндық өлшемі мен орташа мән – оның ең жақсы бағасы арасындағы айырмашылыққа тең қабылданады. 75%-ға тең сенімділік қабылданады.

Шартта көзделген қызметтер үшін маржа

Шартта көзделген қызметтер үшін маржа - бұл сақтандыру шарттары тобы бойынша активтің немесе міндеттеменің құрамдас бөлігі, ол болашақта сақтандыру шарты бойынша қызметтер көрсетілуіне қарай Топ танитын табылмаған пайданы білдіреді.

**2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Бастапқы тану кезінде Топ шартта көзделген қызметтер үшін маржаны:

- *шарттарды орындау бойынша күтілетін ақша ағындарының салдарынан;*
- *осы топтың аквизициялық ақша ағындарына қатысты активті тануды тоқтату салдарынан*
- *шарттардың осы тобына байланысты ақша ағындарына қатысты бұрын танылған кез келген басқа активтің немесе міндеттеменің салдарынан;*
- *көрсетілген күнге осы топтың шарттары бойынша туындаған ақша ағындарының салдарынан кірістер немесе шығыстардың туындауына әкеп соқпайтын сомада бағалайды.*

Егер шарттар тобы ауыртпалықты болып табылса, Топ бастапқы тану кезінде залалды тануға тиіс, нәтижесінде осы топ бойынша міндеттеменің баланстық құны осы шарттарды орындау бойынша ақша ағындарының шамасына тең болады, ал шарттардың осы тобы бойынша шартта көзделген қызметтер үшін маржа нөлге тең болады. Залал компоненті сақтандыру шарттары тобының бастапқы танылуы кезінде кез келген залалға қатысты танылады, 16-ескертуді қараңыз.

Бастапқы тану кезінде Топ топтың қамту бірліктерін анықтайды. Содан кейін Топ есепті кезеңде ұсынылған қамту бірліктері негізінде шартта көзделген топ қызметтері үшін маржаны бөледі.

Аквизициялық ақша ағындары

Топ, егер олар топтағы жеке шарттарға, не топтың өзіне, не осы топқа кіретін сақтандыру шарттарының портфеліне тікелей қатысты болса, сақтандыру шарттарының тобын бағалауға аквизициялық ақша ағындарын қамтиды.

Топ портфель деңгейінде тікелей топқа жатпайтын, бірақ портфельге тікелей қатысты ақша ағындарын бағалайды. Содан кейін Топ оларды жүйелі және ұтымды негізде жаңадан жасалған және жаңартылған шарттар тобына бөледі.

Топ портфельді немесе сату және андеррайтинг шығындары сияқты сақтандыру шарттары тобын қамтамасыз ету шығындарына қатысты активті таниды, егер бұл шығындар осы шығындар жататын сақтандыру шарттары тобы танылғанға дейін жұмсалса. Топ мұндай активті аквизициялық ақша ағындары бөлінетін сақтандыру шарттарының әрбір қазіргі немесе болашақ тобы бойынша таниды. Топ аквизициялық ақша ағындарына қатысты активтің тиісті бөлігін тануды тоқтатады және оны осы топты бастапқы тану кезінде шарттардың тиісті тобы бойынша міндеттемелерді орындау бойынша ақша ағындарын бағалауға қосады. Егер есепті кезеңнің соңында топқа енгізу болжанатын сақтандыру шарттарының кейбірі ғана танылса, Топ танылуы тоқтатылатын және топтың міндеттемелерін орындау бойынша ақша ағындарына енгізілетін активтің тиісті бөлігін айқындайды. Тиісті бөлік топ құрамындағы шарттарды тану уақытын ескеретін бөлудің жүйелі және ұтымды әдісі негізінде айқындалады.

Әрбір есепті күнге Топ активтің құнсыздану белгілерінің болуына аквизициялық ақша ағындарына қатысты активтің баланстық құнын талдайды. Егер мұндай белгілер болса, Топ активтің баланстық құнын активтің баланстық құны шарттардың тиісті болашақ топтары бойынша күтілетін таза ақша ағынынан аспайтындай етіп түзетеді. Құнсызданудан болған залал пайда немесе залал құрамында танылады. Егер құнсызданудан болған залал кейіннен қалпына келтірілсе, активтің баланстық құны құнсыздануды тудырған жағдайлар өмір сүруін тоқтатқан не жақсарту жағына қарай өзгерген дәрежеде ұлғаяды, ал құнсызданудан болған залалды қалпына келтірудің жинақталған сомасы өткен жылдары осы актив бойынша танылған құнсызданудан болған залалдан аспайды.

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Н.2 Жалпы модель шеңберіндегі кейінгі бағалау

Болашақ кезеңдердің қызметтеріне қатысты шарттарды орындау бойынша ақша ағындарын бағалау кезінде Топ бұрыннан туындаған талаптармен байланысты және болашақ кезеңдердің қызметтерімен байланысты ақша ағындары арасындағы айырмашылықты анықтайды.

Әрбір есепті кезең аяқталған күні сақтандыру шарттары тобының баланстық сомасы осы күнге қамтудың қалған бөлігі бойынша міндеттеменің ағымдағы бағасын және туындаған талаптар бойынша міндеттеменің ағымдағы бағасын көрсетуге тиіс.

Қамтудың қалған бөлігі бойынша міндеттеме Топтың әлі болмаған сақтандыру жағдайларына қатысты қолданыстағы сақтандыру шарттары шеңберінде негізделген талаптарды төлеу, әлі ұсынылмаған сақтандыру шарты бойынша қызметтермен байланысты сомаларды төлеу (яғни болашақта сақтандыру шарты бойынша қызметтерді ұсынумен байланысты міндеттер) міндеттемелерін, сондай-ақ инвестициялық компоненттерді және болашақта сақтандыру шарты бойынша қызмет көрсетумен байланысты емес және туындаған талаптар бойынша міндеттеме құрамына енгізілмеген басқа сомаларды білдіреді. Қамтудың қалған бөлігі бойынша міндеттеме (а) болашақ кезеңдердің қызметтеріне қатысты шарттарды орындау бойынша ақша ағындарын, (б) шартта көзделген қызметтер үшін әлі алынбаған маржаны және (в) сақтандыру шарты бойынша көрсетілген қызметтер үшін кез келген төленбеген сыйлықақыларды қамтиды.

Туындаған талаптар бойынша міндеттеме Топтың бұрын болған, бірақ әлі мәлімделмеген жағдайларды қоса алғанда, орын алған сақтандыру жағдайларына қатысты негізделген талаптарды төлеу жөніндегі міндеттемелерін және сақтандыру бойынша келтірілген өзге де шығыстарды қамтиды. Талап сондай-ақ Топтың шарт бойынша полис ұстаушыға төлеуге міндетті сомаларды төлеу міндеттемелерін қамтиды. Оларға шартты тану тоқтатылған кезде инвестициялық компоненттерді төлеу жатады. Туындаған талаптар бойынша міндеттемені бағалау осы топқа есепті күнге жатқызылған осы және өткен кезеңдердің қызметтеріне қатысты ақша ағындарын қамтиды.

Шарттарды орындау бойынша ақша ағындарындағы өзгерістер

Әрбір есепті кезеңнің соңында Топ болашақ ақша ағындарының сомаларын, мерзімдерін және белгісіздіктерін, сондай-ақ дисконттау мөлшерлемелерін және басқа да қаржылық айналыстарды ағымдағы бағалауды көрсету үшін пайда болған талаптар бойынша міндеттемелерге және қамтудың қалған бөлігі бойынша міндеттемелерге қатысты шарттарды орындау бойынша ақша ағындары туралы ақпаратты жаңартуы керек.

**2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Таңдалған есеп саясатына сәйкес Топ қаржылық емес жорамалдардың өзгерістерін, дисконттау мөлшерлемелеріндегі өзгерістерді және қаржылық жорамалдарды ескере отырып, есепті кезеңнің соңында шарттарды орындау бойынша ақша ағындарындағы өзгерістерді есептейді. Алдымен Топ міндеттемелерді орындау бойынша ақша ағындары бойынша дисконттау мөлшерлемелері мен қаржылық болжамдардағы өзгерістерді есептейді (кезеңнің басында күтілгендей), содан кейін қаржылық емес болжамдардағы өзгерістерден осы ақша ағындарындағы өзгерістерді есептейді. Тәжірибеге негізделген түзету:

- кезеңнің басында орындалған кезең ішінде алуға күтілетін сомаларды бағалау мен сол кезеңдегі нақты ақша ағындары (және аквизициялық ақша ағындары сияқты ілеспе ақша ағындары) арасындағы айырмашылықты; немесе
- кезеңнің басында орындалған кезең ішінде жұмсалады деп күтілетін шығыстар сомаларын бағалау мен кезең ішінде шеккен шығыстардың нақты сомалары (сақтандыру шарттары бойынша аквизициялық шығыстарды қоспағанда) арасындағы айырмашылықты білдіреді.

Ағымдағы немесе өткен кезеңдегі қызметтерге қатысты тәжірибеге негізделген түзетулер пайда немесе залал құрамында танылады. Орын алған сақтандыру жағдайларына (орын алған, бірақ талаптары әлі мәлімделмеген жағдайларды қоса алғанда) және тәжірибеге негізделген түзетулерді сақтандыру бойынша келтірілген өзге де шығыстарға қатысты әрқашан ағымдағы немесе өткен кезеңнің қызметтеріне жатады. Олар сақтандыру залалдарының бөлігі ретінде пайда немесе залал құрамына кіреді.

Болашақ кезендердің қызметтеріне қатысты тәжірибе негізінде түзетулер шартта көзделген қызметтер үшін маржаны түзету жолымен жабудың қалған бөлігі бойынша міндеттемеге енгізіледі. Шартта көзделген қызметтер үшін маржаны босату шарттың көрсетілген базалық баптардың нәтижелеріне жанама немесе тікелей қатысуына байланысты болады.

Әрбір есепті кезеңнің соңында Топ қаржылық және қаржылық емес тәуекелдерге қатысты жорамалдардағы өзгерістерді ескере отырып, оларды түзете отырып, өтеудің қалған бөлігі бойынша міндеттемелерге қатысты шарттарды орындау бойынша ақша ағындарын қайта бағалауды жүргізеді.

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Шартта көзделген қызметтер үшін маржаны түзету

Тікелей қатысу шартынсыз сақтандыру шарттарына қатысты сақтандыру шарттарының тобы бойынша шартта көзделген қызметтер үшін маржа болашақ кезеңдердің қызметтеріне қатысты шарттарды орындау бойынша ақша ағындарындағы өзгерістерге байланысты түзетілуге тиіс. Мұндай өзгерістерге мыналар жатады:

- Топтағы шарттарды бастапқы тану кезінде қолданылған дисконттау мөлшерлемелерін пайдалана отырып есептелетін, болашақ кезеңдердің қызметтеріне, сондай-ақ аквизициялық ақша ағындары және сыйлықақы салықтары сияқты соған байланысты ақша ағындарына қатысты кезең ішінде алынған сыйлықақыларға байланысты туындайтын тәжірибеге негізделген түзетулер
- Топтағы шарттарды бастапқы тану кезінде қолданылған дисконттау мөлшерлемелерін пайдалана отырып есептелетін қаржылық емес айнымалылармен байланысты өтеудің қалған бөлігінің міндеттемесі бойынша болашақ ақша ағындарының ағымдағы құнының есептік бағалауларындағы өзгерістер. Барлық қаржылық айнымалылар бастапқы тану кезінде тіркеледі.
- болашақ кезеңдердің қызметтеріне жататын қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзетулерінің өзгеруі. Топ (i) қаржылық емес тәуекелге байланысты өзгерістерді және (ii) ақша құнының және ақша құнының өзгерістерінің әсерін бөлу мақсатында қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзетудің өзгеру шамасын дезагрегацияламайды;
- осы кезеңде төленуі күтілетін инвестициялық құрамдас бөлік пен осы кезеңде төленуге жататын нақты инвестициялық құрамдас бөлік арасындағы айырмашылық. Осы кезеңде төленуге тиіс деп күтілетін инвестициялық құрамдас бөліктің сомасы ол төлеуге жататын сәтке дейін қолданыста болған дисконттау мөлшерлемелері бойынша бағаланады.

Келесі түзетулер болашақ кезеңдердің қызметтеріне жатпайды және шартта көзделген қызметтер үшін маржаны түзетпейді:

- ақша құнының және ақша құнының өзгеруінің әсері, сондай-ақ қаржылық тәуекелдің және қаржылық тәуекелдің өзгеруінің әсері;
- туындаған талаптар бойынша міндеттемеге енгізілген шарттарды орындау бойынша ақша ағындарын есептік бағалаудағы өзгерістер;
- сақтандыру қызметтері бойынша шығыстарға қатысты тәжірибеге негізделген түзетулер (аквизициялық ақша ағындарын қоспағанда).

Болашақ сақтандыру өтемімен байланысты ақша ағындарының кез келген кейінгі ұлғаюы пайда немесе залал ретінде пайда болған кезде танылады, сақтандыру шарттары тобының залалды құрамдас бөлігін ұлғайтады. Болашақ сақтандыру өтемімен байланысты ақша ағындарының кез келген кейінгі төмендеуі топтың залалды құрамдас бөлігі пайда немесе залал арқылы толық қайтарылғанға дейін шартта көзделген қызметтер үшін маржаны түзетпейді.

**2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Тікелей қатысу талаптарынсыз сақтандыру шарттары үшін есепті кезеңнің соңындағы шарттар тобы бойынша шартта көзделген қызметтер үшін маржаның баланстық құны:

- топқа қосылған жаңа шарттардың әсерін;
- шартта көзделген қызметтер үшін маржаның баланстық құнына есептелген, бастапқы тану кезінде айқындалған дисконттау мөлшерлерлерін қолдана отырып есептелген пайыздарды;
- болашақ кезеңдердің қызметтеріне қатысты шарттарды орындау бойынша ақша ағындарындағы өзгерістерді:
 - шарттарды орындау бойынша ақша ағындарының шамасын ұлғайту шартта көзделген қызметтер үшін маржаның баланстық құнынан асып түседі, бұл залалның туындауына әкеп соғады; немесе
 - шарттарды орындау бойынша ақша ағындарының шамасын азайту өтеудің қалған бөлігі бойынша міндеттеме құрамындағы залал компонентіне жатады;
- шартта көзделген қызметтер үшін маржаға бағамдық айырмашылықтардың әсерін; және
- ағымдағы және қалған қамту кезеңдеріне есепті кезеңде сақтандыру шарты бойынша қызметтер көрсету салдарынан сақтандыру бойынша түсім ретінде танылған, есепті кезеңнің соңында қалатын шартта көзделген қызметтер үшін маржаны бөлу (бөлуді жүзеге асырғанға дейін) жолымен айқындалатын соманы есепке ала отырып түзетілген баланстық құнға тең.

Шартта көзделген қызметтер үшін маржаны пайда немесе залал құрамында тану

Шартта көзделген қызметтер үшін маржаның бір бөлігі сақтандыру шарты бойынша көрсетілетін қызметтерді көрсететін шамада әрбір есепті кезеңде пайда немесе залал құрамында танылады. Бұл мән мыналар арқылы анықталады:

- осы топтағы өтеу бірліктерін сәйкестендіру. Топтағы өтеу бірліктерінің саны осы топқа енгізілген шарттар бойынша ұсынылған сақтандыру шарты бойынша көрсетілетін қызметтердің көлемін білдіреді, ол әрбір шарт бойынша шарт бойынша ұсынылатын пайданың шамасын және күтілетін өтеу кезеңін талдау негізінде айқындалады;
- шартта көзделген қызметтер үшін маржаны кезеңнің соңына (оның кезеңінде көрсетілген сақтандыру шарты бойынша қызметтерді көрсету үшін пайда немесе залал құрамындағы қандай да бір сомасы танылғанға дейін) ағымдағы кезеңде берілген және болашақта ұсынуға күтілетін өтеудің әрбір бірлігіне тең үлестермен бөлу;
- пайда немесе залал құрамындағы осы кезеңде берілген өтеу бірліктеріне бөлінген шаманы тану.

Өтеу бірліктерінің саны сақтандыру шарттары бойынша қызметтер көрсетілуіне, қолданылу мерзімінің аяқталуына, шарттардың қолданылуын тоқтатуға немесе одан бас тартуға, сондай-ақ топқа жаңа шарттар қосылуына қарай өзгереді. Өтеу бірліктерінің жалпы саны Топтың шарттар бойынша міндеттемелерінің күтілетін қолданылу мерзіміне байланысты. Олар сақтанушылардың мінез-құлқының әсеріне және болашақ сақтандыру жағдайларына қатысты белгісіздікке байланысты шарттың заңды қолданылу мерзімінен өзгеше болуы мүмкін. Өтеу бірліктерінің санын анықтай отырып, Топ сақтандыру жағдайларының басталу ықтималдығын және сақтанушылардың мінез-құлқын топта күтілетін өтеу кезеңіне әсер ететін дәрежеде бағалау кезінде пайымдауларды, әртүрлі кезеңдерде ұсынылатын қызметтердің әртүрлі деңгейлерін (мысалы, сақтанушы опционды орындайды және бұрын кепілдендірілген бағамен қосымша өтеуді қосады) және шарт бойынша ұсынылатын «төлемдер санын» пайдаланады.

**2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Ақша ағындары базалық баптарға тәуелді емес шарттар

Өтеу бірліктерінің санын анықтау кезінде Топ келесі әдістерді қолданады:

Өмірді мерзімді сақтандыру полистері (сақтандыру сомасы тең немесе азаятын) және тіркелген аннуитеті бар полистер үшін күтілетін өтеу кезеңіне және әр кезеңдегі шарт бойынша максималды өтеуге негізделген әдіс қолданылады. Бұл әдіс орынды, өйткені әр кезеңдегі шарт бойынша өтеудің өзгергіштігі және сәйкесінше әр кезеңдегі көрсетілген қызмет сомасының өзгергіштігі бар.

Өтеудің әрбір бірлігі үшін бөлінген, шартта көзделген қызметтер үшін маржа сомасы уақыт өте келе шартта көзделген қызметтер үшін маржа сомасының өзгеруіне қарай өзгереді. Шартта көзделген қызметтер үшін маржа сомасын өтеу бірліктері бойынша бөлу шартта көзделген қызметтер үшін маржаның барлық басқа өзгерістері (пайыздардың ұлғаюы және болашақта өтеуге байланысты болжамдардағы өзгерістердің әсері) көрсетілгеннен кейін, бірақ оның қандай да бір сомасы пайда немесе залал құрамында танылғанға дейін кезеңнің соңында жүзеге асырылады. Шартта көзделген қызметтер үшін кезең соңындағы маржа сомасы ағымдағы кезеңде ұсынылған және болашақта ұсынуға күтілетін өтеудің әрбір бірлігіне тең үлестермен бөлінеді.

Н.3 Сыйлықақыны бөлу тәсілін қолдана отырып бағаланатын сақтандыру шарттары

Егер топ құрамындағы әрбір шарт бойынша өтеу кезеңі бір жыл немесе одан аз болса, Топ автокөлікті сақтандыру және мүлікті сақтандыру шарттарын бағалау үшін сыйлықақыны бөлу негізінде тәсілді қолданады. Топ, егер РАА моделі қолданылса, топтағы әрбір шартты өтеу мерзімі бір жылдан асатын автокөлік және мүлікті сақтандыру шарттарын бағалау үшін РАА моделін қолданады.

Бастапқы тану кезінде Топ өтеудің қалған бөлігі бойынша міндеттемелерді ақшалай нысанда алынған сыйлықақылар сомасы бойынша бағалайды. Сыйлықақыны бөлуге негізделген тәсіл қолданылатын барлық шығарылған сақтандыру шарттарының өтеу мерзімі бір жыл немесе одан аз болғандықтан, Топ шарттың қолданылу кезеңінде барлық аквизициялық ақша ағындарының амортизациялық саясатын қолданады.

Есепті кезеңде көрсетілген, бірақ есепті кезеңнің соңында әлі алынбаған сақтандыру шарттары бойынша қызметтер үшін Топқа тиесілі сыйлықақылар өтеудің қалған бөлігі бойынша міндеттемелердің құрамына енгізіледі. Әрбір келесі есепті кезеңнің соңындағы өтеудің қалған бөлігі бойынша міндеттемелердің баланстық құны осы кезеңде алынған сыйлықақыларға түзетілген есепті кезеңнің басындағы баланстық құнды және осы кезеңде көрсетілген сақтандыру шарты бойынша қызметтер үшін сақтандыру бойынша түсім ретінде танылған соманы білдіреді.

Топ өтеу мерзімі бір жыл немесе одан аз автокөлік пен мүлікті сақтандыру шарттарында елеулі қаржылық құрамдас бөлік жоқ екенін анықтады. Топ осындай сақтандыру шарттары бойынша ақшаның уақытша құнын және қаржылық тәуекелді көрсету үшін өтеудің қалған бөлігі бойынша міндеттемелерді дисконттамайды.

**2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Сондай-ақ, Топ мүлікті және автокөлікті қайта сақтандырудың ұсталатын квоталық-үлестік шарттарына сыйлықақыны бөлу негізінде тәсілді қолданады. Мұндай қайта сақтандыру шарттарын өтеу кезеңі 15 ай немесе одан аз мерзімді құрайды. Өтеу мерзімі бір жылдан асатындықтан, Топ бастапқы тану кезінде сыйлықақыны бөлуге негізделген тәсіл Жалпы модельге қанағаттанарлықтай жақындау болып табылатындығын бағалайды.

Өтеу кезеңі бір жылдан асатын автокөлік пен мүлікті қайта сақтандыру шарттарына қатысты Топ қаржыландырудың елеулі құрамдас бөлігінің болуын айқындау үшін пайымдауды қолданады. Қаржыландырудың елеулі құрамдас бөлігі бар қайта сақтандыру шарттарының топтары үшін Топ бастапқы тану кезінде айқындалған дисконттау мөлшерлемелерін пайдалана отырып, ақшаның уақытша құнын көрсету үшін жабудың қалған бөлігі бойынша міндеттемені түзетеді.

Шығарылған автокөлік пен тұрғын үйді сақтандыру шарттары үшін, сондай-ақ ұсталатын қайта сақтандыру шарттары үшін өтеудің қалған бөлігі бойынша міндеттеменің баланстық құны мына төмендегілерді қоспағанда, Жалпы модельді пайдалана отырып бағаланады:

- Топ пайда болған күннен бастап бір жыл немесе одан аз уақыт ішінде төленеді деп күткен талаптар үшін Топ ақшаның уақытша құнын және қаржылық тәуекелдердің әсерін ескере отырып, болашақ ақша ағындарын түзетпейді
- реттелуі бір жылдан астам уақыт ішінде күтілетін талаптар үшін баланстық құн туындаған талап бастапқы танылған кезде дисконттау мөлшерлемесін қолдана отырып дисконтталады.

Егер Топ сыйлықақыны бөлу негізінде тәсілді қолданса, кезең ішіндегі сақтандыру кірісі инвестициялық құрамдас бөлікті алып тастайтын сыйлықақылардың күтілетін түсімдерінің сомасын білдіреді. Топ уақыттың өтуіне қарай сыйлықақылардың күтілетін түсімдерін бөлуі керек. Топ бөлу негізін анықтауда пайымдауды қолданады.

Егер фактілер мен жағдайлар шарттар тобының ауыртпалыққа айналғанын көрсетсе, Топ ауыртпалық сынағын өткізеді. Егер шартты орындауға байланысты ақша ағындарының сомасы өтеудің қалған бөлігі бойынша міндеттеменің баланстық құнынан асып кетсе, Топ пайда немесе залал құрамындағы залал ретінде айырмашылықты таниды және өтеудің қалған бөлігі бойынша міндеттемені тиісті сомаға ұлғайтады.

Н.4 Ауыртпалықты шарттар

Егер осы шартқа жатқызылған шарттар міндеттемелерін орындау бойынша ақша ағындары, бұрын танылған аквизициялық ақша ағындары және бастапқы тану күніне осы шарт бойынша туындайтын ақша ағындары өз жиынтығында қаражаттың таза кетуін білдірсе, Топ сақтандыру шартын бастапқы тану күніне ауыртпалықты деп санайды.

Бастапқы тану кезінде ауыртпалықты бағалау қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзетуді қоса алғанда, болашақ күтілетін ақша ағындарын ең жақсы бағалауды ескере отырып, жекелеген шарттар деңгейінде жүргізіледі. Бастапқы тану кезінде тиімсіз болуы мүмкін шарттар топтарға біріктіріледі және мұндай топтар жеке бағаланады және ұсынылады. Шарттар бір топқа жатқызылғаннан кейін, оларға елеулі өзгерістер енгізілген жағдайларды қоспағанда, олар екінші топқа қайта жатқызылуға жатпайды.

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Бастапқы тану кезінде ауыртпалықты шарттардың осы тобы бойынша шартта көзделген қызметтер үшін маржа нөлге тең болады, ал топты бағалау тек шартты орындау бойынша ақша ағындарынан тұрады. Ауыртпалықты деп танылған шарттар тобынан күтілетін қаражаттың таза кетуі топтың «залал компоненті» ретінде қарастырылады. Ол бастапқыда шарттар тобы алғаш рет ауыртпалықты шарттар ретінде қарастырылған кезде есептеледі және сол күні пайда немесе залал ретінде танылады. Шарттар тобының залал компонентінің сомасы ұсыну және кейінгі бағалау мақсаттары үшін бақыланады.

Топ ауыртпалықты сақтандыру шарттары тобы бойынша залалды мойындағаннан кейін, ол залал компоненті мен залал компонентін қоспағанда, өтеудің қалған бөлігі бойынша міндеттеме арасында жүйелі негізде өтеудің қалған бөлігі бойынша міндеттемеге қатысты шарттарды орындау бойынша ақша ағындарының кейінгі өзгерістерін бөлуге тиіс.

Тікелей қатысу шарттары жоқ ауыртпалықты шарттар топтары үшін Топ белгіленген дисконттау мөлшерлемелерін пайдаланады. Олар болашақ кезеңдердің қызметтерімен байланысты болашақ ақша ағындарын бағалаудағы өзгерістерді (залал компонентіндегі өзгерістер де, залал компонентін қалпына келтіру де) есептеу үшін бастапқы тану кезінде анықталады.

Барлық шығарылған шарттарға қатысты, сыйлықақыны бөлу негізінде тәсілді қолдана отырып ескерілетіндерден басқа, өтеудің қалған бөлігі бойынша міндеттемеге қатысты шарттарды орындау бойынша бөлінуге тиіс ақша ағындарының кейінгі өзгерістері мыналар болып табылады:

- сақтандыру шарттары бойынша қаржылық кірістер немесе шығыстар;
- тәуекелді босату салдарынан пайда немесе залал құрамында танылған қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзетулердің өзгеруі;
- сақтандыру қызметтері бойынша жұмсалған шығыстардың салдарынан өтеудің қалған бөлігі бойынша міндеттеме азайтылған сомадағы талаптар мен шығыстар бойынша болашақ ақша ағындарының келтірілген құнын бағалау.

Топ залал компонентінің өтеудің қалған бөлігі бойынша міндеттемелер құрамындағы ақша ағындарының жалпы сомасына пайыздық қатынасы негізінде сақтандыру қызметтеріне жұмсалған шығыстарды жүйелі бөлуді айқындайды.

Болашақ кезеңдердің қызметтерімен байланысты осы топқа жатқызылған шарттарды орындау бойынша ақша ағындарының төмендеуі (болашақ ақша ағындарын бағалаудың өзгеруіне және қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзетуге байланысты) алдымен залал компонентіне ғана жатады. Бұл компонент нөлге тең болған кезде, болашақ кезеңдердің қызметтерімен байланысты шарттарды орындау бойынша ақша ағындарының төмендеуі сақтандыру шарттары тобы бойынша шартта көзделген қызметтер үшін маржа белгілеуге әкеледі.

**2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Ауыртпалықты шарттар топтары үшін түсім кезеңнің басында күтілетін сақтандыру қызметтерінің шығыстарының сомасы ретінде есептеледі, олар түсімнің бөлігі болып табылады және тек қана мыналарды көрсетеді:

- осы кезеңде тәуекелдің күтілетін босатылуына байланысты қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзетудің өзгеруі (залал компонентіне жүйелі түрде бөлінетін соманы қоспағанда)
- осы кезеңде күтілетін талаптарға байланысты болашақ ақша ағындарының келтірілген құнын бағалау (залал компонентіне жүйелі түрде жатқызылатын соманы қоспағанда)
- аквизициялық ақша ағындарын қалпына келтіруге қатысты сыйлықақылардың бір бөлігін өтеу бірліктеріне негізделген бөлу.

Осы сомалардың барлығы залал компонентін есепке алмай, өтеудің қалған бөлігі бойынша міндеттемелердің төмендеуі ретінде есепке алынады.

Топ сақтандыру қызметтері бойынша шығыстарда:

- залал компонентін белгілейтін немесе одан әрі арттыратын болашақ кезеңдердің қызметтеріне қатысты бағалаулардағы өзгерістер нәтижесінде туындайтын міндеттемелерді орындау бойынша ақша ағындарының өзгерістері
- болашақ кезеңдердің қызметтеріне қатысты және залал компонентін ол нөлге тең болғанға дейін азайтатын міндеттемелерді орындау бойынша ақша ағындарын кейіннен азайту
- қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзетулердің өзгерістерін де, сақтандыру қызметтері бойынша жұмсалған шығыстарды да залал компонентіне жүйелі жатқызу нәтижесінде туындайтын залал компонентіне қатысты сомаларды таниды.

І. Тануды өзгерту және тоқтату

Егер шарттың төмендегі талаптарының кем дегенде біреуі орындалса ғана Топ бастапқы шартты тануды тоқтатып, өзгертілген шартты жаңа шарт ретінде тану керек.

- Егер өзгертілген шарттар оның қолданысы басталған сәтте шартқа енгізілсе және Топ осындай өзгертілген шарт деген қорытындыға келсе:
 - ХҚЕС (IFRS) 17 қолдану аясынан шығарылса;
 - Топ негізгі сақтандыру шартынан басқа құрамдас бөліктерді бөліп алса, нәтижесінде басқа сақтандыру шарты танылса;
 - өзгертілген шарттың шеңбері айтарлықтай өзгеше болса;
 - шарттардың басқа тобының құрамына енгізілсе;
- Бастапқы шартқа Топ сыйлықақыны бөлуге негізделген тәсілді қолданды, бірақ модификация шарттың осы тәсілді қолдану критерийлеріне сәйкес келмейтіндігіне әкеледі.

Егер шартты өзгерту талаптардың біріне сәйкес келсе, Топ бастапқы тану кезінде қолданылатын барлық бағалауларды орындауы, бастапқы шартты тануды тоқтатуы және жаңа өзгертілген шартты бірінші рет жасалғандай мойындауы керек.

Егер шартты өзгерту талаптардың ешқайсысын қанағаттандырмаса, Топ шарттарды орындау бойынша ақша ағындарының есептік бағалауларындағы өзгерістер ретінде модификациядан туындаған ақша ағындарының өзгеруін ескеруі керек.

**2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Жалпы модельді қолдана отырып ескерілетін сақтандыру шарттары үшін міндеттемелерді орындау бойынша ақша ағындарының бағаларын өзгерту шартта көзделген қызметтер үшін маржа шамасын кезең соңына (ағымдағы кезеңде бөлінгенге дейін) қайта қарауға әкеп соғады. Шартта көзделген қызметтер үшін кезеңнің соңында қайта қаралған маржаның бір бөлігі, сондай-ақ кезеңнің басынан бастап қолданылатын, бірақ кезең ішіндегі модификацияға байланысты өтеу бірліктерінің өзгеруін көрсететін шартта көзделген қызметтер үшін маржаның қайта қаралған сомасы ағымдағы кезеңге жатады. Бұл бөлік кезеңнің соңында анықталған өтеу бірліктерінің жаңартылған сомалары арқылы есептеледі және қайта қаралған өтеудің ағымдағы кезеңнің бір бөлігінде ғана болғанын көрсету үшін өлшенеді.

Сыйлықақыны бөлу негізінде тәсілді қолдана отырып ескерілетін сақтандыру шарттары үшін Топ сақтандыру бойынша түсімді шартқа өзгерістер енгізілген сәттен бастап перспективті түрде түзетеді.

Топ сақтандыру шартын тануды тек мына жағдайда ғана тоқтатуы керек:

- ол өтелген жағдайда, яғни сақтандыру шартында көзделген міндет мерзімі өткеннен кейін тоқтатылған, орындалған немесе жойылған кезде;
- ол өзгертілген және тануды тоқтату үшін кез келген талаптар орындалған жағдайда.

Топ келесі талаптарды қолдана отырып, шарттар тобына кіретін сақтандыру шартын тануды тоқтатады:

- осы топқа жатқызылған шарттарды орындау бойынша ақша ағындары болашақ ақша ағындарының дисконтталған құнын және топта танылуы тоқтатылған құқықтар мен міндеттерге байланысты қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзетуді болдырмау үшін түзетіледі;
- шарттардың осы тобы бойынша шартта көзделген қызметтер үшін маржа залал компонентінің ұлғаюына немесе қалпына келтірілуіне әкеп соқтыратын жағдайларды қоспағанда, шарттарды орындау бойынша ақша ағындарының өзгерістерін ескере отырып түзетіледі;
- сақтандыру шарты бойынша күтілетін қалған қызметтер бойынша өтеу бірліктерінің саны топтағы өтеу бірліктерін тануды тоқтатуды көрсету үшін түзетіледі. Кезең ішінде пайда немесе залал құрамында танылған шартта көзделген қызметтер үшін маржа мөлшері жабын бірліктерінің түзетілген саны негізінде айқындалады.

Егер Топ сақтандыру шартын үшінші тарапқа берсе және бұл тануды тоқтатуға әкеп соқтырса, Топ шартты тануды тоқтатуға байланысты сақтандыру шарттары тобының баланстық құнының өзгеруі мен үшінші тарапқа төленген сыйлықақы арасындағы айырмаға тану тоқтатылған шарт тиесілі шарттар тобы бойынша шартта көзделген қызметтер үшін маржаны түзетуі тиіс.

Егер Топ сақтандыру шартының өзгеруіне байланысты оны тануды тоқтатса, онда ол бастапқы сақтандыру шартын тануды тоқтатып, жаңа шартты тануы тиіс. Топ тануы тоқтатылған шарт тиесілі шарттар тобы бойынша шартта көзделген қызметтер үшін маржаны – шартты тануды тоқтатуға байланысты шарттарды орындау бойынша ақша ағындарын түзету нәтижесінде сақтандыру шарттары тобының баланстық құнының өзгеруі мен Топ шарт өзгертілген күні өзгерту үшін алынатын қосымша сыйлықақыларды шегергенде, жаңа шартқа ұқсас талаптармен шарт жасап, төлеуді талап ететін сыйлықақы арасындағы айырмашылыққа түзетуге тиіс.

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

І. Ұсыну

Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте Топ активтерді білдіретін және міндеттемелерді білдіретін шығарылған сақтандыру шарттарының портфельдері бойынша, сондай-ақ активтерді білдіретін және міндеттемелерді білдіретін ұсталатын қайта сақтандыру шарттарының портфельдері бойынша баланстық құнды бөлек ұсынды.

Топ сақтандыру бойынша кірістер мен шығыстарға пайда немесе залал туралы шоғырландырылған есепте танылған сомаларды бөлшектейді. Топ өз еркімен «Таза қаржылық кірістер немесе сақтандыру залалдары» жолын сақтандыру кірістеріне енгізді.

Топ сақтандыру қызметтерін көрсету нәтижесіне қатысты сомаға және сақтандыру бойынша қаржылық кірістерге немесе шығыстарға қатысты сомаға қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзетудің өзгеру шамасын бөлшектеуге міндетті емес. Ол сақтандыру қызметтерін көрсету нәтижесінің бір бөлігі ретінде қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзетудің өзгеруінің барлық шамасын ескеруі тиіс.

І.1 Сақтандырудан түсетін түсім

Топ шығарылған сақтандыру шарттары тобы бойынша қызмет көрсететіндіктен, ол өтеудің қалған бөлігі бойынша міндеттемесін азайтады және сақтандырудан түсетін түсімді таниды, бұл Топ осы қызметтерге айырбастау үшін алатын сыйақы сомасы бойынша бағаланады.

Жалпы модельге сәйкес бағаланатын сақтандыру шарттарының топтары үшін сақтандырудан түсетін түсім өтеудің қалған бөлігі бойынша міндеттеменің өзгеруінің жалпы шамасы ретінде анықталуы мүмкін. Мұндай өзгерістерге мыналар жатады:

- Мыналарды қоспағанда, кезеңнің басында күтілетін сомалар бойынша өлшенген кезеңдегі сақтандыру қызметтері бойынша шығыстар:
 - залал компонентіне жатқызылған сомалар
 - инвестициялық құрамдас бөліктердің төлемдері
 - сақтандыру шарттары бойынша аквизициялық шығыстар
 - қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзетуге байланысты сомалар
- Қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзетуді өзгерту, мыналарды алып тастағанда:
 - шартта көзделген қызметтер үшін маржаны түзететін өзгерістер, өйткені олар болашақ кезеңдердің қызметтеріне жатады;
 - залал компонентіне жатқызылған сомалар;
- Шартта көзделген қызметтер үшін пайда немесе залал құрамында танылған маржа сомасы.

Топ осындай ақша ағындарын қалпына келтіруге арналған сыйлықақылардың бір бөлігін уақыттың өтуіне қарай жүйелі түрде әрбір есепті кезеңге жатқызу арқылы аквизициялық ақша ағындарымен байланысты сақтандырудан түсетін түсімді айқындауға тиіс.

Сыйлықақыны бөлу негізінде тәсілді қолдану кезінде Топ қызмет көрсетудің әрбір кезеңіне сыйлықақылардың күтілетін түсімдерін, соның ішінде сыйлықақылардың түсуіне қатысты тәжірибе негізінде түзетулерді бөле отырып, уақыттың өтуіне қарай сақтандырудан түсетін түсімді таниды.

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

1.2 Сақтандыру қызметтері бойынша шығыстар

Шығарылған сақтандыру шарттары тобы бойынша туындайтын сақтандыру қызметтері бойынша шығыстарға мыналар жатады:

- Инвестициялық құрамдас бөлік бойынша төлемдерді қоспағанда, кезең ішінде туындаған талаптар мен шығыстарға байланысты туындаған талаптар бойынша міндеттемелердегі өзгерістер
- Алдыңғы кезеңдерде (өткен кезеңдердің қызметтерімен байланысты) туындаған талаптар мен шығыстарға байланысты өтеудің қалған бөлігіндегі өзгерістер
- Есепті кезеңде сақтандыру қызметтері бойынша өзге шығыстар
- Сақтандыру қызметтері бойынша шығыстар құрамында да, сақтандыру шарттары бойынша түсімдер құрамында да бірдей сомада танылатын аквизициялық ақша ағындарының амортизациясы
- Бастапқыда кезең ішінде танылған ауыртпалықты шарттар топтарының залал компоненті
- Шартта көзделген қызметтер үшін маржаны түзетпейтін болашақ кезеңдердің қызметтеріне байланысты өтеудің қалған бөлігіндегі өзгерістер, өйткені олар ауыртпалықты шарттар топтары бойынша залал компоненттеріндегі өзгерістер болып табылады.

1.3 Ұсталатын қайта сақтандыру шарттары бойынша кірістер немесе шығыстар

Топ ұсталатын қайта сақтандыру шарттары тобы бойынша кірістерді немесе шығыстарды және қайта сақтандыру бойынша қаржылық кірістерді немесе шығыстарды осы кезеңдегі пайда немесе залал түрінде бөлек ұсынады. Ұсталатын қайта сақтандыру шарттары бойынша кірістер немесе шығыстар екі сомаға бөлінеді:

- Қайта сақтандырушылардан алынған сома;
- Төленген сыйлықақыларды бөлу.

Базалық шарттар бойынша талаптарға тәуелді емес қайта сақтандыру комиссиялары қайта сақтандырушыға төленуге тиіс сыйлықақыларды азайту ретінде есепке алынады, содан кейін пайдаға немесе залалға жатқызылады.

Сыйлықақыны бөлу негізінде тәсілді пайдалана отырып бағаланатын шарттар

Сыйлықақыны бөлу негізінде тәсілді қолдану кезінде Топ бір жыл немесе одан аз өтеу мерзімімен көлікті сақтандыру және тұрғын үйді сақтандыру полистері бойынша ақшаның уақытша құнын және қаржылық тәуекелді көрсету үшін өтеудің қалған бөлігі бойынша міндеттемелерді дисконттамайды. Топ пайда болған күннен бастап бір жыл немесе одан аз уақыт ішінде төлеуді күтетін талаптар үшін Топ ақшаның уақытша құнын және қаржылық тәуекелдердің әсерін ескере отырып, болашақ ақша ағындарын түзетпейді. Алайда, реттелуі бір жылдан астам уақытты алады деп күтілетін талаптар туындаған талапты бастапқы тану сәтінде дисконттау мөлшерлемесін қолдана отырып дисконтталады.

Қатысу талаптары жоқ шарттар

Ақша ағындары базалық баптарға тәуелді емес шарттарға қатысты Топ сақтандыру бойынша барлық қаржылық кірістер мен шығыстарды пайда немесе залал ретінде көрсетуге шешім қабылдады.

**2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Бағамдық айырмашылықтар

Шығарылған сақтандыру шарттары топтарының және ұсталатын қайта сақтандыру шарттарының баланстық құнының өзгеруі нәтижесінде туындайтын бағамдық айырмашылықтар олар туындаған кезеңдегі пайда немесе залал құрамында танылады.

Ақша ағындары әртүрлі шетел валюталарында көрсетілген сақтандыру шарттарының тобы бір валютада көрсетілген деп бағаланады. Тиісінше, қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзету және сақтандыру шарттары тобында көзделген қызметтер үшін маржа шарттар тобының валютасында айқындалады.

Әрбір есепті кезеңнің соңында шетел валютасында көрсетілген сақтандыру шарттары тобының баланстық құны функционалдық валютаға қайта есептеледі.

Шарттар тобының валютасы мен функционалдық валюта арасындағы айырбас бағамдарының өзгеруінен туындайтын сомалар бағамдық айырма ретінде қаралады және олар пайда болған кезеңдегі пайда немесе залал құрамында көрсетіледі.

К. Ауысу күніндегі шарттар

К.1 Өзгертілген ретроспективті тәсілді пайдалана отырып бағаланатын шарттар

Топ өмірді сақтандырудың барлық түрлері бойынша қолда бар тарихи ақпаратқа бағалау жүргізді және толық ретроспективті тәсілді қолдану үшін қажетті барлық негізделген және расталған ақпарат 2019-2021 жылдар аралығында көшу күніне дейін шығарылған сақтандыру шарттары топтары үшін қолжетімді емес деген қорытындыға келді. Өмірді сақтандырумен байланысты емес бизнестің барлық түрлері бойынша Топ қолда бар тарихи ақпаратқа баға берді және толық ретроспективті тәсілді қолдану үшін қажетті барлық ақпарат 2021 жылға дейін жасалған сақтандыру шарттары топтары үшін қол жетімді емес қорытындыға келді. Топ өзгертілген ретроспективті тәсілді қолдануға шешім қабылдады. Бұл қолда бар ақпаратты барынша пайдалана отырып, толық ретроспективті қолдануға барынша жақын нәтижеге қол жеткізу мақсатында жасалды.

Топ модификацияларды келесі салаларда қолданды:

- Сақтандыру шарттарын немесе сақтандыру шарттарының топтарын бағалау, ол іс-әрекет басталған немесе алғашқы танылған күні жасалуы керек, мысалы, сақтандыру шарттарының кірістілігін бағалау, және тікелей қатысу талаптары жоқ шарттар үшін дискрециялық ақша ағындарын анықтау;
- Күтілетін болашақ ақша ағындарын, дисконттау мөлшерлемелерін және бастапқы тану күніндегі қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзетуді бағалау;
- Шартта көзделген қызметтер үшін маржаны айқындау;
- Сақтандыру бойынша қаржылық кірістерді немесе шығыстарды анықтау.

Жинақтау деңгейі

Бастапқы тану күніне негізделген және растайтын ақпарат болмағандықтан, Топ ауысу күніне қол жетімді және расталған ақпаратты ескере отырып, болжамдарды әзірлеу кезінде жеңілдетілген әдісті қолданды.

**2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Топ шарттардың келесі үш кірістілік тобының біріне жататындығын анықтау үшін бастапқы тану күнінде шартта көзделген қызметтер үшін маржаны бағалады: ауыртпалықты шарттар топтары, кейіннен ауыртпалық түсіруге айтарлықтай мүмкіндігі жоқ шарттар топтары және ауыртпалығы жоқ және кейіннен ауыртпалық түсіруге айтарлықтай мүмкіндігі жоқ топтар.

Іс-әрекеттің немесе бастапқы танудың басталу күніндегі бағалау

Топ іс-әрекеттің басталу немесе бастапқы тану күнінде келесі бағалауларды жүргізу үшін негізделген және растайтын ақпарат жоқ деп есептеді және сәйкесінше ауысу күніндегі келесі ақпаратты пайдалана отырып бағалаулар жүргізді.

Күтілетін ақша ағындары

Топ бастапқы тану күніндегі болашақ ақша ағындарын бастапқы тану күні мен ауысу күні арасында пайда болғаны белгілі ақша ағындарына түзетілген ауысу күніндегі (немесе ауысу күнінен ертерек) осы ақша ағындарын бағалау арқылы бағалады. Оларға ауысу күніне дейін тоқтатылған шарттар бойынша ақша ағындары жатады.

Топ ауысу күніндегі құтулер дұрыс және бастапқы тану күні деп жеңілдетілген болжамды қолданды, сондықтан тек бастапқы тану күнінде пайда болғаны белгілі ақша ағындары түзетілді.

Дисконттау мөлшерлемелері

Шарттар тобының бастапқы танылған күніне дейін қолданылатын дисконттау мөлшерлемелерін анықтау үшін Топтың негізделген және расталған ақпараты болмаған жағдайда, Топ дисконттау мөлшерлемелерін ауысу күніне дейін кемінде үш жыл бойы (яғни 2019-2021жж.) ХҚЕС (IFRS) 17 көмегімен кейінгі бағалау үшін пайдаланылатын кірістілік қисығына шамамен тең болатын бақыланатын кірістілік қисығын қолдану арқылы есептеді. Бақыланатын кірістілік қисығының болмауына байланысты Топ 2019 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 2019 ж. 31 желтоқсанға дейінгі бағалау күндеріне дисконттау мөлшерлемелерін қолданды.

К.2 Әділ құн негізінде тәсілді қолдана отырып бағаланатын шарттар

Топ 2019 жылға дейін шығарылған жұмыс берушінің жауапкершілігі шеңберінде зейнетақы аннуитеті мен аннуитет шарттарына қатысты өзгертілген ретроспективті тәсілді қолдану үшін негізделген және расталған ақпаратты ала алмайды, сондықтан осы шарттарға қатысты әділ құн негізіндегі тәсілді қолданды.

Топ ауысу күнінде қол жетімді негізделген және расталған ақпаратты мыналарды анықтау үшін пайдаланады:

- сақтандыру шарттарының топтарын қалай сәйкестендіру керек;
- сақтандыру шарты тікелей қатысу талаптарымен сақтандыру шартының анықтамасына сәйкес келе ме;
- тікелей қатысу талаптарынсыз сақтандыру шарттары бойынша дискрециялық ақша ағындарын қалай сәйкестендіру керек; және
- инвестициялық шарт ХҚЕС (IFRS) 17-ні қолдану саласына қатысты дискрециялық қатысу талаптары бар инвестициялық шарттың анықтамасына сәйкес келе ме.

**2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Жинақтау деңгейі

Топ шарттарды бір шарттар тобына енгізді, өйткені Топта бөлу үшін негізделген және расталған ақпарат болған жоқ.

Ауысу күніндегі бағалау

Әділ құн негізінде тәсілді қолдану үшін Топ шартта көзделген қызметтер үшін маржаны немесе ауысу күніндегі өтеудің қалған бөлігі бойынша міндеттеме құрамындағы залал компонентін осы күнге арналған сақтандыру шарттары тобының әділ құны мен осы күнге есептелген шарттарды орындау бойынша ақша ағындары арасындағы айырма ретінде айқындауға тиіс. Әділ құнды айқындау кезінде Топ ХҚЕС (IFRS) 13 «Әділ құнды бағалау» (талап бойынша өтеу шарттарына қатысты) талаптарын қолданбайды. Бұл ХҚЕС 17-нің ақша ағындарын ықтималдық-өлшенген негізде есепке алу туралы талабына қайшы келетіндігімен түсіндіріледі.

Дисконттау мөлшерлемелері

Топ бастапқы тану күніне дисконттау мөлшерлемелерін пайдаланды.

Аквизициялық ақша ағындары

Ауысу күні Топ сақтандыру шарттарының кез келген тобын бағалаудан аквизициялық ақша ағындарына қатысты активтің шамасын алып тастады.

Сегменттік есептілік

Сегмент өнімдер немесе қызмет ұсынумен (операциялық сегмент) немесе тәуекелге ұрынуы мүмкін және басқа сегменттердің тәуекелдері мен пайдаларынан ерекшеленетін пайда әкелетін және тәуекелдерге ұшырау қаупі бар белгілі бір экономикалық орта шеңберінде (географиялық сегмент) өнімдер мен қызмет ұсынумен айналысатын Топтың ерекше бір компоненті болып табылады.

Қаржы кепілдіктері мен аккредитивтері

Топ ұсынатын қаржы кепілдіктері мен аккредитивтері, егер дебитор борыштық құрал түрлендірілген немесе алғашқы талаптарына сәйкес өз уақытында ақы төлеу жүргізе алмайтын болса, басталатын залалдардың өтемақысы ретінде төлемді іске асыруды қарастыратын кредит операцияларын қамтамасыз ету болып табылады. Мұндай қаржы кепілдіктері мен аккредитивтері бастапқыда әділ құны бойынша көрсетіледі. Кейіннен олар резерв ретінде көрсетілген сомаға (а) және қаржы кепілдігі немесе аккредитиві бойынша алынған сыйлық түрінде келешектегі кезең табыстарының жинақталған амортизациясына жол берілуі шегерілгеннен кейін бастапқы көрсетілген сомаға (б) қатысты көрсетілген соманың қайсысының артық екендігіне байланысты бағаланады.

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Ағымдағы жылға қатысты күшіне енген ХҚЕС бухгалтерлік есептің жаңа және өзгертілген стандарттары

Төмендегі стандарттар мен түсіндірулерге түзетулер Топ үшін 2024 жылдың 1 қаңтарынан бастап қолданыла бастады:

ХҚЕС (IFRS) S2 Климаттың өзгеруіне байланысты ақпаратты ашу	2024 ж. 1 қаңтар
ХҚЕС (IFRS) S1 Тұрақты дамуға байланысты қаржылық ақпаратты ашуға ХҚЕС S1 қойылатын жалпы талаптар	2024 ж. 1 қаңтар
ХҚЕС (IAS) 1-ге түзетулер «Міндеттемелерді қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді деп жіктеу»	2024 ж. 1 қаңтар
ХҚЕС (IAS) 1-ге «Ковенанттармен ұзақ мерзімді міндеттемелер» түзетулері	2024 ж. 1 қаңтар
ХҚЕС (IFRS) 16 «Жалдау» — Кері жалдау арқылы сату кезінде жалдау міндеттемесі» түзетулері	2024 ж. 1 қаңтар

Жоғарыда аталған стандарттар мен түсіндірмелер Топ басшылығы тарапынан қаралды, бірақ Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігіне айтарлықтай әсер етпеді.

Шығарылған, бірақ әлі күшіне енбеген жаңа және қайта қаралған ХҚЕС бухгалтерлік есеп стандарттары

Осы қаржылық есептілік бекітілген күні Топ шығарылған, бірақ күшіне енбеген ХҚЕС бухгалтерлік есебінің мынадай жаңа және қайта қаралған стандарттарын қолданбаған:

Жаңа немесе қайта қаралған стандарт немесе түсіндірулер	Күшіне енетін күні – келесіден ерте басталмайтын жылдық кезеңдер үшін
ХҚЕС (IFRS) 18 – Қаржылық есептілігінде ақпаратты ұсыну және ашу	2027 ж. 1 қаңтар
ХҚЕС (IFRS) 19 – Жария есептілігі жоқ еншілес компаниялар: ақпаратты ашу	2027 ж. 1 қаңтар
ХҚЕС (IAS) 21 – Валюта айырбастау мүмкіндігінің болмауы түзетулері	2025 ж. 1 қаңтар

Қазіргі уақытта Топ ХҚЕС (IFRS) 18-дің ықтимал әсерін бағалауда. Топ талдауды аяқтағанға дейін қаржылық әсерді орынды бағалау мүмкін емес.

Топ ХҚЕС (IFRS) 19 және ХҚЕС (IFRS) 21 түзетулерін қолдану болашақта Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігіне айтарлықтай әсер етеді деп күтпейді.

4. 4а. Елеулі бухгалтерлік бағалаулар

Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігін дайындау, басшылықтан есептілікте шоғырландырылған қаржылық есептілігі жасалатын күнгі жағдайға сәйкес көрсетілген активтер және міндеттемелер сомасына және есеп берілетін кезең ішінде көрсетілген кірістер мен залалдар сомасына әсерін тигізетін бағалау мен тұжырымдар жасауды талап етеді. Басшылық үнемі өз бағалаулары мен жорамалдарын тұрақты қарастырып отырады. Басшылық өз бағалаулары мен жорамалдарын осы жағдайда ақылға қонымды деп саналатын тарихи тәжірибеге және басқа әртүрлі факторларға негіздейді. Нақты нәтижелер басқаша жорамалдар мен жағдайларда берілген бағалаулар мен тұжырымдардан ерекшеленуі мүмкін. Келесі бағалаулар мен жорамалдар Топтың қаржылық жағдайын көрсету үшін маңызды деп саналады.

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Кредит тәуекелінің едәуір ұлғаюы

3-ескертуде келтірілгендей, ККЗ шамасы 12 айдың ішінде (1-сатыдағы активтер үшін) немесе бүкіл кредиттеу ішінде (2-ші және 3-ші сатылардағы активтер үшін) күтілетін кредиттік залалдарға тең есептелген бағалау резервінің сомасында бағаланады. Актив бастапқы тану сәтінен бастап кредит тәуекелінің елеулі ұлғаюымен екінші кезеңге ауысады. Жеке актив бойынша кредиттік тәуекелдің ұлғаюының маңыздылығын бағалау кезінде Топ ақылға қонымды және растауға болатын сапалы және сандық болжамды ақпараттарды ескереді. Толығырақ ақпарат 33-ескертуде келтірілген.

Өнімнің/нарықтың әрбір түрі үшін болжанған сценарийлердің санын және салыстырмалы салмағын анықтау және әрбір сценарийге қатысты болжамдық ақпаратты анықтау

Қазынашылық операциялар бойынша Топ есепті күндегі контрагент/эмитенттің кредиттік сапасының ағымдағы бағалауларына ғана емес, сондай-ақ болашақта контрагент (эмитент) ортасының қолайсыз макроэкономикалық факторларының салдарынан қаржылық жағдайының ықтимал нашарлауын ескере отырып, ККЗ-ны қаржы активі бойынша есептейді. Атап айтқанда, қазынашылық операциялар бойынша ККЗ-ның деңгейіне дефолт ықтималдығына (PD) әсер ететін халықаралық рейтингтік агенттіктер тарапынан белгіленетін (позитивтік, тұрақты, жағымсыз) рейтингтік болжам ықпал етеді.

Банктік қарыздар бойынша ККЗ-ның есебі болжалды ақша ағындарына, ұжымдық қарыздардың көші-қонына және кепілмен қамтамасыз етумен өтеуге макроэкономикалық көрсеткіштердің өзгеруіне ықтимал бағалау әсерін есепке алады.

ККЗ-ны бағалағанда Топ негізделген болжамды ақпаратты пайдаланады, ол ақпарат әртүрлі экономикалық факторлардың болашақ қозғалысына қатысты және аталған факторлардың бір-біріне қалай әсер ететініне қарай негізделген. Толығырақ ақпарат алу үшін 33-ескертуді қараңыз.

ККЗ-ны бағалау үшін пайдаланылатын негізгі бастапқы деректері мыналардан құралады:

- Дефолттың ықтималдығы («PD»);
- Дефолт жағдайында болатын залалдар («LGD»);
- Дефолт тәуекеліне ұшырағыш болып келетін кредит талабының көлемі («EAD»).

Дефолттың ықтималдығы

Дефолттың ықтималдығы ККЗ бағалауының негізгі кіріс параметрі болып табылады. Дефолт ықтималдығы – бұл есебі тарихи деректерден, болжамдар мен болашақ талаптарды күтуден тұратын берілген уақыт шегіндегі бағалау.

Қазынашылық операциялар бойынша дефолттың ықтималдығы дефолт ықтималдығының мәндері бар кестелік деректерді жариялайтын халықаралық рейтингтік агенттіктердің (S&P, Fitch, Moody's) дефолтты зерттеу деректеріне (Default Study) сәйкес анықталады. Дефолт ықтималдығы өзекті күйде болуы қамтамасыз етіледі және дефолт статистикасының жаңартылуына қарай мерзімді негізде жаңартылады.

**2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Корпоративтік, шағын және орта бизнестердің жеке қарыздары бойынша дефолт ықтималдығы қарыз алушының санды және сапалы сипаттамаларының негізінде ішкі рейтингтік үлгі көмегімен бағаланады. Ұжымдық негізде бағаланатын банктік қарыздар бойынша дефолттың ықтималдығын есептеу көші-қон және roll-rates матрицаларын қолдану арқылы тарихи деректер негізінде жүзеге асырылады.

Дефолт жағдайында болатын залалдар

Дефолт жағдайында болатын залалдар дефолт кезінде туындайтын залалдардың бағалануы болып табылады. Ол құнсызданудан және интегралдық кредиттік жақсартулардан болған ақша ағындарын есепке алғанда, шарт бойынша тиесілі және кредитор алуды күтетін ақша ағындары арасындағы айырмаға негізделген.

Қазынашылық операциялар бойынша дефолт кезіндегі залалдың деңгейі (LGD) халықаралық рейтингтік агенттіктердің (S&P, Fitch, Moody's) дефолттарды зерттеу деректеріне (Default Study) сәйкес анықталады және қаржы активі бойынша борыш түріне байланысты: үлкен қамтамасыз етілген/ қамтамасыз етілмеген, реттелген, тәуелсіз. Сонымен қатар LGD, егер актив бойынша қамтамасыз ету қарастырылған болса, сондай-ақ қаржы активі бойынша құнсыздану белгілері бар болған жағдайда (2-саты немесе 3-саты), түзетілуі мүмкін.

Ұжымдық негізде бағаланатын банктік қарыздар бойынша LGD есебі кепілмен қамтамасыз етуді іске асыру мерзімдеріне сәйкес келетін дисконттау мерзімдерін қолдана отырып кепілмен қамтамасыз ету іске асырылған жағдайда, міндеттемелердің қайтарымдылығын бағалау негізінде жүзеге асырылады.

Дефолт тәуекеліне ұшырағыш болып келетін кредит талабының көлемі

«Дефолт тәуекеліне ұшырағыш болып келетін кредит талабының көлемі» көрсеткіші борыштың негізгі сомасы мен пайыздарды қоса, есепті кезеңнен кейін тәуекелдердің күтілетін өзгертулерін, сонымен қатар мақұлданған кредит қаражатының күтілетін таңдауларын есепке ала отырып, болашақта дефолт күніне тәуекелдің бағалануы болып табылады. Топтың осы көрсеткішті модельдеуге деген көзқарасы амортизация профильдері, мерзімінен бұрын өтеу немесе артық төлеу, кредиттік міндеттемелер бойынша таңдалмаған сомаларды пайдаланудағы өзгерістер және дефолт басталғанға дейін тәуекелдерді жеңілдету үшін қабылданған шаралар сияқты ағымдағы шарттық талаптармен рұқсат етілген өтеу мерзімі ішінде өтелмеген соманың күтілетін өзгерістерін ескереді. Дефолт тәуекеліне ұшыраған кредиттік талаптарды бағалау үшін Топ тиісті портфельдердің сипаттамаларын көрсететін модельдерді пайдаланады.

Қолданылатын модельдер мен болжамдар

Қаржы активтерінің әділ құнын бағалағанда, сондай-ақ ККЗ бағалағанда Топ әртүрлі модельдер мен болжамдарды пайдаланады. Активтің әрбір түрі үшін ең лайықты модельді анықтау үшін, сондай-ақ кредит тәуекелінің негізгі факторларына жататын болжамдарды қоса, осы модельдерде пайдаланылатын болжамдарды анықтау үшін пайымдау қолданылады. Күтілетін кредиттік залалдарға резервтер туралы толығырақ ақпарат алу үшін 5, 8, 9, 10, 11, 17 және 33-ескертулерді, ал әділ құнын бағалау туралы толығырақ ақпарат алу үшін 36-ескертуді қараңыз.

**2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Топ статистикалық деректер, нақты және болжамды ақпарат, сондай-ақ ағымдағы жағдайларда негізделген болып табылатын болашақ оқиғаларға қатысты күтулерді қоса алғанда, басшылық тәжірибесі негізінде үнемі талданатын бағалаулар мен пайымдаулар жасайды.

2024 ж. шоғырландырылған қаржылық есептіліктегі қаржылық активтер бойынша ККЗ бойынша резервтер қазіргі экономикалық және саяси жағдайлар мен қолжетімді болжамды ақпарат негізінде айқындалды.

2024 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша клиенттерге берілген қарыздардың ККЗ бойынша резервтердің баланстық құны 573,219 миллион теңгені құрады (2023 ж. 31 желтоқсан – 489,926 миллион теңге).

Әділ құнын бағалау және бағалауды жүргізу тәртібі

Қаржы активінің немесе міндеттемесінің әділ құнын бағалағанда Топ қадағаланатын нарықтық деректерді олардың қолжетімді болу шамасына қарай пайдаланады. Егер мұндай 1-ші деңгейдегі шығыс деректер болмаса, Топ қаржы құралдарының әділ құнын анықтау үшін бағалау модельдерін пайдаланады. Әділ құнды бағалау туралы қосымша мәліметті 36-ескертуде қараңыз.

Салық салу

Қазақстанның салық, валюталық және кедендік заңнамасына әртүрлі өзгерістер мен түсіндірмелер айтарлықтай жиі енгізіледі деуге болады. Басшылықтың мұндай заңнамаға қатысты түсіндірмесі және оның Топ қызметі мен мәмілелеріне қатысты қолданылуы тиісті өңірлік немесе мемлекеттік органдар тарапынан дау туғызуы мүмкін. Салықтық кезеңдер тиісті органдардың тексеру жүргізуі үшін қарастырылатын жылға дейінгі алдыңғы күнтізбелік бес жыл бойынша ашық қалады.

2024 ж. 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша басшылық өзінің тиісті заңнамалық түсіндірмесін қолдануға ыңғайлы әрі Топтың салық, валюталық және кедендік мәртебесі тиісінше расталады деп есептейді. Тиісті тексеру органдары жүргізетін тексеруден кейін қосымша салықтар, айыппұлдар мен өтемақы есептелуі мүмкін, бұл Топтың тапқан таза пайдасына елеулі әсер етіп, тиісінше көрініс табуы мүмкін.

46. Қайта жіктеу

2023 ж. 31 желтоқсанында аяқталған жыл үшін пайда мен залал туралы шоғырландырылған есеп оны 2024 ж. 31 желтоқсанында аяқталған жыл үшін есеп беру нысанына сәйкестендіру үшін жіктеуге өзгерістер енгізілді, өйткені ағымдағы жылдың есеп беру нысаны Топтың қаржылық нәтижелері туралы нақты түсінік береді.

**2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

13,357 миллион теңге сомасындағы қызметтер мен комиссиялар бойынша шығыстарды қайта жіктеу депозиттерді сақтандыру бойынша шығыстарды қайта жіктеуді қамтиды. Бұл шығыстар депозиттер бойынша шығыстармен тікелей байланысты болғандықтан, Топ басшылығы оларды пайыздық шығыстардың құрамына қайта жіктеу туралы шешім қабылдады. Тиісінше, 2023 ж. 31 желтоқсанында аяқталған жылдағы ақша қаражатының қозғалысы туралы шоғырландырылған есепте қайта жіктеу жүргізілді.

	Бастапқыда көрсетілгені	Қайта жіктеу сомасы	Түзетуден кейін
	2023 ж.	2023 ж.	2023 ж.
	31 желтоқсанда	31 желтоқсанда	31 желтоқсанда
Пайда мен залал туралы шоғырландырылған есеп	аяқталған жыл	аяқталған жыл	аяқталған жыл
Қызметтер мен комиссиялар бойынша шығыстар	(99,704)	13,357	(86,347)
Пайыздық шығыстар	(859,285)	(13,357)	(872,642)

ХҚЕС (IFRS) 17 талабына сәйкес ақшаның уақытша құнының әсері, ақшаның уақытша құнының өзгеруі, қаржылық тәуекелдің әсері және қаржылық тәуекелдің өзгеруі қаржылық кірістерге немесе сақтандыру залалдарына енгізілуі керек және сақтандыру қызметтерінің залалдарынан алынып тасталуы керек. Тиісінше, Топ сақтандыру қызметтеріне арналған шығыстар құрамынан 14,824 миллион теңге сомасында қаржылық шығыстарды қайта жіктеуді жүргізді. Сондай-ақ, 2023 ж. 31 желтоқсанында аяқталған жылдағы ақша қаражатының қозғалысы туралы шоғырландырылған есепте қайта жіктеу жүргізілді.

	Бастапқыда көрсетілгені	Қайта жіктеу сомасы	Түзетуден кейін
	2023 ж.	2023 ж.	2023 ж.
	31 желтоқсанда	31 желтоқсанда	31 желтоқсанда
Пайда мен залал туралы шоғырландырылған есеп	аяқталған жыл	аяқталған жыл	аяқталған жыл
Сақтандыру қызметтеріне арналған шығыстар	(131,847)	14,824	(117,023)
Сақтандыру бойынша қаржылық шығыстар	-	(14,824)	(14,824)

5. Ақшалай қаражат пен оның баламалары

Ақшалай қаражат пен оның баламалары мыналардан құралады:

	2024 ж. 31 желтоқсан	2023 ж. 31 желтоқсан
Кассадағы қолма-қол ақша	271,019	314,055
Экономикалық ынтымақтастық және даму ұйымына («ЭЫДҰ») мүше елдердің банктеріндегі корреспонденттік шоттар	237,969	360,599
ЭЫДҰ-ға мүше емес елдердің банктеріндегі корреспонденттік шоттар	84,877	40,418
Қазақстан банктеріндегі корреспонденттік шоттар	18,161	33,595
ҚРҰБ-дағы корреспонденттік шоттар	2	176,766
ЭЫДҰ-ға мүше емес елдердің банктеріндегі «овернайт» салымдары	3,562	5,171
ЭЫДҰ-ға мүше елдердің банктеріндегі «овернайт» салымдары	79	-
ҚРҰБ-дағы қысқа мерзімді салымдар	800,985	350,310
Банктердегі қысқа мерзімді салымдар (кері РЕПО келісімдері бойынша қарыздарды қоса алғанда)	55,117	39,052
ЭЫДҰ-ға мүше емес елдердің банктеріндегі қысқа мерзімді салымдар	2,031	57,349
	1,473,802	1,377,315

**2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша ақшалай қаражат пен оның баламалары бойынша күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтер тиісінше 27 миллион теңгені және 36 миллион теңгені құрады.

Ақшалай қаражат пен оның баламаларына қатысты күтілетін кредиттік залалдарға жинақталған резервтердің қозғалысы былайша берілген:

	2024 ж. 31 желтоқсан 1-кезең	2023 ж. 31 желтоқсан 1-кезең
Жыл басына	(36)	(21)
Тәуекел өлшемдеріндегі өзгерістер	7	(28)
Шетел валютасын қайта бағалаудан болған айырмашылық және басқа да түзетулер	2	13
Жыл соңына	(27)	(36)

Пайыздық ақшалай қаражат пен оның баламаларына көрсетілген пайыздық мөлшерлемелер мен валюталар келесідей берілген:

	2024 ж. 31 желтоқсан		2023 ж. 31 желтоқсан	
	Теңге	Шетел валютасы	Теңге	Шетел валютасы
ЭЫДҰ-ға мүше елдердің банктеріндегі «овернайт» салымдары		6.3%	-	-
ЭЫДҰ-ға мүше емес елдердің банктеріндегі «овернайт» салымдар	-	6.3%-20.0%	-	12.0%
ҚРҰБ-дағы қысқа мерзімді салымдар	15.3%	-	14.8%-15.8%	-
Қазақстан банктеріндегі қысқа мерзімді салымдар (кері РЕПО келісімдері бойынша қарыздарды қоса алғанда)	13.9%-15.5%	13.5%	14.8%-17.8%	3.6%-7.1%
ЭЫДҰ-ға мүше емес елдердің банктеріндегі қысқа мерзімді салымдар	-	9.0%	-	5.7%-12.0%

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша кепілге берілген активтердің әділ құны және кері РЕПО келісімдері бойынша қысқа мерзімді қарыздардың баланстық құны былайша берілген:

	2024 ж. 31 желтоқсан		2023 ж. 31 желтоқсан	
	Қарыздардың баланстық құны	Кепілдің әділ құны	Қарыздардың баланстық құны	Кепілдің әділ құны
Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің қазынашылық вексельдері	37,747	37,733	17,585	17,583
Өзбекстан Республикасы Қаржы министрлігінің қазынашылық вексельдері	10,022	10,023	6,094	6,096
Шет елдердің еурооблигациялары	3,179	3,228	2,113	2,092
Қазақстандық банктердің облигациялары	3,018	3,109	1,457	1,371
Корпоративтік бағалы қағаздар	633	631	10,766	10,788
«Қазақстанның Даму Банкі» АҚ облигациялары	518	529	669	657
Шетелдік корпорациялардың облигациялары	-	-	356	352
ҚРҰБ ноталары	-	-	12	12
	55,117	55,253	39,052	38,951

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша кері РЕПО келісімдері бойынша қарыздарды өтеу мерзімі бір айдан аз мерзімді құрайды.

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

6. Міндетті резервтер

Міндетті резервтер мыналардан құралады:

	2024 ж. 31 желтоқсан	2023 ж. 31 желтоқсан
Міндетті резервтерге жатқызылған банктердің ақшасы мен қаржысы	306,330	244,866
	306,330	244,866

Міндетті резервтер Қазақстан Республикасының және Грузияның Ұлттық Банктері талап ететін және ең төменгі резервтік талаптарды есептеу кезінде пайдаланылатын депозиттік шоттардағы және кассадағы қолма-қол ақша түріндегі қалдықтарды ұстап тұру бойынша ең төменгі резервтік талаптарды білдіреді.

2024 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Банктің еншілес кәсіпорны – «Халық Банк Грузия» АҚ-ның міндетті резервтері 11,909 миллион теңгені құрайды (2023 ж. 31 желтоқсан – 10,811 миллион теңге).

7. Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері мен міндеттемелері

Пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтері мыналардан құралады:

	2024 ж. 31 желтоқсан	2023 ж. 31 желтоқсан
Сауда жасауға арналған қаржы активтері:		
Корпоративтік облигациялар	218,794	186,343
Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің қазынашылық вексельдері	183,327	51,137
Шет мемлекеттердің еурооблигациялары	150,714	32,650
Шетелдік ұйымдардың облигациялары	66,346	34,668
Қазақстандық банктердің облигациялары	44,974	33,676
Шетелдік ұйымдардың үлестік бағалы қағаздары	42,847	149,224
Қазақстандық корпорациялардың үлестік бағалы қағаздары	34,737	12,723
Туынды қаржы құралдары	30,487	23,836
«Қазақстанның Даму Банкі» АҚ облигациялары	24,919	35,546
ҚРҰБ ноталары	16,143	5,843
Шетелдік қаржы ұйымдарының облигациялары	9,529	23,716
	822,817	589,362

Пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы міндеттемелері былайша берілген:

	2024 ж. 31 желтоқсан	2023 ж. 31 желтоқсан
Сауда жасауға арналған қаржы міндеттемелері:		
Туынды қаржы құралдары	6,973	4,202

**2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтерінің пайыздық мөлшерлемелері төменде берілген. Төмендегі пайыздық мөлшерлемелер тиісті қаржы активтері бойынша орташа алынған тиімді пайыздық мөлшерлемелер ретінде есептелген:

	2024 ж. 31 желтоқсан	2023 ж. 31 желтоқсан
Корпоративтік облигациялар	12.6%	12.7%
Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің қазынашылық вексельдері	13.0%	12.8%
Шет мемлекеттердің еурооблигациялары	5.0%	4.8%
Шетелдік ұйымдардың облигациялары	6.7%	6.2%
Қазақстандық банктердің облигациялары	15.9%	13.6%
«Қазақстанның Даму Банкі» АҚ облигациялары	13.3%	14.7%
ҚРҰБ ноталары	14.3%	15.4%
Шетелдік қаржы ұйымдарының облигациялары	11.2%	12.0%

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтерінің құрамына басқа банктермен РЕПО шарттары бойынша қамтамасыз ету ретінде берілген әділ құны 7,554 миллион теңге және тиісінше 12,110 миллион теңге болатын Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің Қазынашылық вексельдері және «Қазақстанның орнықтылық қоры» АҚ енгізілді (19-ескертуді қараңыз).
2024 және 2023 жж. 31 желтоқсандағы барлық шарттар бойынша есеп айырысулар тиісінше 2025 ж. 17 қаңтарға және 2024 ж. 18 қаңтарға дейін жүргізілді.

Туынды қаржы құралдары мыналардан құралады:

	2024 ж. 31 желтоқсан			2023 ж. 31 желтоқсан		
	Номи- налды сома	Әділ құн		Номи- налды сома	Әділ құн	
		Актив	Міндеттеме		Актив	Міндетте- ме
Шетел валютасындағы шарттар						
Своптар	545,598	29,453	4,630	789,753	23,487	4,029
Форвардтар	128,663	190	350	4,736	23	-
Споттар	35,976	844	1,993	78,676	326	173
	710,237	30,487	6,973	873,165	23,836	4,202

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша, бағалау модельдері бойынша бақыланатын нарықтық деректер негізінде бағаланған туынды қаржы құралдарын қоспағанда, пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтерінің әділ құнын айқындау үшін Топ бақыланатын тәуелсіз ақпарат көздерінен алынған баға белгілеулерін пайдаланды.

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

8. Кредит мекемелеріндегі қаражат

Кредит мекемелеріндегі қаражат мыналардан құралады:

	2024 ж. 31 желтоқсан	2023 ж. 31 желтоқсан
Қамтамасыз ету түріндегі депозиттер	66,596	78,774
Мерзімдік салымдар және пайдаланылуы шектелген шоттар	53,495	51,367
Кредит мекемелеріне берілген қарыздар	37,027	42,013
	157,118	172,154
Минус - Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резерв	(152)	(400)
	156,966	171,754

Кредит мекемелеріндегі қаражаттың пайыздық мөлшерлемелері мен өтеу мерзімдері былайша берілген:

	2024 ж. 31 желтоқсан		2023 ж. 31 желтоқсан	
	Пайыздық мөлшерлеме, %	Өтеу мерзімі, жыл	Пайыздық мөлшерлеме, %	Өтеу мерзімі, жыл
Қамтамасыз ету түріндегі депозиттер	1.8%-4.6%	2025-2046	1.8%-5.4%	2024-2046
Мерзімдік салымдар және пайдаланылуы шектелген шоттар	4.8%-20.0%	2025-2029	3.0%-9.1%	2024-2027
Кредит мекемелеріне берілген қарыздар	1.3%-8.5%	2025-2028	1.0%-14.3%	2024

Кредит мекемелеріндегі қаражат бойынша күтілетін кредиттік залалдар бойынша жинақталған резервтердегі қозғалыс былайша берілген:

	2024 ж. 31 желтоқсан		
	1-кезең	2-кезең	Жиыны
Жыл басына	(330)	(70)	(400)
Тәуекел параметрлеріндегі өзгерістер	253	69	322
Шетел валютасын қайта бағалаудан болған айырмашылық және басқа да түзетулер	(75)	1	(74)
Жыл аяғына	(152)	-	(152)

	2023 ж. 31 желтоқсан		
	1-кезең	2-кезең	Жиыны
Жыл басына	(201)	(144)	(345)
Тәуекел параметрлеріндегі өзгерістер	(65)	71	6
Шетел валютасын қайта бағалаудан болған айырмашылық және басқа да түзетулер	(64)	3	(61)
Жыл аяғына	(330)	(70)	(400)

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

9. Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері

Борыштық бағалы қағаздар мыналардан құралады:

	2024 ж. 31 желтоқсан	2023 ж. 31 желтоқсан
Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің қазынашылық вексельдері	2,017,155	1,547,296
Корпоративтік облигациялар	256,684	211,958
Шетелдік ұйымдардың облигациялары	229,093	188,038
«Қазақстанның Даму Банкі» АҚ облигациялары	222,438	147,645
Шет мемлекеттердің еурооблигациялары	120,848	206,347
Халықаралық қаржы ұйымдарының облигациялары	31,184	89,887
Қазақстандық банктердің облигациялары	20,668	10,465
Жергілікті муниципалдық облигациялар	11,328	10,756
Өзбекстан Республикасы Қаржы министрлігінің қазынашылық вексельдері	3,878	3,880
	2,913,276	2,416,272

Үлестік бағалы қағаздар мыналардан құралады:

	2024 ж. 31 желтоқсан	2023 ж. 31 желтоқсан
Қазақстандық корпорациялардың үлестік бағалы қағаздары	11,484	9,630
	11,484	9,630
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтерінің жиыны	2,924,760	2,425,902

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтерінің құрамына Қазақстан Республикасы Қаржы Министрлігінің, «Қазақстанның Даму Банкі» АҚ, «Өнеркәсіпті дамыту қоры» АҚ және «Қазақстанның орнықтылық қоры» АҚ әділ құны 196,881 миллион теңге және тиісінше 188,100 миллион теңге, басқа банктермен РЕПО шарттары бойынша қамтамасыз ету ретінде берілген Қазынашылық вексельдері енгізілді (19-ескертуді қараңыз). 2024 және 2023 жж. 31 желтоқсандағы барлық шарттар бойынша есеп айырысулар тиісінше 2025 ж. 17 қарашаға және 2024 ж. 10 қаңтарға дейін жүргізілді.

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша, жиынтық табыс арқылы әділ құнмен бағаланатын қаржы активтері бойынша күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтер 4,364 миллион теңгені және сәйкесінше 2,206 миллион теңгені құрады (10-ескертү).

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтерінің пайыздық мөлшерлемесі мен өтеу мерзімдері төменде көрсетілген. Төменде көрсетілген кестедегі пайыздық мөлшерлемелер тиісті бағалы қағаздар бойынша орташа сараланған тиімді пайыздық мөлшерлемелер ретінде есептелді:

	2024 ж. 31 желтоқсан		2023 ж. 31 желтоқсан	
	Пайыздық мөлшерлеме, %	Өтеу мерзімі, жыл	Пайыздық мөлшерлеме, %	Өтеу мерзімі, жыл
Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің қазынашылық вексельдері	7.0%	2025-2045	5.7%	2024-2045
Корпоративтік облигациялар	9.2%	2025-2047	10.2%	2024-2047
Шетелдік ұйымдардың облигациялары	5.0%	2025-2029	3.8%	2024-2027
«Қазақстанның Даму Банкі» АҚ облигациялары	6.4%	2025-2032	6.3%	2024-2032
Шет мемлекеттердің еурооблигациялары	3.8%	2025-2034	3.8%	2024-2025
Шетелдік қаржы ұйымдарының облигациялары	8.7%	2025-2030	9.0%	2024-2030
Қазақстандық банктердің облигациялары	8.6%	2026-2029	11.9%	2024-2026
Жергілікті муниципалдық облигациялар	10.8%	2026	10.8%	2026
Өзбекстан Республикасы Қаржы министрлігінің қазынашылық вексельдері	7.0%	2028-2029	7.9%	2028-2029

10. Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтерді шегергенде амортизацияланған құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар

Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтерді шегергенде амортизацияланған құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар мыналардан тұрады:

	2024 ж. 31 желтоқсан	2023 ж. 31 желтоқсан
Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің қазынашылық вексельдері	521,807	521,665
Корпоративтік облигациялар	217,839	187,966
Өзбекстан Республикасының Орталық банкінің қазынашылық облигациялары	20,995	7,421
Шетелдік ұйымдардың облигациялары	4,004	5,332
Грузия Ұлттық банкінің ноталары	2,292	2,959
	766,937	725,343

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша, амортизацияланған құн бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар бойынша, күтілетін кредиттік залалдар бойынша резерв 577 миллион теңгені және тиісінше 656 миллион теңгені құрады.

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтерді шегергенде амортизацияланған құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздардың құрамына әділ құны 37,607 миллион теңге және тиісінше 269,231 миллион теңге болатын, басқа банктермен РЕПО шарттары бойынша қамтамасыз ету ретінде берілген Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің Қазынашылық вексельдері енгізілді (19-ескертуді қараңыз). 2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанындағы барлық шарттар бойынша есеп айырысулар тиісінше 2025 ж. 5 қаңтарға және 2024 ж. 3 қаңтарға дейін жүргізілді.

**2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтерді шегергенде амортизацияланған құнмен бағаланатын борыштық бағалы қағаздардың пайыздық мөлшерлемесі мен өтеу мерзімдері төменде көрсетілген. Төменде көрсетілген кестедегі пайыздық мөлшерлемелер тиісті бағалы қағаздар бойынша орташа сараланған тиімді пайыздық мөлшерлемелер ретінде есептелді:

	2024 ж. 31 желтоқсан		2023 ж. 31 желтоқсан	
	Пайыздық мөлшерлеме, %	Өтеу мерзімі, жыл	Пайыздық мөлшерлеме, %	Өтеу мерзімі, жыл
Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің қазынашылық вексельдері	9.0%	2026-2027	9.1%	2026-2027
Корпоративтік облигациялар	4.0%	2027	3.3%	2024
Өзбекстан Республикасының Орталық банкінің қазынашылық облигациялары	15.7%	2025	16.4%	2024
Шетелдік ұйымдардың облигациялары	5.5%	2025	3.4%	2025
Грузия Ұлттық банкінің ноталары	9.7%	2025-2028	9.9%	2024-2028

Күтілетін кредиттік залалдарға және өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтеріне резервтерді шегергендегі амортизацияланған құн бойынша борыштық бағалы қағаздар бойынша күтілетін кредиттік залалдарға жинақталған резервтердің қозғалысы мынадай болды:

	2024 ж. 31 желтоқсан		2023 ж. 31 желтоқсан		
	1-кезең	Жиыны	1-кезең	3-кезең	Жиыны
Кезең басына	(2,862)	(2,862)	(1,398)	(170)	(1,568)
Тәуекел параметрлеріндегі өзгерістер *	(1,159)	(1,159)	(1,212)	-	(1,212)
Жаңадан берілген немесе сатып алынған қаржы активтері *	(1,030)	(1,030)	(465)	-	(465)
Қаржы активтерін тануды тоқтату *	109	109	-	-	108
Еншілес ұйымдардың шығуы	(1)	(1)	-	-	20
Есептен шығарулар	-	-	-	170	170
Шетел валютасын қайта бағалаудан болған айырмашылық және басқа да түзетулер	2	2	-	-	85
Кезең аяғына	(4,941)	(4,941)	(2,862)	-	(2,862)

* Пайда немесе залал туралы шоғырландырылған есептегі «Кредиттік залалдар бойынша шығыстарды қалпына келтіру/(қалыптастыру)» бабы мынадай баптардан тұрады: «Тәуекел параметрлеріндегі өзгерістер», «Жаңадан берілген немесе сатып алынған қаржы активтері» және «Қаржы активтерін тануды тоқтату»

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

11. Клиенттерге берілген қарыздар

Клиенттерге берілген қарыздар мыналардан құралады:

	2024 ж. 31 желтоқсан	2023 ж. 31 желтоқсан
Клиенттерге берілген қарыздар	12,016,120	9,752,598
Овердрафттар	22,748	22,200
	12,038,868	9,774,798
1-кезең	11,209,639	8,992,052
2-кезең	66,208	51,860
3-кезең	743,676	700,518
Сатып алынған немесе құрылған кредиттік-құнсызданған қаржы активтері («СҚКҚ»)	19,345	30,368
Жиыны	12,038,868	9,774,798
Минус – Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резерв	(573,219)	(489,926)
Клиенттерге берілген қарыздар	11,465,649	9,284,872

Клиенттердің қарыздары бойынша орташа пайыздық мөлшерлеме клиенттер қарыздарының орташа айлық балансына бөлінген бір жылдағы кредиттік портфель бойынша пайыздық кіріс сомасы ретінде есептеледі. 2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл ішінде кредиттік портфель бойынша орташа пайыздық мөлшерлеме 16.9% құрады (2023 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл ішінде – 16.3%).

2024 ж. 31 желтоқсанға Топтың ең ірі он клиенті бойынша шоғырланған қарыз көлемі 2,151,550 миллион теңге болды, бұл Топтың кредиттік портфелі жиынтығының 18%-ын құрады (2023 ж. 31 желтоқсанында – 1,745,993 миллион теңге, 18%) және Топ капиталының 70%-ын құрады (2023 ж. 31 желтоқсанында – 73%). Жоғарыда аталған қарыздар бойынша 2024 ж. 31 желтоқсанға 18,548 миллион теңге мөлшерінде күтілетін кредиттік залалдар бойынша резерв жасалды (2023 ж. 31 желтоқсанында – 17,489 миллион теңге).

Қажетті кепілді қамтамасыз етудің сомасы мен түрі контрагенттің кредиттік тәуекелін бағалауға байланысты болады. Сондай-ақ кепілді қамтамасыз ету түрлері мен бағалау параметрлерінің қолайлылығына қатысты ұсынымдар енгізілуде.

Алынған кепілмен қамтамасыз етудің негізгі түрлері төменде келтірілген:

- қарызға берілген бағалы қағаздар және кері РЕПО операциялары бойынша – ақшалай қаражат немесе бағалы қағаздар;
- коммерциялық кредиттеу бойынша – жылжымайтын мүлік кепілі, жабдық, сыртқы рейтингі «В»-дан төмен емес заңды тұлғалардың кепілдіктері;
- жеке тұлғаларды кредиттеу бойынша – тұрғын үй-жайларды ипотекалық кепілге салу, автокөлік.

**2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Топ клиенттерге берілген несиелер бойынша қамтамасыз ету ретінде ұсталатын және жыл соңында ұсталатын қамтамасыз етуді иелене отырып, жыл ішінде мынадай қаржылық және қаржылық емес активтерді алды. Топ Саясаты қамтамасыз етуді уақытылы сатуды көздейді. Кепілді қамтамасыз етудің негізгі мақсаты дефолт кезінде ықтимал кредиттік залалдарды азайту болып табылады. Басшылық күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтің жеткіліктілігін тексеру барысында алынған қамтамасыз етудің нарықтық құнын қадағалайды.

Төменде берілген кестеде қарыздардың баланстық құнының осы қамтамасыз етудің әділ құны бойынша емес, алынған қамтамасыз ету түрінде талдауы көрсетілген:

	2024 ж. 31 желтоқсан	2023 ж. 31 желтоқсан
Аралас қамтамасыз етумен қамтамасыз етілген қарыздар	2,453,005	1,164,050
Жылжымайтын мүлікпен немесе жылжымайтын мүлікті иелену құқығымен қамтамасыз етілген қарыздар	2,265,402	2,392,964
Жалақы жобасының шеңберінде берілген тұтынушылық қарыздар*	2,146,331	1,802,732
Кепілдіктермен қамтамасыз етілген қарыздар	1,223,814	1,093,407
Көлікпен қамтамасыз етілген қарыздар	738,174	356,266
Ақшалай қаражатпен қамтамасыз етілген қарыздар	629,848	485,530
Корпоративтік акциялармен қамтамасыз етілген қарыздар	399,194	408,871
Жабдықпен қамтамасыз етілген қарыздар	293,390	402,584
Тауарлық-материалдық қорлармен қамтамасыз етілген қарыздар	164,479	232,602
Қамтамасыз етілмеген қарыздар	1,725,231	1,435,792
	12,038,868	9,774,798
Минус – Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резерв	(573,219)	(489,926)
Клиенттерге берілген қарыздар	11,465,649	9,284,872

* Бұл қарыздар жалақы жобасы шеңберінде компаниялардың жұмыскерлерінен болашақта түсетін ақшалай қаражатпен қамтамасыз етілген.

**2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Қарыздар экономиканың мынадай секторлары бойынша беріледі:

	2024 ж. 31 желтоқсан		2023 ж. % 31 желтоқсан	%
Бөлшек қарыздар:				
- тұтынушылық қарыздар	3,640,383	30%	2,720,125	28%
- ипотекалық қарыздар	508,879	4%	392,280	4%
	4,149,262		3,112,405	
Қызметтер	1,143,985	10%	940,224	10%
Көтерме сауда	920,217	8%	828,977	8%
Энергетика	763,144	6%	509,210	5%
Бөлшек сауда	662,041	5%	635,295	6%
Металлургия	613,974	5%	356,780	4%
Құрылыс	380,757	3%	274,556	3%
Жылжымайтын мүлік	357,828	3%	333,018	3%
Қаржы секторы	357,826	3%	367,719	4%
Машина жасау	351,955	3%	271,588	3%
Тау-кен өндіру саласы	341,200	3%	125,184	1%
Ауыл шаруашылығы	336,138	3%	298,939	3%
Тамақ өнеркәсібі	328,982	3%	302,575	3%
Химия өнеркәсібі	317,733	3%	326,310	3%
Көлік құралдары	310,993	2%	330,840	3%
Мұнай және газ	283,334	2%	360,489	4%
Қонақ үй бизнесі	107,878	1%	72,136	1%
Байланыс	106,599	1%	155,574	2%
Жеңіл өнеркәсіп	75,725	1%	64,007	1%
Басқасы	129,297	1%	108,972	1%
	12,038,868	100%	9,774,798	100%

Клиенттерге берілген қайта құрылымдалған және модификацияланған қарыздар

Банк қаржы активін, мысалы клиентке берілген қарызды тануды тоқтатады, егер шарт талаптары бойынша ол жаңа қарызға айналған жағдайда, ал айырмашылықты күтілетін кредиттік залал бойынша резервке дейін тануды тоқтатудан алынған пайда немесе залал ретінде таныған жағдайда қайта қаралатын болса. Бастапқы тануда клиенттерге берілген қарыздар, берілген және СҚКҚ-ға жіктелген қарыздарды қоспағанда, күтілетін кредиттік залалдарды бағалау үшін 1-сатыға жіктелген. Егер модификация ақша ағындарының айтарлықтай өзгерісіне әкелмесе, онда қарызды тануды тоқтату болмайды. 2024 және 2023 жж. клиенттерге берілген қарыздарды модификациялаудан түскен елеулі кіріс/(залал) танылмады.

2024 ж. 31 желтоқсанға қарыздар бойынша есептелген сыйақы сомасы 268,373 миллион теңгені құрады (2023 ж. 31 желтоқсанда – 213,240 миллион теңге).

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар ішінде Топ кепілмен қамтамасыз етуден құн өндіру арқылы қаржылық және қаржылық емес активтерді алды. 2024 және 2023 жж.

31 желтоқсанындағы жағдай бойынша бұл активтер «Сатуға арналған активтер» бабында тиісінше 6,157 миллион теңге және 22,910 миллион теңге сомасында көрсетілген.

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша клиенттерге берілген қарыздар құрамына талаптары қайта қарастырылған, тиісінше 354,105 миллион және 328,102 миллион теңге сомасына қарыздар қосылды, бұл ретте басқа жағдайда аталған қарыздардың мерзімі өткен болатын еді.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Төменде жылдың басы мен аяғындағы жалпы баланстық құнды салыстыру берілген:

	2024 ж. 31 желтоқсан			
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
Жыл басына	8,992,052	51,860	700,518	30,368
1-кезеңге аудару	96,999	(34,764)	(62,235)	-
2-кезеңге аудару	(127,638)	137,065	(9,427)	-
3-кезеңге аудару	(229,332)	(82,039)	311,371	-
Жаңадан берілген немесе сатып алынған қаржы активтері	10,194,661	-	-	10,194,661
Қаржы активтерін тануды немесе өтеуді тоқтату	(5,067,182)	(9,950)	(158,938)	(9,992)
Есептен шығарулар	-	-	(59,715)	(5,297)
Қаржы активтерінің жалпы құнының өзгеруі *	(2,649,921)	4,036	22,102	4,266
Жыл аяғына	11,209,639	66,208	743,676	19,345
				12,038,868

	2024 ж. 31 желтоқсан			
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
Корпоративтік бизнес				
Жыл басына	4,620,873	13,307	385,026	24,368
1-кезеңге аудару	12,139	(1,997)	(10,142)	-
2-кезеңге аудару	(11,080)	11,826	(746)	-
3-кезеңге аудару	(41,318)	(1,458)	42,776	-
Жаңадан берілген немесе сатып алынған қаржы активтері	5,304,179	-	-	5,304,179
Қаржы активтерін тануды немесе өтеуді тоқтату	(3,220,172)	(2,071)	(48,815)	(7,500)
Есептен шығарулар	-	-	-	(5,147)
Қаржы активтерінің жалпы құнының өзгеруі *	(1,064,478)	488	(30,427)	4,249
Жыл аяғына	5,600,143	20,095	337,672	15,970
				5,973,880

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Бөлшек бизнес	2024 ж. 31 желтоқсан			
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
Жыл басына	2,890,959	20,966	198,334	2,146
1-кезеңге аудару	56,371	(22,281)	(34,090)	-
2-кезеңге аудару	(84,754)	91,064	(6,310)	-
3-кезеңге аудару	(135,288)	(56,665)	191,953	-
Жаңадан берілген немесе сатып алынған қаржы активтері	2,852,099	-	-	2,852,099
Қаржы активтерін тануды немесе өтеуді тоқтату	(849,161)	(3,081)	(73,427)	(927,715)
Есептен шығарулар	-	-	(50,225)	(59)
Қаржы активтерінің жалпы құнының өзгеруі *	(882,810)	2,401	42,952	222
Жыл аяғына	3,847,416	32,404	269,187	263
				4,149,270

ШОБ бизнес	2024 ж. 31 желтоқсан			
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
Жыл басына	1,480,220	17,587	117,158	3,854
1-кезеңге аудару	28,489	(10,486)	(18,003)	-
2-кезеңге аудару	(31,804)	34,175	(2,371)	-
3-кезеңге аудару	(52,726)	(23,916)	76,642	-
Жаңадан берілген немесе сатып алынған қаржы активтері	2,038,383	-	-	-
Қаржы активтерін тануды немесе өтеуді тоқтату	(997,849)	(4,798)	(36,696)	(446)
Есептен шығарулар	-	-	(9,490)	(91)
Қаржы активтерінің жалпы құнының өзгеруі *	(702,633)	1,147	9,577	(205)
Жыл аяғына	1,762,080	13,709	136,817	3,112
				1,915,718

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

	2023 ж. 31 желтоқсан			
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
Жыл басына	7,549,514	106,694	586,787	37,295
1-кезеңге аудару	69,859	(32,039)	(37,820)	-
2-кезеңге аудару	(105,912)	112,093	(6,181)	-
3-кезеңге аудару	(342,347)	(108,555)	450,902	-
Жаңадан берілген немесе сатып алынған қаржы активтері	8,151,453	-	-	8,151,453
Қаржы активтерін тануды немесе өтеуді тоқтату	(3,922,697)	(11,348)	(150,225)	(1,599)
Есептен шығарулар	-	-	(42,970)	(204)
Қаржы активтерінің жалпы құнының өзгеруі *	(2,363,817)	(14,714)	(87,169)	(5,124)
Еншілес ұйымдардың шығуы	(44,001)	(271)	(12,806)	-
Жыл аяғына	8,992,052	51,860	700,518	30,368
				9,774,798

	2023 ж. 31 желтоқсан			
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
Корпоративтік бизнес				
Жыл басына	4,046,565	72,288	302,658	27,969
1-кезеңге аудару	12,137	(1,006)	(11,131)	-
2-кезеңге аудару	(12,552)	12,552	-	-
3-кезеңге аудару	(208,546)	(58,791)	267,337	-
Жаңадан берілген немесе сатып алынған қаржы активтері	4,462,136	-	-	4,462,136
Қаржы активтерін тануды немесе өтеуді тоқтату	(2,530,102)	(3,826)	(59,213)	(1,113)
Есептен шығарулар	-	-	(419)	(204)
Қаржы активтерінің жалпы құнының өзгеруі *	(1,140,687)	(7,910)	(109,042)	(1,259,923)
Еншілес ұйымдардың шығуы	(8,078)	-	(5,164)	(13,242)
Жыл аяғына	4,620,873	13,307	385,026	24,368
				5,043,574

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Бөлшек бизнес	2023 ж. 31 желтоқсан			
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
Жыл басына	2,354,692	15,253	163,659	3,252
1-кезеңге аудару	37,109	(19,105)	(18,004)	-
2-кезеңге аудару	(52,774)	57,496	(4,722)	-
3-кезеңге аудару	(86,330)	(33,972)	120,302	-
Жаңадан берілген немесе сатып алынған қаржы активтері	1,979,276	-	-	1,979,276
Қаржы активтерін тануды немесе өтеуді тоқтату	(662,894)	(1,495)	(51,285)	(81)
Есептен шығарулар	-	-	(33,001)	(33,001)
Қаржы активтерінің жалпы құнының өзгеруі *	(665,135)	2,849	22,334	(1,025)
Еншілес ұйымдардың шығуы	(12,985)	(60)	(949)	-
Жыл аяғына	2,890,959	20,966	198,334	2,146
				3,112,405

ШОБ бизнес	2023 ж. 31 желтоқсан			
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
Жыл басына	1,148,257	19,153	120,470	6,074
1-кезеңге аудару	20,613	(11,928)	(8,685)	-
2-кезеңге аудару	(40,586)	42,045	(1,459)	-
3-кезеңге аудару	(47,471)	(15,792)	63,263	-
Жаңадан берілген немесе сатып алынған қаржы активтері	1,710,041	-	-	1,710,041
Қаржы активтерін тануды немесе өтеуді тоқтату	(729,701)	(6,027)	(39,727)	(405)
Есептен шығарулар	-	-	(9,550)	-
Қаржы активтерінің жалпы құнының өзгеруі *	(557,995)	(9,653)	(461)	(1,815)
Еншілес ұйымдардың шығуы	(22,938)	(211)	(6,693)	-
Жыл аяғына	1,480,220	17,587	117,158	3,854
				1,618,819

* Қаржы активтерінің жалпы құнының өзгеруіне борышты ішінара өтеуге, пайыздық кірістерді есептеуге және бағамдық айырмашылыққа байланысты жалпы баланстық құнның өзгеруі, сондай-ақ кредиттік залалдар бойынша шығыстар есебінен бұрын есептен шығарылған берешекті өтеу кіреді.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Клиенттерге берілген қарыздар бойынша күтілетін кредиттік залалдарға жинақталған резервтердің қозғалысы мынадай болды:

	2024 ж. 31 желтоқсан			
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жыны
Жыл басына	(122,149)	(7,362)	(347,655)	(12,760)
1-кезеңге аудару	(23,624)	4,790	18,834	-
2-кезеңге аудару	5,722	(8,989)	3,267	-
3-кезеңге аудару	13,692	14,534	(28,226)	-
Тәуекел параметрлеріндегі өзгерістер*	53,354	(18,706)	(119,264)	988
Жаңадан берілген немесе сатып алынған қаржы активтері*	(116,935)	-	-	(83,628)
Қаржы активтерін тануды тоқтату**	50,577	643	21,344	7,050
Бұрын есептен шығарылған активтер бойынша резервтерді қалпына келтіру	(1,120)	(33)	(14,872)	(6,441)
Есептен шығарулар	-	-	59,716	5,296
Шетел валютасын қайта бағалаудан болған айырмашылық және өзге де түзетулер	(1,702)	189	(3,026)	(351)
Жыл аяғына	(142,185)	(14,934)	(409,882)	(6,218)
				(573,219)

	2024 ж. 31 желтоқсан			
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жыны
Корпоративтік бизнес				
Жыл басына	(21,561)	(3,010)	(194,810)	(11,770)
1-кезеңге аудару	(431)	3	428	-
2-кезеңге аудару	73	(274)	201	-
3-кезеңге аудару	351	100	(451)	-
Тәуекел параметрлеріндегі өзгерістер*	9,070	(5,236)	(17,120)	799
Жаңадан берілген немесе сатып алынған қаржы активтері*	(23,401)	-	-	-
Қаржы активтерін тануды тоқтату**	15,146	-	12,203	6,443
Бұрын есептен шығарылған активтер бойынша резервтерді қалпына келтіру	(22)	-	(5,378)	(5,900)
Есептен шығарулар	-	-	-	5,146
Шетел валютасын қайта бағалаудан болған айырмашылық және өзге де түзетулер	(1,415)	184	(2,635)	(341)
Жыл аяғына	(22,190)	(8,233)	(207,562)	(5,623)
				(243,608)

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Бөлшек бизнес	2024 ж. 31 желтоқсан				
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	СҚҚҚ	Жиыны
Жыл басына	(81,229)	(3,326)	(116,332)	(169)	(201,056)
1-кезеңге аудару	(19,338)	3,670	15,668	-	-
2-кезеңге аудару	4,877	(7,836)	2,959	-	-
3-кезеңге аудару	11,722	10,498	(22,220)	-	-
Тәуекел параметрлеріндегі өзгерістер*	32,528	(7,801)	(75,876)	328	(50,821)
Жаңадан берілген немесе сатып алынған қаржы активтері*	(69,157)	-	-	-	(69,157)
Қаржы активтерін тануды тоқтату**	23,877	312	4,490	293	28,972
Бұрын есептен шығарылған активтер бойынша резервтерді қалпына келтіру	(809)	(24)	(4,623)	(578)	(6,034)
Есептен шығарулар	-	-	50,225	59	50,284
Шетел валютасын қайта бағалаудан болған айырмашылық және өзге де түзетулер	(67)	(40)	(289)	(4)	(400)
Жыл аяғына	(97,596)	(4,547)	(145,998)	(71)	(248,212)
ШОБ бизнес	2024 ж. 31 желтоқсан				
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	СҚҚҚ	Жиыны
Жыл басына	(19,359)	(1,026)	(36,513)	(821)	(57,719)
1-кезеңге аудару	(3,855)	1,117	2,738	-	-
2-кезеңге аудару	772	(879)	107	-	-
3-кезеңге аудару	1,619	3,936	(5,555)	-	-
Тәуекел параметрлеріндегі өзгерістер*	11,756	(5,669)	(26,268)	(139)	(20,320)
Жаңадан берілген немесе сатып алынған қаржы активтері*	(24,377)	-	-	-	(24,377)
Қаржы активтерін тануды тоқтату**	11,554	331	4,651	314	16,850
Бұрын есептен шығарылған активтер бойынша резервтерді қалпына келтіру	(289)	(9)	(4,871)	37	(5,132)
Есептен шығарулар	-	-	9,491	91	9,582
Шетел валютасын қайта бағалаудан болған айырмашылық және өзге де түзетулер	(220)	45	(102)	(6)	(283)
Жыл аяғына	(22,399)	(2,154)	(56,322)	(524)	(81,399)

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

	2023 ж. 31 желтоқсан			
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
Жыл басына	(113,665)	(17,767)	(269,840)	(21,116)
1-кезеңге аудару	(22,216)	5,356	16,860	-
2-кезеңге аудару	4,729	(7,053)	2,324	-
3-кезеңге аудару	15,074	20,332	(35,406)	-
Тәуекел параметрлеріндегі өзгерістер*	44,670	(9,234)	(176,425)	16,887
Жаңадан берілген немесе сатып алынған қаржы активтері*	(99,959)	-	-	-
Қаржы активтерін тануды тоқтату**	47,400	881	83,904	2,982
Бұрын есептен шығарылған активтер бойынша резервтерді қалпына келтіру	(420)	-	(17,215)	(12,231)
Есептен шығарулар	-	-	42,970	204
Шетел валютасын қайта бағалаудан болған айырмашылық және басқа да түзетулер	402	34	2,947	514
Еншілес ұйымдардың шығы	1,836	89	2,226	-
Жыл аяғына	(122,149)	(7,362)	(347,655)	(12,760)

	2023 ж. 31 желтоқсан			
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
Корпоративтік бизнес	(26,828)	(13,277)	(138,666)	(19,280)
Жыл басына	(26,828)	(13,277)	(138,666)	(19,280)
1-кезеңге аудару	(5,842)	32	5,810	-
2-кезеңге аудару	17	(17)	-	-
3-кезеңге аудару	5,277	10,482	(15,759)	-
Тәуекел параметрлеріндегі өзгерістер*	7,328	(530)	(70,460)	15,961
Жаңадан берілген немесе сатып алынған қаржы активтері*	(21,614)	-	-	-
Қаржы активтерін тануды тоқтату**	19,454	297	28,834	2,708
Бұрын есептен шығарылған активтер бойынша резервтерді қалпына келтіру	(243)	-	(9,140)	(11,878)
Есептен шығарулар	-	-	419	204
Шетел валютасын қайта бағалаудан болған айырмашылық және басқа да түзетулер	145	3	3,405	515
Еншілес ұйымдардың шығы	745	-	747	-
Жыл аяғына	(21,561)	(3,010)	(194,810)	(11,770)

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Бөлшек бизнес	2023 ж. 31 желтоқсан			
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
Жыл басына	(74,364)	(3,108)	(93,919)	(171,516)
1-кезеңге аудару	(13,179)	3,815	9,364	-
2-кезеңге аудару	3,536	(5,667)	2,131	-
3-кезеңге аудару	8,361	7,604	(15,965)	-
Тәуекел параметрлеріндегі өзгерістер*	32,887	(6,270)	(83,659)	128
Жаңадан берілген немесе сатып алынған қаржы активтері*	(60,306)	-	-	(56,914)
Қаржы активтерін тануды тоқтату**	21,472	227	-	(60,306)
Бұрын есептен шығарылған активтер бойынша резервтерді қалпына келтіру	-	-	38,342	60,042
Есептен шығарулар	-	-	(5,719)	(173)
Шетел валютасын қайта бағалаудан болған айырмашылық және басқа да түзетулер	(26)	-	33,001	(5,892)
Еншілес ұйымдардың шығуы	390	70	(174)	33,001
Жыл аяғына	(81,229)	(3,326)	(116,332)	(201,056)

ШОБ бизнес	2023 ж. 31 желтоқсан			
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
Жыл басына	(12,473)	(1,382)	(37,255)	(52,821)
1-кезеңге аудару	(3,195)	1,509	1,686	-
2-кезеңге аудару	1,176	(1,369)	193	-
3-кезеңге аудару	1,436	2,246	(3,682)	-
Тәуекел параметрлеріндегі өзгерістер*	4,455	(2,434)	(22,306)	798
Жаңадан берілген немесе сатып алынған қаржы активтері*	(18,039)	-	-	(19,487)
Қаржы активтерін тануды тоқтату**	6,474	357	16,728	(18,039)
Бұрын есептен шығарылған активтер бойынша резервтерді қалпына келтіру	(177)	-	(2,356)	23,832
Есептен шығарулар	-	-	9,550	(2,713)
Шетел валютасын қайта бағалаудан болған айырмашылық және басқа да түзетулер	283	28	(284)	9,550
Еншілес ұйымдардың шығуы	701	19	1,213	26
Жыл аяғына	(19,359)	(1,026)	(36,513)	(57,719)

*Пайда немесе залал туралы шоғырландырылған есептегі «Кредиттік залалдар бойынша шығыстарды қалпына келтіру/(қалыптастыру)» бабы мынадай баптардан тұрады: «Тәуекел параметрлеріндегі өзгерістер», «Жаңадан берілген немесе сатып алынған қаржы активтері» және «Қаржы активтерін тануды тоқтату».

**Қаржы активтерін тануды тоқтату клиенттерге берілген толығымен өтелген қарыздар бойынша күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтердің өзгеру сомасын қамтиды.

**2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)**
(миллион теңгемен)

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанында аяқталған жылдар ішінде Топ салық салу объектісі болып табылмайтын салық мақсаттары үшін қарыз бойынша талап ету құқығынсыз, 65,012 миллион теңге және сәйкесінше 43,174 миллион теңге сомасына несиелерді залалға жазды.

Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резерв және провизиялар

2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл іші клиенттерге берілген қарыздар бойынша кредиттік залалдардың шығыстары 120,949 миллион теңгені (2023 ж. 31 желтоқсан – 88,894 миллион теңгені) құрады.

Клиенттерге берілген қарыздардың ішкі рейтингтік моделі

Клиенттерге берілген қарыздар ішкі бағалауларға және басқа да аналитикалық рәсімдерге негізделе отырып жіктеледі. Тиісті департаменттер олар Топқа ұсынатын, олардың жіктелуін Тәуекелдерді басқару департаменті бекітетін кредиттерді олардың тәуекеліне және әлеуетті залалдардың тәуекеліне сай жіктейді.

Банк және оның еншілес кәсіпорындары тәуекелдің әртүрлі санаттары бойынша қарыздардың ішкі жіктеу моделін пайдаланады. Модель қарыз алушының қаржы көрсеткіштеріне, оның кредиттік тарихына, дебиторлық берешектің сапасына, қарыз алушының өтімділігіне негізделе отырып, тәуекелдің, қарыз алушыға қатысты нарықтық тәуекелдің, экономика секторының және басқа да факторлардың санатын бағалауға көмектеседі. Бұл ретте рейтинг тәуекел және құнсыздану деңгейін бағалау кезінде қосымша критерий болып табылады. Рейтинген бөлек Банк жоба бойынша ақша ағындары, төлеуге қабілетті кепілгерлердің болуы, жағымды кредит тарихы, өтімді кепілмен қамтамасыз ету, жобаға жеке қатысу және т.с.с. сияқты факторларды ескереді. Кредиттік аналитиктер модельге қажетті ақпаратты қайта-қайта енгізіп отырады. Жүйеге салынған ақпаратты және клиенттерге берілген қарыздардың құнсыздану резервінің сомасын бағалауды тәуекел-менеджмент блогы тексеріп отырады.

Рейтингтік модель мынадай жіктеуді пайдаланады:

- Рейтингтік балл 1 – қарыз бойынша ең жоғары рейтинг, кредит тәуекелінің дәрежесі барынша төмен;
- Рейтингтік балл 2 – қарыз сапасы өте жоғары, кредит тәуекелінің дәрежесі өте төмен;
- Рейтингтік балл 3 – қарыз сапасы жоғары, кредит тәуекелінің дәрежесі төмен;
- Рейтингтік балл 4 – қарыз сапасы қанағаттанарлық, кредит тәуекелі болмашы дәрежеде;
- Рейтингтік балл 5 – экономикалық жағдайға байланысты кредит тәуекелі ұлғаюы мүмкін;
- Рейтингтік балл 6 – экономикалық жағдайға байланысты кредит тәуекелінің дәрежесі жоғары болуы мүмкін;
- Рейтингтік балл 7 – жоғарыда көрсетілген өзге факторлар болмаған жағдайда дефолт тәуекелінің дәрежесі жоғары, қарыз алушының төлем қабілеті экономикалық қолайлы жағдайларға байланысты;
- Рейтингтік балл 8 – 10 – дефолт тәуекелі өте жоғары /дефолт.

**2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)**
(миллион теңгемен)

Бірыңғай қарыздардың пулдары – ұқсас кредиттік сипаттамалар қағидаты (мәселен, экономика саласы, бизнес тұрпаты, кредит беру бағдарламасы, дефолт деңгейі, ішкі рейтингтер және өзге факторлар) бойынша топқа біріктірілген клиенттер қарыздары. Бірыңғай қарыздар пулдарына ұжымдық негізде бағаланатын активтер жатқызылады.

Келесі кестеде Топтың қандай да бір қамтамасыз етудің немесе кредит сапасын арттырудың басқа құралдарының ықпал етуін есепке алмай, қаржы активтерінің сыныптары, ішкі рейтинг және «кезең» бойынша кредит тәуекеліне ұшырағыштығының талдауы ұсынылып отыр. Егер басқадай көрсетілмесе, қаржы активтері үшін кестедегі сомалар жалпы баланстық құнды білдіреді.

Рейтингтік балл	2024 ж. 31 желтоқсан				
	1-кезең 12 ай ішінде күтілетін кредиттік залалдар	2-кезең кредит берудің бүкіл мерзімі ішінде күтілетін кредиттік залалдар	3-кезең кредит берудің бүкіл мерзімі ішінде күтілетін кредиттік залалдар	СҚКҚ	Барлығы
1-3	-	-	-	-	-
4	1,548,130	-	-	-	1,548,130
5	3,694,038	4,241	8,446	10,311	3,717,036
6	305,689	13,961	174,447	4,715	498,812
7	-	1,895	45,239	1	47,135
8-10	-	-	109,540	943	110,483
Корпоративтік клиенттерге берілген, жеке негізде бағаланатын қарыздар	5,547,857	20,097	337,672	15,970	5,921,596
ШОБ және ББ клиенттеріне берілген, жеке негізде бағаланатын қарыздар	1,003,462	8,071	71,508	1,756	1,084,797
Клиенттерге берілген, ұжымдық негізде бағаланатын қарыздар	4,658,320	38,040	334,496	1,619	5,032,475
	11,209,639	66,208	743,676	19,345	12,038,868
Минус – күтілетін кредиттік залалдар бойынша резерв	(142,185)	(14,934)	(409,882)	(6,218)	(573,219)
Клиенттерге берілген қарыздар	11,067,454	51,274	333,794	13,127	11,465,649

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Рейтингтік балл	2023 ж. 31 желтоқсан			СҚКҚ	Барлығы
	1-кезең 12 ай ішінде күтілетін кредиттік залалдар	2-кезең кредит берудің бүкіл мерзімі ішінде күтілетін кредиттік залалдар	3-кезең кредит берудің бүкіл мерзімі ішінде күтілетін кредиттік залалдар		
1-3	-	-	-	-	-
4	1,749,142	-	-	-	1,749,142
5	2,623,093	1,866	5,848	10,516	2,641,323
6	214,067	11,283	232,656	4,834	462,840
7	-	-	54,889	610	55,499
8-10	-	-	91,632	8,408	100,040
Корпоративтік клиенттерге берілген, жеке негізде бағаланатын қарыздар	4,586,302	13,149	385,025	24,368	5,008,844
ШОБ және ББ клиенттеріне берілген, жеке негізде бағаланатын қарыздар	852,628	12,226	71,803	4,441	941,098
Клиенттерге берілген, ұжымдық негізде бағаланатын қарыздар	3,553,122	26,485	243,690	1,559	3,824,856
	8,992,052	51,860	700,518	30,368	9,774,798
Минус – күтілетін кредиттік залалдар бойынша резерв	(122,149)	(7,362)	(347,655)	(12,760)	(489,926)
Клиенттерге берілген қарыздар	8,869,903	44,498	352,863	17,608	9,284,872

**2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)**
(миллион теңгемен)

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша ұжымдық және жеке негізде құнсыздану мәніне бағаланатын, бөлшек бизнеске және ШОБ клиенттеріне берілген қарыздардың кредиттік сапасы бойынша талдау келесі кестеде берілген:

	Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтерді шегергенге дейінгі қарыздар	Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтер	Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтерді шегергеннен кейінгі қарыздар
2024 ж. 31 желтоқсанға			
ББ клиенттеріне берілген қарыздар			
Мерзімі кешіктірілмеген	3,799,291	(101,495)	3,697,796
Мерзімін кешіктіру:			
30 күнге дейін	83,794	(12,314)	71,480
31-ден 60 күнге дейін	29,826	(5,606)	24,220
61-ден 90 күнге дейін	24,691	(5,434)	19,256
91-ден 180 күнге дейін	53,947	(36,592)	17,354
180 күннен артық	131,768	(82,422)	49,346
ББ клиенттеріне берілген, жеке және ұжымдық негізде бағаланатын қарыздардың жиыны	4,123,317	(243,863)	3,879,452
ШОБ клиенттеріне берілген қарыздар			
Мерзімі кешіктірілмеген	1,792,340	(31,532)	1,760,808
Мерзімін кешіктіру:			
30 күнге дейін	31,409	(3,379)	28,030
31-ден 60 күнге дейін	6,612	(2,061)	4,551
61-ден 90 күнге дейін	5,746	(2,670)	3,076
91-ден 180 күнге дейін	9,806	(6,635)	3,171
180 күннен артық	69,805	(35,122)	34,683
ШОБ клиенттеріне берілген, ұжымдық және жеке негізде бағаланатын қарыздардың жиыны	1,915,718	(81,399)	1,834,319
ШОБ және ББ клиенттеріне берілген, ұжымдық және жеке негізде бағаланатын қарыздардың жиыны	6,039,035	(325,262)	5,713,773
Корпоративтік клиенттерге берілген, ұжымдық және жеке негізде бағаланатын қарыздардың жиыны	5,973,880	(243,608)	5,730,272
Карточкалық операциялар бойынша қарыздардың жиыны	25,953	(4,349)	21,604
Клиенттерге берілген қарыздар	12,038,868	(573,219)	11,465,649

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

	Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтерді шегергенге дейінгі қарыздар	Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтер	Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтерді шегергеннен кейінгі қарыздар
2023 ж. 31 желтоқсанға			
ББ клиенттеріне берілген қарыздар			
Мерзімі кешіктірілмеген	2,862,892	(88,290)	2,774,602
Мерзімін кешіктіру:			
30 күнге дейін	64,459	(9,445)	55,014
31-ден 60 күнге дейін	18,532	(3,744)	14,788
61-ден 90 күнге дейін	12,976	(3,090)	9,886
91-ден 180 күнге дейін	26,141	(21,803)	4,338
180 күннен артық	101,337	(70,547)	30,790
ББ клиенттеріне берілген, ұжымдық және жеке негізде бағаланатын қарыздардың жиыны	3,086,337	(196,919)	2,889,418
ШОБ клиенттеріне берілген қарыздар			
Мерзімі кешіктірілмеген	1,526,304	(26,208)	1,500,096
Мерзімін кешіктіру:			
30 күнге дейін	20,800	(1,413)	19,387
31-ден 60 күнге дейін	10,022	(1,599)	8,423
61-ден 90 күнге дейін	3,530	(1,429)	2,101
91-ден 180 күнге дейін	11,011	(7,095)	3,916
180 күннен артық	47,152	(19,975)	27,177
ШОБ клиенттеріне берілген, ұжымдық және жеке негізде бағаланатын қарыздардың жиыны	1,618,819	(57,719)	1,561,100
ШОБ және ББ клиенттеріне берілген, ұжымдық және жеке негізде бағаланатын қарыздардың жиыны	4,705,156	(254,638)	4,450,518
Корпоративтік клиенттерге берілген, ұжымдық және жеке негізде бағаланатын қарыздардың жиыны	5,043,574	(231,151)	4,812,423
Картчкалық операциялар бойынша қарыздардың жиыны	26,068	(4,137)	21,931
Клиенттерге берілген қарыздар	9,774,798	(489,926)	9,284,872

12. Инвестициялық жылжымайтын мүлік

	2024 ж.	2023 ж.
1 қаңтардағы жағдай бойынша	47,326	35,541
Түсімдер	327	16,449
Шығарулар	(31,828)	(5,393)
Сатуға арналған активтерден ауыстыру	8,609	-
Коммерциялық жылжымайтын мүліктен ауыстыру	570	657
Негізгі құралдардан ауыстыру	-	37
Инвестициялық жылжымайтын мүлікті қайта бағалаудан түскен пайда	12,818	58
Бағам айырмасы	-	(23)
31 желтоқсандағы жағдай бойынша	37,822	47,326

2024 және 2023 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жылдар ішінде Топ клиенттерге берілген қарыздар бойынша кепілмен қамтамасыз етуді алды, нәтижесінде тиісінше Топ 372 миллион теңге және 16,449 миллион теңге сомасында инвестициялық жылжымайтын мүлікке ие болды.

**2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)**
(миллион теңгемен)

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша инвестициялық жылжымайтын мүлік қандай да бір міндеттемелер бойынша қамтамасыз ету ретінде берілмеген.

2024 және 2023 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша басқа да кірістердің құрамына инвестициялық жылжымайтын мүлік объектілерін жалға беруден тиісінше 3,016 миллион теңге және 2,534 миллион теңге көлемінде табыс қосылды.

2024 және 2023 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жылдарға Топтың жалға беруден пайда алған инвестициялық жылжымайтын мүлікке байланысты операциялық залалдар тиісінше 1,040 миллион теңгені және 1,280 миллион теңгені құрады.

Инвестициялық жылжымайтын мүлікті қайта бағалауды тәуелсіз бағалаушы 2024 және 2023 жж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жүргізді. Әділ құнды анықтау үшін кірісті және салыстырмалы әдістер пайдаланылды. Жылжымайтын мүлік объектілерінің әділ құнын анықтағанда жылжымайтын мүлік объектілерінің ең жақсы және ең тиімді әдісін пайдалану олардың ағымдағы қолданылуы болып табылады. Бағалау әдістемесінде жыл бойы өзгерістер болмады. Қайта бағалау нәтижелері бойынша Топ 2024 ж. 31 желтоқсанда және 2023 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдарға пайда немесе залал туралы шоғырландырылған есепте пайданы тиісінше 717 миллион теңге және 58 миллион теңге сомасында таныды.

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың инвестициялық жылжымайтын мүлігінің әділ құнын есептегенде бағалар тиісінше 37,822 миллион теңге және 47,326 миллион теңге көлемінде 3-деңгейге жатқызылды (есептеулер иерархиясының сипаттамасы 36-ескертуде ашылған).

13. Коммерциялық жылжымайтын мүлік

	2024 ж.	2023 ж.
1 қаңтардағы жағдай бойынша	74,882	76,538
Түсімдер	459	19,122
Мүлікті сату	(32,401)	(23,160)
Сатуға арналған активтерден ауыстыру	15,724	-
Капиталдандырылған шығындар	49	3,039
Негізгі құралдарға аударымдар	(628)	-
Инвестициялық жылжымайтын мүлікке аударымдар	(570)	(657)
Коммерциялық жылжымайтын мүліктің құнсыздануынан болған залал	(137)	-
31 желтоқсандағы жағдай бойынша	57,378	74,882

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанында аяқталған жылдар іші Топ клиенттерге берілген қарыздар бойынша кепілмен қамтамасыз етуді алып алуды жүзеге асырды және оның нәтижесінде Топ 459 миллион теңге және 19,122 миллион теңге сомасында коммерциялық жылжымайтын мүлікке ие болды.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

14. Негізгі құралдар және материалдық емес активтер

Негізгі құралдар мен материалдық емес активтердің қозғалысы төмендегідей берілген:

	Ғимараттар мен құрылыстар	Көлік құралдары	Компьютерлер мен банктік құрал-жабдық	Аяқталмаған құрылыс	Басқасы	Пайдалану құқығы нысанындағы активтер	Материалдық емес активтер	Жиыны
Қайта бағаланған/бастапқы құны:	137,637	6,574	61,585	21,732	31,316	8,734	32,134	299,712
2023 ж. 31 желтоқсан								
Түсімдер	975	3,078	22,433	19,120	4,109	2,958	6,876	59,549
Шығарулар	(505)	(108)	(4,754)	(10)	(790)	(3,371)	(540)	(10,078)
Қайта бағалау	13,909	-	-	(259)	-	-	-	13,650
Сатуға арналған активтерден/(ге) қайта жіктеу	1,508	-	-	-	(1)	-	-	1,507
Коммерциялық жылжымайтын мүліктен қайта жіктеу	570	57	-	-	-	-	-	627
Аударымдар	1,618	19	1,830	(3,883)	339	-	77	-
Бағамдық айырма	194	47	345	1,080	1,047	253	(1,530)	1,436
Басқа өзгерістер	-	250	4,266	-	2,374	-	(308)	6,582
2024 ж. 31 желтоқсан	155,906	9,917	85,705	37,780	38,394	8,574	36,709	372,985
Жинақталған тозу:								
2023 ж. 31 желтоқсан	3,377	3,262	28,998	-	14,839	4,279	18,787	73,542
Есептеулер	2,294	796	9,123	-	3,043	2,481	2,423	20,160
Шығарулар	(52)	(61)	(4,655)	-	(762)	(2,168)	(507)	(8,205)
Қайта бағалау кезінде есептен шығарылғаны	(4,903)	-	-	-	-	-	-	(4,903)
Аударымдар	2	17	(14)	-	(5)	-	-	-
Бағамдық айырма	16	23	176	-	218	107	198	738
Басқа өзгерістер	(13)	248	4,231	-	2,313	(12)	(413)	6,354
2024 ж. 31 желтоқсан	721	4,285	37,859	-	19,646	4,687	20,488	87,686
Баланстық құны:								
2024 ж. 31 желтоқсан	155,185	5,632	47,846	37,780	18,748	3,887	16,221	285,299

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

	Ғимараттар мен құрылыстар	Компьютерлер мен жабдық			Аяқталмаған құрылыс	Басқасы	Пайдалану қуқығы нысанындағы активтер		Материалдық емес активтер	Жиыны
		Көлік құралдары	банктік құрал-жабдық				активтер			
Қайта бағаланған/бастапқы құны:	136,378	5,042	55,292	4,136	29,794	9,158	32,030	271,830		
2022 ж. 31 желтоқсан										
Түсімдер	363 (601)	1,707 (114)	9,677 (2,297)	22,759 (6)	4,410 (854)	2,509 (2,580)	4,071 (316)	45,496 (6,768)		
Қайта бағалау	12	-	-	-	-	-	-	12		
Сатуға арналған активтерге қайта жіктеу	(3,138)	(31)	(862)	-	(1,665)	(92)	(3,079)	(8,867)		
Инвестициялық жылжымайтын мүлікке аударылғандар	(37)	-	-	-	-	-	-	(37)		
Аударымдар	4,815 (155)	- (30)	(87) (138)	(4,820) (337)	92 (461)	- (261)	- (572)	- (1,954)		
Бағамдық айырма										
2023 ж. 31 желтоқсан	137,637	6,574	61,585	21,732	31,316	8,734	32,134	299,712		
Жинақталған тозу:										
2022 ж. 31 желтоқсан	957	2,774	24,879	-	13,390	4,327	17,715	64,042		
Есептеулер	3,079 (601)	642 (110)	7,103 (2,255)	-	3,093 (829)	2,296 (1,943)	2,635 (312)	18,848 (6,050)		
Сатуға арналған активтерге қайта жіктеу кезінде есептен шығарылғаны	(68)	(31)	(663)	-	(703)	(38)	(1,139)	(2,642)		
Аударымдар	-	-	24	-	(24)	-	-	-		
Бағамдық айырма	10	(13)	(90)	-	(88)	(363)	(112)	(656)		
2023 ж. 31 желтоқсан	3,377	3,262	28,998	-	14,839	4,279	18,787	73,542		
Баланстық құны:										
2023 ж. 31 желтоқсан	134,260	3,312	32,587	21,732	16,477	4,455	13,347	226,170		

**2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

2024 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша аяқталмаған құрылыстың 19,120 миллион теңге сомасына ұлғаюы (2023 ж. 31 желтоқсан – 22,759 миллион теңге) Банктің Астана мен Ташкенттегі әкімшілік ғимараттарының құрылысына, сондай-ақ Астанадағы Деректерді өңдеу орталығының құрылысына байланысты болды.

Негізгі құралдарды қайта бағалау жөніндегі Топтың саясатына сәйкес, негізгі құралдардың барлық санатының – ғимараттар мен құрылыстардың әр үш жыл сайын қайта бағалануы талап етіледі. Ерекше нарықтық немесе мүліктік индикаторлар елеулі өзгерген жағдайда, Топ қайта бағалауды жиі жүргізе алады.

Топ өзінің ғимараттары мен құрылыстарын 2024 жылдың ішінде қайта бағалады. Бағалауды тәуелсіз бағалаушылар жүргізді. Тәуелсіз бағалаушылар негізгі құралдардың әділ құнын анықтау кезінде келесі үш тәсілді қолданды: кірісті капиталдандыру әдісімен кірістік тәсіл және белсенді нарық талаптарында ғимараттар мен құрылыстардың әділ құнын анықтау үшін нарық ақпаратын қолданумен бірге салыстыру тәсілі, ал қайта бағалау объектілері үшін белсенді нарық болмаған жағдайда шығынды тәсіл.

2024 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша, Топтың ғимараттары мен құрылыстарының әділ құнын есептеу кезінде, бағалаулар 155,185 миллион теңге (2023 ж. 31 желтоқсан: 134,260 миллион теңге) сомасында 2-деңгейге жатқызылды. Есептеулер иерархиясының сипаттамасы 36-ескертуде ашып көрсетілген.

2024 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша, шығындар моделі бойынша активтерді көрсету кезінде танылған негізгі құралдар мен жабдықтардың баланстық құны 185,124 миллион теңгені (2023 ж. 31 желтоқсан: 107,033 миллион теңге) құрады.

15. Сатуға арналған активтер

Клиенттерге берілген кейбір қарыздар бойынша кейбір контрагенттердің дефолтқа ұшырауы салдарынан, Топ, қарыздар бойынша кепілдерді әділ құнымен сатуға арналған актив ретінде таныды. Кейіннен активтер оны сатуға жұмсалған шығындарды шегеріп ең төменгі әділ құны бойынша немесе ағымдағы құны бойынша бағалады, өйткені тиісті деңгейдегі басшылық активтерді сату және сатып алушыны белсенді іздестіру жоспарын қабылдады.

2024 ж. 18 сәуірде Банк сатып алушы Қырғыз Республикасы Ұлттық Банкінің келісімін алғаннан кейін «Халық Банк Қырғызстан» ААҚ-ның 100% акциясын сату жөніндегі мәмілені аяқтады. 2023 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша «Халық Банк Қырғызстан» ААҚ активтері сатуға арналған активтердің құрамында танылды.

**2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Сатуға арналған активтерге мыналар кіреді:

	2024 ж. 31 желтоқсан	2023 ж. 31 желтоқсан
Жылжымайтын мүлік объектілері	7,215	8,671
Жер учаскелері	1,583	12,578
Жылжымалы мүлік	35	51
«Халық Банк Қырғызстан» ААҚ-ның сатуға арналған активтері	-	90,242
Сатуға арналған активтердің жиыны	8,833	111,542
Сатуға арналған активтерге тікелей қатысты міндеттемелер	-	58,422

Пайда немесе залал туралы шоғырландырылған есепке енгізілген «Халық Банк Қырғызстан» ААҚ-ның шығу күніне дейінгі (2024 ж. 18 сәуір) жиынтық нәтижелері 447 миллион теңгені құрайды (2023 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл ішінде - 1,907 миллион теңге).

2024 ж. 18 сәуірдегі және 2023 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша «Халық Банк Қырғызстан» ААҚ-ның құнсыздануын шегергендегі активтердің және міндеттемелердің негізгі сыныптары мыналар болып табылады:

	2024 ж. 18 сәуір	2023 ж. 31 желтоқсан
Ақшалай қаражат және оның баламалары	49,222	27,446
Міндетті резервтер	4,785	2,897
Кредит мекемелеріндегі қаражат	113	71
Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтерді шегергендегі амортизацияланған құн бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар	9,884	5,756
Клиенттерге берілген қарыздар	37,238	41,585
Негізгі құралдар және материалдық емес активтер	5,461	5,263
Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтер	303	418
Басқа активтер	2,410	3,055
Құнсыздануды шегергендегі «Халық Банк Қырғызстан» ААҚ-ның сатуға арналған активтері	109,416	86,491
Клиенттердің қаражаты	74,431	52,866
Кредит мекемелерінің қаражаты	16,278	3,086
Резервтер	126	136
Кейінге қалдырылған салық міндеттемелері	426	447
Басқа міндеттемелер	2,067	1,887
«Халық Банк Қырғызстан» ААҚ-ның сатуға арналған активтерге тікелей қатысты міндеттемелері	93,328	58,422
«Халық Банк Қырғызстан» ААҚ-ның сатуға арналған таза активтері	16,088	28,096

«Халық Банк Қырғызстан» ААҚ-ны қайта жіктеу нәтижесінде Топ пайда немесе залал туралы шоғырландырылған есепте 2023 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл ішінде құнсызданудан болған залалды 3,751 миллион теңге сомасында мойындады. Еншілес компанияны сатудан түскен сыйақы сомасы 15,663 миллион теңгені құрайды.

2024 ж. қарашада Топ сатуға арналған активтеріне тәуелсіз бағалау жүргізді және нәтижелер бойынша пайда немесе залал туралы шоғырландырылған есепте «Сатуға арналған активтердің құнсыздануынан болған залал» құрамына енгізілген 60 миллион теңге мөлшеріндегі құнсызданудан болған залалды мойындады.

**2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Топтың сатуға арналған ұзақ мерзімді активтерінің әділ құнын тәуелсіз бағалаушылар анықтады. Ұзақ мерзімді активтердің әділ құнын бағалау үшін кіріс, салыстырмалы тәсіл және шығындар әдісі қолданылды. Жылжымайтын мүліктің әділ құнын бағалау үшін жылжымайтын мүліктің тиімді және ең тиімді пайдаланылуы оның ағымдағы пайдаланылуы болып табылады. Бір жыл ішінде бағалау әдістемесінде ешқандай өзгерістер болған жоқ.

Төменде Топтың сатуға арналған активтері туралы толық ақпарат және 2024 және 2023 жж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша әділ құнның иерархиясы туралы ақпарат көрсетілген:

	2-деңгей	3-деңгей	Жиыны
2024 ж. 31 желтоқсан			
Жылжымайтын мүлік объектілері	2,688	4,527	7,215
Жер учаскелері	-	1,583	1,583
Жылжымалы мүлік	-	35	35
2023 ж. 31 желтоқсан			
Жылжымайтын мүлік объектілері	2,703	5,968	8,671
Жер учаскелері	-	12,578	12,578
Жылжымалы мүлік	-	51	51
«Халық Банк Қырғызстан» ААҚ-ның сатуға арналған таза активтері	-	28,096	28,096

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

16. Сақтандыру активтері мен міндеттемелері

Сақтандыру өтелімінің қалған бөлігі бойынша міндеттемелер және есепті кезеңнің басында және соңында туындаған сақтандыру залалдары бойынша міндеттемелер:

	Сақтандыру өтелімінің қалған бөлігі бойынша міндеттемелер		Сыйлықақыларды бөлу әдісін пайдалану кезінде туындаған міндеттемелер		Жиыны
	Залал компонентін шегергенде	Залалдар компоненті	Болашақ ақша ағындарының ағымдағы құны	Қаржылық емес тәуекелге тәуекелді түзету	
Кезеңнің басындағы сақтандыру шарттары бойынша міндеттемелер	199,401	7,451	49,849	16,364	273,065
Кезеңнің басындағы сақтандыру шарттары бойынша активтер	10,289	-	-	-	10,289
2024 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жиыны	189,112	7,451	49,849	16,364	262,776
Сақтандыру бойынша түсім	(259,923)	-	-	-	(259,923)
Сақтандыру қызметтерінің шығыстары:					
Сақтандыру қызметтері бойынша туындаған талаптар және келтірілген өзге де шығыстар	-	-	70,821	(227)	70,594
Өткен кезеңдердің қызметтеріне қатысты өзгерістер	-	-	10,150	(1,367)	8,783
Ауыртпалықты шарттар топтары бойынша залалдар және осындай залалдарды қалпына келтіру	-	(377)	-	-	(377)
Аквизициялық ақша ағындарын амортизациялау	69,200	-	-	-	69,200
Міндеттемелерді бағалау кезінде ескерілген сақтандыру қызметтеріне жұмсалған шығыстардың жиыны	69,200	(377)	80,971	(1,594)	148,200
Сақтандыру қызметінің нәтижесі	(190,723)	(377)	80,971	(1,594)	(111,723)
Шығарылған сақтандыру шарттары бойынша қаржылық шығыстар немесе кірістер	20,602	495	9,295	(4,126)	26,266
Шетел валютасын қайта бағалаудан болған шығыстар/(кірістер)	5,269	(204)	-	-	5,065
Пайда мен залал құрамында танылған сомалардың жиыны	(164,852)	(86)	90,266	(5,720)	(80,392)
Басқа өзгерістер	(8,037)	-	8,037	-	-
Кезеңдегі ақшалай қаражаттың қозғалысы:					
Шығарылған сақтандыру шарттары бойынша алынған сыйлықақылар	394,396	-	-	-	394,396
Пайда болған сақтандыру залалдары бойынша төлемдер және шығарылған сақтандыру шарттары бойынша төленген сақтандыру қызметтері бойынша өзге де шығыстар	-	-	(84,304)	-	(84,304)
Аквизициялық ақша ағындары	(70,279)	-	-	-	(70,279)
Ақша ағындарының жиыны	324,117	-	(84,304)	-	239,813
Бір жылдағы резервтің өзгеруі	151,228	(86)	13,999	(5,720)	159,421
Кезеңнің соңындағы сақтандыру шарттары бойынша міндеттемелер	340,908	7,365	71,402	10,645	430,320
Кезеңнің соңындағы сақтандыру шарттары бойынша активтер	-	-	2,314	-	2,314
2024 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жиыны	340,908	7,365	69,088	10,645	428,006

**2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

	Сақтандыру өтелімінің қалған бөлігі бойынша міндеттемелер		Сыйлықақыларды бөлу әдісін пайдалану кезінде туындаған міндеттемелер		Жиыны
	Залал компонентін шегергенде	Залалдар компоненті	Болашақ ақша ағындарының ағымдағы құны	Қаржылық емес тәуекелге тәуекелді түзету	
Кезеңнің басындағы сақтандыру шарттары бойынша міндеттемелер	175,050	6,878	35,690	5,690	223,308
Кезеңнің басындағы сақтандыру шарттары бойынша активтер	4,094	-	-	-	4,094
2023 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жиыны	170,956	6,878	35,690	5,690	219,214
Сақтандыру бойынша түсім	(239,189)	-	-	-	(239,189)
Сақтандыру қызметтерінің шығыстары:					
Пайда болған сақтандыру залалдары және сақтандыру қызметтеріне жұмсалған өзге де шығыстар	-	(1,963)	63,214	17,791	79,042
Өткен кезеңдердің қызметтеріне қатысты өзгерістер	-	-	12,624	3,002	15,626
Ауыртпалықты шарттар топтары бойынша залалдар және осындай залалдарды қалпына келтіру	-	1,377	-	-	1,377
Аквизициялық ақша ағындарын амортизациялау	35,802	-	-	-	35,802
Міндеттемелерді бағалау кезінде ескерілген сақтандыру қызметтеріне жұмсалған шығыстардың жиыны	35,802	(586)	75,838	20,793	131,847
Сақтандыру қызметінің нәтижесі	(203,387)	(586)	75,838	20,793	(107,342)
Шығарылған сақтандыру шарттары бойынша қаржылық шығыстар немесе кірістер	3,465	1,159	376	36	5,036
Шетел валютасын қайта бағалаудан болған шығыстар	(1,407)	-	-	-	(1,407)
Пайда мен залал құрамында танылған сомалардың жиыны	(201,329)	573	76,214	20,829	(103,713)
Басқа өзгерістер	644	-	-	-	644
Кезеңдегі ақшалай қаражаттың қозғалысы:					
Шығарылған сақтандыру шарттары бойынша алынған сыйлықақылар	260,959	-	-	-	260,959
Пайда болған сақтандыру залалдары бойынша төлемдер және шығарылған сақтандыру шарттары бойынша төленген сақтандыру қызметтері бойынша өзге де шығыстар	-	-	(62,055)	(10,155)	(72,210)
Аквизициялық ақша ағындары	(42,118)	-	-	-	(42,118)
Ақша ағындарының жиыны	219,485	-	(62,055)	(10,155)	147,275
Бір жылдағы резервтің өзгеруі	(18,156)	573	14,159	10,674	43,562
Кезеңнің соңындағы сақтандыру шарттары бойынша міндеттемелер	199,401	7,451	49,849	16,364	273,065
Кезеңнің соңындағы сақтандыру шарттары бойынша активтер	10,289	-	-	-	10,289
2023 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жиыны	189,112	7,451	49,849	16,364	262,776

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Төмендегі кестеде әрбір қызмет сыныбы бойынша есепті кезеңнің соңындағы жағдай бойынша сақтандыру шарттары бойынша активтер мен міндеттемелер портфельдерінің баланстық сомалары көрсетілген:

[illegible]

	Жұмыс берушінің жауапкершілік аннуитеттері	Зейнетақы аннуитеттері	Өмірді мерзімді сақтандыру	Қысқа мерзімді шарттар	Медициналы қ сақтандыру	Көлік құралдары иелерінің жауапкершілігін міндетті сақтандыру	Автомобильтік және жауапкершілік мүлкікті сақтандыру	Басқа	Жиындығы
Шығарылған сақтандыру шарттары	-	-	-	(78)	(24)	-	(9,335)	(763)	(10,289)
Шығарылған сақтандыру шарттары бойынша	14,055	116,973	3,319	37,242	1,860	4,239	10,654	4,598	273,065
Негізгі	14,055	116,973	3,319	37,164	1,836	4,239	1,319	3,835	262,776

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Топ ақша ағындарын дисконттау үшін келесі кірістілік қисықтарын пайдаланды:

2024 ж. 31 желтоқсан	Валюта	Өмірді сақтандыру						Жалпы сақтандыру					
		1 жыл	5 жыл	10 жыл	20 жыл	30 жыл	1 жыл	5 жыл	10 жыл	20 жыл	30 жыл	1 жыл	5 жыл
Сақтандыру шарттары	KZT	13.6%	11.5%	11.3%	11.3%	11.3%	14.9%	11.9%	9.6%	-	-	-	-
	USD	4.6%	4.4%	4.4%	4.5%	4.2%	-	-	-	-	-	-	-
2023 ж. 31 желтоқсан	Валюта	1 жыл	5 жыл	10 жыл	20 жыл	30 жыл	1 жыл	5 жыл	10 жыл	20 жыл	30 жыл	1 жыл	5 жыл
	KZT	15.7%	12.6%	11.3%	10.9%	10.8%	16.4%	10.2%	10.2%	-	-	-	-
Сақтандыру шарттары	USD	4.8%	3.5%	3.4%	3.5%	3.2%	-	-	-	-	-	-	-

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Топтың сақтандыру тәуекелдерінің шоғырлануын талдау (қайта сақтандыруға дейін де, қайта сақтандырудан кейін де) бизнес класы бойынша және өңірлер бойынша мынадай кестелерде келтірілген.

	2024 ж. 31 желтоқсан			2023 ж. 31 желтоқсан		
	Шығарылған сақтандыру шарттары бойынша таза активтер мен міндеттемелер	Ұсталатын қайта сақтандыру шарттары бойынша таза активтер мен міндеттемелер	Нetto	Шығарылған сақтандыру шарттары бойынша таза активтер мен міндеттемелер	Ұсталатын қайта сақтандыру шарттары бойынша таза активтер мен міндеттемелер	Нetto
Жұмыс берушінің жауапкершілік аннуитеттері	28,742	-	28,742	14,055	-	14,055
Зейнетақы аннуитеттері	202,279	-	202,279	116,973	-	116,973
Жинақтаушы сақтандыру Өмірді мерзімді сақтандыру	34,388	-	34,388	70,594	-	70,594
Қысқа мерзімді шарттар	10,742	(7,967)	2,775	3,319	(4,616)	(1,297)
Медициналық сақтандыру	76,103	(6,621)	69,482	37,164	(6,500)	30,664
Көлік құралдары иелерінің жауапкершілігін міндетті сақтандыру	1,356	(73)	1,283	1,836	(36)	1,800
Мүлікті сақтандыру Автокөлікті және жауапкершілікті сақтандыру	12,979	-	12,979	4,239	-	4,239
Басқасы	35,487	(14,896)	20,591	1,319	(4,069)	(2,750)
	10,352	(92)	10,260	9,443	(108)	9,335
	15,578	(8,751)	6,827	3,835	(2,126)	1,709
Жиыны	428,006	(38,400)	389,606	262,776	(17,455)	245,321

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

	2024 ж. 31 желтоқсан		2023 ж. 31 желтоқсан	
	Шығарылған сақтандыру шарттары бойынша таза активтер мен міндеттемелер	Ұсталатын қайта сақтандыру шарттары бойынша таза активтер мен міндеттемелер	Шығарылған сақтандыру шарттары бойынша таза активтер мен міндеттемелер	Ұсталатын қайта сақтандыру шарттары бойынша таза активтер мен міндеттемелер
Аймақтар бойынша шоғырлану		Нетто		Нетто
Қазақстан	379,531	17,705	205,910	5,562
Елдер – ӘЫДҰ	214	8,938	(3,581)	(2,006)
Елдер – ӘЫДҰ емес	2,284	5,504	(5,772)	1,818
	382,029	32,147	196,557	5,374
		349,882		191,183

	2024 ж. 31 желтоқсан		2023 ж. 31 желтоқсан	
	Пайда болған залалдар бойынша қайта сақтандыру активтері	Нетто	Пайда болған залалдар бойынша қайта сақтандыру активтері	Нетто
Аймақтар бойынша шоғырлану				
Қазақстан	45,977	39,724	65,279	12,063
Елдер – ӘЫДҰ	-	-	394	10
Елдер – ӘЫДҰ емес	-	-	546	8
	45,977	39,724	66,219	12,081
		39,724		54,138

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Төмендегі кестеде талаптардың дисконтталмаған сомасының бұрынғы есептік бағалауларымен салыстырғанда нақты талаптар келтірілген. Топ есепті кезеңнен 10 жыл бұрын туындаған талаптардың жалпы және таза сомасы туралы ақпаратты ашады. Топ пайда болған талаптар бойынша кестеде ұсынылған міндеттемелерді сақтандыру шарттары топтарының құнының жиынтық шамасымен салыстырып тексеруді жүргізеді.

	2015 ж.	2016 ж.	2017 ж.	2018 ж.	2019 ж.	2020 ж.	2021 ж.	2022 ж.	2023 ж.	2024 ж.	Жиыны
Талаптардың дисконтталмаған жалпы сомаларының есептік бағалаулары											
Сақтандыру жағдайы болған жылдың соңында	2,319	3,167	9,188	30,664	7,354	11,023	17,952	18,538	25,870	36,620	-
Бір жылдан кейін	2,727	2,510	5,026	6,994	5,533	6,560	10,712	15,068	20,690	-	-
Екі жылдан кейін	2,376	3,335	6,142	6,246	5,319	5,690	10,080	12,912	-	-	-
Үш жылдан кейін	2,366	3,701	6,538	5,296	4,763	3,392	7,202	-	-	-	-
Төрт жылдан кейін	2,504	3,559	4,425	5,003	3,386	3,747	-	-	-	-	-
Бес жылдан кейін	2,424	3,653	4,165	3,842	3,952	-	-	-	-	-	-
Алты жылдан кейін	2,637	3,491	3,433	4,409	-	-	-	-	-	-	-
Жеті жылдан кейін	2,520	2,961	4,786	-	-	-	-	-	-	-	-
Сегіз жылдан кейін	2,301	3,209	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Тоғыз жылдан кейін	2,326	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Төленген талаптардың кумулятивтік жалпы сомасы	(1,926)	(2,370)	(845)	89,374	3,258	2,270	8,000	10,405	8,720	(10,817)	106,070
2015 жылдан 2024 жылға дейінгі сақтандыру жағдайы кезеңіндегі міндеттемелердің жалпы сомасы	400	839	3,941	93,783	7,210	6,017	15,202	23,317	29,410	25,803	205,924
Сақтандыру жағдайының алдындағы жылдардағы міндеттемелердің жалпы сомасы	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	31,154
Дисконттау әсері	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2,209
Қаржылық емес тәуекелге тәуекелді түзетудің әсері	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5,485
Туындаған талаптар бойынша міндеттемелердің жалпы сомасы	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	68,246

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Талаптардың таза сомасы

	2015 ж.	2016 ж.	2017 ж.	2018 ж.	2019 ж.	2020 ж.	2021 ж.	2022 ж.	2023 ж.	2024 ж.	Жиыны
Талаптардың дисконтталмаған жалпы сомаларының есептік бағалаулары											
Сақтандыру жағдайы болған жылдың соңында	1,847	1,721	4,012	4,997	5,690	7,056	9,972	16,413	23,639	35,070	-
Бір жылдан кейін	1,570	2,191	3,321	4,439	4,673	5,005	8,842	14,107	19,222	-	-
Екі жылдан кейін	1,384	2,412	3,710	4,232	4,807	5,316	8,594	12,511	-	-	-
Үш жылдан кейін	1,497	2,734	2,909	3,939	4,428	3,100	6,390	-	-	-	-
Төрт жылдан кейін	1,629	2,595	3,055	4,076	3,067	3,886	-	-	-	-	-
Бес жылдан кейін	1,566	2,665	3,205	3,036	3,655	-	-	-	-	-	-
Алты жылдан кейін	1,824	2,789	2,580	3,455	-	-	-	-	-	-	-
Жеті жылдан кейін	1,699	2,344	3,546	-	-	-	-	-	-	-	-
Сегіз жылдан кейін	1,546	2,511	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Тоғыз жылдан кейін	1,544	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Төленген талаптардың кумулятивтік жалпы сомасы	(1,207)	(1,853)	(446)	367	330	1,456	2,804	7,799	5,263	(10,796)	3,715
2015 жылдан 2024 жылға дейінгі сақтандыру жағдайы кезеңіндегі міндеттемелердің жалпы сомасы	337	657	3,099	3,822	3,985	5,342	9,194	20,310	24,485	24,274	95,506
Сақтандыру жағдайының алдындағы жылдардағы міндеттемелердің жалпы сомасы	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	24,843
Дисконттау әсері	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4,399
Қаржылық емес тәуекелге тәуекелді түзетудің әсері	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4,593
Туындаған талаптар бойынша міндеттемелердің жалпы сомасы	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	64,671

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Шығарылған сақтандыру шарттарының және міндеттемелерді білдіретін ұсталатын қайта сақтандыру шарттарының портфельдері үшін өтеу мерзімдерін талдау

Ақпаратты ашуға арналған төмендегі ескертулерде ХҚЕС (IFRS) 7 сәйкес талап етілетін толық ақпарат енгізілмеген. ХҚЕС (IFRS) 17 сәйкес талап етілетін ақпаратты ашу ерекшелігін жақсы түсіну үшін қаржы құралдарына қатысты ХҚЕС (IFRS) 7 талап ететін кейбір ашулар енгізілді. ХҚЕС (IFRS) 17: 132(b) ұйымдарға а) шартта көзделген қалған дисконтталмаған таза ақша ағындарының пайда болуының есептік мерзімдері бойынша; немесе б) болашақ ақша ағындарының келтірілген құнының есептік бағалау мерзімдері бойынша өтеу мерзімін талдауды ұсыну нысанын таңдау мүмкіндігін береді.

Келесі кестеде маңызды ұзақ мерзімді компоненті бар сақтандыру өнімдері туралы ақпарат ашылады.

2024 ж. 31 желтоқсан	Баланстық құны	1 жылдан аз	1-5 жыл	5-10 жыл	10-20 жыл	20 жылдан астам
Зейнетақы аннуитеттері	164,405	19,886	118,600	11,531	10,189	4,199
Халық-Қазына	17,715	830	14,471	1,796	618	-
Жиыны	182,120	20,716	133,071	13,327	10,807	4,199

2023 ж. 31 желтоқсан	Баланстық құны	1 жылдан аз	1-5 жыл	5-10 жыл	10-20 жыл	20 жылдан астам
Зейнетақы аннуитеттері	51,310	30,949	9,645	5,257	3,836	1,624
Халық-Қазына	15,112	3,712	9,859	662	880	-
Жиыны	66,422	34,661	19,504	5,919	4,716	1,624

17. Өзге активтер

Өзге активтерге мыналар кіреді:

	2024 ж. 31 желтоқсан	2023 ж. 31 желтоқсан
Өзге қаржы активтері:		
Банк қызметі бойынша дебиторлар	78,456	75,693
Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек	26,852	17,273
Банктік емес қызмет бойынша дебиторлар	10,877	13,115
Есептелген комиссиялық кірістер	7,819	7,207
Басқасы	115	134
	124,119	113,422
Минус - Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резерв	(36,242)	(31,656)
	87,877	81,766
Өзге қаржылық емес активтер:		
Қауымдастырылған ұйымдарға инвестициялар	59,227	51,464
Негізгі құралдар үшін алдын ала төлем	18,336	8,042
Табыс салығын қоспағанда, алдын ала төленген салықтар	9,767	9,204
Тауарлық-материалдық қорлар	5,634	7,725
Басқа инвестициялар	4,826	3,874
Инвестициялық мүлік үшін алдын ала төлем	3,863	2,737
Гудвил	3,055	3,055
Қымбат бағалы металдар	1,431	2,253
Басқасы	3,167	3,542
	109,306	91,896
	197,183	173,662

**2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

2024 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қауымдастырылған ұйымдарға инвестициялар «Altyn Bank» АҚ (China CITIC Bank Corporation Ltd.ЕБ) 59,092 миллион теңге мөлшерінде және Open Travel Networks Ltd 135 миллион теңге мөлшерінде инвестицияларын қамтиды (2023 ж. 31 желтоқсан – сәйкесінше 51,195 миллион теңге және 269 миллион теңге).

Қаржылық жалдау шарттары бойынша дебиторлық берешекке мыналар жатады:

	2024 31 желтоқсан	2023 31 желтоқсан
Қаржылық жалдау шарттары бойынша дебиторлық берешек сомалары:		
1-жыл	9,091	6,063
2-жыл	8,554	4,967
3-жыл	10,631	4,212
4-жыл	2,931	3,395
5-жыл	2,306	2,527
Әрі қарай	6,449	6,542
Дисконтталмаған лизингтік төлемдер	39,962	27,706
Минус: еңбексіз табылған қаржылық табыс	(13,110)	(10,433)
Лизингтік төлемдер бойынша дебиторлық берешектің ағымдағы құны	26,852	17,273
Құнсыздануға арналған резерв	(1,418)	(1,024)
Таза лизингтік инвестициялар	25,434	16,249
Таза жалдау инвестициялары келесідей талданады:		
12 айдан кейін қалпына келеді	6,487	4,029
12 ай ішінде қалпына келеді	18,947	12,220
Лизингке таза инвестициялар	25,434	16,249

Төменде жыл басындағы және соңындағы басқа қаржы активтерінің жалпы баланстық құнын салыстыру берілген:

	2024 ж. 31 желтоқсан			
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
Жыл басына	23,445	34	89,943	113,422
2-кезеңге аудару	-	62	(62)	-
3-кезеңге аудару	39	-	(39)	-
Тәуекел параметрлеріндегі өзгерістер*	7,443	1,002	3,874	12,319
Есептен шығару	-	-	(2,179)	(2,179)
Шетел валютасын қайта бағалаудан болған айырмашылық және өзге де түзетулер	80	-	477	557
Жыл соңына	31,007	1,098	92,014	124,119

	2023 ж. 31 желтоқсан			
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
Жыл басына	44,761	572	66,295	111,628
1-кезеңге аудару	2,194	-	(2,194)	-
2-кезеңге аудару	-	561	(561)	-
3-кезеңге аудару	(3,222)	(7)	3,229	-
Тәуекел параметрлеріндегі өзгерістер*	(19,736)	(1,092)	26,874	6,046
Есептен шығару	-	-	(3,662)	(3,662)
Шетел валютасын қайта бағалаудан болған айырмашылық және өзге де түзетулер	(552)	-	(38)	(590)
Жыл соңына	23,445	34	89,943	113,422

**2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Өзге активтер бойынша күтілетін кредиттік залалдар бойынша жинақталған резервтердегі қозғалыс мынадай түрде көрсетілген:

2024 ж. 31 желтоқсан				
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
Жыл басына	(584)	(6)	(31,066)	(31,656)
2-кезеңге аудару	-	(163)	163	-
3-кезеңге аудару	57	-	(57)	-
Тәуекел параметрлеріндегі өзгерістер*	(627)	(846)	(5,173)	(6,646)
Бұрын құрылған провизияларды қалпына келтіру	-	-	(1,053)	(1,053)
Есептен шығару	-	-	2,185	2,185
Шетел валютасын қайта бағалаудан болған айырмашылық және өзге де түзетулер	(8)	11	925	928
Жыл соңына	(1,162)	(1,004)	(34,076)	(36,242)

2023 ж. 31 желтоқсан				
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
Жыл басына	(1,043)	(580)	(31,819)	(33,442)
1-кезеңге аудару	(8)	-	8	-
2-кезеңге аудару	-	(560)	560	-
3-кезеңге аудару	36	20	(56)	-
Тәуекел параметрлеріндегі өзгерістер*	394	1,114	(1,688)	(180)
Бұрын есептен шығарылған активтер бойынша резервтерді қалпына келтіру	-	-	(160)	(160)
Есептен шығару	-	-	547	547
Шетел валютасын қайта бағалаудан болған айырмашылық және өзге де түзетулер	37	-	1,542	1,579
Жыл соңына	(584)	(6)	(31,066)	(31,656)

* Пайда немесе залал туралы шоғырландырылған есептегі «Кредиттік залалдар бойынша шығыстар» бабы мынадай баптардан тұрады: «Тәуекел параметрлеріндегі өзгерістер», «Жаңадан берілген немесе сатып алынған қаржы активтері» және «Қаржы активтерін тануды тоқтату».

18. Клиенттер қаражаты

Клиенттердің қаражаты мыналардан құралады:

	2024 ж. 31 желтоқсан	2023 ж. 31 желтоқсан
Амортизацияланған құны бойынша көрсетілгені:		
Мерзімді салымдар:		
Жеке тұлғалар	6,063,129	4,808,592
Заңды тұлғалар	3,811,441	3,338,099
	9,874,570	8,146,691
Ағымдағы шоттар:		
Заңды тұлғалар	1,978,239	1,762,760
Жеке тұлғалар	1,137,234	1,020,053
	3,115,473	2,782,813
Клиенттер қаражатының жиыны	12,990,043	10,929,504

**2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

2024 ж. 31 желтоқсанына Топтың байланысқан клиенттерінің ең ірі он тобы жалпы клиенттер қаражатының 8%-ын құрады (2023 ж. 31 желтоқсанында – 11%), байланысқан клиенттердің әр тобы топ ішінде өзара байланысты клиенттерді білдіреді.

2024 ж. 31 желтоқсанына клиенттердің қаражатына 186,619 миллион теңге сомаға кепілмен қамтамасыз ету кіреді (2023 ж. 31 желтоқсан – 171,838 миллион теңге).

Басшылықтың пікірінше, қаражатты шешіп алған жағдайда, төлемдерді қамтамасыз ету мақсатында өзінің өтімді активтерін өткізу үшін Топ алдын ала тиісті хабарлама алады.

Клиенттердің қаражатына секторлар бойынша жасалған талдау былайша берілген:

	2024 ж. 31 желтоқсан	2023 ж. % 31 желтоқсан	%
Жеке тұлғалар және кәсіпкерлер	7,200,363	55%	5,828,645 54%
Көтерме сауда	1,020,073	8%	842,830 8%
Өзге тұтынушылық қызметтер	825,805	6%	679,724 6%
Мұнай және газ	588,046	5%	454,390 4%
Құрылыс	544,728	4%	557,885 5%
Тасымалдау	422,244	3%	404,404 4%
Қаржы секторы	418,183	3%	457,576 4%
Металлургия	387,855	3%	357,750 3%
Денсаулық сақтау және әлеуметтік қызметтер	295,352	2%	262,791 2%
Энергетика	232,073	2%	106,071 1%
Білім беру	191,908	1%	161,137 1%
Үкімет және мемлекет бақылайтын компаниялар	131,667	1%	103,978 1%
Байланыс	106,650	1%	131,413 1%
Сақтандыру және зейнетақы қорларының қызметі	18,799	1%	97,300 1%
Басқасы	606,297	5%	483,610 5%
	12,990,043	100%	10,929,504 100%

19. Кредит мекемелерінің қаражаты

Кредит мекемелерінің қаражаты мыналардан құралады:

	2024 ж. 31 желтоқсан	2023 ж. 31 желтоқсан
Амортизацияланған құны бойынша көрсетілгені:		
ЭБДҰ-ға мүше елдердің банктерінің қарыздары мен салымдары	332,386	143,511
Корреспонденттік шоттар	136,803	60,205
«Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ қарыздары	91,839	84,991
«Қазақстан Даму Банкі» АҚ қарыздары	80,605	80,873
«Аграрлық кредиттік корпорация» АҚ қарыздары	65,378	27,923
Қазақстандық банктердің қарыздары мен салымдары (РЕПО келісімдері бойынша қарыздарды қосқанда)	47,683	285,349
ЭБДҰ-ға мүше емес елдердің банктерінің қарыздары мен салымдары	28,740	64,404
«Өнеркәсіпті дамыту қоры» АҚ қарыздары	26,497	22,637
«Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің ұлттық төлем корпорациясы» АҚ салымдары	4,138	6,890
Басқа қаржы мекемелерінің қарыздары	-	1,528
	814,069	778,311

**2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

2024 ж. 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Топ тиісінше 2027 ж. 16 қыркүйегінде және 2025 ж. 16 қыркүйегінде өтеу мерзімі бар 200 миллион АҚШ доллары және 100 миллион АҚШ доллары көлеміндегі екі транштан тұратын синдикатталған қарыз жинады.

2024 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша «ДАМУ» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ-ның (бұдан әрі - «ДАМУ») қарыздарына мерзімінен бұрын өтеу мүмкіндігімен, 2025-2035 жж. өтеу мерзімімен жылдығы 1.0%-4.5% мөлшерлеме бойынша 84,406 миллион теңге (2023 ж. 31 желтоқсан – 82,905 миллион теңге) мөлшеріндегі ұзақ мерзімді қарыз кіреді. Қарыздар белгілі бір салалардағы шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерін (бұдан әрі - «ШОБ») қаржыландырудың мемлекеттік бағдарламасына (бұдан әрі - «Бағдарлама») сәйкес алынды. ДАМУ мен Топ арасындағы қарыз шарттарына сай, Топ 10 жылдан аспайтын өтеу мерзімімен 5.0% мөлшерлеме бойынша Бағдарламаға қатысуға құқығы бар ШОБ қарыз алушыларына кредиттер беру үшін жауапты.

2024 ж. Топ 2031 ж. дейінгі өтеу мерзімімен әйелдер кәсіпкерлігін қаржыландыру үшін 5,500 миллион теңге мөлшерінде кредит желісін беру үшін ДАМУ-мен келісім жасасты, кредиттік келісімнің талаптарына сәйкес жеткілікті қамтамасыз етуді алған жағдайда қарыздар 12.5% мөлшерлемесмен беріледі.

2024 ж. Топ 2028 ж. дейін өтеу мерзімімен шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерінің лизингтік мәмілелерін қаржыландыру үшін 1,315 миллион теңге (2024 ж. 31 желтоқсан – 1,665 миллион теңге) мөлшерінде кредит желісін беруге келісім жасасты, кредиттік келісімнің талаптарына сәйкес жеткілікті қамтамасыз етуді алған жағдайда қарыздар 13% мөлшерлемесмен беріледі. 2024 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша «Қазақстанның Даму Банкі» АҚ-ның (бұдан әрі - «ҚДБ») қарыздарына 2029-2037 жж. өтеу мерзімімен жылдығы 2.0% мөлшерлеме бойынша 36,982 миллион теңге (2023 ж. 31 желтоқсан – 36,844 миллион теңге) мөлшеріндегі ұзақ мерзімді қарыздар кіреді, қарыздар өңдеу өнеркәсібінде әрекет ететін ірі кәсіпкерлік субъектілерін кейінгі кредиттеу үшін пайдаланылуы тиіс; сондай-ақ Топтың бөлшек сауда клиенттерінің автокөліктер сатып алуын қаржыландыру үшін 2035 ж. өтеу мерзімімен жылдығы 1.0% мөлшерлеме бойынша 43,624 миллион теңге (2023 ж. 31 желтоқсан – 43,796 миллион теңге) мөлшеріндегі ұзақ мерзімді қарыздар кіреді. ҚДБ мен Топ арасындағы қарыз шартына сай, Топ 10 жылдан аспайтын өтеу мерзімімен 6.0% мөлшерлеме бойынша Бағдарламаға қатысуға құқығы бар корпоративтік кәсіпкерліктің қарыз алушыларына, сондай-ақ 5 жылдан аспайтын өтеу мерзімімен 4.0% мөлшерлемесмен бөлшек бизнестің қарыз алушыларына кредиттер беру үшін жауапты.

2024 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша «Аграрлық кредиттік корпорация» АҚ-дан «Кең Дала» жыл сайынғы бағдарламасы бойынша қарыздар 2026 ж. 10 наурызда өтеу мерзімімен жылдық 1.5% мөлшерлемесімен 65,315 миллион теңге (2023 ж. 31 желтоқсан – 27,775 миллион теңге) мөлшерінде қысқа мерзімді қарыздарды қамтыды. Қарыздар агроөнеркәсіптік кешен (бұдан әрі - «АӨК») субъектілеріне 2025 ж. 1 қарашаға дейін кредит беру мерзімімен түпкілікті қарыз алушыға жылдық 4%-5%-ға дейінгі сыйақы мөлшерлемесімен көктемгі егіс және егін жинау жұмыстарын жүргізу үшін кейіннен кредит беру үшін пайдаланылуға тиіс. «Аграрлық кредиттік корпорация» АҚ мен Топ арасындағы кредиттік шарттарға сәйкес кредиттер көктемгі егіс және егін жинау жұмыстарына айналым қаражатын толықтыру үшін беріледі.

**2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

2024 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша «Өнеркәсіпті дамыту қоры» АҚ (бұдан әрі - «ӨДҚ») қарыздары Топтың бөлшек клиенттерінің отандық өндірістегі автомашиналарды сатып алуын қаржыландыру үшін 2030 ж. өтеу мерзімімен жылдық 1.0% мөлшерлеменен 15,531 миллион теңге (2023 ж. 31 желтоқсан – 22,500 миллион теңге) мөлшерінде ұзақ мерзімді қарыздарды қамтыды. ӨДҚ мен Топ арасындағы қарыз шарттарына сәйкес, Топ өтеу мерзімі 7 жылдан аспайтын 4.0% мөлшерлеменен бөлшек бизнес қарыз алушыларына кредиттер беруге жауапты. 2024 ж. 23 сәуірде ӨДҚ мен Топ арасында №4 қосымша келісім жасалды, оған сәйкес револьверлік тетік бойынша екінші деңгейдегі банктердің түпкілікті қарыз алушыларды қаржыландыруын тоқтату және қарыз мерзімін 2030 ж. 31 шілдеге дейін қысқарту бөлігінде талаптар өзгерді.

Топ басшылығы басқа осындай ұқсас қаржы құралдары жоқ деп есептейді және өзінің ерекшелігіне байланысты ДАМУ, ҚДҚ, «Аграрлық кредиттік корпорация» АҚ және ҚДБ-дан берілген кредиттер АӨК және ШОБ субъектілерін кредиттеу нарығында жекелеген сегменттер болып табылады. Нәтижесінде ДАМУ, ҚДҚ, «Аграрлық кредиттік корпорация» АҚ және ҚДБ-дан қарыздар реттелген операция шеңберінде алынды және сол сияқты клиенттерге берілген ақшалай өтем ретінде айқындалған тану күніне әділ құн бойынша көрсетілді.

Бұдан әрі кредит мекемелері қаражатының пайыздық мөлшерлемелері мен өтеу мерзімдері көрсетілген:

	2024 ж. 31 желтоқсан		2023 ж. 31 желтоқсан	
	Пайыздық мөлшерлеме, %	Өтеу мерзімі, жыл	Пайыздық мөлшерлеме, %	Өтеу мерзімі, жыл
ЭЫДҰ-ға мүше елдердің банктерінің қарыздары мен салымдары	5.0%-17.0%	2025-2029	6.0%-6.8%	2024-2025
«Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ-ның қарыздары	1.0%-13.0%	2025-2035	1.0%-13.0%	2024-2035
«Қазақстанның Даму Банкі» АҚ-ның қарыздары	1.0%-2.0%	2029-2037	1.0%-2.0%	2029-2037
«Аграрлық кредиттік корпорация» АҚ-ның қарыздары	1.5%	2025-2026	1.5%-5.0%	2024-2025
Қазақстандық банктердің қарыздары мен салымдары (РЕПО келісімдері бойынша қарыздарды қосқанда)	8.0%-15.1%	2025-2029	4.0%-17.0%	2024-2026
ЭЫДҰ-ға мүше емес елдердің банктерінің қарыздары мен салымдары	1.2%-8.0%	2025	3.0%-25.0%	2024-2027
«Өнеркәсіпті дамыту қоры» АҚ-ның қарыздары	1.0%-17.0%	2029-2030	1.0%	2052
«Қазақстан Республикасы Ұлттық Банктің ұлттық төлем корпорациясы» АҚ-ның салымдары	13.8%	2025	14.8%	2024
Басқа қаржы мекемелерінің қарыздары	-	-	15.0%	2024

**2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша кепілге берілген активтердің әділ құны (7, 9 және 10-ескертулер) және қазақстандық банктердің қарыздары мен салымдарына қосылған қарыздардың баланстық құны мынадай түрде берілген:

	2024 ж. 31 желтоқсан		2023 ж. 31 желтоқсан	
	Кепілдің әділ құны	Қарыздың баланстық құны	Кепілдің әділ құны	Қарыздың баланстық құны
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері	196,881	159,045	188,100	147,042
Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтерді шегергендегі амортизацияланған құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар	37,607	37,581	269,231	268,663
Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері	7,554	7,666	12,110	12,098
	242,042	204,292	469,441	427,803

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша танылуы толығымен тоқтатылмаған, берілген қаржы активтері туралы ақпарат төменде көрсетілген.

Топ, РЕПО келісімдері бойынша қарыздарды Топтың операциялық қызметінің шеңберінде төлемдердің ағымын теңгемен қамтамасыз ету ретінде пайдаланады. Топ қысқамерзімді өтімділікті тарту құралының осы түрін үнемі қолданады және қаржыны қажеттілік туындаған жағдайда, РЕПО келісімдері бойынша қарыздар арқылы тартуды жалғастыруды жоспарлайды.

Топ мынадай қорытындыға келді, ол өзіне кредиттік тәуекелдерді, нарықтық тәуекелдерді қосатын сондай бағалы қағаздармен байланысты барлық тәуекелдер мен пайдаларды өзінде сақтайды, сондықтан оларды тануды тоқтатпайды. Бұдан өзге, Топ қамтамасыз ету ретінде алынған ақшалай қаражатқа қатысты қаржы міндеттемелерін таниды.

	Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтерді шегергендегі амортизацияланған құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар (10-ескерту)	Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері (7-ескерту)	Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері (9-ескерту)
2024 ж. 31 желтоқсан:			
Берілген активтердің әділ құны	37,607	7,554	196,881
Тиісті міндеттемелердің баланстық құны	37,581	7,666	159,045
2023 ж. 31 желтоқсан:			
Берілген активтердің әділ құны	269,231	12,110	188,100
Тиісті міндеттемелердің баланстық құны	268,663	12,098	147,042

Топтың кейбір қаржылық келісімдерінде Топтың өз активтеріне ауыртпалық салу мүмкіндігін шектейтін ережелер бар. Егер Топ аталған ережелер бойынша міндеттемелерді орындамаса, бұл жағдай төлем мерзімін қиыспалы түрде қысқартуға және Топтың өзге қаржылық келісімдерінің талаптары бойынша төлемеулер тізбегіне әкеп соғуы мүмкін.

**2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Басшылықтың пікірінше, 2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Топ ковенанттарды орындады.

20. Шығарылған борыштық бағалы қағаздар

Шығарылған борыштық бағалы қағаздар мыналардан құралды:

	2024 ж. 31 желтоқсан	2023 ж. 31 желтоқсан
Амортизацияланған құны бойынша көрсетілгені:		
Шығарылған реттелген борыштық бағалы қағаздар:		
Теңгемен көрсетілген, тіркелімді мөлшерлемесі бар облигациялар	98,747	94,246
Шығарылған реттелген борыштық бағалы қағаздардың жиыны	98,747	94,246
Шығарылған реттелмеген борыштық бағалы қағаздар:		
Теңгемен көрсетілген облигациялар	296,178	234,344
АҚШ долларымен көрсетілген облигациялар	484,287	324,803
Шығарылған реттелмеген борыштық бағалы қағаздардың жиыны	780,465	559,147
Шығарылған борыштық бағалы қағаздардың жиыны	879,212	653,393

2023 ж. 6 ақпанда Топ 2022 ж. 1 маусымда шығарылған 2.5% купондық мөлшерлемесімен 100 миллион АҚШ доллары көлеміндегі АІХ-те листингтелген облигацияларды кері сатып алды.

2023 ж. 17 мамырда Топ 3.5% купондық мөлшерлемесімен жалпы сомасы 200 миллион АҚШ долларын құрайтын АІХ-те листингтелген облигацияларын шығарды, 2024 ж. 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша оның 190 миллион АҚШ доллары орналастырылды.

2023 ж. 29 мамырда Топ 3.5% купондық мөлшерлемесімен жалпы сомасы 300 миллион АҚШ долларын құрайтын АІХ-те листингтелген облигацияларын шығарды, 2024 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша оның 298 миллион АҚШ доллары орналастырылды.

2023 ж. 3 шілдесінде Топ 3.5% купондық мөлшерлемесімен жалпы сомасы 500 миллион АҚШ долларын құрайтын АІХ-те листингтелген облигацияларын шығарды, 2024 ж. 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша оның 423.5 миллион АҚШ доллары орналастырылды.

2024 ж. 4 маусымда Топ ҚББ-да листингтен өткен, құбылмалы сыйақы мөлшерлемесімен жалпы сомасы 290,000 миллион теңгеге облигациялар шығаруды жүзеге асырды, 2024 ж. 25 шілдеде бірінші купон кезеңінде жылдық 12.8% купон мөлшерлемесімен 39,135 миллион теңге, 2024 ж. 20 желтоқсанда - 100,828 миллион теңге және 2024 ж. 24 желтоқсанда – 207 миллион теңге орналастырылды. 2024 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 140,169 миллион теңге орналастырылды.

2024 ж. 17 қазанда Топ ҚББ-да листингтен өткен, құбылмалы сыйақы мөлшерлемесімен жалпы сомасы 20,000 миллион теңгеге «жасыл» облигациялар шығаруды жүзеге асырды, 2024 ж. 3 желтоқсанда TONIA Compounded купон мөлшерлемесімен және жылдық 1.3% маржамен 20,000 миллион теңге орналастырылды. 2024 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 20,000 миллион теңге орналастырылды.

**2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Осы шығарылған борыштық бағалы қағаздардың купондық мөлшерлемелері мен өтеу мерзімдері былайша берілген:

	2024 ж. 31 желтоқсан		2023 ж. 31 желтоқсан	
	Купондық мөлшерлеме, %	Өтеу мерзімі, жыл	Купондық мөлшерлеме, %	Өтеу мерзімі, жыл
Шығарылған реттелген борыштық бағалы қағаздар:				
Теңгемен көрсетілген, тіркелген мөлшерлемесі бар облигациялар	9.5%	2025	9.5%	2025
Шығарылған реттелмеген борыштық бағалы қағаздар:				
Теңгемен көрсетілген облигациялар	7.5%-12.8%	2025-2031	7.5%	2024-2025
АҚШ долларымен көрсетілген облигациялар	3.5%-4.0%	2025	3.5%-4.0%	2025

2024 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша шығарылған борыштық бағалы қағаздар бойынша есептелген пайыздар сомасы 18,209 миллион теңгені (2023 ж. 31 желтоқсанда – 9,003 миллион теңге) құрады.

Реттелген борыштық бағалы қағаздар Топтың қамтамасыз етілмеген міндеттемелері болып табылады және Топтың ағымдағы әрі болашақтағы барлық басымдықты берешектерінің төлеміне қатысты реттелген болып саналады. Шығарылған борыштық бағалы қағаздар бойынша купондық төлемдер жарты жылдық және жылдық негізде төленеді.

Қаржылық қызметпен шартталған міндеттемелердің қозғалысы

Төмендегі кестеде ақша ағындарымен шартталған өзгерістерді, сондай-ақ ақша ағындарымен байланысты емес өзгерістерді қосқанда, қаржылық қызмет нәтижесіндегі міндеттемелердің өзгерістері ұсынылған. Қаржылық қызметпен шартталған міндеттемелер, бұл олардың ақша ағындары ақшалай қаражаттың қозғалысы туралы шоғырландырылған есепте болған немесе алдағы уақыттағы ақша ағыны қаржылық қызметтің ақша ағыны ретінде жіктелетін міндеттемелер.

	Ақшалай өзгерістер			Ақшасыз өзгерістер		
	2024 ж. 1 қаңтар	Борыштық бағалы қағаздар шығару	Борыштық бағалы қағаздарды өтеу және сатып алу	Бағамдағы айырма	Амортизация ланған құнның өзгеруі	2024 ж. 31 желтоқсан
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	653,393	294,736	(136,155)	58,794	8,444	879,212

	Ақшалай өзгерістер			Ақшасыз өзгерістер		
	2023 ж. 1 қаңтар	Борыштық бағалы қағаздар шығару	Борыштық бағалы қағаздарды өтеу және сатып алу	Бағамдағы айырма	Амортизация ланған құнның өзгеруі	2023 ж. 31 желтоқсан
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	462,817	325,696	(140,705)	(2,157)	7,742	653,393

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

21. Салық салу

Банк пен оның еншілес кәсіпорындарына Топ өз қызметін атқаратын елдің салық заңнамасына сәйкес салық салынуға жатады.

Табыс салығы бойынша шығыстар мыналардан құралады:

	2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл	2023 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл
Салық бойынша ағымдағы шығыстар	223,498	136,577
Кейінге қалдырылған салық бойынша үнем	(42,596)	(15,239)
Табыс салығы бойынша шығыс	180,902	121,338

Кейінге қалдырылған салық бойынша үнем мынадай мезгілдік айырмалармен байланысты:

	2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл	2023 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын туынды құралдардың және қаржы активтерінің әділ құны	(154)	2,871
Негізгі құралдар, есептелген амортизация	315	687
Клиенттерге берілген қарыздар, күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтер	1,657	157
Қаржы құралдары бойынша кейінге қалдырылған салық (активтері)/міндеттемелері	(26,535)	4,982
«Проблемалық кредиттер қоры» АҚ салымдары бойынша кейінге қалдырылған салық активтері	(16,421)	(22,299)
Басқасы	(1,458)	(1,637)
Пайда немесе залал құрамында танылған, кейінге қалдырылған салық бойынша үнем	(42,596)	(15,239)

Қазақстандық заңды тұлғалар үшін 2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанында аяқталған жылдар ішінде табыс салығының мөлшерлемесі 20% құрады. Мемлекеттік бағалы қағаздар мен кейбір бағалы қағаздар бойынша түскен кіріске табыс салығы салынбайды.

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Грузия мен Өзбекстан Республикасында табыс салығының мөлшерлемесі 20% құрайды.

**2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Табыс салығының тиімді мөлшерлемесі табыс салығының нормативтік мөлшерлемесінен өзгеше болады. Төменде 20% нормативтік мөлшерлемеге сәйкес есептелген табыс салығына жұмсалған залалды нақты табыс салығының залалдарымен сәйкестендіру есебі берілген:

	2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл	2023 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл
Салық салынғанға дейінгі пайда	1,101,893	814,774
Табыс салығының нормативтік мөлшерлемесі	20%	20%
Нормативтік мөлшерлеме бойынша табыс салығы бойынша шығыстар	220,379	162,955
Мемлекеттік бағалы қағаздар және өзге де бағалы қағаздар мен туынды құралдар бойынша салық салынбайтын табыс	(55,460)	(42,221)
Салымдарды өзгертуден болған салықтық тиімділігі	13,223	-
Шегерімге жатқызылмайтын шығыстар:		
- өзге провизиялар	3,583	1,732
- жалпы және әкімшілік шығыстар	889	449
Басқасы	(1,712)	(1,577)
Табыс салығы бойынша шығыс	180,902	121,338

Кейінге қалдырылған салық активтері мен міндеттемелерге мыналар жатады:

	2024 ж. 31 желтоқсан	2023 ж. 31 желтоқсан
Шегерілетін мезгілдік айырманың салықтық тиімділігі:		
Есептелген сыйлықақылар	8,359	6,387
Туынды қаржы құралдарының әділ құны	907	871
Есептелген демалыс залалдары	881	860
Еншілес ұйымдардың шығуы	-	447
Басқасы	57	32
Кейінге қалдырылған салық активі	10,204	8,597
Салық салынатын мезгілдік айырманың салықтық тиімділігі:		
Негізгі құралдар, есептелген амортизация	(23,591)	(19,719)
Клиенттерге берілген қарыздар бойынша құнсыздану резерві	(2,974)	(1,314)
Өзге жиынтық кіріс арқылы және пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын туынды құралдардың және қаржы активтерінің әділ құн	(5,151)	(30,608)
Клиенттер қаражатының әділ құнын түзету	-	(16,421)
Басқасы	(94)	17
Кейінге қалдырылған салық міндеттемесі	(31,810)	(68,045)
Кейінге қалдырылған таза салық міндеттемесі	(21,606)	(59,448)

Ағымдағы салық активтері мен міндеттемелері:

	2024 ж. 31 желтоқсан	2023 ж. 31 желтоқсан
Өтеуге жататын табыс салығы	3,506	7,956
Табыс салығы бойынша міндеттемелер	(26,829)	(946)
Ағымдағы салық (міндеттемесі)/активі	(23,323)	7,010

**2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Топ қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте өзара есепке алу құқығы бар жағдайларда мерзімі кейінге қалдырылған салық активтері мен міндеттемелерін өзара есепке алуды жүргізді. Өзара есепке алудан кейін ұсынылған сомалар мыналардан тұрады:

	2024 ж. 31 желтоқсан	2023 ж. 31 желтоқсан
Кейінге қалдырылған салық активі	418	351
Кейінге қалдырылған салық міндеттемесі	(22,024)	(59,799)
Кейінге қалдырылған таза салық міндеттемесі	(21,606)	(59,448)

Қазіргі уақытта Қазақстанда және Топ өз қызметін жүргізіп отырған басқа елдерде уәкілетті мемлекеттік және өңірлік органдар енгізген түрлі салықтарға байланысты бірқатар заңдар әрекет етеді. Мұндай салықтарға қосылған құн салығы, табыс салығы, әлеуметтік салық, т.б. жатады. Қолданылатын ережелер көпшілік жағдайда онша айқын болмайды немесе бұрынғы оқиғалар санының шектеулілігіне байланысты мүлдем жоқ. Кейде ережелерге заңдық түсінік беру мәселесіне келгенде, түрлі ведомстволар арасында немесе тіпті бір ведомствоның өз ішінде түрлі пікірлер туындап жатады, ал бұл өз кезегінде пікір қайшылығына әкеп соғады. Салықтық декларациялар, сонымен қатар заңдық реттеудің басқа жақтары (мәселен, кедендік және валюталық бақылау мәселелері) бірнеше ведомствоның қолына берілген, олардың әрқайсысы бұзушылықтарға жол берілгенге өз тараптарынан заңға сәйкес елеулі сомада айыппұлдар мен өсімпұлдар салуға құқылы. Мұндай жағдай салықтық заңнама жүйесі елеулі жетілдірілген басқа дамыған елдермен салыстырғанда, Қазақстандағы салықтық тәуекелдер қаупінің деңгейі әлі де біршама жоғары екендігін көрсетеді.

Топ өз қызметін жүргізетін елдердің коммерциялық заңнамасы бойынша берілетін түсінік бір мәнді болмауы мүмкін. Сонымен қатар салық органдарында іскерлік қызметке қатысты еркін пікір қалыптасу тәуекелі де болады. Салық органдарының Топ қызметіне қатысты мұндай пікірлеріне байланысты басшылық тарапынан дауласу болған жағдайда қосымша салықтар, айыппұлдар мен өсімпұлдар туындауы мүмкін.

Мұндай белгісіздік, мәселен, қаржы құралдарына салықтық түсініктеме беру және мәмілелер бойынша баға көрсеткіштерінің нарықтық деңгейін анықтау мәселесіне қатысты туындауы мүмкін. Сондай-ақ клиенттерге берілген қарыздар мен қарыздарға теңестірілген берешек бойынша мүмкін болатын зиян резервін құрастыру және қалпына келтіру жөніндегі мезгілдік салықтық айырма салық органдары тарапынан салық салынатын базаны азайту ретінде қаралып, әртүрлі түсіндірілуі мүмкін.

Қазақстанда салық органдары соңғы бес жыл ішіндегі салықтық есептемеге тексеру жүргізе алады. Дегенмен, жоғарғы сатыдағы салық органы қажет болған жағдайда қосымша тексеру жүргізе алады. Мұнымен қатар сот органдарының түсініктемесіне сәйкес, сот тарапынан салық органдарының тексеру жүргізуіне кедергі келтіру фактісі анықталған жағдайда салықтық есептеме тексерілетін мерзім ұзартылуы мүмкін.

Басшылықтың пікірінше, Топ өз қызметін салықтық заңнамаға сәйкес жүргізеді, алайда тиісті органдардың салық мәселелері бойынша түсінік беруге қатысты басқаша көзқарас ұстану тәуекелі бар.

**2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Кейінге қалдырылған таза салық міндеттемесінің қозғалысы:

	2024 ж.	2023 ж.
Жыл басындағы кейінге қалдырылған таза салық міндеттемесі	59,448	73,874
Пайда немесе залал құрамында танылған, кейінге қалдырылған салық бойынша үнем	(42,596)	(15,239)
Өзге жиынтық кірісте танылған, кейінге қалдырылған салық бойынша шығыс	4,754	813
Жыл соңындағы кейінге қалдырылған таза салық міндеттемесі	21,606	59,448

22. Өзге міндеттемелер

Өзге міндеттемелер мыналардан құралады:

	2024 ж. 31 желтоқсан	2023 ж. 31 желтоқсан
Үздіксіз қатысудан міндеттемелер	103,786	104,921
Есептелген, бірақ төленбеген дивиденд	72,844	-
Қызметкерлермен есеп айырысу, сыйлықақылар және демалыстар бойынша есептеу	44,232	35,110
Банктік қызмет бойынша кредиторлар	26,393	52,900
Басқа да алынған аванстар	15,331	13,597
Табыс салығынан басқа салықтар бойынша берешек	14,232	8,416
Банктік емес қызмет бойынша кредиторлар	12,170	16,368
Жалдау бойынша міндеттемелер	4,383	4,965
Коммерциялық жылжымайтын мүлік бойынша кредиторлар	3,683	3,838
Төленетін жалпы және әкімшілік залалдар	2,877	2,641
Өзге міндеттемелердің жиыны	299,931	242,756

2024 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Банктің өзге міндеттемелері 2023 ж. қызмет қорытындылары бойынша Банктің жай акциялары бойынша есептелген, бірақ төленбеген дивидендтер сомасын қамтыды және 72,844 миллион теңгені құрайды. Дивидендтерді төлеу Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарына сәйкес жүзеге асырылды және шоғырландырылған қаржылық есептілік шығарылған күнгі жағдай бойынша Банктің акционерлер алдында Банктің жай акциялары бойынша дивидендтер төлеу бойынша міндеттемелері жоқ.

Үздіксіз қатысу міндеттемесі «7-20-25» мемлекеттік ипотекалық бағдарламасымен және басқа да бағдарламалармен байланысты «Қазақстандық тұрақтылық қоры» АҚ (бұдан әрі - «Оператор») алдындағы міндеттемелерді білдіреді. Осы бағдарламаның шарттарына сәйкес Банк қарыз алушыларға ипотекалық қарыздар береді және бағдарлама Операторына қарыздар бойынша талап ету құқықтарын береді. Бағдарламаға және сенімгерлікпен басқару шартына сәйкес Банк берілген ипотекалық қарыздар бойынша сенімгерлікпен басқаруды жүзеге асырады. Бұл ретте күнтізбелік 90 күннен астам мерзімі өткен кредиттер болған жағдайда Банк берілген ипотекалық қарыздар бойынша талап ету құқығын сатып алуға міндетті. Кері сатып алу сатып алу күніне қарыздың номиналды құны бойынша жүзеге асырылады.

**2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Банк осы активтерге меншік құқығымен байланысты барлық тәуекелдер мен пайданы, атап айтқанда, кредиттік тәуекелді бермегенін және сақтамағанын, бірақ берілген активтерге бақылауды сақтап қалғанын және оған өзінің үздіксіз қатысу көлемінде қарыздарды тануды жалғастыратынын анықтады. Үздіксіз қатысу көлемі Банк қайтаруға міндетті болуы мүмкін өтемнің ең жоғары сомасымен шектеледі, өйткені Банктің үздіксіз қатысуы берілген актив бойынша кепілдік нысанын қабылдайды. Банк клиенттерге берілген қарыздар құрамына өзінің үздіксіз қатысу көлемінде активті тануды жалғастыратындықтан, Банк онымен байланысты міндеттемені де таниды.

23. Капитал

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанындағы мәліметке сәйкес жарияланған, шығарылған және толығымен төленген акциялар саны мынадай түрде берілген:

	Шығаруға рұқсат етілген акциялар	Рұқсат етілген, бірақ шығарылмаған акциялар	Толығымен төленген және айналымға шығарылған акциялар	Құны төлеп алынған меншікті акциялар	Айналымдағы акциялар
2024 ж. 31 желтоқсан:					
Жай акциялар	25,000,000,000	(11,552,455,218)	13,447,544,782	(2,567,570,166)	10,879,974,616
2023 ж. 31 желтоқсан:					
Жай акциялар	25,000,000,000	(11,552,455,218)	13,447,544,782	(2,545,373,191)	10,902,171,591

Барлық акциялар теңгеде көрсетілген. Айналымдағы акциялар қозғалысы мынадай түрде берілген:

	Акциялар саны Жай акциялар	Номинал (орналастыру бағасы) Жай акциялар
2022 ж. 31 желтоқсан	10,883,868,379	(51,508)
Меншікті акцияларды құнын төлеп алу	(10,653,349)	(1,509)
Құны төлеп алынған акцияларды сату	28,956,561	3,530
2023 ж. 31 желтоқсан	10,902,171,591	(49,487)
Меншікті акцияларды құнын төлеп алу	(30,970,744)	(6,445)
Құны төлеп алынған акцияларды сату	8,773,769	1,334
2024 ж. 31 желтоқсан	10,879,974,616	(54,598)

Жай акциялар

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша жарғылық капитал 209,027 миллион теңгені құрады. 2024 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топ 263,625 миллион теңге сомасына саны 2,567,570,166 дана (2023 ж. 31 желтоқсанда – 258,514 миллион теңге сомасына саны 2,545,373,191 данада) құны төлеп алынған меншікті жай акцияларға ие болды.

Айналымдағы жай акциялардың әрқайсысының бір дауысқа және дивидендке құқығы бар. Құны төлеп алынған акциялардың дауыс беру құқығы мен дивидендке құқығы жоқ.

**2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Өткен қаржылық жылдарда төленген дивидендтер төмендегі кестеде келтірілген:

	2023 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жылға 2024 ж. төленген	2022 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жылға 2023 ж. төленген
Кезең ішінде жарияланған дивидендтер	381,434	276,524
Бір жай акцияға ақшалай дивидендтің мөлшері	35.00	25.38

Эмиссиялық кіріс

Эмиссиялық кіріс – енгізілген қаражат сомасының шығарылған акциялардың номиналдық құнынан артық түсімі.

24. Шартты қаржылық міндеттемелер

Топтың шартты қаржылық міндеттемелері мыналардан құралады:

	2024 ж. 31 желтоқсан	2023 ж. 31 желтоқсан
Берілген кепілдіктер	984,144	820,260
Коммерциялық аккредитивтер	113,993	120,497
Қарыздарды беру бойынша міндеттемелер	109,307	65,207
Шартты қаржылық міндеттемелер	1,207,444	1,005,964
Минус – аккредитивтер бойынша ақшалай қамтамасыз ету	(37,606)	(45,279)
Минус – резервтер	(10,964)	(11,695)
Шартты қаржылық міндеттемелер, нетто	1,158,874	948,990

Берілген кепілдіктер клиенттердің өтініштері бойынша Топ шығарған және есеп берілетін күнге әрекет ететін банктік кепілдік болып табылады. 2024 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша ең ірі он клиент/клиенттер тобы үшін шығарылған өтелмеген кепілдіктер Топтың жалпы қаржы кепілдіктерінің 49%-ын құрады (2023 ж. 31 желтоқсанында – 46%), олар Топ капиталының 16% (2023 ж. 31 желтоқсанында – 16%) құрды.

Коммерциялық аккредитивтер клиенттердің өтініштері бойынша Топ шығарған, олар бойынша есепті күні төлем жүргізілмеген аккредитивтерді білдіреді. 2024 ж. 31 желтоқсанға, он ең ірі өтелмеген аккредитивтерге Топтың коммерциялық аккредитивтерінің барлық сомасының 62% келді (2023 ж. 31 желтоқсанда – 57%) және олар, Топ капиталынан 2% құрады (2023 ж. 31 желтоқсанда – 3%).

Топ, қарыз алумен байланысты, егер бұл қажет болса, қаржы құралдары пайда болғанда, кепілмен қамтамасыз етуді талап етеді. Әдетте, Топ қарыз алушының кредит тәуекелін бағалау немесе топ ұстап отырған басқа депозиттерге талдау жасау арқылы, қажетсіздігі айқындалғаннан басқа жағдайларда, кепілмен қамтамасыз етуді талап етеді. Кепілмен қамтамасыз етудің түрлері көп және банктерде сақтаулы тұрған салымдардан, мемлекеттік бағалы қағаздардан және басқа да активтерден құралуы мүмкін.

**2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Резервтер берілген кепілдіктер мен аккредитивтер бойынша резервтерді білдіреді.

Резервтегі қозғалыс былайша берілген:

	2024 ж. 31 желтоқсан			
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
Жыл басына	(1,776)	(3,218)	(6,701)	(11,695)
1-кезеңге аудару	(854)	-	854	-
3-кезеңге аудару	304	-	(304)	-
(Қосымша резервтерді қалыптастыру)/резервтерді қалпына келтіру	(319)	2,031	(836)	876
Еншілес ұйымдардың шығуы	(10)	-	-	(10)
Шетел валютасын қайта бағалаудан болған айырмашылық	(167)	(1)	33	(135)
Жыл соңына	(2,822)	(1,188)	(6,954)	(10,964)

	2023 ж. 31 желтоқсан			
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
Жыл басына	(9)	(6,714)	(7,050)	(13,773)
1-кезеңге аудару	(5,211)	-	5,211	-
2-кезеңге аудару	4	(4)	-	-
3-кезеңге аудару	2,439	-	(2,439)	-
Резервтерді қалпына келтіру/(қосымша резервтерді қалыптастыру)	931	3,287	(2,655)	1,563
Еншілес ұйымдардың шығуы	69	-	-	69
Шетел валютасын қайта бағалаудан болған айырмашылық	1	213	232	446
Жыл соңына	(1,776)	(3,218)	(6,701)	(11,695)

Күрделі шығындар бойынша алдағы кезеңдердің міндеттемелері

2024 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың аяқталмаған құрылысқа қатысты күрделі шығындар бойынша шартты міндеттемелері 24,398 миллион теңгені құрады, оның 19,288 миллион теңгесі Астанадағы әкімшілік ғимараттардың аяқталмаған құрылысына жатады (2023 ж. 31 желтоқсанда – тиісінше 35,790 миллион теңге, 33,871 миллион теңге).

Операциялық жалдау шарттары бойынша алдағы кезеңдердің міндеттемелері

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Топтың жойылмайтын операциялық жалдау шарттары бойынша елеулі міндеттемелері болған жоқ.

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

25. Таза пайыздық кіріс

	2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл	2023 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл
Пайыздық кірістерге мыналар кіреді:		
Клиенттерге берілген қарыздар	1,682,472	1,349,836
- Бөлшек бизнес	709,631	527,606
- Корпоративтік бизнес	690,416	599,633
- ШОБ	282,425	222,597
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері	196,034	155,145
Ақшалай қаражат пен оның баламалары және Кредит мекемелеріндегі қаражат	175,376	49,319
Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтерді шегергендегі амортизацияланған құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар	54,316	66,175
Басқа қаржы активтері	7,956	6,543
Тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісі қолданылып есептелген пайыздық кірістер	2,116,154	1,627,018
Пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтері	54,632	42,764
Басқа да пайыздық кірістер	54,632	42,764
Пайыздық кірістердің жиыны	2,170,786	1,669,782
Пайыздық шығыстарға мыналар кіреді:		
Клиенттердің қаражаты	(945,176)	(771,460)
- Жеке тұлғалар	(501,048)	(361,449)
- Заңды тұлғалар	(444,128)	(410,011)
Кредит мекемелерінің қаражаты	(53,134)	(46,723)
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	(48,188)	(40,284)
Депозиттерді сақтандыру	(15,054)	(13,357)
Басқа қаржы міндеттемелері	(675)	(708)
Басқа да пайыздық және ұқсас шығыстар	(649)	(110)
Пайыздық шығыстардың жиыны	(1,062,876)	(872,642)
Кредиттік залалдар бойынша шығыстарға дейін таза пайыздық кіріс	1,107,910	797,140

Басқа да пайыздық және ұқсас шығыстарға ұзақ мерзімді қаржылық дебиторлық берешекті бастапқы танудан болатын залал кіреді.

2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін ТПМ әдісі бойынша есептелген жалпы пайыздық кіріс амортизацияланған құн бойынша көрсетілетін қаржы активтері үшін 1,920,120 миллион теңге (2023 ж. 31 желтоқсан: 1,471,873 миллион теңге).

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

26. Қызметтер мен комиссиялар бойынша кірістер

Қызметтер мен комиссиялар бойынша кірістер мынадай табыс көздерінен алынған:

	2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл	2023 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл
Жеке тұлғалардың транзакциялық кірісі	143,451	139,948
Заңды тұлғалардың транзакциялық кірісі	42,688	44,403
Берілген кепілдіктер мен аккредитивтер	26,946	20,036
Басқасы	10,029	9,016
Ниеттестік бағдарламасы	(11,380)	(13,343)
Қызметтер мен комиссиялар бойынша кірістердің жиыны	211,734	200,060

Қызметтер мен комиссиялар бойынша шығыстарға мыналар кіреді:

	2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл	2023 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл
Жеке тұлғалардың транзакциялық залалы	(75,648)	(76,518)
Заңды тұлғалардың транзакциялық залалы	(5,271)	(5,304)
Басқасы	(5,531)	(4,525)
Қызметтер мен комиссиялар бойынша шығыстардың жиыны	(86,450)	(86,347)

Жеке және заңды тұлғалардың транзакциялық кірістеріне есеп айырысу шоттары мен жалақы бойынша банктік аударымдар бойынша комиссиялық кірістер, клиенттердің шоттарына қызмет көрсету және клиенттердің пластикалық карталары бойынша операциялар бойынша комиссиялық кірістер, сондай-ақ кассалық операциялар мен клиенттерге зейнетақы аудару бойынша кірістер кіреді.

Жеке және заңды тұлғалардың транзакциялық залалдарына клиенттердің пластикалық карталары, банктік аударымдар және кассалық операциялар бойынша комиссиялық залалдар кіреді.

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

27. Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері мен міндеттемелері бойынша таза пайда

Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері мен міндеттемелері бойынша таза пайдаға мыналар кіреді:

	2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл	2023 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл
Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері мен міндеттемелері бойынша таза пайда:		
Сауда операциялары бойынша таза пайда	59,789	34,255
Туынды құралдармен операциялар бойынша жүзеге асырылған таза пайда	37,459	28,831
Туынды құралдар бойынша жүзеге асырылмаған таза пайда	7,121	9,508
Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері мен міндеттемелері бойынша таза пайданың жиыны	104,369	72,594

28. Шетел валютасымен операциялардан түсетін таза пайда

Шетел валютасымен жүргізілетін операциялар бойынша таза пайда мыналардан құралады:

	2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл	2023 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл
Сауда операциялары, нетто	136,465	107,271
Бағамдық айырмасы, нетто	(26,422)	(17,157)
Шетел валютасымен операциялар бойынша таза пайданың жиыны	110,043	90,114

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

29. Сақтандыру қызметінен алынған кірістер/(сақтандыру қызметтеріне шығыстар)

Келесі кестелерде осы кезеңде танылған сақтандырудан түскен кірістің талдауы келтірілген.

2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл									
	Жұмыс берушінің жауапкершілік аннуитеттері	Зейнетақы аннуитеттері	Жинақтаушы сақтандыру	Өмірді мерзімді сақтандыру	Қысқа мерзімді шарттар	Медициналы қ сақтандыру	Көлік құралдары иелерінің жауапкершілігін міндетті сақтандыру		Автокөлікті және жауапкершілік ті сақтандыру
							Мүлікті сақтандыру	Басқа	
Сақтандырудан түскен табыс	3,411	442	2,284	707	100,805	12,843	13,247	56,214	13,496
Тәуекелдік түзетуді босату Маржа	25	2,921	(814)	236	-	-	-	-	-
Амортизациясы залалдардың амортизациясы	1,105	4,910	674	16	-	-	-	-	-
Сақтандыру бойынша түсімдердің жиыны	27	9,264	899	9,018	-	-	-	-	-
2023 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл	4,568	17,537	3,043	9,977	100,805	12,843	13,247	56,214	13,496
Жиыны								28,193	259,923

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл										
	Жұмыс берушінің жауапкершілік аннуитеттері	Зейнетақы аннуитеттері	Жинақтаушы сақтандыру	Өмірді мерзімді сақтандыру	Қысқа мерзімді шарттар	Медициналық сақтандыру	Көлік құралдары иелерінің жауапкершілі- гін міндетті сақтандыру	Мүлікті жауапкершілік- ті сақтандыру	Автокөлікті және ті сақтандыру	Жиыны
Сақтандыру										
қызметтері бойынша										
шығыстар:										
пайда болған										
сақтандыру										
залалдары және										
сақтандыру										
қызметтері бойынша										
келтірілген өзге де										
шығыстар:	(4,182)	(2,734)	(1,157)	(916)	(15,093)	(10,259)	(15,707)	(8,678)	(6,974)	(70,594)
аквизициялық ақша										
ағындарының										
амортизациясы	(27)	(9,264)	(899)	(9,018)	(30,525)	(1,524)	(4,665)	(4,853)	(5,009)	(69,200)
туындаған талаптар										
бойынша										
міндеттемелерге										
қатысты шарттарды										
орындау бойынша										
ақша ағындарының	-	(126)	(800)	660	5,532	360	(1,389)	(10,805)	588	(8,783)
өзгеруі										
ауыртпалықты шарттар										
топтары бойынша										
залалдарды қалпына										
келтіру	21	145	(576)	94	-	-	(1,034)	-	1,727	377
Міндеттемелерді										
бағалауда										
ескерілетін										
сақтандыру										
қызметтері бойынша										
шығыстардың	(4,188)	(11,979)	(3,432)	(9,180)	(40,086)	(11,423)	(22,795)	(24,336)	(9,668)	(148,200)
жиыны										

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

30. Операциялық шығыстар

Операциялық шығыстар мыналардан құралады:

	2023 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл	2022 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл
Жалақы және сыйлықақылар	160,056	126,929
Тозу және амортизация	19,821	18,534
Табыс салығын қоспағандағы салықтар	14,583	9,772
Ақпараттық қызметтер	8,752	7,905
Байланыс	8,361	6,419
Жарнама шығыстары	6,672	5,504
Жөндеу және қызмет көрсету	5,961	5,297
Коммуналдық қызметтер	5,768	4,721
Қайырымдылық*	5,640	4,547
Күзет	5,474	5,438
Кәсіби қызметтер	3,962	1,663
Жалдау	3,563	3,151
Кеңселік және офистік заттар	2,591	3,066
Басқасы	13,306	13,942
Операциялық шығыстардың жиыны	264,510	216,888

Жалақы мен сыйлықақыларға ұзақ мерзімді ынталандыру бағдарламасы бойынша залалдар кіреді. 2024 ж. желтоқсанда акционерлердің кезектен тыс жиналысы Директорлар кеңесінің мүшелеріне сыйақы төлеу және шешім қабылдау күніне Банктің орналастырылған (сатып алынғандарды шегергенде) акцияларының жалпы санының 1%-на дейінгі көлемде басым сатып алу құқығын қолданбай Банк акцияларымен қызметкерлерді көтермелеу туралы шешім қабылдады.

* 2022 ж. қаңтар айындағы оқиғалардың экономикалық салдарына жауап ретінде Үкімет қазіргі дағдарысты еңсеруге бағытталған бастамаларды дайындады. Қазақстан азаматтарына денсаулық сақтау, білім беру және өзге де әлеуметтік салада қолдау көрсету үшін «Қазақстан халқына» арнайы қайырымдылық қоры құрылды, ол жеке және мемлекеттік қаражаттан қаржыландырылады. 2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл ішінде Топ қорға қайырымдылық залалдарының бір бөлігі болып табылатын 3,000 миллион теңге бөлді (2023 ж. 31 желтоқсан – 2,000 миллион теңге).

31. Банктік емес қызметтен алынған кірістер

	2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл	2023 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл
Коммерциялық жылжымайтын мүлікті сатудан алынған таза пайда	18,666	17,864
Инвестициялық жылжымайтын мүлікті сатудан алынған таза пайда	300	166
Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтерді сатудан алынған таза (залал)/пайда	(655)	1,283
Банктік емес қызметтен алынған басқа да кіріс	6,108	4,269
Банктік емес қызметтен алынған кірістер	24,419	23,582

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

32. Акцияға шаққандағы пайда

Акцияға шаққандағы базалық және ажыратылған пайда бас компанияның акционерлеріне тиесілі бір жылдағы таза пайданы жыл ішінде айналымдағы таза пайданы бөлуге қатысатын акциялардың орташа өлшемделген санына бөлу арқылы есептеледі.

Акционерлік қоғамдар туралы қазақстандық заңнамаға сәйкес, жай акциялар бойынша дивиденд мөлшері осы кезең ішіндегі артықшылықты акциялар бойынша дивиденд мөлшерінен аспауға тиіс. Ендеше, кезең ішіндегі таза пайда жай және артықшылықты акциялар арасында олардың бөлінбеген пайдаға заңдық және келісімшарттық құқықтарына сәйкес бөлінеді.

Төменде бір акцияға шаққандағы базалық және ажыратылған пайда туралы мәліметтер келтірілген:

	2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл	2023 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл
Акцияға шаққандағы базалық және ажыратылған пайда		
Бас компанияның акционерлеріне қатысты кезең ішіндегі таза пайда	920,988	693,435
Жай акцияларды ұстаушыларға қатысты таза пайда	920,988	693,435
Акцияға шаққандағы базалық пайданы есептеу үшін акциялардың орташа саны	10,898,649,882	10,894,712,258
Акцияға шаққандағы базалық және ажыратылған пайда (теңгемен)	84.50	63.65

ҚҚБ талаптарына сәйкес сауда-саттық тізіміне енгізілген компаниялар үшін есептелген бір жай акцияның баланстық құны 2024 және 2023 жж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша мына төмендегі кестеде көрсетілген:

Акциялар түрі	2024 ж. 31 желтоқсан		
	Айналымдағы акциялар саны	Капитал (ҚҚБ ережесі негізінде есептелген)	Бір акцияның баланстық құны, теңгемен
Жай	10,879,974,616	3,051,826	280.50
		3,051,826	

Акциялар түрі	2023 ж. 31 желтоқсан		
	Айналымдағы акциялар саны	Капитал (ҚҚБ ережесі негізінде есептелген)	Бір акцияның баланстық құны, теңгемен
Жай	10,902,171,591	2,463,607	225.97
		2,463,607	

Жай акцияларға қатысты капитал сомасы капиталдың қорытынды сомасы мен материалдық емес активтердің қалдық құнының сомасы арасындағы айырма ретінде есептеледі.

Топ басшылығы есеп беріліп отырған күнгі жағдайға сәйкес ҚҚБ талаптары толығымен орындалып отыр деп есептейді.

33. Қаржы тәуекелдерін басқару

Топтың қаржылық қызметі үшін тәуекелдерді басқарудың маңызы зор. Топ қызметіне тән болатын негізгі тәуекел түрлері мыналар:

- Кредит тәуекелі;
- Өтімділік тәуекелі;
- Операциялық тәуекел; және
- Нарықтық тәуекел.

Тәуекелдерді басқарудың пәрменді әрі тиімді саясатын қамтамасыз ету үшін Топ тәуекелдерді басқарудың негізгі қағидаттарын айқындады, бұлардың басты мақсаты Топты қазіргі бар тәуекелдерден қорғауға және жоспарланған көрсеткіштерге қол жеткізуге мүмкіндік беруді көздейді. Бұл аталған қағидаттарды Топ мынадай тәуекелдерді басқару кезінде пайдаланады.

Тәуекел-тәбетті басқару

Тәуекел-тәбет – Банк стратегиялық міндеттер мен бизнес-жоспарды іске асыру кезінде қабылдауға дайын елеулі тәуекелдердің жиынтық деңгейі.

Банктің тәуекел-тәбетін басқарудың тиімді жүйесін құру мақсатында «Қазақстан Халық Банкі» АҚ тәуекел-тәбетінің стратегиясы әзірленді және бекітілді.

Тәуекел-тәбет стратегиясы қабылданатын елеулі тәуекелдердің көлемінің анық шекарасын анықтайды, онда «Халық» тобы дамуының жалпы стратегиясын жүзеге асыру аясында Банк қызметі іске асырылады, сондай-ақ тәуекелдердің жүзеге асырылуын болдырмау не олардың Банктің қаржылық жағдайына теріс әсер етуін барынша азайту мақсатымен Банк қызметінің тәуекел-бейінін анықтайды.

Тәуекелдердің әрбір елеулі деңгейі бойынша тәуекел-тәбет стратегиясын әзірлеу және ендіру шеңберінде Директорлар кеңесі Банктің қабылданған бизнес үлгілерін, қызметінің ауқымын, операциялар түрлері мен олардың күрделілігін есепке алып, тәуекел-тәбеттің (кредит тәуекелі, нарықтық тәуекел, өтімділік тәуекелі, операциялық тәуекел бойынша) деңгейлерін бекітті.

Капитал жеткіліктілігін бағалаудың ішкі процесі

Екінші деңгейдегі банктер үшін тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйелерін қалыптастыру қағидаларының талаптарына сәйкес Топ Директорлар кеңесі бекіткен, капитал жеткіліктілігін бағалаудың ішкі процесін әзірледі және ендірді. Капитал жеткіліктілігін бағалаудың ішкі процесі (бұдан әрі - «КЖБІП») – активтер көлемі, қызметтің сипаты мен күрделілік деңгейі, ұйымдық құрылым, стратегиялық жоспарлар, тәуекел-бейін, нормативтік құқықтық база ескерілген, елеулі тәуекелдерді басқару процестерінің жинағы, осындай тәуекелдерді тұрақты қаржылық жағдайды және төлем қабілеттілікті ұстап тұру үшін Топтың капитал жеткіліктілігінің мақсатты деңгейін анықтау мақсатымен бағалау және біріктіру.

**2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

КЖБІП әзірлеу мақсаты – Топ қызметіне тән тәуекелдерді, соның ішінде: кредит тәуекелін, нарықтық тәуекелді, өтімділікті жоғалту тәуекелін, операциялық тәуекелді жабу үшін жеткілікті капиталдың қажетті деңгейін анықтау мақсатында олардың елеулі түрлерін анықтау, бағалау, біріктіру және бақылау. Топ меншікті капиталдың жеткіліктілігін бағалауды тәуекел-тәбеттің ағымдағы деңгейін және даму стратегиясын есепке алумен, бекітілген бюджеттің негізінде жүзеге асырады. Меншікті капиталдың жеткіліктілігін бағалау Топқа тән тәуекелдердің стресс-тестілеу нәтижелері ескеріліп іске асырылады. Капитал жеткіліктілігін бағалаудың ішкі процесі оның нәтижелерін, тәсілдерін стресс-тестілеуге қолдануды, тәуекелдерді анықтауды және ақпарат жинау процесін, тәуекелдерді бағалау модельдерін валидтеуді қоса алғанда, сандық, сондай-ақ сапалық көрсеткіштерге үздіксіз шолу жасайды.

Кредит тәуекелі

Кредит тәуекелі – банктік қарыз шарттарына сәйкес қарыз алушының/контрагенттің Топ алдындағы өз қаржы міндеттемелерін орындамауы, уақтылы орындамауы не толық орындамауы салдарынан Топта залалдардың туындау ықтималдығы.

Кредит тәуекелдерін басқару және бақылауда тәуекел-менеджмент бөлімшесі маңызды рөл атқарады. Бұл бөлімше кредит тәуекелін сәйкестендіру, бағалау, бақылау және мониторинг шараларын енгізуді жүзеге асырады. Кредит тәуекелін басқару жүйесі шеңберінде Топ күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтің жеткілікті деңгейін ұстап тұруды, шешімдер қабылдау үшін ақпараттың толықтығы мен шынайылығын қамтамасыз ету бойынша қажетті шараларды қолданумен, ішкі саясатты және бизнес бөлімшелерге тәуелді емес кредит тәуекелдерін бағалау рәсімдері бар рәсімдерді сақтаумен кредит тәуекелін бағалау процесіне бақылауды жүзеге асыруды қамтамасыз етеді.

Тәуекел-менеджмент бөлімшесі кредиттік шешімдер қабылдау, кредит беру ережелері мен бағдарламаларын келісу, кредит тәуекелін азайту үшін шаралар қолдану бойынша тәуелсіз нұсқаулар беру, лимиттерді бақылау, кредит тәуекелдері, кредит тәуекелі бойынша тәуекел-тәбеттің деңгейінің мониторингі, есептеме құрастыру, сондай-ақ сыртқы заңнамалық реттеу, сол сияқты ішкі талаптар мен рәсімдерге сәйкестікті бақылауды қамтамасыз ету процесіне тікелей қатысады.

Топ өзінің кредит тәуекелінің деңгейін бір қарыз алушыға /контрагентке немесе қарыз алушылар тобына қатысты, сондай-ақ салалық (және географиялық) сегменттер бойынша ең жоғары тәуекел мөлшерін анықтау арқылы айқындайды. Экономика салалары бойынша кредит тәуекелінің барынша жоғары шоғырлану лимитін Коммерциялық дирекция (бұдан әрі – «ҚД») белгілейді және бақылап отырады. Топ кредит беру түрлері: корпоративтік бизнес, шағын және орта бизнес, Банктің кредиттік портфельіне бөлшек бизнес түрлері бойынша несиелік портфельдің шоғырлануына, Банктің 10 ірі қарыз алушылары бойынша портфельдің шоғырлануына, валюталық қарыздар бойынша портфельдің шоғырлануына, кредит беру сегменттері бойынша кредиттік портфельде шағын және бөлшек бизнесте рейтингтің рұқсат етілген деңгейі, PD деңгейі және NPL деңгейі бойынша кредит портфельінің шоғырлануына тәуекел-тәбеттің деңгейін белгілейді. Кредит беру бағдарламалары (ШОБ және ББ) бойынша кредит тәуекелдерінің деңгейіне қатысты шектеулерді Басқарма бекітеді. Әрбір контрагент бойынша, оның ішінде банктер мен брокерлерді қоса алғанда, баланстық және баланстан тыс жекелеген тәуекелдер деңгейін тиісті Кредит комитеттері мен Активтер мен міндеттемелерді басқару жөніндегі комитет (бұдан әрі – «АПКОМ») қарастырады. Белгіленген лимитті салыстырып отыру арқылы күн сайын тәуекелдердің нақты мөлшеріне мониторинг жүргізіледі.

Әрбір контрагент бойынша міндеттемелердің орындалмау тәуекелі баланстық және баланстан тыс тәуекелдерді қамтитын лимиттермен шектеледі.

Баланстан тыс кредиттік міндеттемелер пайдаланылмаған кредит желілері, кепілдемелер немесе аккредитивтер түрінде болады. Баланстан тыс шоттарда есепке алынатын қаржы құралдары бойынша кредит тәуекелі контрагенттің келісімшарт талаптары мен мерзімін орындай алмауынан мүмкін болатын залал ретінде анықталады. Баланстан тыс қаржы құралдарымен байланысты кредит тәуекелдеріне қатысты Топ пайдаланылмаған кредит желілерінің жалпы көлеміне тең мөлшерде залалдалады. Дегенмен, ықтимал залал көлемі жалпы пайдаланылмаған міндеттемелер көлемінен аз болады, өйткені көпшілік жағдайда кредит беруге байланысты туындайтын міндеттемелер контрагенттердің кредит төлеудің ерекше стандарттарына сай келу мүмкіндігіне тікелей қатысты. Шартты міндеттемелерге қатысты Топ қаржы құралдарының балансында көрсетілген несие беруді бекіту, тәуекелді шектейтін лимиттер пайдалану және ағымдағы мониторинг жүргізу рәсімдеріне негізделген кредит саясатын ұстанады. Топ кредиттің өтелу мерзімін жіті қадағалайды, өйткені қысқа мерзімділерге қарағанда ұзақ мерзімді міндеттемелердің кредит тәуекелінің қаупі жоғарырақ.

Кредит комитеттерінің құрылымы мен өкілеттігі

Топтың Кредиттік саясатын жүзеге асыруды және кредиттік шешімдердің ретімен қабылдануын қамтамасыз етуші алқалық кредиттік органдарға кредит комитеттері, АПКОМ, Басқарма, Тәуекелдер жөніндегі комитет және Директорлар кеңесі жатады.

Коммерциялық Дирекция

Кредиттік операциялар және корпоративтік клиенттердің кредиттік өтінімдері бойынша Банктің ішкі кредиттік саясатын жүзеге асыру – басты мақсаты болып табылатын Банктің алқалық органы.

Филиалдардың және филиалдар желісінің кредит комитеттері («ФКК», «ФЖКК»)

Банктің ФКК, ФЖКК - олардың негізгі мақсаты филиалдар арқылы шағын және орта бизнес субъектілеріне қаржы құралдарын беру бөлігіндегі Банктің ішкі кредиттік саясатын жүзеге асыру болып табылады.

ФКК мен ФЖКК кредит беру лимитін филиалдар бойынша Банк Басқармасы белгілейді. ФКК үшін белгіленген кредит беру лимиті шеңберінде филиал қаржы құралын беруге байланысты мәселелер бойынша өз бетімен шешім қабылдайды. ФКК лимиттен тыс жобалары бойынша және олар бойынша шешім қабылдау ФКК өкілеттілігіне кірмейтін жобалар бойынша шешімді ФЖКК қабылдайды. ФЖКК шешімдер қабылдау рәсімінде сондай-ақ Банк қызметтерінің сарапшылық қорытындыларын кешенді талдау негізінде жасақталған кредиттік топтаманы қарастыруды қамтиды.

Бас Банктің бөлшек кредит комитеті («ББ БКК») және Шешімдер қабылдау орталығы («ШҚО»)

Филиалдар арқылы бөлшек бизнес субъектілеріне қаржы құралдарын беруге қатысты Банктің ішкі кредиттік саясатын жүзеге асыру – басты мақсаты болып табылатын Банктің ББ БКК және ШҚО.

ШҚО төрт көз қағидатында негізделген, шешімдерді қабылдау бойынша өкілеттігі бар кредиттік андеррайтерлерден құралады. ШҚО Банк Басқармасы бекіткен өкілеттіктер мен ББ БКК бекіткен лимиттер шеңберінде шешімдер қабылдайды. ББ БКК лимиттен тыс және нормативтен тыс өтінімдерді және Банк Басқармасы бекіткен өкілеттіктер шеңберінде басқа да мәселелерді қарастыруға уәкілетті.

ШҚО мен ББ БКК жұмыс істеуімен қатар, жеке тұлғаларға кредит беру кезінде шешімдер қабылдау үшін автоматтандырылған тәсіл бар. Шешім қабылдауды автоматтандыру тәуекелге бағытталған тәсілге, соның ішінде Risk Based Pricing (тәуекелге негізделген баға белгілеу) және клиенттердің кредитті төлеу қабілетін бағалау кезінде қосымша параметрлерді қолдануға негізделген. Өтінімдерді қарастыру нәтижелері бойынша кредиттік ұсыныстар сұратылған талаптар бойынша, сол сияқты жеке тұлғалардың өтініш берушілерінің барлық сегменттері үшін (жалақы жобасына қатысатындар/қатыспайтындар, зейнеткерлер және т.с.с.) альтернативті шешімдер ұсыну жолымен жасалады. Мұндай тәсіл қарыз алушының тәуекел бейінін ескереді және шешім қабылдауда тәуекелдерді барынша азайтуға мүмкіндік береді.

Шағын Бизнес бойынша Шешімдер Қабылдау Орталығы («ШБ бойынша ШҚО»)

Шағын бизнес саласында 400 миллион теңгеден аспайтын мөлшердегі кредит өтінімдерін қарау – негізгі міндеті болып табылады.

ШБ бойынша ШҚО төрт көз қағидатында негізделген, шешімдерді қабылдау бойынша өкілеттігі бар кредиттік андеррайтерлерден құралады. ШБ бойынша ШҚО Банк Басқармасы бекіткен өкілеттіктер мен ФЖКК бекіткен лимиттер шеңберінде шешімдер қабылдайды.

Бас банктің, филиалдардың проблемалық кредиттер жөніндегі комитеті

Банктің алқалы органдары, олардың басты мақсаты – Банктің және оның филиалдарының проблемалық кредиттер бойынша қаражатты басқару, қызмет көрсету және олардың қайтарылуын қамтамасыз ету бойынша қызметін ұйымдастыруға және бақылауға қатысты Банктің ішкі кредит саясатын жүзеге асыру болып табылады.

Еншілес кәсіпорындардың уәкілетті/алқалы органдары

Еншілес кәсіпорындардың кредиттік өтінімдерін қарастыру және бекітуді еншілес кәсіпорнының ішкі құжаттарына сәйкес еншілес кәсіпорнының уәкілетті/алқалы органы жүзеге асырады. Нормативтен тыс және лимиттен тыс кредиттік өтінімдерді еншілес кәсіпорнының Директорлар кеңесі Банктің ішкі нормативтік құжаттарында көзделген тәртіпте Бас Банктің тиісті Кредит комитетінде алдын ала қарау кезінде бекітеді.

АПКОМ

Ақша тарту және оны орналастыруға байланысты банктік қызметтің кірістілігін ұлғайту және тәуекелдерді шектеу, сонымен қатар активтер мен пассивтерді басқару жөнінде орта мерзімді саясатты белгілеу мақсатын көздейтін Банктің алқалық органы. АПКОМ-ның басты мақсаттары: өтімділікті басқару, нарық тәуекелін басқару, Банктің қаржы тәуекелдерін басқару жөніндегі атқару органдарының қызметіне тиімді бақылауды қамтамасыз ету және Банк тәуекелдерін азайтудың басым бағыттарын анықтау.

**2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

АПКОМ, сондай-ақ контрагент банктерге елдік лимиттер мен лимиттер белгілеу функцияларын жүзеге асырады. АПКОМ Директорлар кеңесіне есеп береді.

Банк Басқармасы

Бас Банктің кредиттік комитетінің, филиал желісі кредиттік комитетінің, Бас Банктің бөлшек бизнестің кредит комитетінің өкілеттіктері шегінен шығып кететін немесе филиал желісі кредит комитетіне, Бас Банктің бөлшек бизнестің кредит комитетіне белгіленген лимиттен асатын кредиттік өтінімдер Банк Басқармасында қаралады.

Тәуекелдер жөніндегі комитет

Комитет Директорлар кеңесі жанындағы алқалы орган болып табылады және тәуекелдерді басқарудың тиімді жүйесін және Банкте ішкі бақылауды қалыптастыру, оның жұмыс істеуін қамтамасыз ету бойынша функцияларды жүзеге асыруда көмек көрсетеді және Директорлар кеңесін Банк қабылдайтын тәуекелдердің деңгейі туралы хабардар етіп отырады.

Директорлар кеңесі

Банктің меншікті капиталының 5%-нан асатын сомаға берілген кредиттік өтінімдер, сондай-ақ Банкпен ерекше қарым-қатынаспен байланысқан тұлғалармен жасалатын мәмілелер Директорлар кеңесінде қаралады.

Кредит тәуекелінің ең жоғары мөлшері

Топтың кредит тәуекелінің ең жоғары мөлшері нақты активтерге тән жекелеген тәуекелдер мен жалпылама нарықтық тәуекелдердің әсеріне қарай елеулі өзгеріске ұшырап отырады.

**2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Төменде беріліп отырған кестеде қаржы активтері мен шартты міндеттемелер бойынша кредит тәуекелінің ең жоғары мөлшері көрсетілген. Баланс шоттарындағы қаржы активтері үшін кредит тәуекелінің ең жоғары мөлшері активтерді есепке алуды және міндеттемелер мен қамтамасыз етуді қоспағанда осы активтердің баланстық құнына тең болады. Қаржылық кепілдіктер мен басқа шартты міндеттемелер үшін кредит тәуекелінің ең жоғары мөлшері кепілдік төлемі қажет болған кезде немесе ашық кредит желілері бойынша несиелер талап етілген жағдайда Топ төлеуге тура келетін ең жоғары соманы білдіреді (24-ескерту). Кепілмен қамтамасыз ету осы кепіл қамтамасыз ету ретінде алынған қаржы құралының баланстық құнымен көрсетіледі.

	2024 ж. 31 желтоқсан	
	Есепке алудан кейінгі кредит тәуекелінің ең жоғары мөлшері және кредит тәуекелінің таза мөлшері	Қамтамасыз ету
Ақша баламалары*	1,418,685	55,117
Міндетті резервтер	306,330	-
Пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтері (үлестік бағалы қағаздар шегерілгенде)	745,233	-
Кредит мекемелеріндегі қаражат	156,966	-
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтері (үлестік бағалы қағаздар шегерілгенде)	2,913,276	-
Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтерді шегергенде амортизацияланған құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар	766,937	-
Клиенттерге берілген қарыздар	11,465,649	9,740,418
Өзге қаржы активтері	87,877	-
Шартты қаржы міндеттемелері (провизиялар шегерілгенде)	1,196,480	37,606
	2023 ж. 31 желтоқсан	
	Есепке алудан кейінгі кредит тәуекелінің ең жоғары мөлшері және кредит тәуекелінің таза мөлшері	Қамтамасыз ету
Ақша баламалары*	1,063,260	39,052
Міндетті резервтер	244,866	-
Пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтері (үлестік бағалы қағаздар шегерілгенде)	427,415	-
Кредит мекемелеріндегі қаражат	171,754	-
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтері (үлестік бағалы қағаздар шегерілгенде)	2,416,272	-
Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтерді шегергенде амортизацияланған құн бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар	725,343	-
Клиенттерге берілген қарыздар	9,284,872	7,849,080
Өзге қаржы активтері	81,766	-
Шартты қаржы міндеттемелері (провизиялар шегерілгенде)	994,269	45,279

* Бұл сома қысқа мерзімді қарыздар мен бастапқы өтеу мерзімі 90 күннен аспайтын салымдарды білдіреді, бұлар ақшалай қаражаты мен оның баламаларының құрамына кіргізілген.

**2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша есепке алудан кейінгі кредит тәуекелінің ең жоғары мөлшері және кредит тәуекелінің таза мөлшері арасында айырмашылық жоқ.

Кредит тәуекелінің айтарлықтай ұлғаюы

4-ескертуде айтылғандай, Топ құнсыздануға қатысты талап етілетін барлық қаржы активін бастапқы таныған сәттен бастап кредит тәуекелінің айтарлықтай ұлғаю жағдайына мониторинг жүргізеді. Кредит тәуекелінің айтарлықтай ұлғаюы анықталған жағдайда Топ кезекті 12 айда ғана емес, кредит берудің бүкіл мерзімі ішінде күтілетін кредиттік залалдардың шамасы негізінде бағалау резервінің шамасын есептейді.

Топ кредит тәуекелінің бағалауын тәуекелдер үшін дефолт ықтималдылығының уақыттық құрылымын анықтаудағы негізгі үлес ретінде пайдаланады. Топ құзыреті немесе аймағы бойынша, сондай-ақ өнім түрі мен қарыз алушы бойынша, кредит тәуекелін жіктеу бойынша талданған кредит тәуекелі бойынша тиімділік және дефолт туралы ақпарат жинайды. Пайдаланылатын ақпарат бағаланатын портфельге байланысты ішкі және сыртқы болып табылады. Топ активтер портфеліне кредит тәуекелі айтарлықтай ұлғайғандығын анықтау үшін әртүрлі критерийлерді пайдаланады. Критерийлер ретінде дефолт ықтималдылығының сандық өзгерістері де сапалық өзгерістері де пайдаланылады.

Қазынашылық операциялары (банкаралық операциялар, бағалы қағаздар, кері РЕПО келісімдері) үшін кредит тәуекелінің айтарлықтай ұлғаюы әрбір қаржы активі үшін жеке бастапқы танылған сәтінен сандық көрсеткіштер (бастапқы танылған сәтінен 3 немесе одан көп тармаққа рейтингінің төмендеуі, бастапқы танылған сәтінен 1 немесе одан көп күнге мерзімін кешіктіру) және сапалық көрсеткіштер (эмитентке/контрагентке қатысты жағымсыз ақпарат, оның ішінде қаржылық жағдайдың нашарлауы, акционерлерінің ауысуы, беделін жоғалту тәуекелінің іске асуы, пруденциялық нормативтерді жүйелі түрде бұзу) негізінде анықталады.

Ұжымдық негізде бағаланатын банктік қарыздар бойынша – кредит тәуекелінің айтарлықтай ұлғаюы бастапқы танылған сәтінен 30 күннен асатын мерзімі өткен берешегі бар қарыздар үшін және сегменттелген біртекті портфельдер үшін белгілі бір шекті мәндерді пайдалана отырып бастапқы танылған сәтінен бастап кредит берудің бүкіл мерзімі ішінде дефолт ықтималдылығының ұлғаюы негізінде, жеке негізде бағаланатын қарыздар бойынша – ішкі кредит рейтингі төмендеген кезде және ішкі рейтингтік үлгіге сәйкес 10 пайыздық тармаққа қалған әрекет ету мерзімінің бойына дефолт ықтималдығы ұлғайған кезде (3-кезеңге жіктеу үшін қаржылық жағдай нашарлаған кезде қайта құрылымдаудың болуы) қосымша анықталады, қарыз алушының сандық және сапалық көрсеткіштерінің өзгеруі, кепілді қамтамасыз етудің айтарлықтай нашарлауы және бастапқы таныған сәттен айтарлықтай қаржы қиындықтарының басқа да объективті растаулары негізінде Банк мамандарының сараптамалық қорытындылары анықталады.

Ұжымдық негізде бағаланатын қарыздар үшін 3-кезең берешектің мерзімі 60-90 күннен аса өткен кезде, жеке негізде бағаланатын қарыздар бойынша – 60 күннен аса мерзімі өткен, қаржылық жағдайының нашарлауына байланысты қайта құрылымдалған, ішкі кредит рейтингі және Банк мамандарының сараптамалық пікірі нашарлаған кезде анықталады.

**2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Топ төмен кредит тәуекелі бар кейбір қаржы құралдарының есеп беру күніндегі кредит тәуекелі айтарлықтай ұлғаймаған деп санайды. Топ тек тәуелсіз және қаржы мекемелері үшін ғана шығарылған қаржы құралдарына қатысты аталған саясатты қолданады. Топ қаржы құралының сыртқы кредиттік рейтинг халықаралық рейтингтік агенттіктер «инвестициялық деңгей» анықтамасына балама жасаған төмен кредит тәуекелі бар деп есептейді.

Топ кредиттің айтарлықтай ұлғайғанын анықтау үшін пайдаланылатын критерийлер тиімді болып табылатынына көз жеткізу үшін мониторинг жүргізу рәсімдерін ендірі, бұл дегеніміз кредит тәуекелінің айтарлықтай ұлғаюы тәуекел бойынша дефолтқа дейін және активтің 30 күнге мерзімі кешіктірілген деп саналғанда сәйкестендіріледі.

Болжамды ақпарат беру

Топ артық шығындарсыз және күш кетірмей қолжетімді болып табылатын болжамдық ақпаратты кредит тәуекелінің айтарлықтай ұлғаюын бағалаған, сонымен қатар ККЗ бағалаған кезде пайдаланады.

Болжамдық элементтерді беру Топтың болжалын көрсетеді және әрбір сценарий үшін ықтималдылықты бағалауды қоса алғанда екі сценарий («базалық нұсқа» және «қолайсыз» сценарийлері) жасауды шамалайды. Күтілетін кредиттік зияндарға макроэкономикалық факторлар туралы жорамалдардың желілік емес ықпалын үлгілеу бірнеше сценарийді пайдалану мақсаты болып табылады. «Базалық» сценарийдің ықтималдығы 75%, ал «қолайсыз» сценарийдікі – 25%.

Болжамдарды әзірлеуді «Halyk Finance» АҚ тиісті экономикалық ауыспалының болашақ болжамының «базалық нұсқасын» және «қолайсыз нұсқасын» жасау үшін ішкі және сыртқы ақпаратты, сонымен қатар болжамның басқа ықтимал сценарийлерінің ауқымын пайдалана отырып, жүзеге асырады. Пайдаланылатын сыртқы ақпарат, сондай-ақ мемлекеттік органдар және ақша-кредиттік реттеу органдары жариялайтын экономикалық деректер мен болжамдарды қамтиды.

Топ белгілі бір болжамдау сценарийлеріне ықтималдылықты қолданады. Базалық сценарий аса ықтимал нәтиже болып табылады және Топ бюджетті жоспарлау және жасау үшін пайдаланатын ақпараттан тұрады. Топ қаржы құралдарының портфеліне әсер ететін кредит тәуекелінің негізгі көрсеткіштерін анықтады және құжаттады және тарихи деректердің статистикалық талдауын пайдалана отырып, макроэкономикалық ауыспалылар мен кредит тәуекелдері және кредиттік зияндар арасындағы өзара байланысты бағалады.

Көрсетілген стресс-факторларды қолданған кезде 2024 жылдың соңында жүргізілген стресс-тестілеу нәтижелері Топтың жеке қаржылық көрсеткіштерінің біршама төмендегенін көрсетеді (күтілетін кредиттік залалдарға резервтің ұлғаюы, таза пайданың азаюы және клиенттердің қаражатының кетуі).

Сол уақытта, Топтың меншікті капиталы мен өтімді активтерінің жеткілікті мөлшері бар екенін ескере отырып, Топтың қаржылық жағдайының айтарлықтай нашарлауы және нормативтік талаптар мен нормалардың бұзылуы болжамдалмайды.

**2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Тұтас алғанда, әрбір сценарий үшін болжамдалған макрофакторлардың нашарлауы және «қолайсыз» сценарийдің туындау ықтималдылығының ұлғаюы 1-кезеңнен 2-кезеңге өтетін қарыздар санының ұлғаюына да, ККЗ бойынша шамаланған резервтердің ұлғаюына да алып келеді. Керісінше, болжамдалған макрофакторлардың жақсаруы немесе «базалық нұсқа» сценарийінің туындау ықтималдылығының ұлғаюы жағымды әсер етеді. Ауыспалылар арасындағы өзара байланыстың себебінен нақты бір сценарий үшін түрлі макрофакторлардағы өзгерістердің ықпалын, сонымен қатар нақты бір сценарийге тән пессимизм деңгейі мен оның туындау ықтималдылығы арасындағы өзара байланысты анықтау мүмкін емес.

Төменде келтірілген кестеде Топ өз қызметін жүргізетін ел және сәйкесінше ККЗ-ға маңызды ықпал ететін ел болып табылатын Қазақстан үшін 2024 және 2023 жж. 31 желтоқсан жағдайы бойынша пайдаланылатын экономикалық сценарийлерге енгізілген негізгі макроэкономикалық көрсеткіштер берілген.

Пайдаланылатын макрофакторлардың тізімі	2024 ж. 31 желтоқсан		2023 ж. 31 желтоқсан	
	Анықтау	Ауқымы	Анықтау	Ауқымы
ЖІӨ өсімі	% өзгеріс	4.8%	% өзгеріс	2.8% бен 4.5% аралығы
Инфляция	Инфляция %	8.3% бен 9.5% аралығы 70 АҚШ доллары мен 80 АҚШ доллары аралығы	Инфляция %	10.3% бен 12.5% аралығы 60 АҚШ доллары мен 80 АҚШ доллары аралығы
Мұнай бағасы	баррель бағасы	доллары аралығы	баррель бағасы	доллары аралығы

Қаржы активтері халықаралық рейтинг агенттігінің ағымдағы кредит рейтингіне немесе Топтың ішкі бағалау жүйесіне сәйкес жіктеледі. Ең жоғарғы болатын рейтинг - AAA. Инвестициялық класқа жатқызылған қаржы активтеріне AAA-дан BBB-ге дейінгі рейтинг берілуі мүмкін. BBB-ден төмен рейтинг берілген қаржы активтері алып-сатарлық деңгей ретінде жіктеледі.

**2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Топтың қаржы активтерінің кредит рейтингі (төменде егжей-тегжейлі көрсетілген клиенттерге берілген қарыздарды қоспағанда) күтілетін кредиттік залалдар резервіне дейін мынадай түрде берілген:

	AA	AA-	A	BBB	<BBB	Кредиттік рейтинг берілмеген	2024 ж. 31 желтоқсан Жиыны
Ақшалай қаражат және оның баламалары*	184	103,044	32,819	973,164	88,686	4,913	1,202,810
Міндетті резервтер	-	-	-	294,421	11,909	-	306,330
Пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтері	64,743	54,779	27,465	502,532	83,538	89,760	822,817
Кредит мекемелеріндегі қаражат	-	31,225	45,658	32,417	42,442	5,376	157,118
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтері	63,980	129,427	146,451	2,543,785	40,678	439	2,924,760
Амортизацияланған құн бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар	-	-	-	525,317	24,211	217,986	767,514
Басқа қаржы активтері	-	-	-	-	-	124,119	124,119
Шартты қаржы міндеттемелері	-	-	-	-	-	1,207,444	1,207,444

	AA	AA-	A	BBB	<BBB	Кредиттік рейтинг берілмеген	2023 ж. 31 желтоқсан Жиыны
Ақшалай қаражат және оның баламалары*	236,673	102,015	69,592	585,630	54,055	15,331	1,063,296
Міндетті резервтер	-	-	-	234,054	10,812	-	244,866
Пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтері	42,588	102,429	57,943	263,602	107,364	15,436	589,362
Кредит мекемелеріндегі қаражат	5,666	26,343	52,898	37,701	33,403	16,143	172,154
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтері	203,639	79,983	110,517	1,962,799	68,567	397	2,425,902
Амортизацияланған құн бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар	-	-	-	710,267	15,732	-	725,999
Басқа қаржы активтері	-	-	-	-	-	113,422	113,422
Шартты қаржы міндеттемелері	-	-	-	-	-	1,005,964	1,005,964

* Бұл сома қысқа мерзімді қарыздар мен бастапқы өтеу мерзімі 90 күннен аспайтын салымдарды білдіреді, бұлар ақшалай қаржы мен оның баламаларының құрамына кіргізілген.

Банк секторының мекемелері тұтастай алғанда қаржы активтері мен шартты міндеттемелерге қатысты кредит тәуекеліне ұшырап отырады. Топтың кредит тәуекелдері Қазақстан Республикасында шоғырланған. Топ бекіткен Тәуекелдерді басқару саясатына сәйкес кредиттер бойынша лимитті орындау және кредитті өтеу қабілетін қамтамасыз ету мақсатында кредит тәуекелінің деңгейіне ұдайы мониторинг жүргізіліп отырады.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Келесі кестеде құнсызданған активтердің және мерзімі өткен, бірақ құнсызданбаған активтердің баланстық құны көрсетіледі:

	Жеке-дара негізде бағаланатын қаржы активтері				Ұжымдық негізде бағаланатын қаржы активтері				2024 ж. 31 желтоқсан Жиыны	
	Құнсызданбаған қаржы активтері		Құнсызданған қаржы активтері		Құнсызданбаған қаржы активтері		Құнсызданған қаржы активтері			
	Активтердің жалпы баланстық құны	Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтің сомасы	Активтердің жалпы баланстық құны	Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтің сомасы	Активтердің жалпы баланстық құны	Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтің сомасы	Активтердің жалпы баланстық құны	Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтің сомасы		
Кредит мекемелеріндегі қаражат	156,957	(152)	-	-	161	-	161	-	156,966	
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтері	2,926,050	(4,362)	-	-	3,074	(2)	3,074	(2)	2,924,760	
Амортизацияланған құн бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар	765,221	(576)	-	-	2,293	(1)	2,293	(1)	766,937	
Клиенттерге берілген қарыздар	6,435,223	(35,627)	571,170	(236,610)	5,032,475	(300,982)	5,032,475	(300,982)	11,465,649	
Өзге қаржы активтері	3,739	(1)	36,495	(26,650)	83,885	(9,591)	83,885	(9,591)	87,877	

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші

Жеке-дара негізде бағаланатын қаржы активтері

2024 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша құнсызданбаған мерзімі өткен қарыздардың баланстық құны 90,801 миллион теңгені құрады (2023 ж. 31 желтоқсанда – 62,832 миллион теңге). Бұл қарыздар бойынша өткізілген мерзім 90 күннен аспайды.

Өтімділік тәуекелі

Өтімділік тәуекелі – бұл Топтың өз міндеттемелерін белгіленген мерзімде елеулі залалдарсыз орындау үшін жеткілікті ақшалай қаражатты қамтамасыз ете алмауы нәтижесінде қаржылық залалдардың туындау ықтималдығы. Топтың өтімділік тәуекелі активті операциялар бойынша талаптардың мерзімі міндеттемелер бойынша өтеу мерзімімен сәйкессіздік (сәйкес келмеу) салдарынан туындайды.

Екінші деңгейдегі банктер үшін тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесін қалыптастыру қағидаларының талаптарына сәйкес Топ болған және Директорлар кеңесі бекіткен, өтімділіктің жеткіліктілігін бағалаудың ішкі процесін (бұдан әрі - «ӨЖБІП») әзірледі және ендірі. ӨЖБІП қызмет, валюта түрлеріне қарай әртүрлі уақыттық интервалда өтімділіктің тиісті деңгейін ұстап тұру және өтімділік тәуекелін басқарудың тиісті жүйесін ендіру мақсатында өтімділік тәуекелін басқару процестерінің жинағын білдіреді. ӨЖБІП ағымдағы нарықтық және экономикалық жағдайды, тәуекелдердің бейінін және Қазақстан Республикасы заңнамасының екінші деңгейдегі банктер үшін тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесін қалыптастыру бөлігіндегі талаптарын есепке алумен Тәуекел-тәбет стратегиясына, сондай-ақ өтімділік жеткіліктілігін бағалау процесінің негізгі тәсілдері мен қағидаттарын анықтауда Банктің ішкі мұқтаждықтарына сәйкес әзірленді. Директорлар кеңесінің тәуекел-тәбетін анықтау мақсатында өтімділік тәуекелі бойынша тәуекел-тәбеттің деңгейлерін бекітеді, сондай-ақ өтімділіктің ағымдағы, қысқа мерзімді, орташа мерзімді және ұзақ мерзімді тәуекелдерін шектейтін ӨЖБІП аясында өтімділік жеткіліктілігінің сандық ішкі көрсеткіші пайдаланылады. Әлсіз жақтарын анықтау мақсатында ӨЖБІП жылына кемінде бір рет үздіксіз шолуға жатады және бұл шолу Директорлар кеңесінің бекітуіне шығарылады.

Тәуекелдерді басқару жүйесі шеңберінде өтімділік тәуекелі мынадай құралдар арқылы өлшенеді және бақыланады:

- өтімділіктің реттеушілік (пруденциялық) нормативтерін сақтау мониторингі;
- өтімділік тәуекелі бойынша ішкі лимиттер мен триггерлерді белгілеу және тұрақты мониторингтеу: тәуекел-тәбет деңгейі, ӨЖБІП көрсеткіші, GAP-алшақтықтарға лимит, міндеттемелердің шоғырлану лимиттері, өтімділік тәуекелі туралы ерте ескерту индикаторлары;
- шартты өтеу мерзімдерін талдау (GAP-талдау) және ақша ағындарын болжау, оның ішінде: жоспарланған мәмілелер, клиенттердің тартылған қаражатын болжамды ұзарту (қорландырудың тұрақты бөлігін есептеуді ескере отырып);
- қорландыру көздерінің шоғырлануын талдау (ірі депозиторлар бойынша, валюта бойынша, қорландыру мерзімділігі бойынша, қорландыру көзі бойынша);
- өтімділік тәуекеліне мониторинг пен бақылауды жүзеге асыруға мүмкіндік беретін өтімділік тәуекелі туралы ерте ескерту индикаторлары;
- өтімділікті тарту үшін кепілдік қамтамасыз ету ретінде пайдаланылуы мүмкін активтер көлемін талдау;
- төтенше жағдайлардағы өтімділік тапшылығын жою процесін сипаттай отырып, төтенше жағдайларды қаржыландыру жоспарын әзірлеу және үнемі тестілеу;
- түрлі макроэкономикалық және өзге факторлар мен параметрлердің өзгеруінің өтімділікке әсерін стресс-тестілеу.

**2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Топтың қысқа мерзімді өтімділік тәуекелін басқару үшін Қазынашылық ақшалай қаражаттың қозғалысына күн сайын мониторинг және болжау жасайды. Ұзақ мерзімді өтімділік тәуекелін басқаруды өтімділіктің ұзақ мерзімді позицияларын талдау және елеуді кері позицияны түрлі әдістермен басқару бойынша шешімдер қабылдау арқылы АПКОМ жүзеге асырады.

Өтімділік тәуекелін басқару мақсатында Топ болашақта өтімді активтердің әлеуетті тапшылығын анықтау үшін ақша қаражатының түсуі мен әкетілуін талдайды және бағалау жүргізеді. Топ баланстан тыс талаптар мен міндеттемелерді қоса алғанда, активтер мен міндеттемелер бойынша болжанатын ақша ағындарын өлшейді және болжайды, оның шеңберінде қаржылық активтер, қаржылық міндеттемелер бойынша ақша ағындары арасындағы алшақтықтардың құрылымы талданады (GAP-талдау). GAP талдау кезінде ақша ағындары келесі принциптерді ескере отырып, уақытша себеттер бойынша топтастырылады:

- активтер мен міндеттемелер экономикалық біртекті және маңызды баптарға бөлінеді;
- Клиенттерге берілген ұзақ мерзімді кредиттердің бір бөлігі «3 айдан 1 жылға дейін» себетіне жіктеледі, өйткені олар Топ тиісті хабарламаны жібергеннен кейін он ай ішінде Топ оларды біржақты тәртіппен қайтарып алуға құқылы;
- клиенттерге берілген ұзақ мерзімді қарыздардың бір бөлігі «3 айдан 1 жылға дейін» себетіне жіктеледі, өйткені Топ олар бойынша топ шығарған тиісті хабарламадан кейін он ай ішінде біржақты тәртіппен кері қайтарып алуға құқылы;
- клиенттерге қарыздар, Кредит мекемелеріндегі қаражат, өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері, амортизацияланған құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар, өзге де қаржы активтері, клиенттердің қаражаты, Кредит мекемелерінің қаражаты, Шығарылған борыштық бағалы қағаздар, өзге де қаржы міндеттемелері өтімділіктің күтілетін келісімшарттық өтеу мерзімдері негізінде позицияны талдауға енгізілген;
- Жоғарыда аталғандардан басқа активтер мен міндеттемелер әдетте төлем кестесіне және есеп беру күнінен ең ерте шарттық төлем күніне немесе қолжетімді өтеу күніне дейінгі қалған кезеңге сәйкес жіктеледі.

Тиімді бақылау мақсатында Топ өтімділікті басқаруды мыналарға бөледі:

- ағымдағы (күнішілік)/қысқа мерзімді өтімділікті басқару – өтеу мерзімі 3 айдан аз активтер мен міндеттемелерді басқару;
- орта мерзімді/ұзақ мерзімді өтімділікті басқару – өтеу мерзімі 3 айдан 1 жылға дейін және 1 жылдан астам активтер мен міндеттемелерді басқару.

**2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Өтімділік тәуекелін басқаруды жалпы АПКОМ жүзеге асырады, оның негізгі міндеттері активтер мен пассивтерді басқару саясатын және өтімділікті басқару саясатын іске асыруды бақылау, өтімді қаражатқа қажеттілікті айқындау болып табылады. Қазынашылық өтімділік тәуекелі бойынша тәуекел-тәбеттің белгіленген деңгейі және белгіленген лимиттер шеңберінде ақша ағындарын және Банктің қысқа мерзімді өтімділігін тікелей басқаруды жүзеге асырады. Қазынашылық өтімділікті жедел басқару жөніндегі шараларды әзірлейді және іске асырады. Тәуекел-менеджмент бөлімшесі өтімділік тәуекелін басқару процесін іске асыруға, ілеспелі талдаумен өтімділік тәуекелінің ағымдағы жай-күйі туралы мерзімді басқарушылық есептілік шеңберінде өтімділік тәуекелін анықтау, өлшеу, мониторингілеу, бақылау және талдау үшін жауап береді және қажет болған жағдайда тәуекелдерді азайту бойынша өз ұсынымдарын ұсынады. Сондай-ақ тәуекел-менеджмент бөлімшесі түрлі макроэкономикалық және өзге де факторлар мен параметрлердің өзгеруінің өтімділікке әсерін, оның ішінде клиенттер қаражатының кету сценарийін ескере отырып стресс-тестілеу жүргізеді. Өтімділік тәуекелін басқару (өтімділік тәуекелін анықтау, өлшеу, мониторингілеу, бақылау және талдау) өтімділік тәуекелін басқару саясатына, сондай-ақ реттеушілік талаптарға сәйкес жүзеге асырылады.

Төмендегі кестелерде жоғарыда көрсетілген қағидаттар негізінде топтастырылған қаржы активтері мен қаржылық міндеттемелерді талдау көрсетілген.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

	2024 ж. 31 желтоқсан						
	1 айдан		3 айдан		1 жылдан		Жиыны
	кем	3 айға дейін	1 жылға дейін	5 жылға дейін	5 жылдан жоғары		
ҚАРЖЫ АКТИВТЕРІ:							
Ақшалай қаражат және оның баламалары	1,473,802	-	-	-	-	-	1,473,802
Міндетті резервтер	155,375	36,419	87,331	17,977	9,228	9,228	306,330
Пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтері	796,114	-	-	26,703	-	-	822,817
Кредит мекемелеріндегі қаражат	107,311	201	28,194	20,914	346	346	156,966
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтері	85,452	58,855	796,077	1,207,152	777,224	777,224	2,924,760
Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтерді шегеріп	47	9,534	41,011	716,345	-	-	766,937
амортизацияланған құн бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар	411,039	910,887	5,907,457	3,656,734	579,532	579,532	11,465,649
Клиенттерге берілген қарыздар*	38,342	4,448	13,192	28,251	3,644	3,644	87,877
Өзге қаржы активтері	3,067,482	1,020,344	6,873,262	5,674,076	1,369,974	1,369,974	18,005,138
ҚАРЖЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕРІ:							
Клиенттердің қаражаты	6,807,195	1,623,880	3,599,228	754,614	205,126	205,126	12,990,043
Кредит мекемелерінің қаражаты	311,045	43,262	123,989	178,042	157,731	157,731	814,069
Пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы міндеттемелері	6,463	-	-	510	-	-	6,973
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	11,547	124,061	582,554	20,920	140,130	140,130	879,212
Өзге қаржы міндеттемелері	210,534	1,610	9,398	569	343	343	222,454
	7,346,784	1,792,813	4,315,169	954,655	503,330	503,330	14,912,751
Нетто позиция	(4,279,302)	(772,469)	2,558,093	4,719,421	866,644	866,644	3,092,387
Жинақталған айырма	(4,279,302)	(5,051,771)	(2,493,678)	2,225,743	3,092,387	3,092,387	

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

2023 ж. 31 желтоқсан									
	1 айдан кем	3 айға дейін	1 айдан дейін	3 айдан 1 жылға дейін	1 жылдан 5 жылға дейін	5 жылдан жоғары	Жиыны		
ҚАРЖЫ АКТИВТЕРІ:									
Ақшалай қаражат және оның баламалары	1,377,315	-	-	-	-	-	1,377,315		
Міндетті резервтер	122,468	23,652	23,652	64,201	24,272	10,273	244,866		
Пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтері	569,008	337	337	2,029	17,988	-	589,362		
Кредит мекемелеріндегі қаражат	99,434	2,669	2,669	53,199	16,171	281	171,754		
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтері	98,807	109,353	109,353	505,451	1,169,237	543,054	2,425,902		
Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтерді шегеріп амортизацияланған құн бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар	42	9,960	9,960	208,067	507,274	-	725,343		
Клиенттерге берілген қарыздар*	318,822	731,541	731,541	4,812,666	2,976,729	445,114	9,284,872		
Өзге қаржы активтері	50,216	2,096	2,096	11,305	14,026	4,123	81,766		
	2,636,112	879,608	879,608	5,656,918	4,725,697	1,002,845	14,901,180		
ҚАРЖЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕРІ:									
Клиенттердің қаражаты	5,472,599	1,182,508	1,182,508	3,267,492	618,404	388,501	10,929,504		
Кредит мекемелерінің қаражаты	429,220	50,924	50,924	19,798	106,426	171,943	778,311		
Пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы міндеттемелері	3,672	-	-	-	530	-	4,202		
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	1,734	3,785	3,785	103,604	544,270	-	653,393		
Өзге қаржы міндеттемелері	170,969	1,463	1,463	8,274	642	446	181,794		
	6,078,194	1,238,680	1,238,680	3,399,168	1,270,272	560,890	12,547,204		
Нетто позиция	(3,442,082)	(359,072)	(359,072)	2,257,750	3,455,425	441,955	2,353,976		
Жинақталған айырма	(3,442,082)	(3,801,154)	(3,801,154)	(1,543,404)	1,912,021	2,353,976			

*«3 айдан 1 жылға дейін» бағанындағы клиенттерге берілетін қарыздарға стандарттық емес өтелу мерзімі бар қарыздар кіреді.

**2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Есепті кезең ішінде өтімділіктің GAP-алшақтықтарының өзгеруі өтімді активтер көлемінің және/немесе құрылымының өзгеруіне, Топтың активтері мен міндеттемелерінің мерзімділік құрылымының өзгеруіне, оның ішінде активтерді өтеуге дейінгі мерзімнің өзгеруі (бағалы қағаздарды, клиенттерге берілген қарыздарды өтеуге дейінгі мерзімдердің қысқаруы/ұлғаюы) және міндеттемелер (клиенттердің қаражаты бойынша, Кредит мекемелерінің қаражаты бойынша, шығарылған бағалы қағаздар бойынша қорландыру мерзімдерінің қысқаруы/ұлғаюы) себебіне байланысты.

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топ өтімділіктің негізгі көрсеткіштеріне және өтімділік бойынша заңнамалық талаптарға сәйкес келеді.

Міндеттемелерді өтеу мерзімі бойынша талдау дәстүрлі түрде жоғарыдағы кестелерде көрсетілгеннен ұзақ мерзімде өтелген клиенттердің ағымдағы шотындағы қалдықтарының тарихи тұрақтылығын көрсетпейді. Осыған байланысты басшылық талап етілгенге дейінгі және 1 айға дейінгі мерзіммен тартылған ағымдағы шоттар мен клиенттердің депозиттерінің ауқымды бөлігін құрайтынына қарамастан, мұндай депозиттерді салымшылардың санына және түріне қарай әртараптандыру, сондай-ақ Топтың өткен кезеңдерде жинақтаған тәжірибесі көрсетіп отырғандай, бұл депозиттер Топ қызметін қаржыландырудың ұзақ мерзімді және тұрақты көзін құрап отыр. Тиісінше, ағымдағы шоттардың елеулі үлесі өтімділікті талдау және басқару үшін тұрақты ресурс болып табылады. Бұдан басқа, жинақталған алшақтық рейтингі жоғары өтімді мемлекеттік және басқа да бағалы қағаздарды сату және кері сатып алумен сату туралы келісімдердің көмегімен қайта қаржыландыру немесе қажет болғанда капитал нарығында ұзақ мерзімді қарыздық қаржыландыруды тарту есебінен жеткілікті деңгейде өтелуі мүмкін.

Өтімділік тәуекелінің одан әрі талдамасы төменде келтірілген кестеде ХҚЕС (IFRS) 7-ге сәйкес берілген. Аталған кестеде көрсетілген көлемде қаржылық жағдай туралы біріктірілген есепте берілген мөлшерге сәйкес келмейді, өйткені осы презентацияға қаржы міндеттемелері және шартты қаржы міндеттемелері бойынша болашақта жасалатын төлемдерге шарт бойынша төлем мерзіміне қарай жасалған талдау қоса енгізілген (пайыздық төлемдерді қоса).

ҚАРЖЫЛЫҚ ЖӘНЕ ШАРТТЫҚ МІНДЕТТЕМЕЛЕР	1 айдан аз	1 айдан 3 айға дейін	3 айдан 1 жылға дейін	1 жылдан 5 жылға дейін	5 жылдан жоғары	2024 ж. 31 желтоқсан Жиыны
Клиенттердің қаражаты	6,935,920	1,648,092	3,713,555	862,150	280,963	13,440,680
Кредит мекемелерінің қаражаты	322,636	51,783	136,024	218,311	167,721	896,475
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	11,547	121,428	610,634	25,274	140,130	909,013
Өзге қаржы міндеттемелері	210,534	1,610	9,398	569	343	222,454
Берілген кепілдіктер	984,144	-	-	-	-	984,144
Коммерциялық аккредитивтер	113,993	-	-	-	-	113,993
Қарыздар беру бойынша міндеттеме	109,307	-	-	-	-	109,307
	8,688,081	1,822,913	4,469,611	1,106,304	589,157	16,676,066
Туынды қаржы құралдары бойынша активтер	486,472	-	3,846	64,718	-	555,036
Туынды қаржы құралдары бойынша міндеттемелер	489,908	-	3,783	46,968	-	540,659

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

ҚАРЖЫЛЫҚ ЖӘНЕ ШАРТТЫҚ МІНДЕТТЕМЕЛЕР	1 айдан аз	1 айдан 3 айға дейін	3 айдан 1 жылға дейін	1 жылдан 5 жылға дейін	5 жылдан жоғары	2023 ж. 31 желтоқсан Жиыны
Клиенттердің қаражаты	5,539,223	1,201,861	3,389,901	650,178	464,185	11,245,348
Кредит мекемелерінің қаражаты	435,062	53,409	54,744	346,535	190,807	1,080,557
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	1,734	4,937	132,792	564,207		703,670
Өзге қаржы міндеттемелері	170,968	1,463	8,274	642	447	181,794
Берілген кепілдіктер	820,260	-	-	-	-	820,260
Коммерциялық аккредитивтер	120,497	-	-	-	-	120,497
Қарыздар беру бойынша міндеттеме	65,207	-	-	-	-	65,207
	7,094,644	1,261,670	3,585,711	1,561,562	655,439	14,159,026
Туынды қаржы құралдары бойынша активтер	762,961	23,731	30,522	51,694	-	868,908
Туынды қаржы құралдары бойынша міндеттемелер	765,828	22,773	25,168	44,046	-	857,815

Мемлекеттік мекемелермен және мемлекет бақылайтын компаниялармен операциялар

Топ өз қызметі барысында ҚР Ұлттық Банкімен, ҚР Үкіметі атынан ҚР Қаржы министрлігі және мемлекеттік мекемелермен, сондай-ақ мемлекет бақылайтын компаниялармен (капиталда иелену үлесі 50% және одан жоғары) операцияларды жүзеге асырады. Топ осы клиенттерге банк қызметтерін ұсынады, соның ішінде, бірақ олармен шектелмейді: салымдарды орналастыру, қарыздар беру, бағалы қағаздарды сату және сатып алу бойынша операциялар, салымдарға қаражат қабылдау және басқалар.

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша олардың баланстық құны (ТОП 10) бойынша елеулі болып табылған мемлекеттік мекемелермен және мемлекет бақылайтын компаниялармен операциялар бойынша қалдықтар былайша берілген:

Контрагент/эмитент	Ақшалай қаражат және оның баламалары	Клиенттерг е берілген қарыздар	Бағалы қағаздар	Клиенттердің / кредит мекемелерінің қаражаты	2024 ж. 31 желтоқсан Жиыны
ҚРҰБ	813,453	-	16,143	122	829,718
Қазақстан Республикасының Үкіметі	33,090	12,852	2,711,198	35,678	2,792,818
Мемлекет бақылайтын өзге де мемлекеттік мекемелер мен компаниялар	578	741,401	677,612	862,730	2,282,321
Оның ішінде: Мемлекеттік бағдарламалар қаражаты	-	-	-	96,235	96,235
	847,121	754,253	3,404,953	994,765	6,001,092

**2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

онтрагент/эмитент	Ақшалай қаражат және оның баламалары	Клиенттерг е берілген қарыздар	Бағалы қағаздар	Клиенттердің / кредит мекемелерінің қаражаты	2023 ж. 31 желтоқсан Жиыны
ҚРҰБ	786,104	-	5,843	152	792,099
Қазақстан Республикасының Үкіметі	12,559	-	2,129,527	34,392	2,176,478
Мемлекет бақылайтын өзге де мемлекеттік мекемелер мен компаниялар	11,285	499,061	678,336	952,439	2,141,121
Оның ішінде:					
Мемлекеттік бағдарламалар					
қаражаты	-	-	-	186,812	186,812
шартты салымдар	-	-	-	74,184	74,184
	809,948	499,061	2,813,706	1,247,979	5,370,694

Ақшалай қаражат және оның баламалары ҚР Ұлттық Банкіндегі ностро шоттардағы және мерзімді депозиттердегі ұлттық және шетел валютасындағы қалдықтар кіреді.

Клиенттерге берілетін қарыздар ақылылық, мерзімділік, қайтарымдылық шарттарында жасалған, мемлекет бақылайтын компанияларды қаржыландыру жөніндегі мәмілелерді білдіреді.

Бағалы қағаздар сатып алу мақсаттарына қарай әділ немесе амортизацияланған құны бойынша бағаланатын, ұлттық және шетел валютасында номинацияланған борыштық және үлестік қаржы құралдарымен ұсынылған.

Кредит мекемелерінің қаражаты / клиенттердің қаражаты мемлекет бақылайтын компаниялар алдындағы ағымдағы шоттардағы қалдықтар, мерзімді салымдар, шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерін қаржыландырудың мемлекеттік бағдарламалары бойынша орналастырылған қаражат, сондай-ақ квазимемлекеттік компаниялар жер қойнауын пайдалану жөніндегі операциялар шеңберінде орналастырған шартты салымдар түріндегі міндеттемелерді білдіреді.

Өтімділік тәуекелін басқару, оның ішінде активтер мен міндеттемелердің шоғырлануын мониторингтеу мақсатында топ клиенттерге қойылатын талаптар бойынша да, сол сияқты олардың алдындағы міндеттемелер бойынша да (ірі депозиторлар / қарыз алушылар бойынша, валюта себеттері бойынша, қорландыру көзі бойынша) клиенттердің жекелеген топтарына шоғырлану лимиттерін белгілейді; көрсетілген лимиттердің орындалуын тұрақты негізде бақылайды, көрсеткіштердің өзгеру серпінін талдайды, қажет болған жағдайда шоғырлану тәуекелін төмендету жөніндегі іс-шаралар жоспарын әзірлейді.

Сонымен қатар, Топ тұрақты негізде Топтың қаржылық тұрақтылығына әртүрлі макроэкономикалық және басқа көрсеткіштердің ықтимал өзгеруінің әсері бойынша стресс-тестілеу өткізеді. Қарауға және талдауға міндетті сценарийлердің бірі клиенттер қаражатының күйзеліске ұшырауы (ағымдағы шоттардан алу, мерзімді депозиттерді мерзімінен бұрын бұзу), сондай-ақ клиенттердің қаражатын шетел валютасына (теңгеден шетел валютасына) айырбастау болып табылады, стресс-тест жүргізу нәтижелері бойынша қажет болған кезде топтың қызметіне теріс әсер етуге жол бермеу жөніндегі алдын алу шаралары әзірленеді.

Активтер мен міндеттемелердің шоғырлануына арналған лимиттер мониторингінің нәтижелері және стресс-тестілеулердің нәтижелері міндетті түрде топтың қызметіне тән тәуекелдің негізгі түрлерінің ағымдағы деңгейімен танысу және қажет болған кезде тәуекелді азайту бойынша түзету шараларын қабылдау үшін уәкілетті алқалы органдардың қарауына ұсынылады.

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Нарықтық тәуекел

Нарықтық тәуекел дегеніміз – бұл нарықтық жағдайдың қолайсыз өзгеруіне байланысты, нарықтық пайыздық мөлшерлемелердің, шетел валюталарының бағамдарының, қаржы құралдарының, тауарлардың нарықтық құнының өзгеруінен көрінетін Топтың баланстық және баланстан тыс баптары бойынша қаржылық залалдардың туындау ықтималдығы.

Топ нарықтық тәуекелдерді мынадай құрамды бөліктерге бөледі:

- Пайыздық мөлшерлемелердің өзгеру тәуекелі (пайыздық тәуекел);
- Шетел валюталарының айырбас бағамдарының өзгеру тәуекелі (валюталық тәуекел);
- Бағалы қағаздар портфельінің бағасы өзгеру тәуекелі (бағалық тәуекел).

Нарықтық тәуекелді басқару мақсаты тәуекел/кірістілік арақатынасын оңтайландыру, қолайсыз оқиғалар жүзеге асырылған кезде залалды азайту және іс жүзіндегі қаржылық нәтиженің күтілген нәтижеден ауытқу мәнін төмендету болып табылады.

Нарықтық тәуекелді басқару бағалы қағаздардың портфельдерін басқарудан, валюталар бойынша ашылған позицияларды басқарудан, пайыздық мөлшерлемелерді басқарудан және туынды қаржы құралдарын басқарудан құралады. Осы мақсатта АПКОМ бағалы қағаздар портфельдерінің, ашылған позициялардың, stop-loss лимиттерінің, VaR және ES лимиттерінің және басқа да шектеулердің лимиттерін белгілейді. Нарықтық тәуекел лимиттері жылына кемінде бір рет қайта қаралып, үнемі бақылауда болады.

Пайыздық тәуекел

Топ пайыздық мөлшерлемелердің өзгеру тәуекеліне ұшырайды. Пайыздық мөлшерлемелердің өзгеру тәуекелі нарықтық пайыздық мөлшерлемелердің қолайсыз өзгерісі салдарынан пайыздық кірістердің төмендеуі, пайыздық шығыстардың ұлғаюы немесе капиталға теріс әсер ету ықтималдығы ретінде айқындалады.

Топ пайыздық тәуекелдің екі түрін бөледі:

- Әділ құнының өзгерісі өзге жиынтық кіріс арқылы көрсетілетін бағалы қағаздардың портфельдері бойынша пайыздық тәуекел;
- Пайыздық мөлшерлемелердің өзгерісіне сезімтал (сыйақы мөлшерлемесінің өзгеру тәуекелі) активтер мен міндеттемелерді өтеу мерзімдерінің сәйкес келмеуінен туындайтын (пайыздық мөлшерлемелерді қайта қарау) пайыздық тәуекел.

АПКОМ оң пайыздық маржаны қамтамасыз ете отырып, Топтың пайыздық мөлшерлемелері бойынша позициясын басқару арқылы пайыздық мөлшерлеменің өзгеру тәуекелін және нарықтық тәуекелді басқарады.

Топ Пайыздық тәуекелдерді басқару және бақылау қағидаттары туралы Базель құжатында сипатталған тәсілді пайдалана отырып, пайыздық тәуекелге ұшырағыштық деңгейін анықтау арқылы пайыздық мөлшерлеменің өзгеру тәуекелін басқарады. Бұл тәсіл активтер және міндеттемелер бойынша пайыздық мөлшерлемелердің параллельдік өзгеру әсерін тестілеу жолымен Топтың пайыздық тәуекелге ұшырағыштық деңгейін анықтайды.

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Пайыздық мөлшерлемелердің өзгерісіне сезімталдықты талдау

Төмендегі кестеде өзгерістер негізінде мүмкін деп табылған пайыздық тәуекелдің өзгерісі негізінде пайыздық тәуекелге сезімталдықтың талдауы ұсынылған. Топ пайыздық мөлшерлемелердің мүмкін болатын өзгерістерін осы пайыздық мөлшерлемелердің түрлі құбылмалылығына байланысты, қаржы активтері мен міндеттемелері белгіленген теңгедегі және шетел валютасында жеке-жеке бағалайды. Сонымен қатар теңгедегі пайыздық мөлшерлемелер өзгерістерінің сценарийі (қарыздар/депозиттер, ҚРҰБ базалық мөлшерлемесінің және т.б.) нарықтық пайыздық мөлшерлемесінің динамикасын ескереді.

Салық төленгенге дейінгі пайдаға ықпал ету - пайыздық мөлшерлемедегі жол берілетін өзгерістердің қаржы активтері мен міндеттемелердің құбылмалы мөлшерлемесі негізінде 2024 және 2023 жылдардың 31 желтоқсанындағы мәліметке сәйкес әділ құнмен есепке алынатын бір жыл ішіндегі таза пайыздық табысқа тигізетін әсері және тіркелімді пайыздық мөлшерлемелі құралдарды қайта бағалаудың әділ құнмен есепке алынатын әсері. Топ басшысының пікірінше, табыс салығы пайыздық тәуекелді басқаруға елеулі ықпал тигізбейді.

2024 және 2023 жылдардың 31 желтоқсанындағы мәліметке сәйкес активтер құнынан салық төленгенге дейінгі пайдаға әсері былайша берілген:

	2024 ж. 31 желтоқсан		2023 ж. 31 желтоқсан	
	Пайыздық мөлшерлеме Теңге +3.75%	Пайыздық мөлшерлеме Теңге -3.75%	Пайыздық мөлшерлеме Теңге +3.75%	Пайыздық мөлшерлеме Теңге -3.75%
	Шетел валютасы +2%	Шетел валютасы -2%	Шетел валютасы +2%	Шетел валютасы -2%
ҚАРЖЫ АКТИВТЕРІ:				
Пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша				
бағаланатын қаржы активтері	673	(673)	(9,100)	8,963
Теңге	672	(672)	(9,368)	9,368
Шетел валюталары	1	(1)	268	(405)
Кредит мекемелеріндегі қаражат	1,191	(1,191)	1,223	(1,223)
Шетел валюталары	1,191	(1,191)	1,223	(1,223)
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша				
бағаланатын қаржы активтері	230	(230)	766	(766)
Теңге	229	(229)	766	(766)
Шетел валюталары	1	(1)		
Клиенттерге берілген қарыздар	21,700	(21,700)	4,682	(4,682)
Теңге	2,920	(2,920)	-	-
Шетел валюталары	18,780	(18,780)	4,682	(4,682)
Салық салғанға дейінгі пайдаға таза ықпалы	23,792	(23,792)	(2,428)	2,291

Капиталға ықпал - бұл бөлінбеген пайдадағы өзгерістер нәтижесінде туындаған пайыздық мөлшерлемедегі жол берілетін өзгерістер әсері және мөлшерлемесі тіркелімді, өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құнмен бағаланатын қаржы активтерін қайта бағалаудың әсері.

**2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша активтер мен міндеттемелердің құнынан капиталға ықпалы былайша берілген:

	2024 ж. 31 желтоқсан		2023 ж. 31 желтоқсан	
	Пайыздық мөлшерлеме Теңге +3.75% Шетел валютасы +2%	Пайыздық мөлшерлеме Теңге -3.75% Шетел валютасы -2%	Пайыздық мөлшерлеме Теңге +3.75% Шетел валютасы +2%	Пайыздық мөлшерлеме Теңге -3.75% Шетел валютасы -2%
ҚАРЖЫ АКТИВТЕРІ:				
Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша				
бағаланатын қаржы активтері	673	(673)	(9,100)	8,963
Теңге	672	(672)	(9,368)	9,368
Шетел валюталары	1	(1)	268	(405)
Кредит мекемелеріндегі қаражат	1,191	(4,111)	-	-
Теңге	-	(2,920)	-	-
Шетел валюталары	1,191	(1,191)	-	-
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша				
бағаланатын қаржы активтері	(211,511)	211,511	(172,588)	172,588
Теңге	(103,442)	103,442	(65,965)	65,965
Шетел валюталары	(108,069)	108,069	(106,623)	106,623
Клиенттерге берілген қарыздар	21,700	(18,780)	4,682	(4,682)
Теңге	2,920	-	-	-
Шетел валюталары	18,780	(18,780)	4,682	(4,682)
Капиталға таза ықпалы	(187,948)	187,948	(175,782)	175,646

Валюталық тәуекел

Топ валюталық тәуекелге ұшырауы мүмкін. Бұл тәуекел Топтың қаржылық жағдайына кері әсерін тигізе алатын, шетел валюталары бойынша ашық позициялардың болуына және нарықтық айырбас бағамдарының қолайсыз өзгерістерінің болуына байланысты туындайтын тәуекел.

АПКОМ валюталық тәуекелді басқаруды ашық валюталық позицияны анықтау арқылы, теңгенің құнсыздануының болжамына және өзге де макроэкономикалық индикаторларға сүйене отырып іске асырады, бұл жәйт Топқа ұлттық және шетел валюталарының айырбас бағамындағы елеулі ауытқулардан болатын залалды барынша азайтуға мүмкіндік береді.

Қазынашылық Топтың ашық валюталық позициясының реттеуші орган талаптарына сәйкес келуін қамтамасыз ету мақсатында оған күнделікті бақылау жасап отырады.

Топ шетел валютасының (негізінен АҚШ долларының) әрекет етуші айырбастау бағамдарындағы ауытқулардың салдарынан туындайтын, қаржылық жағдайға, қызметтің нәтижелеріне және ақшалай қаражаттың қозғалысына әсерін тигізетін, күнделікті қадағаланып отыратын тәуекелге ұшырауы ықтимал. АПКОМ валюта түрлеріне қарай тәуекел деңгейінің лимиттерін Директорлар Кеңесі бекіткен өкілеттік шеңберінде белгілейді. Бұл лимиттер реттеуші орган белгілеген ең төменгі талаптарға сәйкес келеді.

Топтың негізгі ақша ағымдары негізінен теңгемен және АҚШ долларымен генерацияланады. Соның салдарынан теңгенің АҚШ долларына қатысты айырбастау бағамының келешек тербелістері Топтың АҚШ долларымен өрнектелген ақшалай активтері мен міндеттемелерінің баланстық құнына ықпалын тигізе алады. Валюталық тәуекел қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есептің баптарына және баланстан тыс позицияларға қатысты бағаланады. Топтың айырбастау бағамдарының ауытқуларына ағымдағы сезімталдығы баланстан тыс баптар қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есептің баптарын елеулі бейтараптандыратынына байланысты тиімді деңгейде болады.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Топтың валюталық тәуекелге ұшырауы төмендегідей берілген:

	2024 ж. 31 желтоқсан				
	АҚШ доллары	Евро	Ресей рублі	Басқалары	Шетел валютасының жиыны
ҚАРЖЫ АКТИВТЕРІ					
Ақшалай қаражат және оның баламалары	303,453	76,454	26,787	79,777	486,471
Міндетті резервтер	48,259	8,891	3,190	3,394	63,734
Пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтері	311,360	7,368	14	160	318,902
Кредит мекемелеріндегі қаражат	118,842	2	2,081	21,936	142,861
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтері	1,404,657	239,007	7,664	-	1,651,328
Қүтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтерді шегергенде амортизацияланған құн бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар	220,923	-	-	24,207	245,130
Клиенттерге берілген қарыздар	2,122,954	174,601	6,280	128,380	2,432,215
Өзге қаржы активтері	2,185	592	1,511	2,086	6,374
	4,532,633	506,915	47,527	259,940	5,347,015
ҚАРЖЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕРІ					
Клиенттердің қаражаты	3,570,187	246,083	42,582	157,989	4,016,841
Кредит мекемелерінің қаражаты	438,384	24,676	10,157	17,733	490,950
Пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы міндеттемелері	840	-	510	-	1,350
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	484,287	-	-	-	484,287
Өзге қаржы міндеттемелері	1,865	1,343	72	1,104	4,384
	4,495,563	272,102	53,321	176,826	4,997,812
Баланс бойынша нетто позиция	37,070	234,813	(5,794)	83,114	349,203
Баланстан тыс нетто позиция	120,411	(204,932)	9,348	(26,664)	(101,837)
Нетто позиция	157,481	29,881	3,554	56,450	247,366
					2,860,246

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

2023 ж. 31 желтоқсан						
	АҚШ доллары	Евро	Ресей рублі	Басқалары	Шетел валютасының жиыны	
					Тенге	ЖИЫНЫ
ҚАРЖЫ АКТИВТЕРІ						
Ақшалай қаражат және оның баламалары	561,336	61,510	22,111	138,220	783,177	1,377,315
Міндетті резервтер	8,906	6,150	-	105,596	120,652	244,866
Пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтері	246,103	3,370	20	613	250,106	589,362
Кредит мекемелеріндегі қаражат	101,126	4,109	16,073	13,119	134,427	171,754
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтері	1,418,689	133,479	8,255	-	1,560,423	2,425,902
Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтерді шегергенде амортизацияланған құн бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар	193,298	-	-	10,380	203,678	725,343
Клиенттерге берілген қарыздар	1,365,955	122,814	13,637	109,008	1,611,414	9,284,872
Өзге қаржы активтері	21,196	740	1,976	265	24,177	81,766
	3,916,609	332,172	62,072	377,201	4,688,054	14,901,180
ҚАРЖЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕРІ						
Клиенттердің қаражаты	3,138,884	210,030	37,853	127,231	3,513,998	10,929,504
Кредит мекемелерінің қаражаты	193,078	8,646	39,207	4,143	245,074	778,311
Пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы міндеттемелері	-	-	530	-	530	4,202
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	324,803	-	-	-	324,803	653,393
Өзге қаржы міндеттемелері	4,594	1,454	91	2,517	8,656	181,794
	3,661,359	220,130	77,681	133,891	4,093,061	12,547,204
Баланс бойынша нетто позиция	255,250	112,042	(15,609)	243,310	594,993	2,353,976
Баланстан тыс нетто позиция	29,460	(109,932)	21,147	(183,970)	(243,295)	
Нетто позиция	284,710	2,110	5,538	59,340	351,698	2,015,507

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Валюталық тәуекелге сезімталдықты талдау

Төменде келтірілген кестеде 2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанындағы мәліметке сәйкес Топты елеулі тәуекелге ұшыратып отырған валюталар және Топтың болжанған қаржылық ағымы туралы мәлімет берілген. Талдау валюта бағамының мүмкін болатын қозғалысының әсерін көрсетеді, бұл барлық басқа айнымалылар пайда немесе залал туралы шоғырландырылған есепте өзгермейді деп болжайды. Кестеде көрсетілген теріс мәнді сома пайда немесе залал туралы шоғырландырылған есептегі таза потенциалдық азаюды, ал оң мәнді сома таза жоғарылауды білдіреді. Валюталық тәуекелдің сезімталдығы баланстық та, баланстан тыс та валюталық позицияларды есепке алады. Топ басшылығының пікірінше, табыс салығы валюталық тәуекелді басқаруға елеулі ықпалын тигізбейді.

Қаржы активтерінің құнына негізделген, салық салынғанға дейінгі пайдаға және капиталға ықпал 2024 және 2023 жж. 31 желтоқсандағы жағдайға сәйкес соңғы екі жылда айырбас бағамының динамикасының тарихи деректері бойынша есептелген айырбас бағамының жылдық құбылмалылығының талдауын пайдалана отырып есептеледі:

	2024 ж. 31 желтоқсан		2023 ж. 31 желтоқсан	
	+30%	-30%	+30%	-30%
	Теңге/АҚШ	Теңге/АҚШ	Теңге/АҚШ	Теңге/АҚШ
	доллары	доллары	доллары	доллары
Қаржы нәтижелеріне/капиталға ықпал	47,244	(47,244)	85,413	(85,413)

	2024 ж. 31 желтоқсан		2023 ж. 31 желтоқсан	
	+30%	-30%	+30%	-30%
	Теңге/евро	Теңге/евро	Теңге/евро	Теңге/евро
Қаржы нәтижелеріне/капиталға ықпал	8,964	(8,964)	633	(633)

	2024 ж. 31 желтоқсан		2023 ж. 31 желтоқсан	
	+30%	-30%	+30%	-30%
	Теңге/Ресей рублі	Теңге/Ресей рублі	Теңге/Ресей рублі	Теңге/Ресей рублі
Қаржы нәтижелеріне/капиталға ықпал	1,066	(1,066)	1,661	(1,661)

Сезімталдықты талдауға шектеу

Жоғарыда келтірілген кестелерде ең басты болжамға негізделген өзгерістер көрсетілген, себебі басқа жорамалдар өзгеріссіз қалады. Шындығына келгенде, жорамалдар мен басқа факторлар өзара байланысты болады. Сонымен қатар сезгіштіктің желілік емес сипаты бар екендігін де ескеру керек, сондықтан алынған нәтиже бойынша интерполяция немесе экстраполяция жүргізілмеуге тиіс.

**2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Сезімталдықты талдау Топтың активтер мен міндеттемелерді белсенді басқаратындығын ескермейді. Бұған қоса, Топтың қаржылық жағдайы нарықта болып жататын өзгерістерге қарай өзгеріске ұшырап отыруы мүмкін. Мәселен, Топтың қаржы активтерін басқару саласындағы стратегиясы нарықтағы ауытқулар тәуекелін басқаруға бағытталған. Бағалы қағаздар нарығында кенеттен бағалық шұғыл ауытқулар болған жағдайда басшылық инвестицияларды сату, инвестициялық портфель құрамын өзгерту, сондай-ақ басқа да қорғаныс әдістерін қолдана алады. Ендеше, жорамалдардың өзгеруі міндеттемелерге әсер ете алмайды және қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте нарықтық бағамен есепке алынатын активтерге елеулі ықпал ете алмайды. Мұндай жағдайда активтер мен міндеттемелерді бағалаудың түрлі әдістері капитал көлемінің елеулі ауытқуына әкеп соғуы мүмкін.

Әлеуетті тәуекелді ашып көрсету мақсатында жоғарыда келтірілген сезімталдықты талдаудағы басқа шектеулерге нарықтағы болжамды қозғалыстарды пайдалануды да қосуға болады, бұлар Топтың нарықта болатын болашақтағы өзгерістерге жасалған жорамалы ғана болып табылады, өйткені жорамалды қандай да бір сенімділікпен жасау мүмкін емес.

Баға тәуекелі

Баға тәуекелі - бұл өзгерістерге жекелеген бағалы қағазға немесе оның эмитентіне тән факторлар немесе нарықта айналымдағы барлық бағалы қағаздарға әсер ететін факторлар себеп болғанына қарамастан, қаржы құралдарының нарықтық бағасының өзгеруі нәтижесінде қаржылық залалдардың туындау ықтималдығы. Топ нарықтағы оның өнімдеріне ықпал ететін жалпылама немесе арнайы өзгерістер әсеріне байланысты баға тәуекеліне ұшырап отырады.

Баға тәуекелін шектеу мақсатымен Топ сауда портфелінің потенциалдық залалдарын азайту мақсатымен сауда портфеліндегі бағалы қағаздар бойынша ең жоғарғы залал (stop-loss) лимитін белгілейді.

Баға тәуекелін бағалау Банк іс жүзіндегі залалдар Value At Risk («VaR») мәніне сәйкес келетін залалдар деңгейінен артуы мүмкін жағдайда бір күн ішінде өзіне қабылдай алатын күтілген залалдар деңгейіне Expected shortfall (ES) лимиттерін белгілеу арқылы VaR әдісінің негізінде жүзеге асырылады.

VaR есептеулері мынадай параметрлердің негізінде жүргізіледі:

- есептік кезең – 252 жұмыс күні;
- сенімділік интервалы – 99%;
- пайдаланылатын әдіс – тарихи немесе параметрлік модельдеу әдісі.

Топ 2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанындағы мәліметке сәйкес баға тәуекелін болмашы деп санайды, соған байланысты сандық ақпаратты ашудың қажеті жоқ.

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

34. Капитал жеткіліктілігін басқару

Топтың капиталды басқару кезіндегі мақсаты қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есептегі «капитал» ұғымынан кеңірек және мынадай жәйттерді білдіреді:

- ҚРҰБ капиталға қойған талаптарын орындау;
- Топтың өз қызметін үздіксіз қызмет істеу қағидатымен жалғастыру қабілетін Топтың пайда табуын әрі акционерлер мен өзге де мүдделі тұлғаларға табыс әкелуін қамтамасыз ете отырып қорғау; және
- Өз қызметін одан әрі дамыту үшін меншікті қаражат көлемін тиісінше қамтамасыз ету.

Капиталдың талап етілетін деңгейі жоғарыда көрсетілген мақсаттарды ескере отырып, жылдық бюджетті әзірлеу барысында белгіленеді және бұл Басқарма мен Директорлар кеңесі тарапынан мақұлданады. Қазіргі уақытта Топ капиталының жеткіліктілігі Базель комитетінің ескертулерін ала отырып, есепті қазақстандық Реттеу органының банктерге берілген пруденциялық нормативтердің талабы бойынша есептелінеді.

Қазіргі уақытта нормативтік капитал:

- Банктің дұрыс жұмыс істеуін қолдау және залалдарды олар туындаған сәтте жұту үшін қажетті бірінші деңгейдегі капитал арқылы. Банк шығарған жай акцияларды, эмиссиялық табысты, бөлінбеген пайданы, өзге жинақталған жиынтық кірісті және ашылған резервтерді, регуляторлық түзетулерді (шегерімдер) қамтитын бірінші деңгейдегі негізгі және қосымша капиталдан тұрады;
- Банк таратылғанда екінші деңгейдегі капитал арқылы залалдардың жұтылуын қамтамасыз ету үшін қажетті. Капиталдың бұл бөлігі банк шығарған құралдардан және шегерімдерден тұрады.

Тәуекелді ескере отырып есептелген активтер салымдардың тәуекел деңгейіне және олардың ықтимал құнсыздануына қарай бес топқа бөлінеді, қолайлы қамтамасыз етуді немесе кепілдіктерді ескере отырып, әрбір активке және контрагентке қатысы бар кредиттік, нарықтық және басқа да тәуекелдерді бағалауды көрсететін мәнге сәйкес өлшенеді. Ықтимал залалдардың шартты сипатын көрсету үшін жасалған кейбір түзетулері бар баланстан тыс шоттар үшін де ұқсас тәсіл қабылданады.

**2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Төменде берілген кесте Топтың 2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған нормативтік капиталы мен коэффициенттер құрамын қорытындылайды. Осы екі жылдың ішінде Топ ішіндегі жекелеген кәсіпорындар және Топ капиталға қатысты қойылатын сыртқы талаптардың барлығын орындады.

	2024 ж. 31 желтоқсан	2023 ж. 31 желтоқсан
Нормативтік капиталдың құрамы		
Негізгі капитал		
Жарғылық капитал, құны төлеп алынған өз акциялары шегерілген	(54,598)	(49,487)
Эмиссиялық кіріс	8,769	8,667
Өткен жылдардың бөлінбеген пайдасы	2,066,418	1,750,723
Ағымдағы жылдың таза пайдасы	920,991	693,436
Жинақталған ашылған резервтер*	55,063	54,320
Бақыланбайтын үлес	12	10
Негізгі құралдарды және өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтерін қайта бағалау бойынша резервтер	44,934	13,620
Минус: іскерлік бедел және материалдық емес активтер	(19,278)	(16,401)
Минус: бағамдағы айырма қоры	(12,098)	(3,459)
Негізгі капитал жиыны	3,010,213	2,451,429
Үстеме капитал		
Екінші деңгейдегі капитал		
Тәртіптелген борыш	19,749	37,698
Екінші деңгейдегі капитал жиыны	19,749	37,698
Нормативтік капитал жиыны	3,029,962	2,489,127
Тәуекел деңгейіне қарай бағаланған активтер	16,011,836	12,676,762
Негізгі капитал жеткіліктілігінің коэффициенті	18.80%	19.34%
Бірінші деңгейдегі капитал жеткіліктілігінің коэффициенті	18.80%	19.34%
Нормативтік капитал жеткіліктілігінің коэффициенті	18.92%	19.64%

*2024 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жинақталған ашылған резервтер 55,063 миллион теңге (2023 ж. 31 желтоқсан: 54,320 миллион теңге) сомасындағы резервтік капиталдан құралған.

35. Сегменттік ақпарат

Топты басқару және оның есептілігі төрт негізгі операциялық сегментке негізделген – корпоративтік банктік қызметтер, шағын және орта бизнес клиенттеріне қызметтер, бөлшек банктік қызметтер және инвестициялық банкинг. Бұл сегменттер әр түрлі өнімдер мен қызметтер ұсынатын және бөлек-бөлек басқарылатын іскерлік белсенділіктің стратегиялық бірлігі болып табылады.

Бөлшек банктік қызметтер – ағымдағы шоттар бойынша операцияларды қоса алғанда, жеке тұлғаларға көрсетілетін банк қызметтері, салымдар, инвестициялық өнімдер, депозитарлық қызметтер, кредит және дебет карточкалары, тұтыну қарыздары мен ипотекалық кредиттер, кассалық қызмет көрсету және шетел валютасымен жүргізілетін операциялар.

Корпоративтік банк қызметтер есептік және корреспонденттік шоттарды жүргізу, депозитарлық қызметтер, кастодиан қызметтері, овердрафттар, қарыздар беру және кредит беру саласындағы басқа қызметтерді, берілген кепілдіктер мен аккредитивтер бойынша құжаттамалық операцияларды, банк аралық нарықтағы операцияны, сондай-ақ есептік-кассалық қызмет көрсету мен шетел валютасымен мәмілелерді іске асырумен қоса корпоративтік клиенттер мен қаржы мекеме – клиенттері үшін банктік қызметтерді білдіреді.

**2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Шағын және орта бизнес клиенттеріне қызметтер – есептік шоттарды жүргізуді, депозитарлық қызметтерді, овердрафттар, қарыздар беруді және кредит беру саласындағы басқа қызметтерді, берілген кепілдіктер мен аккредитивтер бойынша құжаттамалық операцияларды, сондай-ақ есептік-кассалық қызмет көрсету мен шетел валютасымен мәмілелер жасауды қоса шағын және орта бизнес кәсіпорындары мен жеке кәсіпкерлер үшін банктік қызметтерді білдіреді.

Инвестициялық банкинг – нарықта бағалы қағаздарды сатып алу және сату қызметтерін көрсетеді.

Бөлінбеген сомалар – басқарушылық есептіліктің ішкі жүйелерінде Топтың бизнес-сегменттеріне бөлінбеген баланс пен табыстардың /залалдардың баптары, өйткені олар бизнес-бірлікке қатысты емес және бұл сала Топтың ағымдағы қызметінің шеңберіне кіреді. Бөлінбеген активтер - бұл жылжымайтын мүлік, ғимараттар мен жабдықтар, материалдық емес активтер, сатуға арналған активтер, кассадағы қолма қол ақша мен басқа бөлінбеген активтер. Бөлінбеген міндеттемелерге мерзімі ұзартылған салықтық міндеттеме мен өзге бөлінбеген міндеттемелер кіреді. Бөлінбеген кірістерге негізгі және негізгі емес қызметтен түсетін басқа да кірістер, сондай-ақ сақтандыру қызметінен түсетін табыстар кіреді. Бөлінбеген залалдарға дебиторлық берешек бойынша күтілетін кредиттік залалдардың резервтері, операциялық үстеме шығыстар, сақтандыру бойынша қызметтер мен табыс салығы кіреді.

Төменде келтірілген сегменттік ақпарат ХҚЕС (IFRS) 8 талаптарына сәйкес көрсеткіштерді бағалау үшін операциялық шешімдер қабылдайтын, Топтың жауапты тұлғасы болып табылатын Банк Басқармасының Төрағасы пайдаланатын қаржылық ақпарат негізінде беріліп отыр. Топ басшылығы сегменттердің әрқайсысы бойынша қаржылық ақпаратты, оның ішінде операциялық сегменттік нәтижелерге, активтер мен міндеттемелерге берілетін бағаны қарастырады. Сегменттің нәтижесі – бұл ресурстарды бөлу және сегменттер бойынша нәтижелерді бағалау үшін операциялық қызмет бойынша шешімдер қабылдайтын жауапты басты лауазымды тұлғаға берілетін көрсеткіш.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанына және осы күндерде аяқталған жылдар іші Топтың негізгі операциялық сегменттері бойынша сегменттік ақпарат төменде берілген:

2024 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша және осы күні аяқталған жыл іші	Бөлшек банктік қызметтер	Корпоративтік банктік қызметтер	Шығын және орта бизнесерге банктік қызметтер	Инвестициялық банкинг	Бөлімбегендер	Жиыны
Сыртқы кірістер	858,483	1,023,075	361,339	310,727	301,504	2,855,128
Кірістер жиыны	858,483	1,023,075	361,339	310,727	301,504	2,855,128
Жалпы кіріске мыналар кіреді:						
- Пайыздық кірістер	709,672	873,950	284,135	296,436	6,593	2,170,786
- Қызметтер мен комиссиялардан кірістер, мыналарды қосқанда:	131,658	36,580	39,449	132	3,915	211,734
Жеке тұлғалардың транзакциялық кірісі	134,135	-	-	-	-	134,135
Заңды тұлғалардың транзакциялық кірісі	-	11,909	30,598	132	-	42,639
Берілген кепілдіктер мен аккредитивтер	-	20,003	6,986	-	-	26,989
Басқасы	8,699	4,872	1,865	-	3,915	19,351
Ниспестіктік бағдарламасы	(11,176)	(204)	-	-	-	(11,380)
- Пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтері бойынша таза пайда	-	92,572	-	11,656	141	104,369
- Шегел валютасымен операциялар бойынша таза пайда	17,152	85,875	37,099	-	(30,083)	110,043
- Өзге жиындық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтерінен түскен таза пайда	-	-	-	2,503	-	2,503
- Басқа кредиттік залалдар бойынша қалпына келтіру	1	212	656	-	7	876
- Негізгі құралдардың құнсыздануын қалпына келтіру және қаржылық емес активтердің құнсыздануынан болған залал	-	-	-	-	-	-
- Қауымдастырылған ұйымның пайдасындағы үлес	-	-	-	-	1,137	1,137
- Сақтандыру қызметінен түскен кіріс, банктік емес қызметтен түскен кірістер және басқа да (шығыстар)/кірістер	-	(66,114)	-	-	15,526	15,526
Кірістер жиыны	858,483	1,023,075	361,339	310,727	301,504	2,855,128
- Пайыздық шығыстар	(501,048)	(343,433)	(155,263)	(48,187)	(14,945)	(1,062,876)
- Кредиттік залалдар бойынша шығыстар	(93,757)	(793)	(28,222)	(2,135)	(4,441)	(129,348)
- Қызметтер мен комиссиялар бойынша шығыстар	(79,077)	(2,756)	(3,735)	(861)	(21)	(86,450)
- Операциялық шығыстар	(145,958)	(19,397)	(31,246)	(2,719)	(65,190)	(264,510)
- Сақтау арналған активтердің құнсыздануынан болған залал	-	-	-	-	(60)	(60)
- Қайта сақтандыруды шегергендегі сақтандыру төлемдері	-	-	-	-	(148,200)	(148,200)
- Сақтандыру бойынша қаржылық шығыстар	-	-	-	-	(26,266)	(26,266)
- Қайта сақтандыру шарттары	-	-	-	-	(35,525)	(35,525)
Шығыстар жиыны	(819,840)	(366,379)	(218,466)	(53,902)	(294,648)	(1,753,235)
Сегмент нәтижесі	38,643	656,696	142,873	256,825	6,856	1,101,893
Салық салынғанға дейінгі пайда	38,643	656,696	142,873	256,825	6,856	1,101,893
Табыс салығы бойынша шығыс	-	-	-	-	(180,902)	(180,902)
Таза пайда	38,643	656,696	142,873	256,825	(174,046)	920,991
Сегменттік активтер жиыны	3,901,850	7,488,151	1,831,990	4,420,694	905,729	18,548,414
Сегменттік міндеттемелер жиыны	6,952,536	4,289,967	2,482,390	879,212	876,260	15,480,365
Басқа да сегменттік баптар:						
Күрделі шығындар	-	-	-	-	(66,884)	(66,884)
Толу және амортизация	-	-	-	-	(19,821)	(19,821)
Қауымдастырылған ұйымға инвестициялар	-	-	-	-	59,227	59,227

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

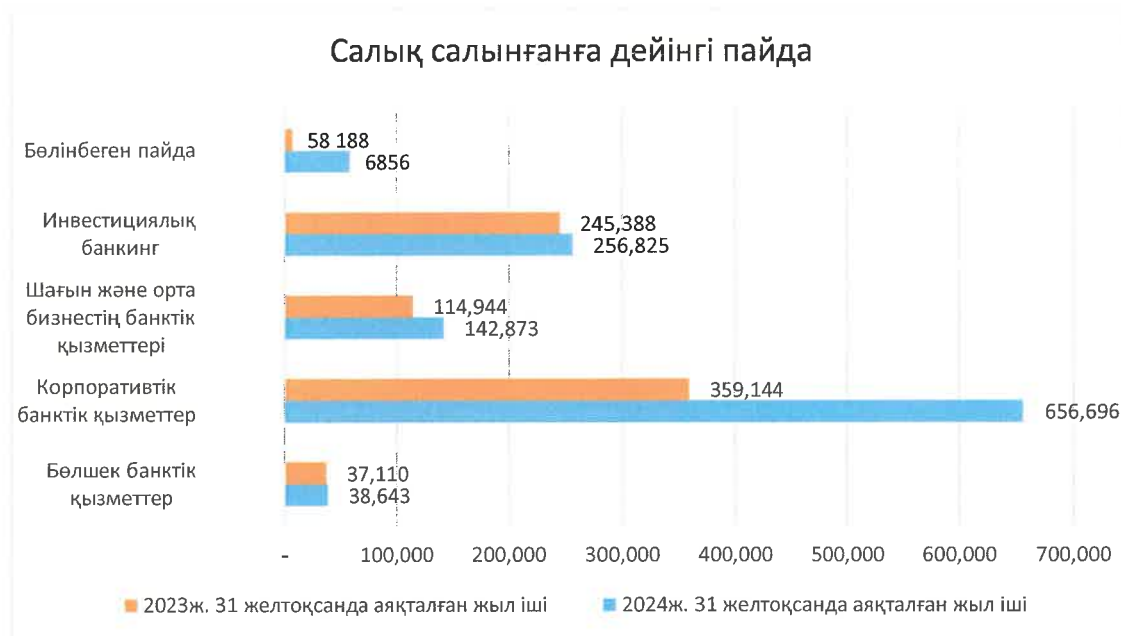
2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

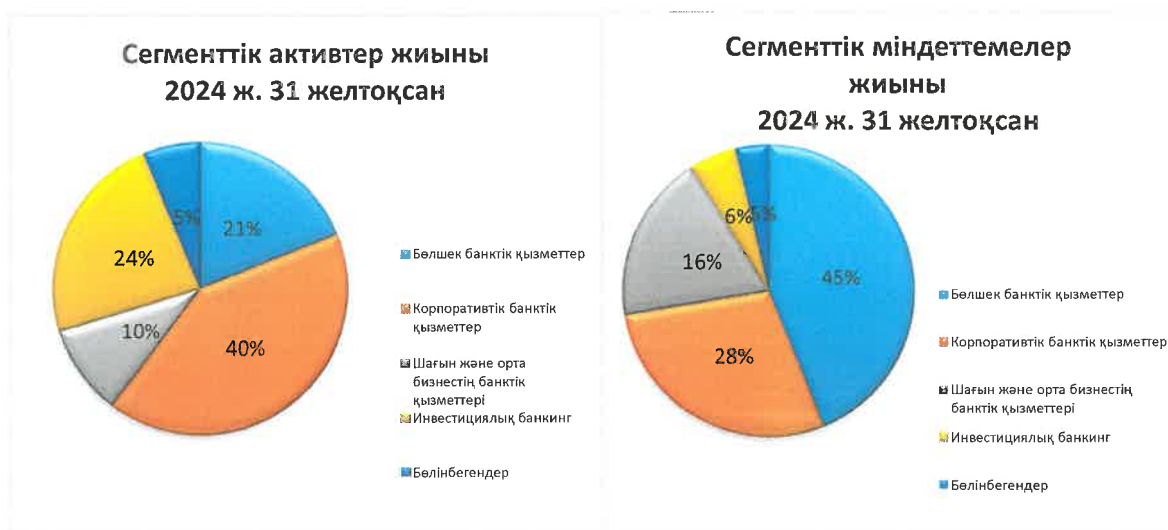
2023 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша және осы күні аяқталған жыл іші	Бөлшек банктік қызметтер	Корпоративтік банктік қызметтер	Шағын және орта бизнесерге банктік қызметтер	Инвестициялық банкинг	Бөлінбегендер	Жыны
Сыртқы кірістер	669,138	712,625	295,680	295,440	303,193	2,276,076
Кірістер жыны	669,138	712,625	295,680	295,440	303,193	2,276,076
Жалпы кіріске мыналар кіреді:						
- Пайыздық кірістер	523,475	653,442	225,778	264,083	3,004	1,669,782
- Қызметтер мен комиссиялардан кірістер, мыналарды қосқанда:	127,770	32,769	36,011	-	3,510	200,060
Жеке тұлғалардың транзакциялық кірісі	139,948	-	-	-	-	139,948
Заңды тұлғалардың транзакциялық кірісі	-	13,146	31,254	-	2	44,402
Берілген кепілдіктер мен аккредитивтер	-	15,415	4,621	-	-	20,036
Басқасы	865	4,508	136	-	3,508	9,017
Неситтестік бағдарламасы	(13,043)	(300)	-	-	-	(13,343)
- Пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтері бойынша таза пайда	-	40,939	-	31,346	309	72,594
- Шетел валютасымен операциялар бойынша таза пайда	17,893	48,085	34,184	11	(10,059)	90,114
- Басқа кредиттік залалдар бойынша қалпына келтіру/кредиттік залалдар бойынша өзге де шығыстар	-	1,924	(293)	-	(68)	1,563
- Негізгі құралдардың құнсыздануын қалпына келтіру және қаржылық емес активтердің құнсыздануынан болған залал	-	-	-	-	483	483
- Қауымдастырылған ұйымның пайдасындағы үлес	-	-	-	-	13,593	13,593
- Сақтандыру қызметінен түскен кіріс, банктік емес қызметтен түскен кірістер және басқа да (шығыстар)/кірістер	-	(64,534)	-	-	292,421	227,887
Кірістер жыны	669,138	712,625	295,680	295,440	303,193	2,276,076
- Пайыздық шығыстар	(373,799)	(317,131)	(140,123)	(40,043)	(1,546)	(872,642)
- Кредиттік залалдар бойынша шығыстар	(61,410)	(15,215)	(14,639)	(3,384)	3,983	(90,665)
- Қызметтер мен комиссиялар бойынша шығыстар	(78,336)	(5,229)	(1,825)	(954)	-	(86,347)
- Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтерінен түскен таза пайда	-	-	-	(4,055)	-	(4,055)
- Операциялық шығыстар	(118,483)	(15,906)	(24,149)	(1,616)	(56,734)	(216,888)
- Сауға арналған активтердің құнсыздануынан болған залал	-	-	-	-	(3,781)	(3,781)
- Қайта сақтандыруды шегергендегі сақтандыру төлемдері	-	-	-	-	(117,023)	(117,023)
- Сақтандыру бойынша қаржылық шығыстар	-	-	-	-	(14,824)	(14,824)
- Қайта сақтандыру шарттары	-	-	-	-	(55,077)	(55,077)
Шығыстар жыны	(632,028)	(353,481)	(180,736)	(50,052)	(245,005)	(1,461,302)
Сегмент нәтижесі	37,110	359,144	114,944	245,388	58,188	814,774
Салық салынғанға дейінгі пайда	37,110	359,144	114,944	245,388	58,188	814,774
Табыс салығы бойынша шығыс	-	-	-	-	(121,338)	(121,338)
Таза пайда	37,110	359,144	114,944	245,388	(63,150)	693,436
Сегменттік активтер жыны						
Сегменттік міндеттемелер жыны	2,917,442	6,339,309	1,536,837	3,722,275	978,505	15,494,368
Басқа да сегменттік баптар:	5,690,720	3,755,107	2,425,130	683,243	463,214	13,017,414
Күрделі шығындар	-	-	-	-	(45,218)	(45,218)
Тозу және амортизация	-	-	-	-	(18,534)	(18,534)
Қауымдастырылған ұйымға инвестициялар	-	-	-	-	51,464	51,464

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

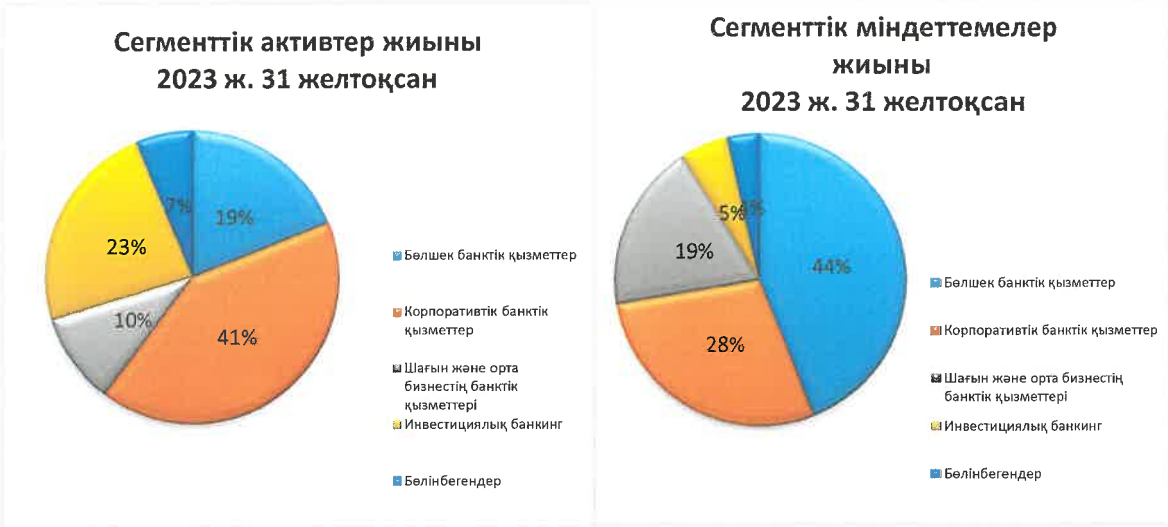
Сегменттер бойынша салық салуға дейінгі пайда былайша көрсетілген:

2024 және 2023 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша сегменттік активтер мен міндеттемелердің үлесі былайша көрсетілген:

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Географиялық ақпарат

Топ қызметі 2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанындағы жағдайға сәйкес және осы күнге аяқталатын жылдар іші келесі негізгі географиялық ақпаратты қамтиды:

	Қазақстан	ЭЫДҰ-ға мүше елдер	ЭЫДҰ-ға мүше емес елдер	Жиыны
2024 ж. 31 желтоқсан				
Активтер жиыны	17,003,325	836,324	708,765	18,548,414
Сыртқы кірістер	2,708,579	70,395	76,154	2,855,128
Күрделі шығындар	(57,894)	-	(8,990)	(66,884)
2023 ж. 31 желтоқсан				
Активтер жиыны	13,495,756	1,393,663	604,949	15,494,368
Сыртқы кірістер	2,108,452	103,318	64,306	2,276,076
Күрделі шығындар	(45,218)	-	-	(45,218)

Қарыздар беру бойынша алынатын сыртқы кіріс, активтер мен міндеттемелер контрагенттің нақты орналасқан еліне қарай бөлінген. Кассадағы қолма-қол ақша, негізгі қаражат пен күрделі шығындар олар нақты орналасқан ел бойынша бөлінген.

36. Қаржы құралдарының әділ құны

ХҚЕС бухгалтерлік есеп стандарттарына сәйкес әділ құнды бағалау – бағалау күні нарықтың қатысушылары арасында жасалатын жай мәміле шеңберінде актив сатылғанда алынатын немесе міндеттемелер берілгенде төленетін бағаны ескере отырып белгіленеді.

Топтың қаржы активтері мен қаржы міндеттемелерінің әділ құны әділ құн бойынша мерзімді негізде ескеріледі.

**2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Топтың қаржы активтері мен қаржы міндеттемелерінің кейбірі әрбір есепті кезеңнің соңында әділ құнмен ескеріледі. Төмендегі кестеде осы қаржы активтері мен қаржы міндеттемелерінің әділ құнының қандай жолмен анықталатыны туралы ақпарат келтірілген (атап айтқанда, пайдаланылатын бағалау әдістемелері мен бастапқы мәліметтер).

Келесі кестеде әділ құн бойынша бастапқы танылуынан кейін бағаланатын қаржы құралдарының талдауы, әділ құнды анықтау сатысының деңгейі бойынша ұсынылған. 1-ші және 3-ші деңгейлер нарықтық деректер негізінде әділ құнын тікелей белгілеу мүмкіндігіне сәйкес келеді.

Қаржы активтері мен қаржы міндеттемелері әділ құнды бағалау үшін елеулі болып табылатын бастапқы мәліметтердің негізінде толығымен жіктеледі. Әділ құнды анықтау үшін бастапқы мәліметтердің елеулілігін басшылық тарапынан бағалау пайымдауды талап етеді және активтер мен міндеттемелерді бағалауға, сондай-ақ оларды әділ құн бойынша иерархияға жатқызуға әсерін тигізе алады.

Топтың пікірінше, баға белгілеу нарықтық бағалары болмаған жағдайда қаржы құралдарын бағалауға байланысты бухгалтерлік бағалау бағалаудың белгісіздігінің негізгі көзі болып табылады, өйткені: (i) олар бір кезеңнен екіншісіне дейін қатты өзгеріске ұшырауы мүмкін, оған себеп басшылық тарапынан пайыздық мөлшерлемелер, құбылмалылық, айырбастау бағамдары, контрагенттің кредиттік рейтингі, бағалау түзетулері мен мәмілелердің айрықша ерекшеліктері бойынша топшылаулар жасауды талап етеді және (ii) бағалаудағы өзгерістерді тану қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте көрсетілген активтерге әсер етуі ықтимал, сондай-ақ пайда немесе залал туралы есепке тигізетін әсері елеулі болуы мүмкін.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Келесі беттегі кестелерде Топтың қаржы активтері мен міндеттемелері 2024 және 2023 жылдардың 31 желтоқсанындағы бағалау әдіснамасы бойынша әділ құн бойынша күтілетін кредиттік залалдарға арналған резервтер шегерілгенге дейін келтірілген.

Қаржы активтері/ қаржы міндеттемелері	Әділ құн		Бағалау әдістемесі және негізгі бастапқы деректер	Маңызды бақыланбайтын бастапқы деректер	Бақыланбайтын бастапқы деректер мен әділ құнның тәуелділігі
	2024 ж. 31 желтоқсан	2023 ж. 31 желтоқсан			
Пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын туынды емес қаржы активтері (7-ескерту)	258,592	95,431	1-деңгей	Белсенді нарықтағы белгіленген бағалары	Қолданылмайды
Пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын туынды қаржы активтері (7-ескерту)	521,032	337,413	2-деңгей	Белсенді емес нарықтағы белгіленген бағалары	Қолданылмайды
Пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын туынды қаржы активтері – опциондарды қоспағанда (7-ескерту)	12,706	132,682	3-деңгей	Ішкі рейтингтік модельдерге негізделген бағалау үлгісі	Дисконт жоғары – әділ құны төмен
Пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын туынды қаржы активтері – опциондарды қоспағанда (7-ескерту)	30,487	23,836	2-деңгей	Ақшалай қаражаттың дисконтталған ағындары. Ақшалай қаражаттың болашақ ағындары форвардтық айырбас бағамына (есепті күнге бақыланған) сүйеніп бағаланады	Пайыздық дисконт
Пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтерінің жиыны	822,817	589,362			Қолданылмайды
Пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын туынды қаржы міндеттемелері - опциондарды қоспағанда (7-ескерту)	6,973	4,202	2-деңгей	Ақшалай қаражаттың дисконтталған ағындары. Ақшалай қаражаттың болашақ ағындары форвардтық айырбас бағамына (есепті күнге бақыланған) сүйеніп бағаланады	Қолданылмайды
Пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы міндеттемелерінің жиыны	6,973	4,202			Қолданылмайды
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын туынды емес қаржы активтері (9-ескерту)	730,682	428,476	1-деңгей	Белсенді нарықтағы белгіленген бағалары	Қолданылмайды
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын туынды емес қаржы активтері (9-ескерту)	2,150,894	1,997,373	2-деңгей	Белсенді емес нарықтағы белгіленген бағалары	Қолданылмайды
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын туынды емес қаржы активтері, баға белгіленбеген үлестік бағалы қағаздар (9-ескерту)	43,184	53	3-деңгей	Баға белгіленбеген бағалы қағаздар	Дисконт жоғары – әділ құны төмен
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтері	2,924,760	2,425,902			

**2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанында аяқталған жылдар ішінде 1-ші және 2-ші деңгейлер арасында аударымдар болған жоқ.

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанында аяқталған жылдар ішінде мәмілелер бойынша белсенді нарықтың болмауына байланысты нарықтық бағалар бойынша өзекті ақпараттың болмауына байланысты 2-ші және 3-ші деңгейлер арасында аударым болды.

	Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын туынды емес қаржы активтері, баға белгіленбеген үлестік бағалы қағаздар (3-деңгей)	Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын туынды емес қаржы активтері (3-деңгей)
2022 ж. 31 желтоқсан	53	107,773
Өтеулер*	-	24,909
2023 ж. 31 желтоқсан	53	132,682
Өтеулер*	-	(132,672)
Сатып алу	24,547	6,438
2-деңгейден қайта жіктеу	18,584	6,258
2024 ж. 31 желтоқсан	43,184	12,706

* 2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанындағы жағдайға сәйкес өтеулерге қазақстандық корпорациялардың облигацияларын өтеу кіреді.

Тұрақты негізде әділ құнмен ескерілмейтін (бірақ әділ құнды міндетті түрде ашумен) қаржы активтері мен қаржы міндеттемелерінің әділ құны.

Келесі әдістер мен жорамалдарды Топ әділ құнмен ескерілмейтін қаржы құралдарының әділ құнын бағалау үшін пайдаланады.

Кредит мекемелеріндегі қаражат және кредит мекемелерінің қаражаты

Өтеу мерзімі бір айдан аспайтын активтердің баланстық құны шамамен алғанда, осы қаржы құралдарын өтеудің қысқа мерзіміне қатысты әділ құнына тең болады. Өтеу мерзімі бір айдан асатын активтер мен міндеттемелер үшін әділ құн бағасы жыл аяғындағы пайыздық мөлшерлемені пайдалану арқылы ақшалай қаражаттың дисконттық қозғалысы негізге алынады.

Клиенттерге берілген қарыздар

Бағалау ақшалай қаражаттың жекелеген несиелер бойынша жоспарланған болашақтағы қозғалысын дисконттау жолымен, жыл аяғындағы нарықтық пайыздық мөлшерлемені пайдалану арқылы іске асырылды.

Клиенттердің қаражаты

Шығарылған борыштық бағалы қағаздар

Төмендегі кестеде әділ құнмен есепке алынбаған қаржы активтері мен міндеттемелерінің баланстық құны және әділ құны бойынша жасалған қорытынды берілген:

	2024 ж. 31 желтоқсан		
	2-деңгей	3-деңгей	Әділ құнның жиыны
Қаржы активтері			
Кредит мекемелеріндегі қаражат	159,886	-	159,886
Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтерді шегеріп амортизацияланған құн бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар	720,340	3,099	723,439
Клиенттерге берілген қарыздар	-	11,567,889	11,567,889
Қаржы міндеттемелері			
Клиенттердің қаражаты	13,074,197	-	13,074,197
Кредит мекемелерінің қаражаты	834,992	-	834,992
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	875,975	-	875,975

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

	2023 ж. 31 желтоқсан		
	2-деңгей	3-деңгей	Әділ құнның жиыны
Қаржы активтері			
Кредит мекемелеріндегі қаражат	177,504	-	177,504
Клиенттерге берілген қарыздар	-	9,360,564	9,360,564
Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтерді шегеріп амортизацияланған құн бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар	472,070	193,421	665,491
Қаржы міндеттемелері			
Клиенттердің қаражаты	10,885,820	-	10,885,820
Кредит мекемелерінің қаражаты	816,092	-	816,092
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	642,695	-	642,695

Ақшалай қаражат пен оның баламаларының, міндетті резервтердің, өзге қаржы активтері мен міндеттемелердің баланстық құны мұндай қаржы құралдарының қысқа мерзімді табиғатына байланысты шамамен алғанда олардың әділ құнына тең болады.

37. Байланысты тараптармен операциялар

Байланысты тараптар немесе байланысты тараптармен жасалған операциялар «Байланысты тараптар туралы ақпаратты ашып көрсету» ХҚЕС (IAS) 24 сәйкес бағаланады. Байланысты тараптар өзара байланысы жоқ тараптар арасында жүргізілмейтін мәмілелерді жүргізе алады. Әдетте байланысты тараптармен жасалған мәмілелердің талаптары, жай-күйі мен бағасы өзара байланысы жоқ тараптар арасындағы мәмілелерден өзгеше болмайды. Байланысты тараптармен жасалған операциялар бойынша есеп айырысулар нарықтық жағдайларда жүргізіледі және қаржылық есептілікте байланысты емес тараптармен жасалған осыған ұқсас операцияларға арналған есеп саясатына сәйкес көрсетіледі.

2024 және 2023 жж. ішінде Топ қатысушыларының бірі Топтың акционерлері болған ұйымдармен нарықтық шарттарда мәмілелер жасасты. Топ басшылығы осы ұйымдарды бақылау Қазақстанның заңнамасына да, халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына да сәйкес келетін сенімгерлік басқару шарттары арқылы байланысты емес тараптарға берілді деп пайымдайды. Осылайша, осы операциялар туралы ақпарат байланысты тараптармен жасалатын операциялар ретінде ашылмайды.

**2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Әрбір ықтимал мүдделі тарапты қарау кезінде олардың құқықтық мәртебесі ғана емес, сонымен қатар осы тараптар арасындағы қатынастардың мәні де ескеріледі. 2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Топтың байланысты тараптардың алдында келесі өтелмеген қалдықтары болды:

	2024 ж. 31 желтоқсан		2023 ж. 31 желтоқсан	
	Байланысты тараптар-мен операция-лар	Шоғырландырылған қаржылық есептілік баптарына сәйкес санаттар бойынша жиыны	Байланысты тараптар-мен операция-лар	Шоғырландырылған қаржылық есептілік баптарына сәйкес санаттар бойынша жиыны
Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервке дейін клиенттерге берілген қарыздар	12,197	12,038,868	12,025	9,774,798
- бірлесіп бақылайтын немесе компанияға ықпал ететін тараптарға	11,923	-	11,706	-
- компанияның негізгі басқарушы қызметкерлеріне немесе оның бас компаниясына	259	-	311	-
- өзге байланысты тараптарға	15	-	8	-
Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резерв	(37)	(573,219)	(48)	(489,926)
- бірлесіп бақылайтын немесе компанияға ықпал ететін тараптарға	(33)	-	(44)	-
- компанияның негізгі басқарушы қызметкерлеріне немесе оның бас компаниясына	(3)	-	(3)	-
- өзге байланысты тараптарға	(1)	-	(1)	-
Басқа да активтер	59,227	197,183	51,464	173,662
- қауымдастырылған ұйымға инвестициялар	59,227	-	51,464	-
Клиенттердің қаражаты	263,054	12,990,043	178,669	10,929,504
- бас компанияға	207,429	-	110,838	-
- бірлесіп бақылайтын немесе компанияға ықпал ететін тараптарға	47,450	-	46,305	-
- компанияның негізгі басқарушы қызметкерлеріне немесе оның бас компаниясына	2,978	-	11,397	-
- өзге байланысты тараптарға	5,197	-	10,129	-
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	339,659	879,212	227,351	653,393
- бірлесіп бақылайтын немесе компанияға ықпал ететін тараптарға	338,604	-	223,473	-
- компанияның негізгі басқарушы қызметкерлеріне немесе оның бас компаниясына	1,055	-	3,878	-

**2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанында аяқталған жылдар іші пайда немесе залал туралы шоғырландырылған есепте байланысты тараптармен жасалған операциялар бойынша пайда болған мынадай сомалар көрсетілген:

	2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл		2023 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл	
	Шоғырландырылған қаржылық есептілік		Шоғырландырылған қаржылық есептілік	
	Байланысты тараптармен операциялар	баптарына сәйкес санаттар бойынша жиыны	Байланысты тараптармен операциялар	баптарына сәйкес санаттар бойынша жиыны
Тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдаланумен есептелген пайыздық кірістер:	1,313	2,116,154	2,392	1,627,018
- бірлесіп бақылайтын немесе компанияға ықпал ететін тараптарға	1,291	-	2,362	-
- компанияның негізгі басқарушы қызметкерлеріне немесе оның бас компаниясына	21	-	30	-
- өзге байланысты тараптарға	1	-	-	-
Пайыздық шығыстар:	(12,944)	(1,062,876)	(10,781)	(872,642)
- бас компанияға	(10,288)	-	(6,336)	-
- бірлесіп бақылайтын немесе компанияға ықпал ететін тараптарға	(2,243)	-	(3,455)	-
- компанияның негізгі басқарушы қызметкерлеріне немесе оның бас компаниясына	(140)	-	(364)	-
- өзге байланысты тараптарға	(273)	-	(626)	-
Қауымдастырылған ұйымның пайдасындағы үлес	15,526	15,526	13,593	13,593
Операциялық шығыстар	(4,200)	(264,510)	(2,000)	(216,888)
- бірлесіп бақылайтын немесе компанияға ықпал ететін тараптарға	(4,200)	-	(2,000)	-
	2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл		2023 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл	
	Шоғырландырылған қаржылық есептілік		Шоғырландырылған қаржылық есептілік	
	Байланысты тараптармен операциялар	баптарына сәйкес санаттар бойынша жиыны	Байланысты тараптармен операциялар	баптарына сәйкес санаттар бойынша жиыны
Негізгі қызметкерлер құрамының сыйақысы:	4,776	160,056	3,715	126,929
- жалақы және сыйлықақылар	4,776	-	3,715	-

38. Есепті күннен кейінгі оқиғалар

Басшылық есепте көрсетуді немесе ашуды талап ететін, 2024 ж. 31 желтоқсаннан кейін болған оқиғалар орын алған жоқ деп санайды.